

Polismyndigheten i Västra Götaland

EU 2001-kommenderingen

**Utvärdering
2002-03-19**

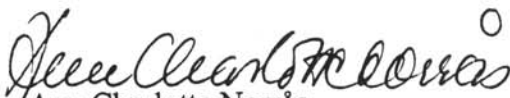
Enligt sändlista

Utvärderingen av EU 2001-kommenderingen

Utvärderingen av EU 2001-kommenderingen är avslutad. Utvärderingen skall ingå som en del i Polismyndighetens årsredovisning 2001.

Den rättsliga prövningen rörande anmälningar mot Polismyndigheten och enskilda polismän är ännu inte avslutad. Främst rör detta polisinsatserna på Schillerska gymnasiet och Järntorget. Polismyndigheten avser att komplettera utvärderingen under avsnitten 4.4.4.2 och 4.4.4.3 sedan den rättsliga prövningen beträffande dessa förundersökningar är avslutad.

Polismyndigheten kommer också att komplettera redovisningen av antalet lagföringar under avsnitt 5 sedan den rättsliga prövningen rörande de under detta avsnitt redovisade ärendena är avslutad.

Ann Charlotte Norrås
Länspolismästare

Sändlista

Utvärderingen skall läggas ut på Polismyndighetens hemsida på Internet. Utvärderingen skall även läggas ut på Polisens intranät.

Utvärderingen skall tillställas nedanstående med postbefordran.

Externt

Rikspolisstyrelsen
Utrikesdepartementet
Justitiedepartementet
Länsstyrelsen i Västra Götaland
Göteborgs Kommun
Polisförbundet
ST-polisväsende
SEKO
JUSEK
Göteborgskommittén

Internt

Polisstyrelsens ledamöter och suppleanter
OFR/P
OFR/S
SEKO
JUSEK
Ledningsgruppen

**Polismyndigheten
i Västra Götaland**

Datum
2002-03-19

Diariernr
AL 199-5993/ 01

Er referens

Länspolismästaren

Härmed överlämnas utvärderingen av Polismyndighetens EU 2001-kommendering i samband med EU-toppmötena i Göteborg den 14 till 16 juni 2001.

Bjarne Lundin
Polisintendent

Erik Nord
Polisintendent

SAMMANFATTNING	1
1 INLEDNING	8
2 GRUNDLÄGGANDE UTGÅNGSPUNKTER	10
2.1 POLISMYNDIGHETENS OPERATIVA KONCEPT	10
2.1.1 <i>Inledning</i>	10
2.1.2 <i>Begreppet särskild händelse</i>	10
2.1.3 <i>Underrättelseverksamheten och hotbilda-bedömningar</i>	11
2.1.4 <i>Begreppet beslut i stort</i>	11
2.1.5 <i>Chefs- och personaluttag vid poliskommenderingar</i>	12
2.1.6 <i>Uppdragstaktik</i>	12
2.1.7 <i>Ordersystemet</i>	13
2.1.8 <i>Utvärdering</i>	14
2.1.9 <i>Utbildning och övning</i>	15
3 PLANERINGEN	16
3.1 POLISMYNDIGHETENS PLANERING FRÅN VÅREN 1998 TILL HÖSTEN 2000	16
3.1.1 <i>Underrättelser och ställningstaganden</i>	16
3.1.1.1 Våren och sommaren 1998	16
3.1.1.2 Hösten och vintern 1998 – studiebesök m m	16
3.1.1.3 Våren och sommaren 1999 – studiebesök m m	17
3.1.1.4 Hösten och vintern 1999 – studiebesök m m	17
3.1.1.5 Våren, sommaren och hösten 2000 – hotbilda-bedömning, studiebesök m m	18
3.2 POLISMYNDIGHETENS PLANERING FR O M HÖSTEN 2000 TILL BÖRJAN AV 2001	19
3.2.1 <i>Underrättelser och ställningstaganden</i>	19
3.2.1.1 Länsorder OL63/ 00	19
3.2.1.2 Samverkan	20
3.2.1.3 EU-toppmötet i Nice – den förändrade hotbilden	21
3.2.1.4 Frågan om den särskilda beredskapspolisen och den första framställningen om förstärkning	22
3.2.1.5 Demonstrationstillstånd	23
3.3 POLISMYNDIGHETENS PLANERING UNDER VINTERN 2000 OCH VÅREN 2001	23
3.3.1 <i>Underrättelser och ställningstaganden</i>	23
3.3.1.1 Hotbilden – överväganden och bedömningar	23
3.3.1.2 Förstärkningsfrågan	25
3.3.1.3 Samverkan med de fackliga organisationerna	28
3.3.1.4 Extra EU-toppmöte i Stockholm	29
3.3.1.5 Tillståndsgivningen och samverkan med demonstrationsanordnarna	29
3.3.1.6 Kontakter med polisen i Norge, Danmark och Tyskland	30
3.3.2 <i>Komplettering 14 till länsorder OL 63/ 00</i>	31
3.3.2.1 Beslut i stort m m	31
3.3.3 <i>Arbetet i kommenderingsstaben – funktionerna</i>	32
3.3.3.1 Funktionen F1 – Insatsledning/ Ordning	32
3.3.3.2 Funktionen F1 – Insatsledning/ Trafik	32
3.3.3.3 Funktionen F1 – Insatsledning/ Utrednings- och spaningsverksamhet	32
3.3.3.4 Funktionen F2 – Insatsanalys	33
3.3.3.5 Funktionen F3 – Information	34
3.3.3.6 Funktionen F4 – Personal	34
3.3.3.7 Funktionen F5 – Utrustning	36
3.3.3.8 Funktionen F5 – Utrustning/ Informationsteknologi	37
3.3.3.9 Funktionen F6 – Underrättelser	38
3.3.4 <i>Ordersystemet under EU 2001-kommenderingen</i>	38
3.3.4.1 Allmänt	38
3.3.4.2 Kommenderingsorder 100 – grundorder	39
3.3.4.3 Kommenderingsorder 200 – beredskapsorder	41
3.3.4.4 Kommenderingsorder 4 och 41 – utbildningsorder	42
3.3.4.5 Kommenderingsorder 9 till 32 – Grunduppdrag till divisioner och avdelningar	44
3.3.4.5.1 Charlie 1 – division bevakning	44
3.3.4.5.2 Viktor 11 – avdelning inre bevakning	45
3.3.4.5.3 Lima 1 – division färdvägsbevakning	45
3.3.4.5.4 Tango 1 – division eskortverksamhet	46
3.3.4.5.5 Qvintus 10 – division specialenheter	46
3.3.4.5.6 Qvintus 40 – division kriminalpolisverksamhet	46

3.3.4.5.7	Kilo 11 – spaningsverksamhet	47
3.3.4.5.8	Kilo 51 – avdelning teknikspaning m m.....	48
3.3.4.5.9	Kilo 71 – avdelning dialog m m.....	48
3.3.4.5.10	Bravo 11 – avdelning hotellbevakning.....	49
3.3.4.5.11	Uniform 11 – avdelning fotpatrull.....	50
3.3.4.5.12	Juliette 11 – avdelning gränskontroll	50
3.3.4.5.13	Juliette 21 – avdelning bevakning Göteborg-Landvetter flygplats	50
3.3.4.5.14	November 11 – avdelning nationella insatsstyrkan	50
3.3.4.5.15	Trafikövervakning.....	51
3.3.4.5.16	Övrigt.....	51
3.3.4.6	Kommenderingsorder 0605 till 0617 – dagorder till divisioner och avdelningar.....	51
3.4	SÄRSKILT OM UNDERRÄTTELSE OCH STÄLLNINGSTAGANDEN	51
3.4.1	<i>Hotbild</i>	51
3.4.2	<i>Delgivning av hotbilder</i>	52
3.4.3	<i>Kontaktverksamhet</i>	54
3.5	SÄRSKILT OM PERSONALPLANERINGEN I EU 2001-KOMMENDERINGEN	54
4	GENOMFÖRANDET	58
4.1	MÅNDAGEN DEN 11 JUNI T O M ONSDAGEN DEN 13 JUNI	58
4.1.1	<i>Underrättelser</i>	58
4.1.1.1	Dialoger	58
4.1.2	<i>Order</i>	59
4.1.2.1	Kommenderingsorder 0611	59
4.1.2.2	Kommenderingsorder 0611b	59
4.1.2.3	Kommenderingsorder 0612	59
4.1.2.4	Kommenderingsorder 0612b	59
4.1.2.5	Kommenderingsorder 0613	60
4.1.2.6	Kommenderingsorder 0613b	61
4.1.3	<i>Avspärningar och säkerhetsskyddsundersökningar</i>	61
4.1.3.1	Avspärningsbeslutet den 7 juni 2001.....	61
4.1.3.2	Avspärningar vid Svenska Mässan	61
4.1.3.3	Avspärningar vid Radisson SAS Scandinavia Hotel	62
4.1.4	<i>Händelser</i>	62
4.1.4.1	Tältläger vid Korsvägen.....	62
4.1.4.2	Gamlestaden den 12 juni	63
4.1.4.3	Tredje Långgatan den 12 juni	64
4.1.4.4	Misstänkt bomb på Radisson SAS Scandinavia Hotel den 13 juni.....	64
4.1.4.5	Statsministerns möte den 13 juni på Göteborgs universitet med företrädare för olika opinionsgrupper ..	64
4.1.4.6	Kontroll av vissa tillresande personer den 13 juni	65
4.2	TORSDAGEN DEN 14 JUNI 2001.....	65
4.2.1	<i>Underrättelser</i>	65
4.2.1.1	Kompletterande hotbildsrapport från Säkerhetspolisen och Polismyndighetens kriminalunderrättelserotel den 13 juni 2001.....	65
4.2.1.2	Hotbildsrapport den 14 juni från Polismyndighetens kriminalunderrättelserotel.....	66
4.2.2	<i>Order</i>	66
4.2.2.1	Kommenderingsorder 0614	66
4.2.2.2	Kommenderingsorder 0614 b	68
4.2.2.3	Vissa ställningstaganden rörande samverkan i säkerhetsfrågor	68
4.2.3	<i>Avspärningar</i>	69
4.2.3.1	Avspärningar vid Svenska Mässan.....	69
4.2.3.2	Avspärningar vid Göteborg - Landvetter flygplats.....	69
4.2.3.3	Avspärningar vid Gunnebo Slott	70
4.2.3.4	Avspärningar vid Råda Säteri.....	70
4.2.3.5	Avspärningar vid residenset	70
4.2.3.6	Avspärningar vid Gustaf Adolfs Torg och Börsen	70
4.2.3.7	Avspärningar vid Radisson SAS Scandinavia Hotel	70
4.2.3.8	Avspärningar i lufrummet – flygförbud	71
4.2.4	<i>Resurser och uppdrag</i>	71
4.2.5	<i>Händelser</i>	74
4.2.5.1	Kontroller och iakttagelser under natten.....	74
4.2.5.2	Bevakningen av Radisson SAS Scandinavia Hotel.....	75
4.2.5.3	Eskortverksamhet	75
4.2.5.4	Det amerikanska presidentbesöket.....	75
4.2.5.5	Hvitfeldtska gymnasiet	75
4.2.5.6	Manifestation på Drottningstorget mot president Bush	85

4.2.5.7	Mötena på residenset och Börsen	85
4.2.5.8	Demonstration – Iranska kvinnor.....	86
4.2.5.9	Demonstration – Bush Not Welcome	86
4.2.5.10	Vasaparken – Molinsgatan kvällen den 14 juni.....	87
4.2.5.11	Våldsamt upplopp Götabergsgatan – Vasagatan - Teatergatan.....	88
4.2.5.12	Marschen mot Hvitfeldtska gymnasiet efter demonstrationen – Bush not welcome	88
4.3	FREDAGEN DEN 15 JUNI 2001	89
4.3.1	Underrättelser.....	89
4.3.2	Order.....	89
4.3.2.1	Kommenderingsorder 0615	89
4.3.3	Resurser och uppdrag	91
4.3.4	Händelser.....	94
4.3.4.1	Polisens radiosamband.....	94
4.3.4.2	Handläggningen av gripna vid upploppen den 14 juni.....	94
4.3.4.3	Tillslag mot sambandscentralen på Skäpplandsgatan	95
4.3.4.4	Inträngningsförsök på Svenska Mässan	96
4.3.4.5	Polisinsatsen vid Götaplatsen och Kungssportsavenyn m m	96
4.3.4.5.1	Demonstration på Götaplatsen, inträngningsförsök mot Svenska Mässan och det våldsamma upploppet på Berzeliiigatan.....	96
4.3.4.5.2	Det våldsamma upploppet på Kungssportsavenyn.....	99
4.3.4.5.3	Försöken från aktivisterna att avancera över broarna in till området innanför Vallgraven.....	101
4.3.4.6	Bombhot mot affärskomplexet Nordstan m m.....	102
4.3.4.7	Beslut om inresekontroll.....	102
4.3.4.8	EU-eskorter.....	103
4.3.4.9	Den inställda arbetsmiddagen på Trädgårdsföreningen	103
4.3.4.10	Flyttningen av delegationer	104
4.3.4.11	Polisinsatsen vid Nätverket Göteborg 2001:s demonstration	104
4.3.4.12	Polisinsatsen vid Vasaplatsen	105
4.3.4.13	Beväpnad man på balkong vid Vasaparken	111
4.3.4.14	Omfallsplanering	111
4.4	LÖRDAGEN DEN 16 JUNI	111
4.4.1	Underrättelser.....	111
4.4.2	Order.....	112
4.4.2.1	Kommenderingsorder 0616	112
4.4.3	Resurser och uppdrag	113
4.4.4	Händelser.....	117
4.4.4.1	Göteborgsaktionens demonstration.....	117
4.4.4.2	Järntorget	119
4.4.4.3	Schillerska gymnasiet	119
4.4.4.4	Gripandet av en person misstänkt för sabotage av polisens samband	119
4.5	SÖNDAGEN DEN 17 JUNI 2001.....	120
4.5.1	Order.....	120
4.5.1.1	Kommenderingsorder 0617	120
4.5.1.2	Kommenderingsorder 0617b	120
4.5.2	Händelser.....	120
4.6	PERSONALSERVICE, PSYKOSOCIALT OMHÄNDERTAGANDE OCH ANNAT EFTERARBETE.....	122
4.6.1	Personalservice	122
4.6.2	Det psykosociala omhändertagandet – Informationsmöten, Avlastningssamtal Debriefing och Uppföljande åtgärder	122
4.6.2.1	Informationsmöten.....	123
4.6.2.2	Avlastningssamtal.....	123
4.6.2.3	Debriefing.....	124
4.6.2.4	Uppföljande åtgärder	124
4.6.3	Efterarbete.....	124
4.6.3.1	Uppföljning av arbetstider, arbetsuppgifter m m	124
4.6.3.2	Löneredovisning.....	125
5	LAGFÖRING M M.....	126
5.1	OMHÄNDERTAGNA	126
5.2	BROTTSANMÄLNINGAR	127
5.3	GRIPNA.....	127
5.4	ANHÅLLNA	129
5.5	HÄKTADE	130
5.6	UTREDNING OCH SPANING	130

5.7	DÖMDA.....	131
5.8	AVVISADE MED STÖD AV UTLÄNNINGSLAGEN	143
5.9	BROTTSANMÄLNINGAR MOT ANSTÄLLDA INOM POLISEN	143
6	ARBETSSKADOR.....	145
6.1	STATISTIKUPPGIFTER.....	145
6.1.1	<i>Om antalet inkomna anmälningar om arbetsskada.....</i>	<i>145</i>
6.1.2	<i>skadetillfällen.....</i>	<i>146</i>
6.1.3	<i>Tillbud.....</i>	<i>147</i>
6.1.4	<i>Arbetsskada/ tillbud – specialenheterna/ övriga enheter.....</i>	<i>147</i>
6.1.5	<i>Orsaker till arbetsskador.....</i>	<i>147</i>
6.2	KOMMENTAR RÖRANDE VISSA ARBETSSKADOR OCH TILLBUD	148
7	ÖVERVÄGANDEN, SLUTSATSER OCH FÖRSLAG.....	150
7.1	GÖTEBORGSHÄNDELSENA	150
7.2	FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR STÖRRE POLISINSATSER.....	151
7.2.1	<i>Arbetsuppgifterna och resurserna.....</i>	<i>151</i>
7.2.1.1	Den svenska polisens dimensionering	151
7.2.1.2	Ansvar för den operativa förmågan hos svensk polis.....	152
7.2.1.3	Hur klarade Polismyndigheten i Västra Götaland EU 2001-kommenderingen?	152
7.2.2	<i>Polisförstärkningen.....</i>	<i>155</i>
7.2.3	<i>Arbetstiden .....</i>	<i>157</i>
7.2.4	<i>Utrustningen.....</i>	<i>158</i>
7.2.4.1	Samband	158
7.2.4.2	Kroppsskyddsutrustning	159
7.2.4.3	Skyddsfordon.....	161
7.2.4.4	Vapen.....	161
7.2.4.5	Hjälmmärkning.....	163
7.2.5	<i>Utbildningen.....</i>	<i>164</i>
7.2.6	<i>Ett nationellt operativt koncept.....</i>	<i>165</i>
7.2.6.1	Ledningsstruktur.....	165
7.2.6.2	Taktiskt uppträdande	166
7.2.6.3	Dialog	166
7.2.6.4	Polismännens behov av information m m	168
7.2.6.5	Polisinsatsstyrkans rörlighet	169
7.2.6.6	Samverkan mellan spaningspersonal och arresteringsstyrka.....	169
7.2.6.7	Avrapporteringsrutiner och hantering av gripna och omhändertagna	170
7.2.6.8	Kriminalunderrättelserna och samarbetet med Säkerhetspolisen	171
7.2.7	<i>Det psykosociala omhändertagandet .....</i>	<i>172</i>
7.2.8	<i>Utökade rättsliga befogenheter.....</i>	<i>174</i>
7.2.8.1	Maskeringsförbud	175
7.2.8.2	Möjlighet att omhänderta ordningsstörande personer mer än sex timmar.....	175
	ORD- OCH FÖRKORTNINGSFÖRKLARING	177

SAMMANFATTNING

Uppdraget

Polisen klarade sitt huvuduppdrag. EU-mötena kunde genomföras utan alltför omfattande avspärrningar och avslutas som planerat samtidigt som 50 000 demonstranter fick framföra sina uppfattningar vid 43 olika demonstrationer och manifestationer i centrala Göteborg.

Poliskommenderingens mest intensiva del sträckte sig över en tidsperiod om över tre dygn som omfattade 600 olika polisinsatser. Dessa polisinsatser planerades och genomfördes i enlighet med Polismyndighetens operativa koncept och säkerställde att EU-mötena kunde genomföras och inte behövde avbrytas på grund av ordningsstörningar.

Vissa av insatserna tog lång tid. Så var fallet med insatsen vid Hvitfeldtska gymnasiet. Om den insatsen kunnat slutföras tidigare hade arbetstiderna i de särskilda tjänstgöringslistorna kunnat hållas i större utsträckning än vad som blev möjligt. Detta skall emellertid vägas mot de problem som skulle ha uppstått om de samtal som pågick mellan Polismyndighetens särskilda kontaktgrupp och arrangörer och ungdomar på skolan avbrutits tidigare.

Under 30 minuter på Kungsportsavenyn och en och en halv timma på Vasaplatsen klarade emellertid polisen inte fullt ut att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Detta är djupt beklagligt.

Det var ett besinningslöst våld som mötte polismännen. Svensk polis har aldrig tidigare mött ett sådant våld. Kraften och hänsynslösheten i våldet blev värre än väntat inte bara för Polismyndigheten i Västra Götaland. Säkerhetspolisen ifrågasatte inte vid något tillfälle under planeringen inför EU-mötena i Göteborg delegaternas boende på Kungsportsavenyn eller Europeiska rådets middag i Trädgårdsföreningen.

Enligt vår uppfattning var gripandet av fem danskar den 12 juni misstänkta bl a för förberedelser till grovt sabotage, ingripandena på Hvitfeldtska gymnasiet den 14 juni och ingripandena mot den sk sambandscentralen på Skäpplandsgatan den 15 juni 2001 avgörande för att EU-mötena skulle kunna slutföras som planerat.

Det efterföljande spanings- och utredningsarbetet är det antalsmässigt mest omfattande någonsin i vårt land efter ordningsstörande händelser och det har resulterat i att hittills 40 personer har blivit dömda – de flesta för våldsamt upplopp. Såvitt vi förstått är antalet lagförda personer i sammanhanget unikt även i ett internationellt perspektiv.

Hotbilderna och informationen till polismännen

Polismyndigheten i Västra Götaland genomförde ett omfattande underrättelsearbete för att klarlägga hotbilden inför EU-mötena. Hotbilda-bedomningarna gjordes i nära samverkan med Säkerhetspolisen och Rikskriminalpolisen.

Hotbilderna behandlades under april och maj månad vid särskilda underrättelseberedningar. I beredningarna deltog polisledningen, kommenderingsledningen, ledningen för länskriminalpolisen, ledningen för

Säkerhetspolisen i Göteborg m fl. Hotbilda-bedömningarna överlämnades fortlöpande till planeringsstaben för ställningstaganden i första hand rörande förändringar i förstärkningsbehovet.

Hotbilda-bedömningarna delgavs fortlöpande avdelnings- och divisionscheferna. Vid sammanlagt 21 genomgångar med polismännen i poliskommenderingen gick de ansvariga inom funktionerna underrättelse och spaning igenom hotbilden. Vid huvuddelen av dessa genomgångar deltog även den s k kontaktgruppen. Därvid redovisades vilka grupperingar som skulle komma till Göteborg och vad polisen kunde förvänta sig av dem. En av 22 planerade genomgångar fick ställas in p g a oförutsedda händelser.

Samtliga polismän i kommenderingen fick emellertid härutöver vid två stora genomgångar den 5 och 13 juni 2001 en redovisning av hotbilden av cheferna för funktionerna för underrättelse och spaning. Närvarande vid dessa genomgångar var också polisledningen och kommenderingsledningen.

Förstärkningsrörelserna och polisnumerären

Polismyndighetens planering och genomförande av EU 2001-kommenderingen följer det operativa koncept som gäller vid s k särskilda händelser inom Polismyndigheten i Västra Götaland och som i sin tur grundar sig på Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd för särskilda händelser FAP 201-1 och Rikspolisstyrelsens rapport 1996:7 *Polisledning*.

Polismyndigheten i Västra Götaland planerade inledningsvis för en personalnumerär omfattande minst 1 000 poliser eller den personalnumerär om 1 300 poliser som användes vid den finska EU 2001-kommenderingen den 11 och 12 december 1999. Frågan om personalnumerärens storlek har härifrån bedömts mot bakgrund av de löpande hotbilda-bedömningar som gjorts och som intensifierats under april och maj månad 2001. EU 2001-kommenderingen kom slutligen att omfatta 2 500 poliser.

Det normala vid förstärkningsrörelser är att en polismyndighet själv tar kontakt med den myndighet man vill ha förstärkning från och därvid diskuterar igenom förstärkningsbehovet. Inför EU 2001-kommenderingen beslutades efter önskemål från Rikspolisstyrelsen och Säkerhetspolisen att Rikspolisstyrelsen skulle samordna förstärkningsrörelserna. Polismyndigheten i Västra Götaland fick slutligen det antal poliser som begärdes men förstärkningsframställningarna besvarades sent – den första efter fem månader.

Polismyndigheten i Västra Götaland var beroende av namn- och kompetensuppgifter på de förstärkande poliserna för att kunna fördela dem över de olika polisinsatserna. Namnuppgifterna var inte klara förrän ett par dagar innan kommenderingen påbörjades vilket försatte kommenderingsstaben och kommenderingsledningen i stor tidspress.

Med namnuppgifterna och uppgifterna om polismännens kompetens fördelades poliserna över de 600 olika polisinsatser som genomfördes under EU 2001-kommenderingen. De sist anlända den 14 och 15 juni kompetensinventerades inte men de sattes inte heller in i de svåraste arbetsuppgifterna.

Rikspolisstyrelsens och polismyndigheternas förmåga att hantera förstärkningsframställningar vid större kommenderingar måste enligt vår uppfattning förbättras. Bristen på flexibla och snabba rutiner i förstärkningsfrågan blev enligt vår uppfattning en belastning för Polismyndigheten i Västra Götaland under planeringsarbetet.

Ett problem är naturligtvis den svenska polisnumerären. Rikspolisstyrelsen har under en följd av år i budgetunderlagen framfört att svensk polis behöver ca 19 000 poliser för att fullt ut klara statsmaktens åliggande. Det är också vår uppfattning att dagens polisnumerär omfattande 16 100 poliser är för låg. Ett större antal poliser skulle underlättat förstärkningsplaneringen.

Utbildningen

Utbildningsinsatserna inför EU 2001-kommenderingen är reglerade i en särskild kommenderingsorder. Det sammanlagda utbildningsuttaget fram till den 12 juni 2001 är 76 830 timmar vilket i genomsnitt motsvarar en veckas utbildning per polisman. Polismyndigheten i Västra Götaland erbjöd också, genom Rikspolisstyrelsen, de polismyndigheter som lämnade polisförstärkning utbildning på plats ute i landet. Rikspolisstyrelsen återkom emellertid inte i frågan.

Förstärkande polisenheter från andra polismyndigheter avstod i några fall från utbildning då de inte ansåg sig behöva sådan. Den polispersonal som kom till Göteborg den 14 och 15 juni 2001 utbildades inte då de omedelbart behövde sättas in i olika arbetsuppgifter. De sattes emellertid inte in på sådana arbetsuppgifter som de inte hade förutsättningar att klara.

Utbildningsinsatserna inför EU 2001-kommenderingen var enligt vår uppfattning omfattande. Att kräva mer av en enskild polismyndighet är inte realistiskt.

En annan fråga är frågan om svensk polisutbildning i allmänhet.

Utbildningsnivån inom svensk polis varierar mellan myndigheterna. 1970- och 80-talets fasta utbildningssystem med en grundutbildning och en vidareutbildning vid Polishögskolan i Stockholm har under 1990-talet ersatts av en utbildningsordning med ett ökat ansvar för polismyndigheterna. En sådan ordning har fördelar om man ser den mot bakgrund av de senare årens strävanden att alla poliser skall kunna allting - något som varit utgångspunkten för närpolistanken. För en myndighet som skall genomföra en kommendering av innehåll och omfattning som EU 2001-kommenderingen där polismän från flera myndigheter ingår är svagheter påtagliga.

Den svenska polismodellen har fördelar när det gäller problemorienterat polisarbete där polismännen har möjlighet att inom angivna ramar, planera, genomföra och följa upp sitt arbete. Förståelse och delaktighet är honnörsord inom den svenska polisen. Svenska polismän i allmänhet är emellertid inte utbildade i att uppträda i större formationer. De är inte heller förberedda att arbeta i situationer där varje enskild polisman inte har en samlad bild av hans eller hennes egen insats i förhållande till händelserna i stort. Stora poliskommenderingar har varit ovanliga utanför storstadsregionerna.

Utbildning att uppträda i större polisformationer och annat taktiskt uppträdande har genom polisens begränsade resurser fått stå tillbaka för annan angelägen utbildning. Konsekvensen har blivit att den polisman som idag inte tjänstgör vid en specialenhet har förhållandevis begränsade färdigheter i att arbeta i större formationer och begränsade erfarenheter av att arbeta under allvarliga ordningsstörningar. Sådan kunskap finns i huvudsak att tillgå vid de tre största polismyndigheternas specialenheter, dvs piketpolisen samt särskilt sammansatta insatsavdelningar hos polismyndigheterna i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Det är från dessa utgångspunkter som poliskommenderingen i Göteborg skall betraktas. Män och kvinnor i olika åldrar och med olika kunskaper och erfarenheter organiserades i avdelningar och divisioner som enskilt eller sammansatt skulle klara av vad som skulle kunna jämföras med militära insatser. Trots de olikheter som råder när de gäller polismännens förmåga att uppträda i större formationer klarade EU 2001-kommenderingen av organisationsbildningen.

Frågan om polisutbildningen i Sverige och särskilt svenska polismäns förmåga att ingripa i folkmassa och i farliga situationer är inte enbart en fråga för Polismyndigheten i Västra Götaland. Enligt vår uppfattning krävs en nationell standard för utbildning och kompetensutveckling av svenska poliser på alla nivåer. Frågan om polisens organisation, arbetsmetoder och utbildning för att klara händelser som den nu inträffade har såvitt vi kunnat finna inte vid något tillfälle under de senaste åren prioriterats av statsmakterna. Den är emellertid nu föremål för överväganden bl a inom Rikspolisstyrelsens s k taktikprojekt.

Den personliga utrustningen och kroppsskyddsutrustningen

Polismyndigheten i Västra Götaland är kanske den polismyndighet i Sverige som har den högsta skyddsnivån såvitt avser personlig kroppsskyddsutrustning för polismän. Frågan om kroppsskyddsutrustningen under EU 2001-kommenderingen reglerades i en kommenderingsorder som beslutats i överenskommelse med de fackliga organisationerna och huvudskyddsombudet.

Trots kraven i kommenderingsorderna kom till Göteborg poliser som inte utrustats enligt kommenderingsordern. Vissa polismyndigheter hade inte tillgång till all utrustning, några polismän hade glömt sin utrustning och andra hade fel storlek på utrustningen. En del av utrustningen var defekt. Polismyndigheten fick därför lägga ner ett mycket omfattande arbete på att komplettera de tillkommande enheternas utrustning. Så gott som alla polismän i kommenderingen kunde efter ett omfattande arbete utrustas enligt order. Kostnaderna för dessa inköp uppgår till ca 3 miljoner kr.

Ett fåtal av de polismän som kom till Göteborg på kvällen den 15 juni kunde inte utrustas enligt kommenderingsordern på grund av att lagren var tömda. Ansvarig kommissarie uppskattar antalet poliser som inte kunde utrustas fullt ut till mellan fem och tio. Dessa polismän sattes inte heller in i de svåraste uppdragen.

Frågan om den generella utrustningsnivån vad gäller kroppsskyddsutrustning för poliser i Sverige är inte heller enbart en fråga för Polismyndigheten i Västra Götaland. Inom Rikspolisstyrelsen fanns under tiden fram till i början av 1990-talet en utrustningskommitté med uppgift att ta fram funktionsduglig utrustning och verka för en jämn utrustningsstandard inom svensk polis.

Polismyndigheternas ansvar för utrustningen ökade under 1990-talets decentraliseringssträvanden inom svensk polis och den tidigare centrala utrustningskommittén har inte verkat på senare år. Rikspolisstyrelsen beslutade under hösten 2001 att bilda en ny central utrustningskommitté. Kommittén hade sitt första sammanträde den 10 januari 2002.

Det är enligt vår uppfattning en nationell fråga att polismän skall vara utrustade på samma sätt och kunna uppträda i grupp varifrån de än kommer utan att den polismyndighet som ansvarar för en kommendering skall behöva lägga ner ett så omfattande och betungande arbete som Polismyndigheten i Västra Götaland var tvungen att göra inför och under EU 2001-kommenderingen.

Skyddsfordon m m

Det grova och välorganiserade våld som polismännen utsattes för under EU 2001-kommenderingen visar tydligt att skyddet för polismän vid kvalificerade ordningsstörningar måste förbättras. En förbättrad kroppsskyddsutrustning kan vara en del av ett sådant skydd men vi menar också att polisen behöver fordon med bättre skydd än de vanliga personbilar och mindre bussar som polisen använder idag. Polisiära skyddsfordon är etablerade hjälpmedel vid ordningsstörningar i andra länder. Vi anser att svensk polis bör få tillgång till sådana skyddsfordon.

En annan fråga som särskilt bör utredas är frågan om alternativ till polismännens vapen – batong och pistol.

Radioutrustningen

Svensk polis sambandsproblem är väl kända. Rikspolisstyrelsen arbetar just nu för högtryck för att ta fram ett radiokommunikationssystem för polisen. För att klara EU-kommenderingen köpte och förhyrde Polismyndigheten i Västra Götaland in ett stort antal radioapparater till våra radiosystem S 70M och S 80. Därutöver inköptes ett stort antal mobiltelefoner.

Polismyndigheten i Västra Götaland har bra och väl fungerande sambandsplaner. Trots detta hade polismännen kommunikationssvårigheter under EU-kommenderingen. En stor del av dessa svårigheter kan emellertid tillskrivas de personer som medvetet störde ut polisens kommunikationssystem och som också därefter blivit lagförda.

Dialogen

En viktig erfarenhet som kan dras av EU 2001-kommenderingen är betydelsen av dialog mellan polisen och övriga aktörer. Inför och under EU 2001-kommenderingen genomfördes denna dialog av en särskild kontaktgrupp som erhöll sitt uppdrag genom en särskild kommenderingsorder. Genom kontaktgruppens arbete fick Polismyndigheten en tydlig kanal för informationsutbyte med demonstrations- och manifestationsanordnare som underlättade genomförandet av demonstrationerna och manifestationerna samtidigt som arbetet med att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten underlättades. Dialogen innebar att de kriminella aktivisterna som sökte störa demonstrationerna och manifestationerna fick ett begränsat utrymme.

Det är bland annat med kunskap från detta arbete som det är positivt att vi kan konstatera att Nätverket Göteborg 2001, Folkrörelsen Nej till EU och Göteborgs ickevåldnätverk tog aktivt avstånd från våld och därmed inte kan kritiseras för det våld och den skadegörelse som aktivisterna stod för i Göteborg.

Samtidigt konstaterar vi att företrädare för Göteborgsaktionen 2001 inte tog eller klarade av att ta avstånd från aktivisternas våld.

Samarbetet med säkerhetspolisen

En polismyndighet är huvudansvarig för en poliskommendering som äger rum inom det egna polisdistriktet. Polismyndigheten är emellertid inte den enda aktören under en så stor kommendering som EU 2001-kommenderingen. Säkerhetspolisen och Rikskriminalpolisen hade sina centrala och givna platser i planeringen och genomförande av EU 2001-kommenderingen.

Samarbetet med Säkerhetspolisen har under planeringen och genomförande fungerat mycket väl på alla nivåer. Kommenderingsledningen och personalen i funktionerna underrättelse och spaning har haft ett fortlöpande och intensivt samarbete med personal från Säkerhetspolisen. I de särskilda underrättelseberedningarna har dessutom deltagit representanter för Säkerhetspolisens ledning i Göteborg och polisledningen vid Polismyndigheten.

Under hela genomförandefasen av EU 2001-kommenderingen tjänstgjorde en kommissarie från Säkerhetspolisen i Stockholm i kommenderingsstaben sida vid sida med kommenderingsledningen i Polishuset i Göteborg.

Säkerhetspolisen har under EU 2001-kommenderingen haft en egen organiserad kommendering i Göteborg omfattande ett stort antal polismän. Den närmare organisationen av den kommenderingen känner Polismyndigheten inte till. Som tidigare framhållits har samverkan mellan Polismyndighetens personal och säkerhetspolisen fungerat bra. Det är ändå vår uppfattning att frågan om Säkerhetspolisens roll och funktion vid större poliskommenderingar behöver övervägas i särskild ordning mot bakgrund av de krav som kan komma att ställas på den framtida polisen vad avser ordning och säkerhet samt bekämpningen av den grova, organiserade brottsligheten. Rikspolisstyrelsen har i en rapport den 29 juni 2001 med dnr RPS VKA 120-5802/ 00 tagit upp frågeställningar som bl a berör denna fråga.

Övrig samverkan

Samarbetet med utrikesdepartementet, nämnder och förvaltningar inom Göteborgs kommun, räddningstjänsten m fl fungerade mycket väl.

Planeringen och genomförandet av EU 2001-kommenderingen har gjorts i nära samverkan med de fackliga organisationerna. De fackliga organisationerna har engagerat sig och i hög grad bidragit till att EU 2001-kommenderingen kunnat genomföras.

Det personalsociala efterarbetet, debriefing m m

Det personalsociala efterarbetet och det vi kallar debriefing blir komplicerat efter en poliskommendering där personal från andra polismyndigheter än den egna deltagit.

Förstärkande personal återvänder omedelbart efter avslutad kommendering till sin hemmamyndighet. Polismyndigheten i Västra Götaland kontaktade de förstärkande polismyndigheterna både före och i omedelbar anslutning till kommenderingen och påtalade vikten av att de polismän som deltagit i EU 2001-kommenderingen togs emot hemma och erbjöds möjlighet till debriefing eller annan form av samtal. Såvitt Polismyndigheten är rätt informerad har detta också skett.

En stor del i efterarbetet är att samtalen kan föras med dem som lett poliskommenderingen eller polisinsatserna. En förutsättning är också att polismännen i en så omfattande kommendering som EU 2001-kommenderingen får en sammanhängande bild av hela kommenderingen – även i de delar där man själv inte deltagit. Särskilt tydligt har det behovet varit efter EU 2001-kommenderingen. Polismyndigheten i Västra Götaland förberedde därför en konferens som i första hand riktade sig till avdelnings- och divisionscheferna. Avsikten var att därefter genomföra ett informationsprogram för de polismän som varit på de mest utsatta platserna och även övriga polismän. En inbjudan sändes ut till polismyndigheterna.

Kort tid efter EU 2001-kommenderingen förändrades situationen för polisledningen, kommenderingsledningen och polismännen i kommenderingen. Anklagelser och ifrågasättanden ersatte beröm och hejarrop. Ett stort antal anmälningar mot Polismyndigheten och enskilda polismän strömmade in. Att under rådande omständigheter kalla samman i EU 2001-kommenderingen deltagande personal ansågs därför tveksamt.

Konferensen genomfördes senare med egen personal. Det program som genomfördes i syfte att ge polismännen i Västra Götaland en helhetsbild av kommenderingen visade sig vara av stor betydelse för polismännens bearbetning av intrycken från händelserna i Göteborg den 14, 15 och 16 juni 2001.

Polisen har inga föreskrifter eller kollektivavtal som reglerar det personalsociala efterarbetet. Polismyndigheten i Västra Götaland kommer under våren 2002 att samla egna chefer och egen personal från olika enheter till en hearing rörande dessa frågor med utgångspunkt från de erfarenheter som dragits under och efter EU 2001-kommenderingen.

Det är vår uppfattning att Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna måste gå igenom och ta ställning till hur dessa frågor skall hanteras i framtiden.

Polisens rättsliga befogenheter vid ordningstörningar

Bestämmelserna om avvisande, avlägsnande och omhändertagande finns i polislagen. Ett omhändertagande med stöd av dessa bestämmelser får inte bestå längre än sex timmar. Det är vår uppfattning att polisens arbete under EU-kommenderingen skulle underlättats om polisen haft möjlighet att omhänderta ordningsstörare under längre tid än sex timmar. Den frågan bör därför utredas.

Det finns också enligt vår uppfattning anledning att efter dansk modell överväga ett maskeringsförbud.

1 INLEDNING

Länspolismästaren beslutade den 27 juni 2001 att EU 2001-kommenderingen skulle utvärderas av polisintendenterna Bjarne Lundin och Erik Nord.

Föreliggande utvärderingsrapport är indelad i avsnitt rörande de grundläggande utgångspunkterna för EU 2001-kommenderingen, planeringsarbetet, genomförandet av poliskommenderingen, det rättsliga efterspelet, uppgifter om arbetsskador samt överväganden, slutsatser och förslag.

Den grundläggande utgångspunkten för planering och genomförande av EU 2001-kommenderingen har varit Polismyndighetens operativa koncept. Polismyndigheten har därför valt att inleda rapporten med en redogörelse för det operativa koncept som har tillämpats inom Polismyndigheten i Västra Götaland sedan sammanslagningen genomfördes av O, P och R län.

Rapporten bygger i huvudsak på hos Polismyndigheten i Västra Götaland framtagna handlingar såsom länsorder, kommenderingsorder, insatsorder, händelserapporter och skrivelser. Beslut, åtgärder, händelser m m presenteras i huvudsak i kronologisk ordning och i sitt sammanhang.

Kvalitetssäkringen av sakuppgifterna i redovisningen inom avsnitten rörande planeringsarbetet och genomförandet har utförts i samråd med kommenderingsledningen, medlemmar i kommenderingsstaben, polisinsatschefer och andra som har haft en insyn i planeringsarbetet och polisinsatserna.

Avkunnade domar från tingsrätt och hovrätt har gått igenom. Uppgifter i ännu inte avslutade förundersökningar som omfattas av sekretess berörs inte i rapporten. Vissa uppgifter kan inte redovisas till följd av att de omfattas av förundersökningssekretess. Polisinsatser som har beslutats i kommenderingsorder redovisas översiktligt i rapporten.

Anmälningar från polismän rörande arbetsskada respektive tillbud till arbetsskada har studerats och redovisas samlat i ett avsnitt.

De faktauppgifter som redovisas i rapporten är uppdaterade till och med februari månads utgång 2002. Polismyndigheten avser att komplettera rapporten sedan lagföringsarbetet avslutats.

Rapporten har i avsnitten rörande de grundläggande utgångspunkterna, planeringen och genomförandet getts en mer detaljerad utformning än vad som inledningsvis varit avsikten. Anledningen härtill är att redogörelsen kan komma att utgöra ett underlag för vidare överväganden, utbildning, övning och metodutveckling m m vad avser polisens planering och genomförande av polisinsatserna vid särskilda händelser.

Rapporten har varit föremål för ett seminarium för att kvalitetssäkra sakuppgifterna den 15 och 16 januari 2002. I seminariet deltog polisintendenterna Bjarne Lundin och Erik Nord, polismästarna Håkan Jaldung, Lars Berg och Benny Jonasson, kommissarierna Sven Alhbin, Kenneth Andersson, Rolf Andersson, Nils-Åke

Axelsson, Thomas Cederquist, Peter Jigström, Aage Johansson, Hans Lippens, Göran Nordenstam, Thomas Nyth, Carina Persson, Matts Sjöström, Bengt Staaf, Sven-Olof Sundberg, Bror Swing samt polisinspektörerna Anders Essman och Kjell Petersson.

Vid en avslutande genomgång den 13 februari 2002 deltog förutom ovanstående länspolismästaren Ann Charlotte Norrås, polismästaren Morgan Kaldrup, polisöverintendenten Gösta Fromm, polisintendenten Klas Friberg och poliskommissarien Robert Karlsson. Poliskommissarien Carina Persson var inte närvarande. Polismästarna Håkan Jaldung och Lars Berg var närvarande endast under genomgången av avsnitten 1 till 4.

2 GRUNDLÄGGANDE UTGÅNGSPUNKTER

Våren 1998 deltog representanter för Polismyndigheten i Västra Götaland i ett inledande möte med företrädare för regeringskansliet inför Europeiska rådets toppmöte i Göteborg i juni 2001. Därmed påbörjades Polismyndighetens planering av polisinsatserna i samband med olika möten som skulle anordnas inom polisdistriktet med anledning av Sveriges ordförandeskap i EU under första halvåret 2001.

EU 2001-kommenderingen planerades och genomfördes utifrån Polismyndighetens operativa koncept.

2.1 Polismyndighetens operativa koncept

2.1.1 INLEDNING

Rikspolisstyrelsen har i FAP 201-1 beslutat om allmänna råd till polismyndigheterna vad avser genomförandet av särskilda händelser. De allmänna råden i FAP 201-1 och de erfarenheter m m som redovisas i Rikspolisstyrelsens rapport 1996:7 *Polisledning* ligger till grund för det operativa koncept som tillämpas av Polismyndigheten vid ledning, planering och genomförande av poliskommenderingar inom polisdistriktet.

Polisinsatser vid särskilda händelser inom polisdistriktet är reglerade i tjänsteföreskrifter och dokument.

Det operativa konceptet grundas på följande av Polismyndighetens tjänsteföreskrifter (TjF)

- TjF 200 rörande ledning m m vid särskilda händelser,
- TjF 200A rörande ingripande- och radioverksamhet m m,
- TjF 201 rörande Polismyndighetens planverk, samt
- TjF 400 rörande kvalificerad kriminalpolisverksamhet.

Det operativa konceptet består av följande grundläggande delar:

- underrättelseverksamhet med hotbilda-bedömningar,
- beslut i stort,
- chefs- och personaluttag,
- uppdragstaktik,
- ordersystem med länsorder, kommenderingsorder och insatsorder enligt en gemensam ordermall,
- utvärdering, samt
- utbildning och övning.

Polismyndighetens operativa koncept omfattar dessutom rutiner för handläggning och fördelning av länsorder, planering av kommenderingar, samverkan, skyddsfrågor, underhåll, befälsmöten m m.

2.1.2 BEGREPPET SÄRSKILD HÄNDELSE

Enligt TjF 200 definieras begreppet särskild händelse på följande sätt:

”Med särskild händelse avses brott eller annan störning av den allmänna ordningen eller säkerheten och som är så omfattande eller allvarlig att en polismyndighet för att kunna lösa sina uppgifter måste organisera, leda och använda sina resurser i särskild ordning. En särskild händelse kan vara känd i förväg eller inträffa akut.”

EU-mötena i Göteborg i juni 2001 var en i förväg känd särskild händelse. Brandkatastrofen i en föreningslokal på Hisingen i oktober 1998 är ett exempel på en akut inträffad särskild händelse.

Planeringsarbetet inför särskilda händelser skall genomföras inom den avdelning, länsordningspolisen eller länskriminalpolisen, där funktionsansvaret för ifrågavarande verksamhet ligger och med de chefer och den stabspersonal som är förtrogna med uppgifterna.

2.1.3   UNDERRÄTTELSEVERKSAMHETEN OCH HOTBILDSBEDÖMNINGAR

Kriminalunderrättelseroteln ansvarar för Polismyndighetens strategiska och operativa brottsanalys och utgör en grundläggande del av myndighetens operativa koncept för området ordnings och säkerhet. Kriminalunderrättelseroteln utarbetar efter eget underlag och på framställning av länsordningspolisen eller länskriminalpolisen hotbilda-bedömningar inför särskilda händelser. I förekommande fall sker också ett nära samarbete med Säkerhetspolisen.

Hotbilda-bedömningar ligger bl a till grund för beslut i stort, personaluttag och uppdrag till polisinsatschefer.

I anslutning till den särskilda händelsen kompletteras kriminalunderrättelserna med spaning, övervakning, kameraövervakning m m. När den särskilda händelsen pågår utarbetar kriminalunderrättelseroteln analyser av händelseutvecklingen, kompletterande hotbilda-bedömningar m m.

Chefen för kriminalunderrättelseroteln ingår vanligtvis som funktionen F6 i kommenderingsstaben och därigenom är sakkunskapen avseende kriminalunderrättelseverksamheten säkerställd i staben. Funktionen F6 disponerar under en kommendering de personalresurser på kriminalunderrättelseroteln som behövs för det aktuella berednings- och analysarbetet.

Personal från länskriminalpolisen ingår vanligtvis i kommenderingsstaben för att där tillsammans med övrig stabspersonal bedöma händelseutvecklingen bl a med hjälp av de rörliga bilder som kan direktlänkas till stabsrummet från helikopter och tillfälligt iordningställda platser för kameraövervakning.

2.1.4   BEGREPPET BESLUT I STORT

Begreppet beslut i stort är grundläggande i orderarbetet och för genomförandet av en poliskommendering med olika polisinsatser. Beslut i stort anger syfte, uppdrag och omfattning av poliskommenderingen respektive polisinsatserna.

Användningen av begreppet beslut i stort vid poliskommenderingar och andra polisinsatser är ändamålsenlig då begreppet har en karaktär, ett innehåll och en omfattning som erfarenhetsmässigt visat sig vara lämplig för den minutoperativa polisverksamheten med dess snabba och ibland oväntade förlopp.

Beslut i stort används därför inom en poliskommendering både på kommenderingschefs-, polisinsatschefs- och befälsnivån.

2.1.5 CHEFS- OCH PERSONALUTTAG VID POLISKOMMENDERINGAR

Länspolismästaren beslutar vem som skall vara kommenderingschef och ofta även vem som skall vara polisinsatschef vid en särskild händelse. Dessa beslut och beslut om personaluttag till en poliskommendering beslutas regelmässigt i en länsorder.

Länspolismästaren eller i vissa fall kommenderingschefen beslutar om en kommenderingsstab skall upprättas.

2.1.6 UPPDRAGSTAKTIK

En central del i det operativa konceptet är uppdragstaktiken och dess tillämpning. För att nå syftet med polisinsatserna beslutar kommenderingschefen skriftligen eller muntligen om uppdrag till polisinsatschefen eller polisinsatscheferna och tilldelar dessa resurser ur det personaluttag som beslutats i en länsorder. På samma sätt tillämpar polisinsatschefen uppdragstaktiken och fördelar uppgifter och resurser till sina befäl.

Uppdraget till en polisinsatschef formuleras och lämnas i en kommenderingsorder men kan i de fall en sådan inte utfärdas beslutas i en länsorder eller direkt i en insatsorder. En order kan som tidigare nämnts också ges muntligen. Uppdraget formuleras och lämnas i möjlig omfattning som en i tid och rum avgränsad arbetsuppgift. Stabsarbetet med att formulera uppdrag och avdela resurser för uppdraget genomförs under ledning av kommenderingschefen i nära samverkan med polisinsatschefen.

Vid genomförandet av uppdraget beslutar polisinsatschefen oftast själv om metod och teknik för hur uppdraget skall genomföras. Polisinsatschefen får på detta sätt en avgörande frihet att på plats, i möjlig omfattning genom överblickbart ledarskap, avgöra hur uppdraget skall utföras utifrån händelseutvecklingen. Detta är en grundläggande förutsättning i uppdragstaktiken och skapar utrymme för självständigt handlande hos underställda chefer med ett säkrare, flexibelt och effektivare polisarbete som följd.

Inom ramen för sitt uppdrag skall en polisinsatschef eller ett polisbefäl hålla sin personal informerad om händelserna under en kommendering och om de uppdrag och order som gäller för aktuell verksamhet.

I allt väsentligt tillämpades uppdragstaktiken under EU 2001-kommenderingen.

2.1.7 ORDERSYSTEMET

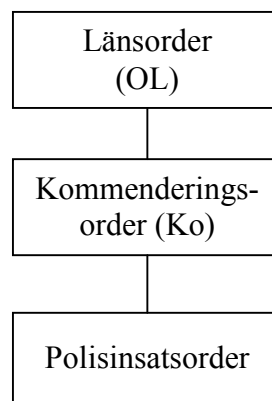
Polismyndighetens ordersystem är uppbyggt på följande sätt:

- a) Länsorder, kommenderingsorder och/ eller polisinsatsorder utfärdas vid de händelser som enligt TjF 200 är särskilda händelser. Order kan även utfärdas för andra polisinsatser än särskilda händelser och då för polisinsatser som skall genomföras under viss tid t ex riktad trafikövervakning, riktade insatser mot narkotika eller inre utlänningskontroller.
- b) Chef för polisområde eller avdelning beslutar vid behov om områdes- eller avdelningsorder i frågor som uteslutande berör eget ansvarsområde och som inte innebär en ändrad organisation eller i övrigt erfordrar länspolismästarens bedömning/ beslut.

I det följande beskrivs ordersystemet enligt a) ovan rörande särskilda händelser.

Ordersystemets tillämpning under EU 2001-kommenderingen redovisas mer i detalj under avsnitt 3.3.4.

Polismyndighetens ordersystem enligt TjF 200 kan schematiskt beskrivas enligt följande:

En länsorder bereds inom staberna vid länsordningspolisen och/ eller länskriminalpolisen.

Vid en i förväg särskild händelse är det vanligtvis en handläggare vid länsordningspolisens stab som utarbetar ett förslag till länsorder som sedan föredras för länspolismästaren av chefen för länsordningspolisen. Länsorder beslutas av länspolismästaren.

Länsordern utarbetas enligt en mall med följande avsnittsindelning:

- 1) ORIENTERING
- 2) LEDNING

- 3) BESLUT I STORT
- 4) GENOMFÖRANDE
- 5) UTRUSTNING
- 6) SAMBAND
- 7) PERSONAL
- 8) UNDERHÅLL/ SERVICE
- 9) ÖVRIGT

Ovanstående indelning av länsorder tillämpas även beträffande kommenderingsorder och insatsorder.

Avsnitten indelas i underrubriker. Avsnitt och underrubriker utgår om en reglering inte erfordras.

Sedan länspolismästaren i länsorder beslutat att utse en kommenderingschef för att operativt leda polisverksamheten vid en särskild händelse får denne i sin tur i en kommenderingsorder besluta om det operativa genomförandet m m.

Vid större poliskommenderingar utses regelmässigt en stabschef som inför kommenderingen leder planeringsarbetet och därefter också leder arbetet i staben under genomförandet.

Vid större poliskommenderingar är det vanligt att en eller flera kommenderingsorder utfärdas. Det finns dock inget krav på att kommenderingsorder skall utfärdas. Vid vissa särskilda händelser kan polisinsatschefen få sitt uppdrag direkt i länsordern. Under EU 2001-kommenderingen fick några avdelningar uppdrag direkt i länsordern vilket möjliggjordes genom att en del händelser var kända i förväg. På detta sätt fick vissa avdelningar bevakningsuppgifter reglerade i länsorder OL 63/ 00 då dessa kunde planeras av avdelningschefen och övriga berörda innan EU 2001-kommenderingen började.

I en insatsorder beslutar polisinsatschefen mer konkret vilka arbetsuppgifter respektive grupp och/ eller polisman skall utföra. I detta sammanhang skall för tydlighetens skull påpekas att det vanligen inom polisens akutverksamhet är så att order är muntliga och endast dokumenteras som kortfattade anteckningar i en händelserapport. Enligt denna grundprincip genomförs t ex ordergivningen på fältet i den dagliga ingripande verksamheten.

Även vid särskilda händelser där länsorder, kommenderingsorder och/ eller insatsorder utfärdats ges muntliga order. Detta är fallet vid snabba förlopp under en särskild händelse där muntliga order regelmässigt lämnas av kommenderingschef, polisinsatschef och/ eller andra polisbefäl.

2.1.8   UTVÄRDERING

I en länsorder anges vem eller vilka befattningshavare som skall inkomma med en skriftlig utvärdering efter genomförd kommendering. I samband med att en poliskommendering planeras genomförs en rutinmässig kontroll av de erfarenhetsberättelser som tidigare har lämnats efter liknande kommenderingar. Dessa skriftliga utvärderingar är ett betydelsefullt instrument för att inom

Polismyndigheten fortlöpande förbättra och utveckla planeringen och genomförandet av poliskommenderingarna. Utvärderingarna används även som ett stöd för utvecklingen av det taktiska uppträdandet vid olika polisinsatser.

Föreliggande utvärderingsrapport är ett exempel på ett sådant utvärderingsarbete med syfte att ligga till grund för en fortsatt metodutveckling.

2.1.9 UTBILDNING OCH ÖVNING

Efter händelserna i Målexander 1999 har Polismyndigheten eftersträvat att höja den operativa kompetensen på alla nivåer inom myndigheten. Polismyndigheten tillsatte därför i januari 2000 två arbetsgrupper – en för metodfrågor och en för taktiska frågor. De båda arbetsgrupperna har redovisat sina uppdrag i rapporter under 2001. Utifrån dessa rapporter har utarbetats ett taktiskt baskoncept för Polismyndigheten vad gäller

- ledning av polisinsatser vid rån och andra farliga händelser,
- uppträdande på spärrplats,
- stoppande av fordon, samt
- uppehållande polisinsats i avvaktan på ingripande av piketpolis mot farlig person m fl polisinsatser.

Ett stort antal befattningshavare – från polischefer i beredskap och vakthavande befäl till samtliga befäl i yttre tjänst – har utbildats och övats. Utbildningsinsatserna har medfört att de polistaktiska färdigheterna allmänt har ökat hos chefer, befäl och polispersonal.

Erfarenheterna från ovanstående utbildningsinsatser har tagits tillvara vid planering och genomförande av den utbildning och övning som genomfördes inför EU 2001-kommenderingen enligt kommenderingsorder 41.

Under budgetåret 2002 fortsätter utbildningsverksamheten och övningarna med syfte att öka förmågan och säkerheten i olika typer av polisinsatser. En utgångspunkt för denna utbildning och övning kommer att vara de ställningstaganden Rikspolisstyrelsen väntas göra på grund av det arbete som bedrivs centralt inom Rikspolisstyrelsens "Taktikprojekt" (RPS Dnr USE 109-4732/ 00).

3 PLANERINGEN

Under det första halvåret 2001 genomfördes i Sverige omkring 80 möten på grund av det svenska ordförandeskapet i EU. De polisiärt mest arbetskrävande mötena var ett extra toppmöte i Stockholm och de avslutande toppmötena i Göteborg – ett med EU-ländernas stats- och regeringschefer (Europeiska rådet), ett mellan Europeiska rådet och USA och ett mellan Europeiska rådet och kandidatländerna. Därutöver genomfördes minst tio olika ministerrådsmöten och ett stort antal andra möten och konferenser på tjänstemanna- och expertnivå.

Utöver de tre avslutande mötena i Göteborg skulle fyra mindre EU-möten hållas inom polisdistriktet.

En utgångspunkt för mötena var att dessa skulle hållas i en öppen atmosfär och att allmänheten skulle kunna röra sig relativt fritt i de centrala delarna av Göteborg. Vissa planer fanns kring att deltagarna i EU-toppmötena skulle åka spårvagn på Kungsportsavenyn och att de skulle fotograferas i grupp på Götaplatsen.

Planeringsarbetet redovisas översiktligt i det följande i huvudsak i kronologisk ordning.

3.1 Polismyndighetens planering från våren 1998 till hösten 2000

3.1.1 UNDERRÄTTELSE OCH STÄLLNINGSTAGANDEN

3.1.1.1 Våren och sommaren 1998

Under våren 1998 deltog företrädare för Polismyndigheten i ett inledande och förberedande möte inför Europeiska rådets möte i Göteborg i juni 2001, se inledningen i avsnitt 2. Under sommaren samma år informerades Polismyndigheten om Rikspolisstyrelsens ställningstaganden och beslut rörande förberedelserna inom polisväsendet inför det svenska ordförandeskapet under första halvåret 2001 (VKA 080-3472/ 98).

3.1.1.2 Hösten och vintern 1998 – studiebesök m m

I början av oktober 1998 beslutade länspolismästaren Ann Charlotte Norrås att länsordningspolisen under ledning av chefen för avdelningen, polismästaren Håkan Jaldung, tillsvidare skulle ansvara för förberedelserna inför och genomförandet av poliskommenderingen med anledning av EU-mötena i Göteborg. Jaldung utsåg poliskommissarien Peter Jigström att inom länsordningspolisen inleda planeringsarbetet vid länsordningspolisens stab.

Under andra halvåret 1998 var Österrike för första gången ordförandeland i EU. Det avslutande toppmötet hölls i Wien den 11 och 12 december och under mötet gjorde Jaldung och poliskommissarien Hans Lippens ett studiebesök i Wien. Studiebesöket var särskilt inriktat på logistiken vid ett EU-toppmöte, på den operativa ledningen av polisinsatserna och polisens stabsarbete.

I poliskommenderingen i Wien ingick enligt uppgift ca 1 500 polismän från olika polisorganisationer. Mötet hotades inte av demonstrationer eller aktioner riktade mot mötet med syfte att störa eller förhindra mötet.

Observatorerna från Polismyndigheten fann efter att ha följt kommenderingen i Wien att det operativa koncept som tillämpas vid Polismyndigheten i Västra Götaland var väl anpassat för en poliskommendering med den logistik som föreligger vid ett EU-toppmöte.

3.1.1.3 Våren och sommaren 1999 – studiebesök m m

Tyskland avlöste Österrike som ordförandeland i EU. Det avslutande toppmötet hölls i Köln den 4 och 5 juni 1999. En vecka senare hölls också ett internationellt möte inom den s k G8-gruppen i Köln. Med anledning av att detta senare möte krävde mycket stora polisinsatser, över 10 000 polismän, beslutade Polismyndigheten att i studiesyfte följa poliskommenderingen i samband med G8-mötet. I detta möte deltog bl a USA:s president. I observatörsgruppen ingick polismästaren Håkan Jaldung och poliskommissarierna Hans Lippens, Bo Gustafsson och Peter Jigström.

Erfarenheterna från poliskommenderingen i Köln föranledde ingen ändring av inriktningen av det pågående planeringsarbetet inom planeringsstaben inför toppmötena i Göteborg.

Under våren och sommaren 1999 hade det förekommit demonstrationer och andra opinionsyttringar vid internationella toppmöten i västvärlden men upplopp med organiserad skadegörelse och aktioner direkt mot mötesformen hade emellertid varit ovanliga. Tidigare EU-toppmöten hade inte drabbats av okontrollerade opinionsyttringar med åtföljande upplopp och skadegörelse.

Sommaren 1999 beslutade Rikspolisstyrelsen att tillsätta en arbetsgrupp för vissa polisoperativa frågor med anknytning till det svenska ordförandeskapet i EU 2001. Jaldung utsågs till ordförande och i gruppen ingick representanter för Rikspolisstyrelsen, Rikskriminalpolisen och Säkerhetspolisen. Arbetsgruppen redovisade sina ställningstaganden i november 1999. Av redovisningen framgår bl a att gruppen inte fann några allvarligare hinder från ordnings- och säkerhetssynpunkt mot de tilltänkta mötesplatserna, däribland Göteborg. I januari 2000 överlämnade Rikspolisstyrelsen gruppens redovisning till utrikesdepartementet (UD).

3.1.1.4 Hösten och vintern 1999 – studiebesök m m

Vid World Trade Organizations (WTO) möte i Seattle i USA i slutet av november 1999 protesterade under flera dagar omkring 20 000 demonstranter mot världsekonomin och globaliseringen. Blockader och upplopp ledde till att mötet stördes. En mindre grupp våldsamma aktivister uppträdde överraskande organiserat och våldsamt med ordningsstörningar och skadegörelse som följd i staden.

Drygt en vecka efter händelserna i Seattle genomförde Finland sitt avslutande EU-toppmöte i Helsingfors. Mötet ägde rum den 10 och 11 december 1999. Företrädare för Polismyndigheten besökte Helsingfors under toppmötet och följde den finska polisens arbete. Observationsgruppen bestod av polismästaren Håkan Jaldung och

poliskommissarierna Aage Johanson, Peter Jigström, Bo Gustafsson och Hans Lippens.

I den finska kommenderingen ingick ca 1 300 polismän.

Toppmötet i Helsingfors avlöpte utan några våldsamma demonstrationer eller allvarigare störningar av den allmänna ordningen. Observatörsgruppen kunde dra erfarenheter från en poliskommendering som till antalet polismän var jämförbar med den vid denna tidpunkt planerade poliskommenderingen i Göteborg.

Planeringsinriktningen för toppmötet i Göteborg bedömdes av observationsgruppen efter mötet i Helsingfors alltså vara adekvat.

3.1.1.5 Våren, sommaren och hösten 2000 – hotbilda-bedömning, studiebesök m m

Den första hotbilda-bedömningen rörande EU-toppmötet i Göteborg som delgavs Polismyndigheten var den allmänna hotbilda-bedömning som presenterades av Säkerhetspolisen den 27 april 2000.

De bedömningar som gjordes i hotbilda-rapporten var att Sverige och EU under det svenska ordförandeskapet inte bedömdes vara ett mål av intresse för internationell terrorism. Säkerhetspolisen gjorde vidare den bedömningen att hotbilden vad avsåg inhemsk extremism och annan opinionsyttring var *förhöjd* (nivå 3 av 1-5) på grund av att det fanns risk för störande och våldsamma opinionsyttringar från grupper ur den s k autonoma miljön och störande opinionsyttringar från grupper utanför den autonoma miljön (nivåbedömningar genomförda utifrån FAP 224-2).

Under första halvåret 2000 var Portugal ordförandeland i EU. Det avslutande toppmötet hölls i St Marie de Fiera i Porto den 19 och 20 juni 2000. Polismästaren Håkan Jaldung och poliskommissarierna Aage Johanson, Peter Jigström och Bo Gustafsson besökte Portugal och följde den portugisiska poliskommenderingen.

I poliskommenderingen i Porto deltog ca 1 500 polismän.

Vid mötet demonstrerade flera 10 000-tals människor, bl a mot social orättvisa och mot arbetslösheten i Europa, men demonstrationerna riktades inte direkt mot mötesformen eller det Europeiska rådet. Demonstrationerna genomfördes i en positiv anda och i god samverkan mellan demonstranter och polisen. Inga maskerade och beväpnade aktivister deltog i demonstrationerna såvitt observationsgruppen kunde se.

Planeringsinriktningen för poliskommenderingen i Göteborg bedömdes efter toppmötet i Porto alltså vara relevant dvs syfta till att säkerställa ordning och säkerhet kring EU:s mötesplatser, transporter m m samt ha en erforderlig resurs för polisinsatser vid demonstrationer och eventuella ordningsstörningar.

Vart tredje år håller Världsbanken och Internationella Valutafonden sina respektive årsmöten på annan plats än Washington DC där deras respektive huvudkontor är belägna. I slutet av september 2000 var Prag värd för mötena. Ett stort antal demonstranter hade samlats i Prag för att protestera mot globaliseringen och den ekonomiska världsordningen.

Demonstrationerna genomfördes huvudsakligen fredligt men ett antal aktivister genomförde våldsamma upplopp och skadegörelse mot butiker och banker. Cirka 13 000 polismän deltog i poliskommenderingen i Prag för att upprätthålla ordningen och säkerheten.

3.2 Polismyndighetens planering fr o m hösten 2000 till början av 2001

3.2.1 UNDERRÄTTELSE OCH STÄLLNINGSTAGANDEN

3.2.1.1 Länsorder OL63/ 00

Planeringsarbetet genomfördes av särskilt avdelade polismän inom ramen för den ordinarie verksamheten vid länsordningspolisens stab fram till slutet av 2000 då länspolismästaren beslutade om en länsorder för EU 2001-kommenderingen.

Av länsorder OL 63/ 00 som gällde fr o m den 1 oktober 2000 - tillsvidare framgick bl a

- att Polismyndighetens förberedelsearbete och genomförandet av poliskommenderingarna skulle ledas av en kommenderingsledning med stab,
- att en planerande kommenderingsstab skulle inrättas under tiden den 1 oktober 2000 till den 8 april 2001,
- att polisinsatser för vissa i förväg kända händelser såsom EU-mötena i Västra Götaland den 1-3 februari, 14-16 maj, 16-18 maj, 28-30 maj och 14-16 juni skulle planeras och genomföras, och
- att en kartläggning av behovet av polisförstärkning skulle genomföras senast den 1 december 2000.

I länsordern utsågs kommenderingsledning och stabschefer med ställföreträdare samt ett antal polisinsatschefer med ställföreträdare. Härigenom fick dessa i god tid möjlighet till förberedelse för det kommande arbetet och för att de fortlöpande skulle hållas informerade om utvecklingen av poliskommenderingens omfattning, innehåll och inriktning.

I länsordern beslutade länspolismästaren vidare att Polismyndighetens samlade resurser från länsordningspolisen, länskriminalpolisen, polisområdena 1-3 och förvaltningsavdelningen samt i förekommande fall förstärkning från annan polismyndighet skulle tas i anspråk under planering och genomförande av poliskommenderingen.

Till kommenderingschef utsågs polismästaren Håkan Jaldung och som ställföreträdande kommenderingschef polismästaren Lars Berg. Till stabschef för planeringsstaben utsågs poliskommissarien Peter Jigström och till ställföreträdande stabschef poliskommissarien Sven-Olof Sundberg.

3.2.1.2 Samverkan

Under planeringstiden utövades inom Polismyndigheten den övergripande ledningen av planeringsarbetet i frågor rörande personaluttag och personalförstärkning, semesteravtal, arbetstidsavtal, länsorder m m av länspolismästaren och polisledningsgruppen där kommenderingsledningen var föredragande.

Under den inledande fasen av planeringsarbetet påbörjades samverkan med bl a utrikesdepartementets EU 2001-sekretariat. Samverkan med Utrikesdepartementet (UD) ägde fr o m december 1999 rum på olika nivåer – i en huvudprojektgrupp (HPG) och i olika projektgrupper. Polismyndighetens representant i HPG var polismästaren Håkan Jaldung.

HPG leddes av ambassadören Inga Eriksson-Fogh, UD. I gruppen ingick från polisväsendet även inledningsvis kriminalkommissarien Hans Paulinder från Säkerhetspolisen. Paulinder ersattes senare av kriminalkommissarien Kjell Wikström, Säkerhetspolisen.

Hos UD:s EU 2001-sekretariat fanns en säkerhetspolis placerad för direkt samverkan. Denne deltog även i vissa av HPG:s sammanträden. Fram till den 6 september 2001 hade HPG 16 sammanträden. Säkerhetspolisens hotbilsbedömningar delgavs under planeringstiden ordföranden i HPG ambassadören Inga Eriksson-Fogh.

Det grundläggande planeringsarbetet rörande eskorter, boende och möten m m lades fast i samverkan med HPG. Samverkan mellan Säkerhetspolisen och Polismyndigheten ledde till ett antal olika polisiära ställningstaganden i gemensamma frågor.

Till grund för planeringsarbetet vid den här tidpunkten låg den i avsnittet 3.1.1.5 nämnda hotbilsbedömningen från Säkerhetspolisen daterad den 27 april 2000. Av den framgick att hotbilden vad gällde inhemsk extremism och annan opinionsyttring ansågs vara förhöjd (nivå 3 av 1-5) och att det fanns risk för störande och våldsamma opinionsyttringar från grupper ur den autonoma miljön. Bedömningen avsåg främst möten på ministernivå. Möten på lägre nivå hade en lägre hotbild.

Under HPG fanns ett antal projektgrupper med utpekade arbetsuppgifter rörande exempelvis mötes- och konferenslokaler och inkvartering. I projektgrupper ingick bl a representanter från Göteborgs stad, Göteborg och Co, Räddningstjänsten, Länsstyrelsen, Svenska Mässan, Säkerhetspolisen och Polismyndigheten. Utöver den samverkan som genomfördes inom dessa grupper genomfördes samverkan med ett stort antal myndigheter, förvaltningar, föreningar och enskilda medborgare. Poliskommissarien Peter Jigström samordnade detta arbete inom Polismyndigheten.

Även inom Rikspolisstyrelsen bildades efter beslut av rikspolischefen i januari 2000 en samordningsgrupp för att samordna frågor rörande polisförstärkning och säkerhetsarbetet i samband med de möten som skulle hållas under det svenska ordförandeskapet.

Rikspolisstyrelsens samordningsgrupp med representanter från samtliga berörda polismyndigheter hade till uppgift att samordna polisens planeringsinsatser för möten

som skulle äga rum under första halvåret 2001. Till grund för bedömningarna om polisinsatser och behov av personal för kommenderingarna fanns ett underlag som upprättats av arbetsgruppen för vissa polisoperativa frågor med anknytning till det svenska ordförandeskapet, se avsnitt 3.1.1.3. I underlaget fanns också en klassificering av mötena i tre olika kategorier i Stort, Mellan och Litet möte. Olika säkerhetsnivåer lades fast för mötena som vägledning för åtgärder inom polisen och hos externa aktörer. Mötet i Göteborg definierades som Stort. Polismyndighetens representant i Rikspolisstyrelsens samordningsgrupp var poliskommissarien Sven-Olof Sundberg.

Som ett stöd för det fortsatta planeringsarbetet inom Polismyndigheten bildades en samordningsgrupp med representanter från polisavdelningarna och polisområdena. I den samordningsgruppen deltog bl a personalplanerna vid Polismyndigheten i Västra Götaland.

Vidare bildades en samverkansgrupp för samverkan med företrädare från samtliga fackliga organisationer och med huvudskyddsombudet.

Vid ett inledande möte med samordnings- och samverkansgrupperna inom Polismyndigheten den 20 oktober 2000 redovisade länspolismästaren de övergripande direktiven för EU 2001-kommenderingen. Kommenderingschefen informerade om hur planeringsarbetet var upplagt och fortskred. Han redovisade också hur det operativa polisarbetet skulle genomföras under EU 2001-kommenderingen – det operativa konceptet.

Vid ett samverkansmöte med de fackliga företrädarna och huvudskyddsombudet den 17 november 2000 diskuterades bland annat medverkan av den särskilda beredskapspolisen under EU-toppmötet.

Kommenderingschefen beslutade i slutet av 2000 att polisinsatschefer m fl skulle beredas tillfälle att göra studiebesök under kommenderingen vid det extra toppmötet i Stockholm den 23-24 mars 2001. Huvudskyddsombudet och de fackliga representanterna i samverkansgruppen erbjöds också att delta i studiebesöket. Syftet med studiebesöket var att studera hur Polismyndigheten i Stockholms län organiserade och genomförde en större poliskommendering. Besökarna gavs möjlighet att på plats följa hur man löste eskortverksamheten, färdvägsbevakningen, hotellbevakningen, säkerheten på mötesplatsen och hur man löste ordningen och säkerheten vid demonstrationer och andra opinionsyttringar.

Sammanfattningsvis genomfördes inom Polismyndigheten under andra halvåret 2000 ett omfattande samverkansarbete för att klarlägga förutsättningarna för personaluttagen inom Polismyndigheten och behovet av förstärkning från andra polismyndigheter. De ställningstaganden som gjordes utgick från de hotbilda-bedömningar som förelåg vid denna tidpunkt.

3.2.1.3 EU-toppmötet i Nice – den förändrade hotbilden

Den 12 till den 13 december 2000 genomfördes i Nice det EU-toppmöte som avslutade det franska ordförandeskapet och som var det sista ordinarie EU-toppmötet före mötet i Göteborg. I Nice samlades ett stort antal demonstranter som ville

protestera mot bl a globaliseringen av världsekonomin och mot EU. Bland demonstranterna fanns våldsamma aktivister.

Vid mötet utbröt ordningsstörningar. Försök gjordes av aktivister att hindra delegater från att komma fram till konferenscentrat, direkta attacker genomfördes mot avspärrningarna runt konferenscentrat och polismän attackerades när de skulle upprätthålla ordningen. Polismännen attackerades med gatstenar och med s k Molotovcocktails. Polisinsatsen omfattade enligt massmedia ca 15 000 polismän i slutskedet.

De tidigare våldsamma protesterna mot mötena i Seattle och Prag hade i första hand riktat in sig mot världsekonomin och globaliseringen eller den rika världens bristande solidaritet med den fattiga världen. Även om EU-kritiska demonstrationer förekommit vid tidigare toppmöten inom EU så utgjorde Nice-mötets våldsamma demonstrationer en förändring genom att EU-toppmöten nu blev ett mål för protester mot själva mötesformen. Det som tidigare hänt i samband med möten som var direkt kopplade till den ekonomiska världsordningen hände nu således för första gången också vid ett EU-toppmöte.

Händelserna i Nice innebar att hotbilden mot EU-toppmötet i Göteborg förändrades och därmed förändrades också planeringsförutsättningarna för poliskommenderingen.

Vid ett samverkansmöte den 15 december 2000 redovisades de slutsatser Polismyndigheten dragit av oroligheterna i Nice och som innebar att länspolismästaren beslutat utöka personaluttaget till poliskommenderingen. En följd av detta möte blev att länspolismästaren även beslutade om ett semesterförbud inom Polismyndigheten för tidsperioden den 4 till 17 juni 2001.

3.2.1.4 Frågan om den särskilda beredskapspolisen och den första framställningen om förstärkning

Fram till den 12 december 2000 omfattade Polismyndighetens planering för EU-toppmötena i Göteborg i huvudsak Polismyndighetens egen personal.

Polismyndigheten beslutade omgående på grund av händelserna i Nice att utöka poliskommenderingen och gjorde därför en skriftlig framställan till Rikspolisstyrelsen den 13 december 2000 med begäran att få disponera den särskilda beredskapspolisen eftersom det enligt Polismyndigheten förelåg en risk för allvarlig störning av ordningen och säkerheten vid mötena. Polismyndigheten åberopade härvidlag förordningen (1986:616) om beredskapspolisen.

Polismyndighetens skrivelse rörande den särskilda beredskapspolisen besvarades muntligen av Rikspolisstyrelsen i slutet av februari, se vidare avsnitt 3.3.1.2.

På grund av händelserna i Nice gjorde Polismyndigheten den 19 december 2000 också en skriftlig framställan till Rikspolisstyrelsen rörande polisförstärkning. I den framställan angavs vilken polisförstärkning Polismyndigheten hade behov av under EU 2001-kommenderingen. Framställan omfattade förstärkningsrörelser från Polismyndigheten i Stockholms län och Polismyndigheten i Skåne med 100

ordningspolismän (motsvarande), 50 piketpoliser, 20 polisryttare och del av den nationella insatsstyrkan.

Genom att ange dessa personalkategorier markerade Polismyndigheten behovet av förstärkningspersonal med erfarenhet av polisarbete i samband med demonstrationer, ordningsstörande händelser m m.

3.2.1.5 Demonstrationstillstånd

Ansökningar om tillstånd att få demonstrera vid EU-toppmötet hade börjat inkomma till Polismyndigheten redan under år 2000. Dessa ansökningar handlades av förvaltningsavdelningen.

Sökandens önskemål om tid och plats för sammankomsten förtecknades och sökandena meddelades skriftligen av förvaltningsavdelningen att besluten efter slutlig handläggning skulle meddelas i början av år 2001. Handläggningsrutinerna vid förvaltningsavdelningen omfattade remissförfarande till planeringsstaben med begäran om yttrande. Kriminalunderrättelseroteln och Säkerhetspolisen informerades fortlöpande om ansökningarna.

Ett nära samarbete rörande demonstrationsvillkor m m ägde rum med företrädare för de olika nätverk som bildats i Göteborg för att genomföra gemensamma demonstrationer och manifestationer.

3.3 Polismyndighetens planering under vintern 2000 och våren 2001

3.3.1 UNDERRÄTTELSE OCH STÄLLNINGSTAGANDEN

3.3.1.1 Hotbilden – överväganden och bedömningar

Den 22 januari 2001 beslutade stf kommenderingschefen Lars Berg om en särskild undersökning enligt polisdatalagen (1998:622) för att klarlägga hotbilden inför toppmötena.

Den 5 februari 2001 lämnade Säkerhetspolisen en ny hotbilsbedömning till Polismyndigheten. I rapporten gjorde Säkerhetspolisen samma bedömning som i sin rapport från april år 2000. Sverige och EU bedömdes inte vara ett mål av intresse för internationell terrorism under det svenska ordförandeskapet. Risker för inhemsk extremism och annan opinionsyttring var som tidigare däremot att anse som *förhöjd* (nivå 3 av 1-5) då det fanns risk för störande och våldsamma opinionsyttringar från grupper inom den autonoma miljön och risk för störande opinionsyttringar från grupper utanför den autonoma miljön.

Den 1 mars 2001 lämnade Polismyndighetens kriminalunderrättelseroteln sin första hotbilsrapport. Rapporten berörde till viss del även övriga EU-möten i polisdistriktet.

I rapporten gjordes bedömningen att hotbilden i samband med toppmötet i Göteborg var förhöjd (nivå 3 av 1-5) genom att det förelåg risk för störande och våldsamma

opinionsyttringar från grupper inom den autonoma miljön samt risk för störande opinionsyttringar från andra grupper som agerar och agiterar i enskilda frågor.

Genom HPG och genom uppgifter i massmedia hade Polismyndigheten fått information om att den amerikanska presidenten George Bush eventuellt skulle komma till Göteborg i samband med EU-toppmötena. Den amerikanske presidentens eventuella besök i Göteborg i samband med EU-toppmötena skulle enligt kriminalunderrättelseroteln bedömande kunna dra till sig ytterligare demonstranter eller grupperingar knutna till terrorverksamhet.

Under våren 2001 informerades Polismyndigheten främst genom HPG om möteslogistiken i Göteborg, vilka personer som skulle delta i mötena m m.

Polismyndigheten beslutade den 16 mars 2001 att underrättelseberedningar skulle genomföras. Beslutet grundade sig på Polismyndighetens ställningstagande att underrättelsearbetet skulle ligga till grund för den slutliga dimensioneringen och det operativa genomförandet av poliskommenderingen. Närvarande vid dessa möten var länspolismästaren, biträdande länspolismästaren, kommenderingschefen med ställföreträdare, stabschefen, chefen för kriminalunderrättelseroteln och representanter från Säkerhetspolisen som vid beredningarna företrädde av befattningshavare på olika nivåer.

Ett syfte med underrättelseberedningarna var att fortsätta det samarbete som ägt rum under planeringen mellan Säkerhetspolisen och Polismyndigheten och skapa förutsättningar för ett fortsatt förtroendefullt samarbete kring de olika underrättelser som kunde bedömas ha en betydelse för genomförandet av EU 2001-kommenderingen.

Underrättelseberedningar skulle genomföras vid åtta tillfällen mellan den 2 april och 11 juni. Beredningarna genomfördes med något undantag enligt plan och resulterade i ett antal åtgärder av avgörande betydelse för den fortsatta planeringen och för genomförandet av EU 2001-kommenderingen.

Den 4 april 2001 lämnade Polismyndighetens kriminalunderrättelserotel en första komplettering till hotbilsrapporten från den 1 mars. Kompletteringen innehöll inga nya bedömningar men kompletterade den ursprungliga rapporten med vissa nya underrättelser bl a

- att de autonoma grupperingarna skulle sluta upp mangrant,
- att planeringsarbetet för en särskild s k sambandscentral skulle ha påbörjats,
- att upprättandet av ett tältläger planerades i närheten av Korsvägen vid Svenska Mässan,
- att den 15 juni skulle bli den stora demonstrationsdagen med blockad av tillfarterna till mässområdet, inträngningsaktioner med Ya Basta och kravaller vid avspärrningarna vid Svenska Mässan, samt

- att en RTC - (Reclaim The City) aktion alternativt RTS - (Reclaim the Streets) aktion skulle genomföras på Kungsportsavenyn på kvällen den 15 juni 2001.

Den 27 april lämnade Säkerhetspolisen en ny allmän hotbilsbedömning avseende Sveriges ordförandeskap i EU första halvåret 2001. Tidigare ställningstaganden från Säkerhetspolisens låg fast. En *förhöjd* hotbild förelåg alltså för inhemsk extremism och annan opinionsyttring (nivå 3 av 1-5).

Den 7 maj 2001 lämnade Polismyndighetens kriminalunderrättelserotel en andra komplettering till den rapport som hade lämnats den 1 mars 2001. Rapporten tog upp risker för enskilda händelser och objekt och lade fast att risken för inträngningsaktioner på Svenska Mässan var *hög* (nivå 4 av 1-5) och att risken för inträngningsaktioner på Trädgårdsföreningen var *hög* (nivå 4 av 1-5). I rapporten bedömdes också riskerna för våld och upplopp som *förhöjda* (nivå 3 av 1-5). Samma bedömning gjordes beträffande hotbilden för den av nätverket Reclaim the Streets/ Reclaim the City planerade aktionen.

Den 22 maj 2001 lämnade Säkerhetspolisen återigen en hotbilsbedömning beträffande EU-toppmötet i Göteborg. Säkerhetspolisen gjorde i rapporten bedömningen att riskerna för mötet i Göteborg låg högre än de generella riskerna för hela ordförandeskapet. Risken för internationell terrorism bedömdes vara *låg* (nivå 2 av 1-5) men den bedömdes vara högre än i den generella hotbilsbedömningen för hela det svenska ordförandeskapet som bedömdes vara i nivå 1 av 1-5. Hotbilden för inhemsk extremism och annan opinionsyttring, som i den generella hotbilden bedömdes som *förhöjd* (nivå 3 av 1-5), bedömdes för mötet i Göteborg vara *hög* (nivå 4 av 1-5).

I tidigare generella hotbilsbedömningar rörande mentalt störda personer hade risken bedömts låg. Den bedömdes nu som *förhöjd* (nivå 3 av 1-5).

Den preliminära planeringen inför det amerikanska presidentbesöket utgick från att besöket skulle genomföras torsdagen den 14 juni 2001 mellan kl 09.00 och kl 19.00 och att övernattnings även kunde bli aktuell för den amerikanske utrikesministern och ett antal medarbetare till presidenten samt representanter för amerikanska medier.

Den 23 maj 2001 lämnade Säkerhetspolisen en hotbilsbedömning beträffande president Bushs besök i Göteborg. I rapporten bedömdes risken för internationell terrorism som *låg* (nivå 2 av 1-5) medan riskerna för inhemsk extremism, annan opinionsyttring och mentalt störda bedömdes som *förhöjda* (nivå 3 av 1-5).

3.3.1.2 Förstärkningsfrågan

Efter att ha fått ett muntligt besked av t f överdirektören Seppo Wuori vid Rikspolisstyrelsen om att den särskilda beredskapspolisen inte fick disponeras av Polismyndigheten för uppgifter i samband med EU-toppmötena hemställde Polismyndigheten i en skrivelse den 5 mars 2001 till Rikspolisstyrelsen om ytterligare polisförstärkning omfattande 40 polismän för bevakningsuppgifter och 110 polismän för allmän ordningshållning. Se ovan under avsnitt 3.2.1.4.

Vidare ingav Polismyndigheten den 26 april 2001 en skrivelse till Rikspolisstyrelsen rörande behovet av en omfallsplanering. Skrivelsen hade följande innehåll:

”Polismyndigheten i Västra Götaland har i skrivelser den 19 december 2000 och den 5 mars 2001 begärt förstärkning omfattande sammanlagt ca 340 poliser på grund av de EU-möten som hålls i Göteborg den 14 till den 16 juni 2001. Ett arbete pågår vid Rikspolisstyrelsen för att samordna uttaget av begärd personal och Polismyndigheten avvaktar nu slutligt besked i frågan. Beslutet att begära förstärkning har föregåtts av mycket omfattande och långtgående uttag av personal inom Polismyndigheten i Västra Götaland och det är inte möjligt att göra ytterligare uttag av polispersonal utan att den ordinarie akuta polisverksamheten eftersätts.

För att klarlägga de hot och risker som finns vad gäller ordningen och säkerheten under EU-mötena har ett omfattande underrättelsearbete genomförts. Polismyndigheten gör idag den bedömningen att den nu begärda förstärkningen och eget personaluttag bör klara ordningen och säkerheten kring EU-mötena. Underrättelsearbetet fortsätter emellertid och intensifieras och det ger erfarenhetsmässigt en tydligare och säkrare bild ju närmare i tiden man kommer en händelse.

Polismyndigheten för fortlöpande samtal med företrädare för organisationer, nätverk och grupper som avser att genomföra manifestationer och demonstrationer under EU-toppmötet men också under mötet EU och USA. Omfattningen av de olika grupperingarnas aktiviteter är ännu inte helt klarlagd. I den omfallsplanering som pågår kan Polismyndigheten inte utesluta att ytterligare förstärkning kan komma att behövas.

Polismyndigheten vill härigenom uppmärksamma Rikspolisstyrelsen på behovet av en beredskap för att med kort varsel kunna ta ut ytterligare förstärkning. Det är inte möjligt att idag beräkna en sådan reservstyrka.

Arbetet förutsätter en fortlöpande kontakt mellan Polismyndigheten och Rikspolisstyrelsen.”

Den 18 maj 2001 beslutade Polismyndigheten om en kompletterande skrivelse till Rikspolisstyrelsen rörande omfallsplaneringen. Skrivelsen hade följande lydelse:

”Polismyndigheten i Västra Götaland har i en skrivelse den 26 april 2001 sammanfattande redogjort för förstärkningsbehovet under EU-mötena i Göteborg. Polismyndigheten anmälde därvid behovet av en beredskap för att med kort varsel ta ut ytterligare förstärkning. Det föreligger nu ett behov att öka personaluttaget. Polismyndigheten hemställer därför att det anmälda behovet av en reservstyrka nu omsätts i ett ökat

personaluttag. Omfattningen av förstärkningen framförs underhand i kontakterna mellan Rikskriminalpolisen och Polismyndigheten.”

Båda skrivelserna beslutades av länspolismästaren efter föredragning av kommenderingschefen.

I fortlöpande kontakter mellan Polismyndigheten och Rikspolisstyrelsen framförde kommenderingschefen vid ett tillfälle att behovet av förstärkningspersonal kunde bedömas vara 7 avdelningar om ca 50 polismän.

Vid det tillfället föreslog också kommenderingschefen att instruktörer från Polismyndigheten i Västra Götaland skulle beredas tillfälle att informera om EU 2001-kommenderingen och genomföra viss utbildning i förstärkningslänen – i förstärkningspersonalens hemmamyndigheter – före kommenderingen påbörjades i Göteborg.

Det arbete som Polismyndigheten tidigare hade initierat i skrivelsen rörande omfallsplanering den 26 april 2001 och som Polismyndigheten tagit upp vid underhandskontakter med Rikspolisstyrelsen föranledde emellertid inga omedelbara åtgärder och den information och utbildning som Polismyndigheten erbjöd de förstärkande polismyndigheterna kunde därför inte genomföras. Uppgifterna om vilka polismyndigheter som skulle förstärka under EU 2001-kommenderingen kom för sent för att detta skulle vara praktiskt genomförbart.

Efter en beredningstid på fem respektive två månader besvarade Rikspolisstyrelsen den 9 maj 2001 Polismyndighetens skrivelser som ingivits den 19 december 2000 och den 5 mars 2001.

Polismyndigheten kunde nu kontakta de polismyndigheter som enligt Rikspolisstyrelsens skrivelse skulle lämna personalförstärkningar till EU 2001-kommenderingen.

Polismyndighetens skrivelse den 18 maj 2001 besvarades av Rikspolisstyrelsen sent på eftermiddagen den 1 juni 2001. EU 2001-kommenderingen påbörjades den 4 juni.

Innan Rikspolisstyrelsens slutliga beslut om förstärkning inkommit till Polismyndigheten hade muntliga kontakter ägt rum mellan företrädare för Rikspolisstyrelsen och Polismyndigheten den 28 maj.

På Polismyndighetens begäran tillställde Rikspolisstyrelsen Polismyndigheten i Västra Götaland den 1 juni 2001 en kopia av den skrivelse som Rikspolisstyrelsen sänt till de polismyndigheter som skulle lämna polisförstärkning till EU 2001-kommenderingen. Skrivelsen är daterad den 28 maj 2001. Polismyndigheten fick nu reda på vilka polismyndigheter som skulle förstärka i Göteborg. Namnuppgifter på förstärkningspersonalen saknades. Under tiden från 28 maj fram till den 1 juni tog Polismyndigheten direktkontakt med de polismyndigheter som skulle lämna polisförstärkning. Detta gjordes för att snabbare få fram namnuppgifter samt fastställa

vilken kompetens de förstärkande polismännen hade. Arbetet bedrevs intensivt inom kommenderingsstaben och då Rikspolisstyrelsens skriftliga beslut kom på eftermiddagen den 1 juni hade Polismyndigheten redan hunnit få fram namnuppgifter på de flesta polismän som skulle förstärkningstjänstgöra i Göteborg under EU 2001-kommenderingen. Däremot hade Polismyndigheten bara i några enstaka fall kunnat fastställa vilken kompetens de förstärkande polismännen hade.

3.3.1.3 Samverkan med de fackliga organisationerna

Vid ett samverkansmöte den 9 februari 2001 med de fackliga organisationerna och huvudskyddsombudet Anders Carlsson presenterades ett förslag till utbildningsplan. Förslaget innebar i stort att utbildningen skulle genomföras i olika etapper och avslutas med övningar i så nära anslutning till genomförandet som möjligt. Det pågående arbetet med tjänstgöringslistorna presenterades också vid mötet.

Förhandlingarna rörande speciallistor för ingripandeverksamheten under EU 2001-kommenderingen i Göteborg genomfördes den 19 februari 2001 med OFR/ P. Parterna var i alla delar överens. I samband med förhandlingarna genomfördes även en diskussion om vilka principer som skulle gälla för förläggning av arbetstid i andra speciallistor under kommenderingen, dvs tjänstgöringstider för den personal som skulle ingå i bl a avdelningar och divisioner i EU 2001-kommenderingen.

Förhandlingarna resulterade i en principöverenskommelse mellan parterna. Överenskommelsen innebar att arbetsperiodernas längd skulle kunna omfatta 10 till 12 timmar och att viloperioderna vid arbetsperioder om 12 timmar skulle vara minst 10 timmar. Parterna utnyttjade möjligheten att ingå en lokal/ lokal överenskommelse om arbetstider under EU 2001-kommenderingen.

Vid samverkansmötet med de fackliga organisationerna och huvudskyddsombudet den 2 mars 2001 väckte huvudskyddsombudet frågan om polisoverallens flamsäkerhet och polismännens övriga uniformering. Kommenderingsledningen beslutade som en följd av huvudskyddsombudets frågor att genomföra test av polisoveraller samt att undersöka vilken beklädnad som var lämplig att bära under polisoverallen.

Polisoverallens brandsäkerhet testades den 15 mars 2001 vid Svenska Provnings- och Forskningsinstitutet i Borås. Den 28 mars 2001 presenterades resultatet av testerna. På grund av resultatet av testerna framställde huvudskyddsombudet samma dag vissa kompletterande yrkanden.

Den 5 till 6 april 2001 genomfördes en konferens med såväl samverkans- som samordningsgruppen, se avsnitt 3.2.1.2, där bl a huvudskyddsombudets ovannämnda yrkanden behandlades. Resultatet av brandskyddsprovet av polisoverallen redovisades. Huvudskyddsombudet begärde att omfattande åtgärder skulle genomföras för att skydda polismännen mot brand. Huvudskyddsombudets yrkanden bifölls av kommenderingsledningen i sin helhet. Kommenderingsledningen avstod emellertid från ytterligare tester då dessa inte bedömdes kunna leda till ändrade ställningstaganden i denna fråga.

Vid samverkansmötet med de fackliga organisationerna och huvudskyddsombudet den 27 april 2001 träffades överenskommelser om utbildning, utrustning, beväpning,

klädsel, skyddsutrustning, förläggning, förplägnad, trivselfrågor, åtgärdsplan vid arbetsskada m m. Samtliga yrkanden som av praktiska och formella skäl var genomförbara bifölls av kommenderingsledningen. Yrkanden om fri parkering och fri mat under kommenderingen bifölls inte p g a regler i skattelagstiftningen. Tjänstgöringslistorna förhandlades i särskild ordning.

Efter det avslutande samverkansmötet den 27 april genomfördes samverkan mellan utsedda fackliga representanter och kommenderingsledningen i särskild ordning. Samverkan genomfördes dels via telefonkontakter och dels genom personliga kontakter. Sådana kontakter ägde rum så gott som dagligen. Under EU 2001-kommenderingen träffades kommenderingschefen och de fackliga företrädarna vid dagliga samverkansmöten med gemensam lunch.

3.3.1.4 Extra EU-toppmöte i Stockholm

Den 23 till 24 mars 2001 besökte en observationsgrupp från Polismyndigheten det extra EU-toppmötet i Stockholm, se avsnitt 3.2.1.3. I delegationen på 20 personer ingick kommenderingsledningen, vissa divisions- och avdelningschefer, stabspersonal, personal från underrättelseroteln och deltagare från samverkansgruppen. Ordinarie representanter i samverkansgruppen från OFR/P och huvudskyddsombudet deltog inte men sände andra representanter. Fackliga representanter från OFR/S och SEKO deltog.

Enligt det särskilda program som utfärdades för studiebesöket skulle varje deltagare studera polisinsatsen med utgångspunkt från egen uppgift vid EU-toppmötena i Göteborg. Erfarenheterna redovisades skriftligen till den planerande stabschefen den 27 mars och muntligt vid ett särskilt möte med divisions- och avdelningschefer. En sammanfattning av erfarenheterna redovisades på Polismyndighetens hemsida.

Polisinsatsen i Stockholm genomfördes utan några anmärkningsvärda störningar av ordningen och säkerheten. Vissa planerings- och logistikfrågor uppmärksammades särskilt och föranledde kvalitetssäkringsåtgärder inför mötet i Göteborg.

Studiebesöket medförde bl a beslut om förändringar av utmärkningen av eskortfordonen och att Polismyndigheten senare förstärktes med en särskild sambandsman från Polismyndigheten i Stockholm för planeringen och genomförandet av eskortverksamheten.

3.3.1.5 Tillståndsgivningen och samverkan med demonstrationsanordnarna

Under våren hölls ett antal sammanträden med dem som ansökt om demonstrations-tillstånd. Dialoger fördes bl a om tid, plats och marschvägar för demonstrationerna. De flesta sökandena var öppna för alternativa lösningar. När justeringar måste ske p g a att annan sökande ansökt om tillstånd att få demonstrera på samma plats och tid accepterades detta. Rimlig hänsyn togs till sökandenas önskemål men tillstånd gavs inte till demonstrationer öster om Götaplatsen och Kungsportsavenyn. Restriktioner gällde också inom Vallgraven.

Från Polismyndigheten deltog vid dessa möten vanligtvis polisöverintendenten Gösta Fromm, byråassistenten Margareta Hermansson, poliskommissarien Peter Jigström och kriminalkommissarien Göran Nordenstam.

Vid mötena framförde sökandena också synpunkter på polisens allmänna uppträdande vid demonstrationer. Företrädarna för olika nätverk framförde bl a önskemål om att polisen inte skulle uppträda i vad man kallade ”kravallutrustning” dvs den personliga skyddsutrustning som polismännen använder vid förväntade ordningsstörningar i anslutning till demonstrationerna. Inte heller ville demonstrationsanordnarna att demonstrationen skulle övervakas av polismän med hundar eller polisryttare. Detta kunde enligt demonstrationsanordnarna uppfattas som provocerande. Polismyndigheten ställde å sin sida krav på att demonstranterna skulle uppträda utan ansiktsmaskering.

Demonstrationsanordnarna framförde även återkommande frågor om minister-rådsmötet i Malmö med påstått övervåld från polisens sida, se vidare avsnitt 7.

Polismyndigheten exponerade varken hästar eller hundar under förstamajdemonstrationerna i Göteborg 2001. Konceptet utvecklades och tillämpades därefter vid samtliga demonstrationer under EU 2001-kommenderingen.

Tillstånd för demonstrationer och andra manifestationer utfärdades med början i april månad. Nya ansökningar om tillstånd till allmänna sammankomster i Göteborg inkom fortlöpande och i huvudsak alla med ett uttalat syfte att avge meningsyttringar rörande EU-toppmötet och/ eller besöket av president Bush. Totalt utfärdades 43 tillstånd av förvaltningsavdelningen.

Endast två ansökningar avslogs vad avser själva demonstrationsplatsen och uppmarschvägen – en ansökan från Rättvisepartiet Socialisterna och en från Tidskriftsföreningen Offensiv. Båda hade önskemål om att få demonstrera öster om Kungssportsavenyn i nära anslutning till det avspärrade området kring Svenska Mässan.

Polisen avslag framställningarna bl a på den grunden att Heden är uttryckningsväg för polis och räddningstjänst. Heden är också en alltför stor öppen plats för att polisen med begränsade resurser skulle kunna skydda demonstranterna från eventuella angrepp av motdemonstranter. Vidare angavs att större delen av gatorna öster om Kungssportsavenyn fram till Svenska Mässans område skulle vara avspärrade den 15 juni 2001 med stöd av 23 § polislagen. Båda arrangörerna fick tillstånd att i stället demonstrera på Götaplatsen på morgonen den 15 juni 2001.

3.3.1.6 Kontakter med polisen i Norge, Danmark och Tyskland

Mot bakgrund av de hotbilder som förelåg beslutade ställföreträdande kommenderingschefen att kontakt skulle tas med Politidirektoratet i Norge, Rigspolitiet i Danmark och Bundeskriminalamt i Tyskland.

Ställföreträdande kommenderingschefen sammanträffade i april och maj 2001 med representanter för norsk, dansk och tysk polis. Därvid lämnades information bl a om aktuella hotbilder och förväntade rörelser av aktivister.

Överläggningarna föranledde Polismyndigheten att den 22 maj 2001 till Politidirektoratet i Norge, Rigspolitiet i Danmark och Bundeskriminalamt i Tyskland göra en framställan om tillfällig placering av polisiära sambandsmän vid Polismyndigheten i Västra Götaland under perioden den 11 till den 17 juni 2001. Samtliga tre länder besvarade framställningen om tillfälliga polisiära sambandsmän i Göteborg positivt.

3.3.2 KOMPLETTERING 14 TILL LÄNSORDER OL 63/ 00

3.3.2.1 Beslut i stort m m

I länsorder OL 63/ 00 angavs att samtliga EU-möten inom polisdistriktet bedömdes vara särskilda händelser. Detta innebar att förutsättningar skapades för att hantera samtliga EU-möten inom ramen för EU 2001-kommenderingen.

Genom komplettering 14 till länsorder OL 63/ 00, med tillämpning fr o m den 27 april 2001, gällde bl a följande beslut i stort

- Polismyndighetens samlade resurser skulle tas i anspråk under planerings- och genomförandeskedena,
- förberedelsearbetet och genomförandet av poliskommenderingen skulle även fortsättningsvis operativt ledas av en kommenderingschef med stöd av en kommenderingsstab som organiserades dagtid fr o m den 27 april. Vissa divisions- och avdelningschefer utsågs,
- personalresurser för kommenderingen skulle ställas till förfogande,
- det operativa genomförandet av poliskommenderingen, uniformering, skyddsutrustning m m skulle beslutas i kommenderingsorder,
- polisförstärkning från annan polismyndighet och förstärkning från annan myndighet skulle ingå i kommenderingen,
- i kommenderingsorder skulle beslutas närmare om sammanträden m m med chefer, om speciallistor, om olika berednings- och samverkansgrupper m m,
- samarbetet med företrädare för andra myndigheter, kommuner, UD m fl skulle säkerställas enligt kommenderingschefens beslut,
- utbildningsfrågor skulle beredas inom kommenderingsstaben och utbildning och övning av polisinsatschefer och polismän i polisinsatserna skulle genomföras enligt plan,
- lokal- och utrustningsfrågor m m för poliskommenderingen skulle beredas inom kommenderingsstaben i samverkan med Polismyndighetens ordinarie grupper för fordons- och lokalfrågor och
- en personalservicegrupp skulle organiseras.

3.3.3 ARBETET I KOMMENDERINGSSTABEN – FUNKTIONERNA

Stabsarbetet vid större kommenderingar inom polisdistriktet är uppdelat i funktioner som överensstämmer med RPS Rapport 1996:7 ”Polisledning”. Nedan följer en kort redovisning av stabsarbetet under tiden den 1 oktober 2000 och fram till genomförandet av EU 2001-kommenderingen.

3.3.3.1 Funktionen F1 – Insatsledning/ Ordning

Under planeringsarbetet leddes arbetet i funktionen av polisinspektören Carina Persson. En omfattande samverkan genomfördes av funktionen bl a med divisions- och avdelningscheferna. Till grund för planeringsarbetet låg hotbilsbedömningar och underrättelser från Säkerhetspolisen och Polismyndighetens kriminalunderrättelserotet.

Divisionernas och avdelningarnas uppdrag förbereddes inom funktionen. Under genomförandet höll F1-funktionen den kontakt som erfordrades med divisions- och avdelningschefer samt avdelade fortlöpande de resurser inom kommenderingen som behövdes som reservstyrkor i tid och rum. En annan viktig uppgift för F1-funktionen var just samordningen av olika divisioners och avdelningars verksamhet.

För att underlätta ordningsinsatserna inom kommenderingen undersöktes och övervägdes möjligheterna till avspärning med fysiska hinder. Behovet av staket kartlades främst vad avsåg området kring Svenska Mässan.

Avspärningen av området kring Svenska Mässan där toppmöten skulle äga rum medförde ett omfattande arbete. Ett stort antal boende och företagare berördes av polisens avspärningar. Avspärningarna kring Radisson SAS Scandinavia Hotel p g a besöket av president Bush kom också att bli omfattande. Där berördes i huvudsak företagare. Större avspärningar byggdes upp på sammanlagt åtta olika platser under mötesdagarna.

Flygförbud över Göteborg och över andra områden som var aktuella för eskorter m m säkerställdes genom kontakter med Luftfartsverket.

3.3.3.2 Funktionen F1 – Insatsledning/ Trafik

Planeringen av trafikpolisinsatserna genomfördes med två inriktningar, dels eskortverksamheten och dels trafikkontrollverksamheten. Planering av eskorterna genomfördes med eskortcheferna under ledning av funktionen F1, Insatsledning/ Trafik som upprätthölls av poliskommissarien Bo Gustavson. Uppdraget omfattade personaluttag och utbildning för en eskortverksamhet som kom att omfatta ca 500 eskorter med varierande hotbilder där var och en föregicks av riskbedömningar samt omfattade färdvägs- och platsbevakningar. Genom de planerade trafikkontrollerna fick polisen en överblick av trafiksituationen och ordningsläget kring Göteborg. Eventuella störningar rapporterades till kommenderingsstabben.

3.3.3.3 Funktionen F1 – Insatsledning/ Utrednings- och spaningsverksamhet

Inom funktionen planerades en omfattande kriminalpolisinsats. Ansvarig för arbetet inom funktionen var ställföreträdande chefen för länskriminalpolisen polismästaren Benny Jonasson. Planeringen påbörjades under februari 2001. Två befattningshavare

avdelades på heltid för att organisera utbildning, utrustningsfrågor, tillfälliga arrestlokaler m m. En utgångspunkt för planeringen var att förutsättningar skulle finnas att hantera ca 300 omhändertagna personer.

En tillfällig arrestlokal iordningställdes på det tidigare regementsområdet – Kviberg. Rikspolisstyrelsen besiktigade och godkände lokalen för förvaring av tillfälligt omhändertagna enligt polislagen.

I uppdraget ingick också att lösa förvaringen av 100 personer gripna för brott, vilket skulle kunna generera 50 anhänganden och 35 häktade personer. I samverkan med Kriminalvårdsstyrelsen friställdes 70 arrester för detta ändamål.

En order utarbetades för genomförandet av uppdraget vilken utgjorde grunden för verksamheten i divisionen Qvintus 40 inom ramen för EU 2001-kommenderingen.

Från en spaningscentral skulle spaningsverksamheten ledas av en polisinsatschef, kriminalkommissarien Thomas Nyth. Till hans förfogande organiserades fyra spaningsgrupper med dygnstäckande verksamhet. Spaningsstyrkan förstärktes under vecka 124 av personal från Rikskriminalpolisen.

Utredningsarbetet planerades inom ramen för den ordinarie verksamheten. Kriminaljourens verksamhet förstärktes genom ändring av turlistor samt tillfördes förstärkning i form av 30 polisaspiranter.

För Kriminaljourens verksamhet utarbetades en polisinsatsorder som gällde såväl verksamheten i polishuset inklusive personintaget på polishuset i Göteborg som verksamheten på Kviberg.

3.3.3.4 Funktionen F2 – Insatsanalys

Operativa bedömningar och omfallsplanering genomfördes i planeringsstaben i olika grupper. I dessa grupper ingick bl a kommenderingsledningen och berörda divisions- och/ eller avdelningschefer.

Exempel på frågor som analyserades var

- alternativa eskortvägar,
- angreppspunkter vid eskorter,
- angrepp mot Trädgårdsföreningen,
- möjligheten att genomföra EU:s middag på Trädgårdsföreningen,
- möjligheterna att förhindra uthyrning av bostäder inom avspärrat område,
- avstängning av vissa parkeringsplatser,
- angrepp av krypskyttar,
- teknisk övervakning av polisiärt intressanta platser,
- avspärrning med containrar,
- flygförbud,

- riskerna för ministrar boende på Kungsportsavenyn,
- förändring av demonstrationsvägar,
- angrepp mot Svenska Mässan,
- ansvarsfördelning mellan polisinsatschefer t ex vid eventuell inträngning vid Svenska Mässan cheferna för divisionerna Qvintus 10 och Charlie 1,
- Qvintus 10:s ansvar för området Götaplatsen ner mot Svenska Mässan (utökad avspärrning, den 15 juni) och
- ordersystem under kommenderingen.

3.3.3.5 Funktionen F3 – Information

Informationschefen Bengt Staaf ledde på uppdrag av kommenderingsledningen arbetet med att organisera den interna och den externa informationen. Belastningen på informationsenheten var stor under hela planeringsarbetet. Den interna informationen lämnades i samband med utbildning och andra genomgångar men också via Polismyndighetens hemsida.

Inom funktionen planerades och genomfördes en mycket omfattande informationsinsats för boende och företagare inom de område som skulle omfattas av avspärrningar. Funktionen handlade också frågor som rörde ackreditering av boende m fl inom det avspärrade området runt Svenska Mässan. Totalt ansökte 4 147 personer om tillstånd att vistas inom det avspärrade området kring Svenska Mässan. Av dessa var 2 223 boende inom området eller besökande till boende inom området. Det utfärdades sammanlagt 3 303 tillstånd varav 83 aldrig avhämtades. 844 ansökningar avslogs då tillräckliga skäl för tillträde inte förelåg. Under tiden den 10 till den 17 juni 2001 arrangerade informationsenheten tio presskonferenser där kommenderingschefen lämnade information och svarade på frågor. Under samma tid gav Polismyndigheten ut 19 pressmeddelanden.

Inom F3-funktionen låg också utbildningsplaneringen som leddes av poliskommissarien Ulf Rundqvist. Han lämnade i samråd med berörda divisions- och avdelningschefer förslag på en utbildningsplan för EU 2001-kommenderingen. Polisinspektören vid förvaltningsavdelningens utbildningsenhet Hans Bengtström förstärkte funktionen under planeringen och senare också under genomförandet av utbildningen. Utbildningsplaneringen kvalitetssäkrades av stabschefen i planeringsstaben poliskommissarien Peter Jigström.

3.3.3.6 Funktionen F4 – Personal

Ansvarig för funktionen var poliskommissarien Bror Swing som påbörjade arbetet under hösten 2000. Från januari 2001 deltog poliskommissarien Kenneth Andersson i planeringsarbetet. I början av maj 2001 togs de operativa planerarna i polisområdena och lönerapportörer in i funktionen. Funktionen lokaliserades från början av maj till konferensrummet i polishuset. I lokalen installerades teknisk utrustning för att underlätta funktionens arbete.

Inom funktionen hanterades frågor om

- arbetstidens förläggning under kommenderingen,

- personalförstärkningar inom den egna myndigheten och från andra polismyndigheter,
- inplacering av personal i divisioner och avdelningar,
- arbetstidsredovisning,
- lönerapportering, och
- förhandlingsarbete med de fackliga organisationerna vad avsåg arbetstid.

En särskild samverkansgrupp för arbetstidsfrågor inrättades. I denna ingick poliskommissarierna Bror Swing och Kenneth Andersson samt företrädare för SEKO, OFR/S, OFR/P och Jusek. Totalt förhandlades och godkändes 116 speciallistor.

Under genomförandedelen av kommenderingen var funktionen bemannad dygnet runt. Swing och Andersson deltog under genomförandedelen i den operativa stabens planeringsarbete i den del som berörde personalfrågor.

Planeringen av det personalsociala arbetet inleddes under hösten 2000. Polismyndighetens båda personalkonsulenter fick i uppdrag av planeringsstaben att analysera och bedöma vilka resurser som kunde komma att behöva tas i anspråk inom ramen för den personalsociala verksamheten. Analysen skulle utgå från de erfarenheter och kunskaper som fanns inom Polismyndigheten från bl a kommenderingarna i samband med EM i fotboll 1992 och VM i friidrott 1995.

Analysen resulterade i ett förslag om att personalservicegruppen skulle förstärkas med 10 personer under EU 2001-kommenderingen. Bemanningen skulle således vara två personalkonsulenter jämte ytterligare 10 personer. Medarbetarna i gruppen rekryterades efter särskilt internt förfarande. Till gruppen rekryterades medarbetare med bra förutsättningar för att kunna vara ett personalsocialt stöd till de polismän som skulle komma att ingå i kommenderingen. Flera av medlemmarna i gruppen hade tidigare tagits i anspråk för liknande arbetsuppgifter.

I personalkonsulenternas uppdrag ingick också att etablera kontakter med organisationer som Polismyndigheten sedan tidigare har ett fungerande samarbete med. Exempel på sådana kontakter var Beredskapsenheten i Västra Götaland, Räddningstjänsten i Storgöteborg och olika kyrkliga samfund.

Med Polismyndighetens företagshälsovård - Hälsan och Arbetslivet - diskuterades behovet av en särskild överenskommelse om tillgång till extra debriefings- och samtalsledare som snabbt skulle kunna kontaktas och vid behov användas.

Polismyndigheten genomförde en särskild utbildningsinsats för den personal som uttagits för tjänstgöring i personalservicegruppen. Utbildningen omfattade tre dagar och i den ingick bl a information om kommenderingens uppläggning, krisstöd och samtalsteknik. Gruppens medlemmar besökte också olika sjukhus i Göteborgs-regionen som en förberedelse inför kommenderingen.

Polismyndighetens personalkonsulenter planerade också för ett omhändertagande efter avslutad kommendering. En organisation för psykosocialt omhändertagande byggdes upp tillsammans med företagshälsovården och debriefing förbereddes.

Till följd av arbetet inom denna del av funktionen organiserades en personalservicegrupp som bestod av 6 polismän och 6 civilanställda. Ansvarig för gruppen var personalkonsulenten Leif Gustafsson.

3.3.3.7 Funktionen F5 – Utrustning

Under planeringsarbetet arbetade poliskommissarierna Lars Vangstad och Bengt Dedert i funktionen. Senare övertogs ansvaret för funktionen av kriminalkommissarien Thomas Cederquist.

Polismyndigheten kompletterade den personliga kroppsskyddsutrustningen m m genom att under april, maj och juni beställa följande utrustning.

Tabell 1 Anskaffad utrustning

Vara	Antal	Pris
Overall m/ 92	54 st	33 000 kr
Brandimpregnering av overall	600 st	158 000 kr
Jacka och byxa m/ 92, insats	381 st	724 150 kr
Byxa m/ 92, insats	62 st	41 850 kr
Brandhuva	404 st	46 000 kr
Suspensoar	435 st	36 000 kr
Benskydd	86 st	48 000 kr
Skyddshandskar	380 st	99 000 kr
Skyddskängor	67 st	48 000 kr
Skyddsvästar	111 st	422 000 kr
Skyddshjälm	232 st	297 000 kr
Särsk. skyddsutr.specialenh.		350 000 kr
Reflexvästar	430 st	80 000 kr
Mörkerhuva	40 st	900 kr
MC-ställ	5 st	65.000 kr
Bomullsunderställ	1571 st	215 000 kr
T-shirt	940 st	30 000 kr
Bomullsskjortor	560 st	61 000 kr
Bomullsslipsar	600 st	46 000 kr
Tröjor, civil	38 st	12.000 kr
Brandsläckare 1 kg	250 st	89 000 kr
Brandsläckare 2 kg	10 st	2 000 kr
Brandsläckare 6 kg	106 st	77 000 kr
Brandfiltar	200 st	22 000 kr
Första förband	1 500 st	39 000 kr
Förbandslådor	70 st	7 000 kr
Bombskyddsutrustning, lätt	3 st	81 000 kr
Bombröjustrustning	1 st	51 000 kr
Kom.utr. bombskydd	1 st	154 000 kr
Framkallare röntgen	1 st	15 000 kr
Teleskopspeglar	4 st	6 000 kr
Videolänkutrustning		1 200 000 kr
Digitala videokameror	13 st	169 000 kr
Digitala fickminnen	54 st	48 000 kr
Kikare	44 st	48 000 kr
Ficklampor	44 st	31 000 kr
Datoranpassad kartutrustning	6 st	116 000 kr
Div. kartmateriel	20 st	20 000 kr
Förhyrning av verktyg		15 000 kr
Bultsaxar	15 st	23 000 kr

Inventering av fordon och polisiära skyddsstaket genomfördes. Inom funktionen beställdes 90 bussar – stora och små - för personaltransporter men också för transporter av omhändertagna. Polismyndigheten har tillgång 10 staketsläpvnagar. Härutöver lånades 17 staketsläpvnagar in från andra polismyndigheter.

För att kunna ge logi till eventuellt ytterligare förstärkande personal togs tidigt kontakter med Försvarsmakten för att få disponera kasernbyggnader inom Älvsborgs Amfibieregemente (Amf4). Inom funktionen handlades också förplägnadsfrågorna. För att kunna genomföra matförsörjning på fältet beställdes matkantiner från Försvarsmakten.

Funktionen utökades efterhand med poliskommissarien Leif Holst och ytterligare befattningshavare från förvaltningsavdelningen samt ett antal polisaspiranter. Lokaler förhyrdes på Katrinelundsgymnasiet och på Göteborgs högre Samskola för samling och återhämtning. Utbildningslokaler förhyrdes hos Försvarsmakten och Göteborgs kommun.

Klagomål på vissa förläggningar inkom till kommenderingsstaben under vecka 123 och 124. Stora ansträngningar gjordes av såväl kommenderingsledningen som av de fackliga företrädarna för att lösa uppkomna problem. Arbetet tog mycket lång tid och blev mycket kostsamt. Bland annat sammanträffade kommenderingschefen och stabschefen med två avdelningar från Polismyndigheten i Stockholm för att klargöra vissa frågor inom kommenderingen både beträffande logi och arbetsuppgifter.

I de fall godtagbar standard inte kunde uppnås träffades överenskommelser i full enighet mellan Polismyndigheten och OFR/P om kompensation till berörda. Polismyndigheten företrädde vid dessa förhandlingar av chefen för förvaltningsavdelningen.

3.3.3.8 Funktionen F5 – Utrustning/ Informationsteknologi

För planeringsarbetet i funktionen ansvarade polisinspektören Lars Tengelin. Planeringsarbetet genomfördes i nära samverkan med bl a chefen för länskommunikationscentralen poliskommissarien Edvin Karlsson. Ett förslag till sambandsplan utarbetades. Stabens sambandsrum försågs med fler operatörsbord för att ge plats för det antal larmoperatörer som poliskommenderingen krävde. EU 2001-kommenderingens radiosamband leddes från detta rum medan radiosambandet för ordinarie händelsestyrd verksamhet leddes från länskommunikationscentralens ordinarie operatörsrum. Det utbildades 16 larmoperatörer särskilt för arbetet i EU 2001-kommenderingen.

Polismyndigheten inköpte och förhyrde sambandsutrustning för att sambandsmässigt kunna genomföra EU 2001-kommenderingen. Polisens radiosystem består av radiosystem S 70M, S 80 och E 80. Under planeringsarbetet inför EU 2001-kommenderingen beslutades att varje grupp skulle ha två radiostationer för S80 och en radiostation för S70M. Under hösten 2000 och våren 2001 gjordes ett inköp av 430 handstationer av modell S80. Enheterna från Stockholm och Malmö skulle medföra egna radiostationer. När det gällde radiostationer för S70 M-systemet gjordes ett inköp om 30 stycken och ytterligare 60 stycken förhyrdes. Enheterna från Stockholm och Malmö skulle ha med sig egna S70M stationer. Polismyndigheten inköpte även 150 mobiltelefoner att användas i kommenderingen.

Ett system för videoövervakning byggdes upp under ledning av kriminalinspektören Staffan Elm. Fast övervakning på sju platser byggdes upp och dessutom planerades för ett antal omgrupperingar av den fasta övervakningen. Utöver den fasta övervakningen genomfördes planering och utbildning för att kunna förmedla rörliga bilder från polishelikopter till kommenderingsstaben, länskommunikationscentralen, spaningscentralen inom Qvintus 40 samt Säkerhetspolisen. Rörlig videoövervakning förbereddes.

3.3.3.9 Funktionen F6 – Underrättelser

Ansvarig för arbetet i funktionen var kriminalkommissarien Sven Alhbin. Genom funktionen försågs kommenderingsledningen med fortlöpande hotbilsbedömningar och andra underrättelser. Verksamheten bedrevs i nära samarbete med Säkerhetspolisen. Arbetsuppgifterna skulle lösas genom underrättelsestyrd fast och rörlig spaning.

Underrättelse- och spaningsverksamheten skulle före och under EU 2001-kommenderingen, i samverkan med övriga polisenheter inriktas mot att lokalisera, identifiera, övervaka, kontrollera och, i förekommande fall, ingripa mot de grupper och personer som ansågs utgöra ett hot mot eller begå brott vid EU-mötena.

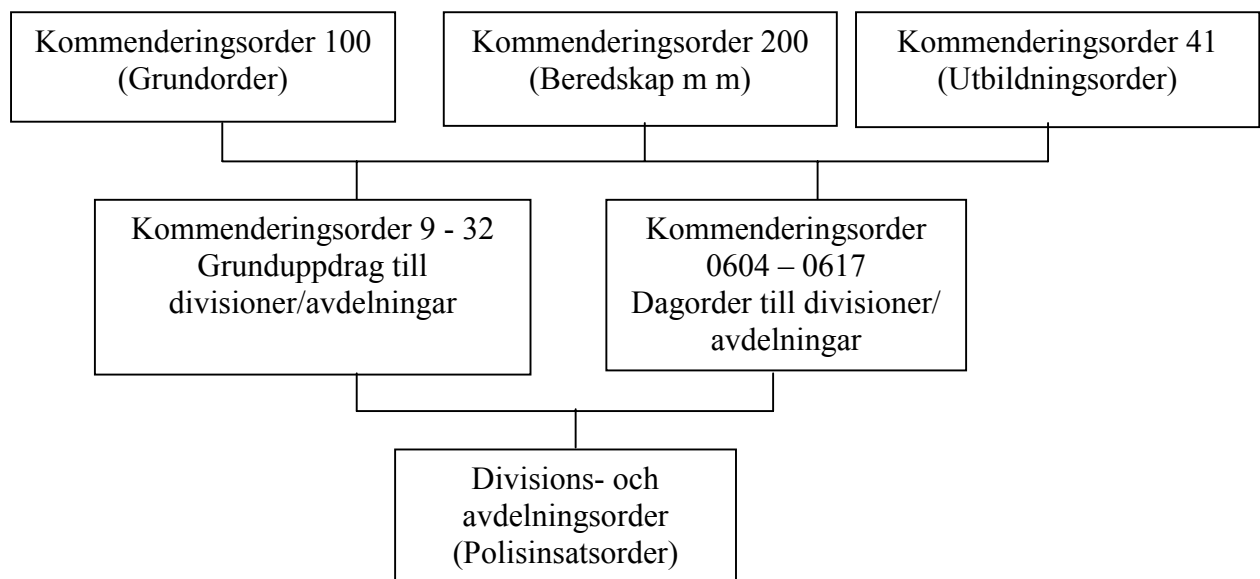
Rutiner för delgivning av inhämtade underrättelser till kommenderingsledningen skulle säkerställas genom funktionen F6 i kommenderingsstaben som även ansvarade för den löpande verksamheten hos kriminalunderrättelseroteln. Funktionen svarade även för delgivning av underrättelser vid bland annat utbildning enligt kommenderingsorder 41, se vidare avsnitt 3.4.2.

3.3.4 ORDERSYSTEMET UNDER EU 2001-KOMMENDERINGEN

I avsnitt 2.1.7 finns en grundläggande beskrivning av Polismyndighetens ordersystem.

3.3.4.1 Allmänt

Ordersystemet inom EU 2001-kommenderingen utvecklades av kommenderingsledningen och kommenderingsstaben och utgick från Polismyndighetens ordersystem. Modellen kan beskrivas schematisk på följande sätt med utgångspunkt från OL 63/ 00 med kompletteringar:

Detaljplaneringen genomfördes inom kommenderingsstaben fr o m den 27 april 2001. Efter beredning inom kommenderingsstaben beslutade kommenderingsledningen fortlöpande om de uppdrag som tilldelades divisioner och avdelningar. Dessa uppdrag framgår av de skriftliga order som redovisas i det följande under avsnitten 3.3.4.2 till 3.3.4.6.

Syftet med ordersystemet var att skapa förutsättningar för ett fungerande system där uppdragstaktiken utgjorde grunden och där uppdragen skulle kunna genomföras fortlöpande av divisions- och avdelningschefer utifrån skriftliga dagorder.

3.3.4.2 Kommenderingsorder 100 – grundorder

Kommenderingsorder 100 var grundordern för EU 2001-kommenderingen och den gällde fr o m den 30 maj 2001.

Av beslut i stort i kommenderingsorder 100 framgår bl a

- att förutsättningar skulle skapas för att EU 2001-kommenderingen skulle kunna genomföras utan störningar vad avser underhållstjänst, personaltjänst m m,
- att kommenderingsstaben i samverkan med personal från förvaltningsavdelningen skulle bereda frågor enligt kommenderingsorder 100,
- att poliskommenderingen i stort skulle organiseras i divisioner och självständiga avdelningar med benämningar enligt Polismyndighetens planverk, och
- att divisionscheferna och cheferna för de självständiga avdelningarna skulle utfärda divisions- respektive avdelningsorder.

I kommenderingsorder 100 redovisades också det övergripande planeringsbeslutet avseende utbildningen under kommenderingen.

Divisions- och avdelningscheferna var ansvariga för utbildningen av sin division eller avdelning om inte annat beslutats.

Under vecka 123 var huvuduppgiften inom EU 2001-kommenderingen att utbilda, öva och förbereda divisioner och avdelningar inför polisinsatserna under vecka 124 samt att slutföra stabsarbetet rörande uppdragen till divisions- och avdelningscheferna. Verksamheten under vecka 124 skulle i huvudsak bedrivas med organiserade divisioner och avdelningar. Viss utbildning och annat förberedelsearbete skulle genomföras med den förstärkningspersonal som enligt plan skulle inställa sig i Göteborg under denna vecka.

En viktig del av administrationen inom EU 2001-kommenderingen var inställelsetider och inställelseplatser och därmed sammanhängande mottagning av förstärkningspersonal. Ansvarig för mottagandet var respektive divisions- och självständig avdelningschef.

Se vidare avsnitt 3.5 beträffande personaladministrationen i samband med personalförstärkningar från andra polismyndigheter.

Andra frågor som reglerades i kommenderingsorder 100 var

- samordningen av utlänningsärenden,
- säkerställandet av samverkan med UD och EU 2001-sekretariatet,
- säkerställandet av samarbetet med bl a Kustbevakningen, företrädare för Svensk Handel, Göteborgs kommun, Räddningstjänsten, Militärdistrikt Syd, Beredskapsenheten i Västra Götalandsregionen, Tullverket, Vägverket, Länsstyrelsen, Luftfartsverket, Migrationsverket och Kriminalvårdsstyrelsen samt fastighetsägare, näringsidkare m fl som berördes av avspärningarna,
- grunduniformeringen i de olika divisionerna respektive avdelningarna,
- kroppsskyddsutrustningen som skulle medföras,
- regleringen av frågor rörande tjänstefordon, teknisk utrustning, uppställning av hästar och hundar, redovisning av personal, förplägnad, intern/ extern information, förlägningsplan, lokalvård m m,
- hur Polismyndighetens huvudskyddsombud kunde nås, och
- hur företrädare för de fackliga organisationerna kunde nås.

Orderpunkten rörande kroppsskyddsutrustningen utarbetades i samråd med huvudskyddsombudet och innebar att följande kroppsskyddsutrustning skulle medföras av all uniformerad personal:

- hjälm m 92 eller senare modell,
- brandskyddshuva,
- lätt kroppsskyddsväst,
- skyddshandskar,
- suspensoar,
- benskydd,

- kängor,
- skyddsgasmask,
- reflexväst, och
- vit batong.

Enda undantaget från detta beslut gällde en avdelning som hade arbetsuppgifter på Göteborg-Landvetter flygplats.

Personal som ingick i Polismyndighetens ingripandeberedskap skulle också medföra kroppsskyddsutrustning. Denna personal skulle genom länskommunikationscentralen fortlöpande hållas orienterad om ordningsläget m m.

I kommenderingsorder 100 fanns även namnuppgifter på divisions- och avdelningschefer samt vissa organisationstablåer och speciallistor.

Kommenderingsorder 100 översändes den 31 maj 2001 med början efter kl 18.00 per telefax till Polismyndigheterna i Stockholms län, Uppsala län, Östergötlands län, Skåne, Örebro län, Västmanlands län och Norrbotten. Det var dessa polismyndigheter som enligt Rikspolisstyrelsens beslut den 9 maj 2001 skulle lämna förstärkning till Polismyndigheten i Västra Götaland.

När Polismyndigheten den 1 juni 2001 fick besked från Rikspolisstyrelsen att framställningen från den 18 maj 2001 om ytterligare förstärkningar bifallits översändes av kommenderingsstaben kommenderingsorder 100 samma dag, och under natten till påföljande dag med början kl 21.00, till Polismyndigheterna i Stockholms län, Uppsala län, Södermanlands län, Östergötlands län, Jönköpings län, Kronobergs län, Kalmar län, Blekinge län, Skåne, Hallands län, Örebro län, Västmanlands län, Dalarna, Gävleborgs län, Jämtlands län, Västerbottens län och Norrbotten. Vid en efterkontroll uppmärksammades att Västernorrlands län inte erhållit kommenderingsordern. Kommenderingsordern skickades till Polismyndigheten i Västernorrland den 5 juni 2001.

De polismän som inte var utrustade i enlighet med kommenderingsorder 100 gavs möjlighet att genom Polismyndighetens försorg göra kompletteringar av utrustningen.

Ett fåtal av de polismän som kom till Göteborg på kvällen den 15 juni kunde inte utrustas enligt kommenderingsordern på grund av att lagren var tömda. Uppskattningsvis fem till tio polismän erhöll därför inte utrustning enligt kommenderingsorder 100. Dessa polismän placerades på arbetsuppgifter där risken för att utsättas för våld bedömdes vara låg.

3.3.4.3 Kommenderingsorder 200 – beredskapsorder

I kommenderingsorder 200 reglerades vissa frågor rörande det operativa grundkonceptet främst avseende beredskap och åtgärder vid upptrappning av hot om ordningsstörningar m m. Kommenderingsorder 200 gällde fr o m den 5 juni 2001.

Av ordern framgick bl a att färgerna grön, gul, orange och röd skulle användas för att ange planerade steg i en upptrappning.

Grön nivå innebar ett proaktivt arbetssätt. Spaning och underrättelseinhämtning skulle genomföras men inga extra ordinära åtgärder behövde vidtas. För den uniformerade delen av kommenderingen gällde daglig tjänstedräkt enligt ordern, patrullering med spridning över ytan och att verksamheten skulle inriktas på samtal med allmänheten, demonstranter och aktivister.

Gul nivå innebar att brytpunkter skulle fastställas. Kilo 71:s verksamhet skulle inriktas mot specifika personer/ grupper. Patrullering över ytan skulle förtätas och ske närmare fordonen.

Orange nivå innebar att inriktningen av kommenderingen skulle styras in mot de mest prioriterade områdena och att toleransnivån för övriga störningar skulle höjas. Spaningsverksamheten skulle intensifieras mot de mest aktiva personerna/ gärningsmännen för att skapa underlag för kommande gripanden. Del av skyddsutrustning skulle påtagas.

Röd nivå innebar att högsta beredskap skulle intas och att skyddsutrustning skulle tas på och att formeringar/ uppställningar skulle intas.

Under genomförandet tillämpades kommenderingsorder 200 främst av specialenheterna inom Qvintus 10.

3.3.4.4 Kommenderingsorder 4 och 41 – utbildningsorder

Den utbildningsplan som framställdes och presenterades i kommenderingsorder 4 gällde under tiden den 5 mars till den 13 juni 2001 och kompletterades med kommenderingsorder 41 som gällde speciellt för tiden den 5 juni till den 13 juni 2001. Utgångspunkten var att genomföra grundläggande tidskrävande utbildningar i ett tidigt skede t ex instruktörsutbildningar och eskortförarutbildning.

Utbildningen skulle genomföras med instruktörer/ lärare enligt särskilda program och var indelade i 5 etapper.

- Etapp 1: Instruktörsutbildning och information
- Etapp 2: Allmän insatsutbildning och taktiskt uppträdande
- Etapp 3: Utbildning för specialenheter
- Etapp 4: Särskild EU-utbildning och objektsorientering
- Etapp 5: Praktiska övningar och särskilda genomgångar

Poliskommenderingens första vecka (vecka 123) och början av den andra veckan (vecka 124) inriktades på att genomföra praktisk utbildning, ge den senaste informationen – bl a om de aktuella hotbilda-bedömningarna, genomföra avdelningsvisa objektsorienteringar och genomföra tillämpade övningar. Direkt efter de avslutande tillämpade övningarna och med dessa i färskt minne skulle sedan poliskommenderingen genomföras.

I kommenderingsorder 41 med tre kompletteringar beslutades att det skulle genomföras utbildning och övning för samtliga divisioner och avdelningar som ingick i kommenderingen utom för två avdelningar, Alfa 11 och Alfa 21, som

tidigare genomfört motsvarande utbildning under tiden den 23 maj till den 27 maj 2001.

Anledning till denna tidigarelagda utbildning för Alfa 11 och Alfa 21 var att dessa avdelningar under vecka 123 och 124 skulle svara bland annat för ordningshållning inom hela polisdistriktet.

En särskilt utsedd kursledning ansvarade för genomförandet av instruktörsutbildningen och eskortutbildningen.

Utbildning i taktiskt uppträdande genomfördes av de utbildade instruktörerna i respektive polisområde.

Divisions- och avdelningscheferna ansvarade för genomförandet av utbildningen på respektive enhet under tiden den 5 till den 11 juni 2001.

Kommenderingsledningen ansvarade för genomförandet av utbildningen och särskilda genomgångar under tiden den 12 till den 13 juni 2001.

Slutmålet för utbildningen var att divisioner och avdelningar skulle vara förberedda och samövade inför genomförandet av polisinsatserna i samband med EU-mötena.

Utöver ovan redovisad utbildning genomfördes bl a ett särskilt samordningsmöte mellan piketpolis från Stockholm, Göteborg och Malmö den 16 till den 17 maj 2001 i Göteborg med inriktning på operativ samverkan vid allvarliga ordningstörningar.

Den tillämpade övningen den 12 juni fick – bl a till följd av polisinsatser – genomföras med färre antal deltagare än vad som ursprungligen var planerat. Detta innebar bl a att piketpoliser från Göteborg och Malmö inte fick tillfälle att öva tillsammans.

En extra särskild insatsutbildning som inte finns upptagen i utbildningsplanen med inriktning på EU 2001-kommenderingen genomfördes för piketpolisen vid två tillfällen under maj och juni 2001. Dessa utbildningar genomfördes för samtlig polispersonal vid piketpolisen vid Polismyndigheten i Västra Götaland.

Vissa avdelningschefer – bl a chefen för India 11 - genomförde ytterligare utbildning för att öka avdelningarnas kompetens och färdighet. Chefen för India 31 genomförde ytterligare utbildningsinsatser efter beslut av stabschefen i avvaktan på uppdrag rörande ordning och säkerhet.

Viss personal från Polismyndigheten i Stockholm län och Skåne inställde sig senare än övriga för tjänstgöring i EU 2001-kommenderingen p g a aktiviteter inom eget polisdistrikt och andra skäl.

Den förstärkningspersonal som tillfördes den 14 till den 15 juni - ca 400 polismän av totalt ca 2 500 i poliskommenderingen - erhöll ingen utbildning i Göteborg eftersom ordningsläget var sådant att de omedelbart behövdes för olika arbetsuppgifter. De tilldelades enbart arbetsuppgifter som stabspersonalen bedömde vara relevanta utifrån personalens bedömda utbildning och erfarenhet.

Utbildningarna genomfördes enligt uppgjord utbildningsplan med några förändringar under tiden den 5 mars till den 13 juni 2001 och omfattade 15 olika utbildningar.

Sammanlagt användes 76 830 timmar för utbildning inför kommenderingen.

3.3.4.5 Kommenderingsorder 9 till 32 – Grunduppdrag till divisioner och avdelningar

I denna order fördelades de grundläggande arbetsuppgifterna – uppdragen - till divisioner och avdelningar. Kommenderingsordern innehöll oftast en orientering om uppdraget, vilka som var chefer för enheten och ett beslut i stort där uppdragets art angavs.

Kommenderingsorder 9 till 32 omfattade var och en ungefär en till en och en halv A4-sida för varje division eller avdelning.

I det följande redovisas översiktligt uppdrag till några divisioner och avdelningar för att belysa omfattning och innehållet i uppdragen som planerades inför och genomfördes under EU 2001-kommenderingen.

3.3.4.5.1 Charlie 1 – division bevakning

Inriktningen och omfattningen av bevakningsinsatserna angående nedanstående möten m m i tid och rum skulle fortlöpande prövas. Ett stort antal delegater och representanter för massmedia förväntades att delta i mötena eller arrangemangen kring mötena.

Den 14 juni 2001 planerades en presskonferens på Svenska Mässan med bl a USA:s president.

Den 15 till den 16 juni 2001 genomfördes "EU-toppmötet" med Europeiska rådet på Svenska Mässan. Den 16 juni genomfördes ett möte mellan Europeiska rådet och kandidatländerna till EU på Svenska Mässan.

Området runt Svenska Mässan skulle avspärras under tiden den 14 juni 2001 kl 03.00 till den 16 juni kl 17.00. Från och med den 11 juni 2001 kl 12.00 erfordrades en förtätad övervakning runt Svenska Mässan.

Den polisiära bevakningen inom det avspärrade området skulle utföras av en division benämnd Charlie 1.

Utbildningen av Charlie skulle inriktas på bevakningsorganisationen runt Svenska Mässan, bevakning av avspärrat område, uppträdande vid inpassering, person- och fordonskontroller, sambands- och larmrutiner, taktik vid olika inträngningsförsök, samverkan med främst Viktor 11, Qvintus 10 och Alfa/ India. Charlie 1 skulle leda tillträdeskontrollen till avspärrat område vid Svenska Mässan.

3.3.4.5.2   *Viktor 11 – avdelning inre bevakning*

Svenska Mässans lokaler hade delats in i olika zoner. Förutsättningen för tillträde till olika zoner beslutades av utrikesdepartementet genom beslut om ackreditering. Den faktiska tillträdeskontrollen vid zonerna utfördes av väktare från Falck Security AB.

Säkerhetsskyddsundersökningen genomfördes av Säkerhetspolisen.

För att genomföra de olika bevakningsuppgifterna i Svenska Mässans lokaler organiserades en avdelning - Viktor 11.

Utbildningen av Viktor 11 skulle främst inriktas på möteslogistik, tidsplanering, deltagare, pressrutiner, bevakningssystem, samarbete med företrädare från UD, Säkerhetspolisen, Svenska Mässan och väktare, samarbete med Charlie 1 och Tango 1, sambands- och larmfrågor, taktik vid ankomst och avresa samt åtgärder om avspärrat område utsätts för angrepp m m.

Viktor 11 ansvarade för platsbevakningen fr o m den 11 juni 2001 efter genomförda säkerhetsskyddsundersökningar.

Viktor 11 skulle – i samarbete med Säkerhetspolisen och väktare – leda tillträdeskontrollen och den inre bevakningen av Svenska Mässans lokaler där presskonferens och EU-mötena genomfördes.

Inriktning och omfattning av den inre bevakningen i tid och rum skulle fortlöpande prövas.

3.3.4.5.3   *Lima 1 – division färdvägsbevakning*

Under tiden den 14 juni till den 16 juni skulle en rad vägvisningar/ eskorter genomföras inom polisdistriktet med anledning av EU-mötena i Göteborg. Antalet uppdrag var stort varför en division benämnd Lima 1 organiserades för färdvägsbevakning och annat bevakningsarbete, staketslagning m m.

Lima 1 skulle före genomförandet av uppdragen utbildas och öva avdelningarna inom divisionen med inriktning mot att avdelningarna skulle kunna stödja Tango 1 för att vägvisningar/ eskorter skulle kunna genomföras på ett trafiksäkert sätt. Utbildningen skulle även syfta till att avdelningarna inom Lima 1 kunde uppträda tillsammans med samverkande enheter m m vid störningar vid genomförandet av uppdragen.

Uppdragen skulle genomföras enligt särskild plan för transporter som hade utarbetats av funktionen F1 Trafik i kommenderingsstaben i samråd med företrädare för utrikesdepartementet och Säkerhetspolisen.

Beredskap skulle finnas för att med kort varsel kunna genomföra färdvägsbevakning.

Chefen Lima 1 skulle genomföra uppdragen med samordning från funktionen F1 Trafik i kommenderingsstaben.

Sambandet med funktionen F1 Trafik i kommenderingsstaben skulle säkerställas.

Lima 1 skulle även, efter EU-toppmötena, genomföra polisinsatsen i samband med Postgirot Open den 17 juni 2001 i centrala Göteborg.

Chefen Lima 1 skulle vara beredd att leda och samordna annan verksamhet.

3.3.4.5.4 Tango 1 – division eskortverksamhet

Grunduppdraget för division Tango 1 var eskortverksamhet.

Tango 1 skulle före genomförandet av uppdragen utbilda och öva enheterna inom divisionen med inriktning mot att enheterna skulle kunna genomföra vägvisning/ eskort på ett trafiksäkert sätt. Utbildningen skulle även syfta till att enheterna inom Tango 1 skulle kunna uppträda enligt plan tillsammans med samverkande enheter vid störningar m m vid genomförandet av uppdragen.

Uppdragen skulle genomföras enligt särskild plan för transporter som hade utarbetats av kommenderingsstaben i samråd med företrädare för utrikesdepartementet och Säkerhetspolisen.

Beredskap skulle finnas för att med kort varsel kunna genomföra uppdrag av eskortkaraktär.

3.3.4.5.5 Qvintus 10 – division specialenheter

För att klara svårare arbetsuppgifter vid t ex upplöpp organiserades en division med olika specialenheter såsom piketpolis, hundförare och polisryttare. Divisionen benämndes Qvintus 10.

Uppdragen till Qvintus 10 angavs i kommenderingsorder för den operativa verksamheten.

Qvintus 10 skulle vara den yttersta resursen och en reservstyrka inom poliskommenderingen.

Chefen Qvintus 10 skulle vara beredd att på order leda samordnade polisinsatser.

Qvintus 10 skulle före genomförandet av sina tilldelade uppdrag utbilda och öva divisionen med inriktning på att divisionen, samfällt eller delat, skulle kunna genomföra samverkande polisinsatser enskilt eller tillsammans med andra divisioner/ avdelningar.

3.3.4.5.6 Qvintus 40 – division kriminalpolisverksamhet

Länskriminalpolisen skulle fr o m den 4 juni 2001 bedriva sin verksamhet och organiseras på ett sådant sätt att avdelningens arbetsuppgifter i samband med EU-mötena och den ordinarie kriminalpolisverksamheten kunde säkerställas. Länskriminalpolisen organiserades som en division i kommenderingen under benämning Qvintus 40.

Underrättelse- och spaningsverksamheten skulle före och under EU 2001-kommenderingen, i samverkan med övriga polisenheter, lokalisera, identifiera, övervaka, kontrollera och – i förekommande fall – ingripa mot de grupper och personer som kunde bedömas utgöra ett hot mot eller begå brott vid EU-mötena.

Verksamheten vid länskriminalpolisens kriminaljour skulle bedrivas dygnstäckande och bl a bestå av mottagning av gripna och omhändertagna personer i polishuset i Göteborg och i annan godkänd lokal på Kviberg.

Länskriminalpolisen ansvarade för utredningsverksamheten avseende de brott som kunde knytas till kommenderingen.

Personal från länskriminalpolisen skulle ingå i Säkerhetspolisens grupper för säkerhetsskyddsundersökning samt bedriva verksamhet i kriminaltekniska åtgärdsgrupper.

3.3.4.5.7 Kilo 11 – spaningsverksamhet

Huvuduppgiften för spaningsverksamheten inom Kilo 11 skulle vara att identifiera, kartlägga, övervaka och ingripa mot grupperingar och personer som kunde bedömas utgöra ett hot mot eller begå brott vid EU-mötena.

Personal från Kilo 11 skulle dessutom i samband med tillståndsgivna demonstrationer och manifestationer samverka med personal ur Kilo 71.

Avdelningen Kilo 11 organiserades i en spaningscentral och en spaningsstyrka. Verksamheten inom Kilo 11 skulle påbörjas redan den 4 juni och inledningsvis pågå under dag- och kvällstid. Under vecka 124 skulle verksamheten övergå till att omfatta hela dygnet.

I spaningscentralen skulle funktioner för spaningsledning, analys, kommunikation, inmatning i datoriserad händelselogg samt registrering i den särskilda undersökningen (SUR) inrättas.

Säkerhetspolisen skulle genom en sambandsman representeras i spaningscentralen. I spaningscentralen skulle även åklagare finnas tillgängliga för bedömningar och omedelbara beslut.

Spaningsstyrkan skulle organiseras i fyra spaningsgrupper bestående av ordinarie spaningspersonal från Länskriminalpolisen. Grupperna kompletterades under vecka 124 med spaningspersonal från Rikskriminalpolisen och 15-16 juni med personal från Nationella insatsstyrkan.

All ordinarie personal inom Kilo 11 skulle innan kommenderingen erhålla information avseende händelser i samband med tidigare toppmöten, aktuella hotbilder samt ingående kunskap om olika grupperingars mål och metoder m m.

Befintlig spaningsutrustning skulle kompletteras för att förbättra personskyddet, radiokommunikationen på E-80-systemet samt möjligheten att på olika sätt dokumentera eventuella brott och misstänkta.

Avdelningen Kilo 51 förmedlade under EU-mötena rörlig bild från helikopter och förberedda installationer till spaningscentralen

Arbetsuppgifterna skulle vara uppdragsbaserade och lösas genom underrättelsestyrd fast och rörlig spaning m m. Rutiner för delgivning av inhämtade underrättelser och spaningsinformation till kommenderingsledningen skulle säkerställas genom funktionen F6 i kommenderingsstaben som även ansvarade för verksamheten hos kriminalunderrättelseroteln, se avsnitt 2.1.3.

3.3.4.5.8 Kilo 51 – avdelning teknikspaning m m

Kilo 51 var en avdelning som direkt underställdes kommenderingschefen.

Avdelningen skulle arbeta med teknisk övervakning och erhöll bl a följande uppdrag:

Kilo 51 skulle före EU-mötena förbereda den tekniska övervakningen genom att delta i anskaffning, utveckling, försök m m rörande teknik och metod för teknisk övervakning.

Arbetet skulle bedrivas med tydlig inriktning på att skapa en teknisk övervakningskapacitet inför och under olika former av polisinsatser i samband med särskilda händelser eller brottslig verksamhet.

Särskilt skulle uppmärksammas problem i samband med teknisk övervakning under mörker, lagring av bild för bevissäkring och analys av händelseförlopp.

Fasta platser skulle förberedas för teknisk övervakning från byggnader m m. Förberedelser skulle vidtas för ytterligare installationer för snabb omgruppering av den tekniska övervakningen.

Markbunden, rörlig, teknisk övervakning skulle förberedas för bevissäkring och för inspelning av händelseförlopp m m för senare analys.

Under EU-mötena skulle rörlig bild kunna förmedlas till kommenderingsstaben dels från helikopter och dels från förberedda installationer.

Verksamheten skulle bedrivas underrättelsestyrt. Ett nära samarbete skulle utvecklas med funktion F 6 i kommenderingsstaben.

Ytterligare beslut för verksamheten kunde meddelas i kommenderingsorder eller i muntliga order av kommenderingschefen.

Kilo 51 skulle enligt senare beslut i kommenderingsorder samövas tillsammans med bl a kommenderingsstaben.

Chefen Kilo 51 skulle efter EU-mötena redovisa en skriftlig erfarenhetsberättelse samt sammanställa ett videoband med ett urval av händelser för analys av polisinsatser inför fortsatt utveckling av metod och teknik för teknisk övervakning samt för utveckling av Polismyndighetens operativa koncept.

3.3.4.5.9 Kilo 71 – avdelning dialog m m

Även avdelningen Kilo 71 underställdes direkt kommenderingschefen. I avdelningen skulle i huvudsak ingå polismän för förhandlingsuppdrag i svåra situationer, eller efter bedömning vara särskilt lämpade för sådana uppdrag. Kilo 71 erhöll bl a följande uppdrag:

Avdelningen skulle eftersträva att skapa goda och öppna kontakter med arrangörer för demonstrationer och manifestationer samt med demonstranter. I avdelningen skulle ingå sex polismän för tjänstgöring på speciallista.

Arbetet skulle bedrivas öppet och synligt med tydligt kontaktskapande och brottsförebyggande inslag.

Kilo 71 skulle skapa nära kontakter med arrangörerna för olika demonstrationer. Syftet var att man före och under demonstrationerna skulle ha ständig och omedelbar kontakt med demonstrationsvakter m fl i avsikt att i ett tidigt skede, tillsammans med arrangörerna, kunna avstyra avvikelser från det sökta demonstrationstillståndet och/ eller kunna ingripa mot brott.

Under tiden före mötena skulle gruppen rikta sin uppmärksamhet på olika grupperingar och nätverk som avsåg att demonstrera under EU-mötena och som var beredda att tillgripa våld mot person eller egendom, som avsåg att tränga in på mötesplatser och som utgav sig vara beredda att använda civil olydnad som medel att störa ordningen och säkerheten vid tiden för EU-mötena.

Under demonstrationer skulle Kilo 71 eftersträva att aktivt påverka sina upparbetade kontakter inom olika nätverk med syfte att förmå dessa att avstå från att använda våld eller göra sig skyldiga till civil olydnad.

Verksamheten skulle bedrivas underrättelsestyrd. Ett nära samarbete skulle utvecklas med Funktionen F 6 i kommenderingsstaben. Åtgärder skulle vidtas av F 6 med syfte att klarlägga gränslinjen mellan underrättelsearbetet vid underrättelseroteln och den särskilda insatsen enligt denna länsorder.

Direktiv för verksamheten meddelades i kommenderingsorder eller muntliga order av kommenderingschefen.

Insatsen skulle enligt senare beslut i kommenderingsorder samövas med specialenheterna.

3.3.4.5.10   *Bravo 11 – avdelning hotellbevakning*

Under tiden före och under EU-mötena erfordrades en tillträdeskontroll och en fortlöpande inre bevakning av de hotell där deltagare med säkerhetsskydd skulle bo eller vistas. Uppdraget tilldelades en avdelning - Bravo 11.

Bravo 11 skulle genomföra tillträdeskontroll och inre bevakning på följande hotell:

- a)   Hotel Gothia Towers,
- b)   Radisson SAS Park Avenue Hotel,
- c)   Radisson SAS Scandinavia Hotel,
- d)   Scandic Hotel Opalen,
- e)   Scandic Hotel Rubinen,
- f)   Scandic Hotel Europa och
- g)   Elite Plaza Hotel.

När skyddspersonen anlant till hotellet skulle arbetet genomföras i möjlig omfattning tillsammans med personal från Säkerhetspolisen och andra säkerhetsorganisationer samt väktare. Överenskommelse skulle träffas med företrädare för hotellen om samordnade säkerhetsåtgärder.

Utbildningen av Bravo 11 skulle främst inriktas på mötesprogram, tidsplanering, deltagare, hotellogistik, pressrutiner, särskilda säkerhetsundersökningar, samarbete med Säkerhetspolisen, väktare och företrädare för hotellen, sambands- och larmfrågor samt taktik vid skyddspersonernas ankomst och avresa och vid eventuella inträngningsförsök från demonstranter m fl.

3.3.4.5.11 Uniform 11 – avdelning fotpatrull

I centrala Göteborg skulle under tiden för toppmötena finnas en stor mängd människor. För att skapa en kontaktyta med allmänheten organiserades en avdelning för fot- och cykelpatrullering. Avdelningen benämndes Uniform 11 och bestod av 26 polismän som frivilligt anmält sig för sådan kontaktskapande verksamhet.

Verksamheten i Uniform 11 skulle bedrivas underrättelsestyrd.

Arbetet skulle bedrivas synligt, offensivt och aktivt och utföras med tydlig inriktning på kontaktskapande åtgärder. Syftet med polisinsatsen var att tillgodose allmänhetens önskemål av polisiär närvaro på gator och torg och på gång- och cykelbanor.

Fot- och cykelpatrulleringen skulle främst bedrivas i Nordstan, i Rosenlundsområdet, på Östra Hamngatan och på Kungssportsavenyn.

Utbildningen av Uniform 11 skulle inriktas på EU-kunskap med tonvikt på mötesprogram, tidsplanering, deltagare, möteslogistik, pressrutiner samt planerade demonstrationer, aktiviteter m m. Stor vikt skulle under utbildningen läggas vid sambandsfrågor och larmrutiner.

3.3.4.5.12 Juliette 11 – avdelning gränskontroll

Juliette 11 bedrev ordinarie gränskontrollverksamhet enligt plan samt säkerställde att eskorter kunde lämna och ankomma till Göteborg-Landvetter flygplats utan störningar. Gränskontrollärenden och övriga utlänningsärenden handlades inom Gränspolisens. Beredskap skulle finnas för medverkan i den inre utlänningskontrollen. Samverkan skulle äga rum med bl a Luftfartsverket, Migrationsverket, Försvarsmakten och Tullverket.

3.3.4.5.13 Juliette 21 – avdelning bevakning Göteborg-Landvetter flygplats

Juliette 21 skulle bl a bevaka angränsat område vid Göteborg-Landvetter flygplats. Verksamhet bestod av spanings- och observationsinsatser, bevakning och tillträdeskontroller som syftade till att upptäcka och förhindra brott, förhindra inträngning på flygplatsområdet eller avstyra annan störning av flygplatsområdet eller flygtrafiken. Samverkan skulle ske med divisionerna för eskort och färdvägsbevakning – Tango och Lima.

3.3.4.5.14 November 11 – avdelning nationella insatsstyrkan

November 11 skulle genomföra utbildning och övning enligt egen planering. Avdelningen skulle i huvudsak genomföra särskilt angivna bevaknings- och

observationsuppgifter samt vara beredd att genomföra sådana arbetsuppgifter som avdelningen utbildats och övats för.

3.3.4.5.15 Trafikövervakning

Den reguljära trafikövervakningen skulle under tiden för EU-toppmötena bedrivas i form av samordnade kontroller på fasta kontrollplatser. Samverkan skulle ske med bl a Juliette 11 för inre utlänningskontrollverksamhet. Rapporteringsvägarna till Qvintus 40 skulle vara säkerställda.

3.3.4.5.16 Övrigt

Insatsavdelningarna Alfa och India erhöll uteslutande sina uppdrag i kommenderingsorder 0605 till 0613 dvs i dagorder, se vidare bl a under avsnitt 4.

Annan verksamhet som reglerades i särskild ordning var sjöpolisverksamhet – avdelning Whisky – samt bevakningen med personal från Försvarsmakten på Säve flygplats – avdelning Papa.

Respektive divisions- och avdelningschef var ansvarig för att polispersonalen informerades om innehållet i respektive order med grunduppdrag.

Gruppen X-ray erhöll sitt grunduppdrag i en kommenderingsorder som reglerade säkerhetsskyddsundersökningar, åtgärder vid anträffat farligt föremål och bombhot. Polismyndigheten hade det övergripande ansvaret för sådana åtgärder medan Säpo svarade för arbetsledningen vid undersökningarna. Verksamheten kvalitetssäkrades genom en särskild funktion i kommenderingsstaben som upprätthölls av kriminalkommissarien Rolf Johansson.

3.3.4.6 Kommenderingsorder 0605 till 0617 – dagorder till divisioner och avdelningar

Divisionerna och avdelningarna erhöll i dessa kommenderingsorder sina uppdrag för respektive dag. Dagordern innehöll en orientering kring vilka polisinsatser som skulle genomföras, utsedd chef för respektive polisinsats samt tilldelad resurs. Exempel på innehåll i dagorder, se avsnitt 4.2.2.1. Utifrån dessa order beslutade sedan respektive divisions- och avdelningschef om med vilken metod och teknik uppdraget skulle lösas.

Respektive divisions- och avdelningschef var ansvarig för att polispersonalen informerades om innehållet i dagordern. En dagorder till divisionerna och avdelningarna inom EU 2001-kommenderingen var regelmässigt mycket kort.

3.4 Särskilt om underrättelser och ställningstaganden

3.4.1 HOTBILD

Den 4 juni 2001 lämnade kriminalunderrättelseroteln en tredje komplettering till sin ursprungliga hotbildsrapport från mars 2001. I kompletteringen analyserades nya underrättelser som inkommit rörande risker beträffande enskilda objekt och händelser i Göteborg under EU-toppmötena.

Den bedömning som nu gjordes i kompletteringen var att det förelåg en *hög* risk för inträngningsaktioner på Svenska Mässan och Trädgårdsföreningen (nivå 4 av 1-5) och att det också var *hög* risk för vandalisering, skadegörelse och upplopp i centrala Göteborg under torsdags- och fredagsdygnen den 14 och 15 juni (nivå 4 av 1-5).

Riskerna för störningar i samband med nätverket Reclaim the Streets/ Reclaim the Citys förmodade aktion och för övrig kriminalitet bedömdes som *förhöjd* (nivå 3 av 1-5).

Under tiden den 1 till den 12 juni 2001 lämnade Säkerhetspolisen 32 hotbilsbedömningar beträffande dels enskilda ministrar och statsråd och dels de olika ländernas delegationer.

Gemensamt för samtliga dessa rapporter var att hotbilden mot enskilda personer och delegationer var ringa eller låg men att den höga hotbilden mot EU-mötena skulle kunna drabba enskilda deltagare.

Den 13 juni 2001 lämnade Polismyndighetens underrättelseroteln en fjärde komplettering till sin ursprungliga hotbilsrapport från mars 2001.

Den bedömning som gjordes i denna rapport var att det förelåg en *hög* hotbild och mycket stor risk för våldsamma opinionsyttringar mot EU-toppmötet i Göteborg från grupper inom den autonoma miljön. Riskerna var vidare stor för störande opinionsyttringar från andra grupperingar som agerar och agiterar i enskilda frågor. Riskerna för inträngningsaktioner på Svenska Mässan och Trädgårdsföreningen bedömdes som *hög* (nivå 4 av 1-5). Riskerna för vandalisering, skadegörelse och upplopp respektive sabotage bedömdes även de som *hög* (nivå 4 av 1-5).

Risken för ordningsstörningar i samband med nätverket Reclaim the Streets/ Reclaim the Citys förmodade aktion bedömdes som *hög* (nivå 4 av 1-5). På denna punkt hade det alltså skett en höjning sedan föregående rapport. I rapporten fanns för första gången också hotbilder beträffande våldsanvändning mot polis och angrepp mot polishuset i Göteborg. För våld mot polis bedömdes risken som *hög* (nivå 4 av 1-5) medan den för angrepp mot polishuset stannade vid *förhöjd* hotbild (nivå 3 av 1-5).

3.4.2 DELGIVNING AV HOTBILDER

Ansvarig för delgivning av hotbilder var kriminalkommissarien Sven Alhbin och medarbetare på kriminalunderrättelseroteln. Från och med den 31 januari och t o m den 13 juni 2001 genomfördes information om den aktuella hotbilden vid sammanlagt 21 tillfällen. Vid dessa genomgångar närvarade bl a personal från kriminalunderrättelseroteln och kontaktgruppen.

Den 5 och den 13 juni genomfördes två avslutande informationsmöten för all polispersonal i EU 2001-kommenderingen i Lisebergshallen och på Burgårdens gymnasium. De fåtal polismän som av olika anledningar inte kunnat vara med vid de 21 ovan nämnda genomgångarna fick samma information vid de stora genomgångarna den 5 och den 13 juni. Vid bl a dessa tillfällen medverkade kontaktgruppen vid delgivningen av hotbilderna genom att beskriva vilka typer av organisationer som skulle delta i de olika demonstrationerna och manifestationerna.

Information lämnades då till polismännen att ca 1 000 personer kunde antas vara benägna att tillgripa våld eller andra kriminella handlingar i samband med olika aktioner. Så gott som alla polismän i kommenderingen fick information om hotbilden vid mer än ett tillfälle.

Närpolis-, rotel- och enhetschefer som inte ingick i EU 2001-kommenderingen informerades enligt ett särskilt beslut av länspolismästaren.

Tabell 2 Delgivning av hotbilder

Datum	Typ av möte	Mottagare/Medverkande
2001-01-31	Kc-möte/särskild kallelse	Polisinsatschefer
2001-02-22	Kc-möte/särskild kallelse	Polisinsatschefer
2001-02-28	Kc möte/särskild kallelse	Vissa divisions- och andra chefer
2001-03-21	Kc-möte/särskild kallelse	Polisinsatschefer vid Bildebergsmötet och vid EU-mötena
2001-05-03	Kc-möte/särskild kallelse	Polisinsatschefer vid Bildebergsmötet och vid EU-mötena
2001-05-08--09	Kc-möte/särskild kallelse Ullevi konferens	Divisions och -avdelningschefer
2001-05-18	Särskilt informationsmöte EU	Närpolischefer, rotelchefer m fl
2001-05-25	Kc-möte/särskild kallelse	Vissa divisions- och andra chefer
2001-05-25	Hotbildsinformation Lökeberg	Alfa 11 och 21
2001-05-28--30	Kc-möte Hindås	Divisions- och avdelningschefer med ställföreträdare
2001-06-05	Hotbildsinformation Valhalla	Division Lima
2001-06-05	Hotbildsinformation Scandinavium	Avdelning Bravo och Viktor
2001-06-05	Hotbildsinformation Scandinavium	Avdelning Alfa 31 och Alfa 51
2001-06-05	Hotbildsinformation Nordstan	Avdelning Uniform
2001-06-05	Hotbildsinformation Lisebergshallen	All polispersonal
2001-06-05	Hotbildsinformation Lisebergshallen	All polispersonal
2001-06-06	Hotbildsinformation Valhalla	Division Charlie
	Hotbildsinformation Lökeberg	Division Qvintus 10
2001-06-07	Hotbildsinformation Hindåsgården	Division Tango
2001-06-08	Hotbildsinformation Stampgatan	Avdelning Alfa 41
2001-06-11	Hotbildsinformation Hotell Apple	Division Charlie:s tillkommande personal 11/6
2001-06-11	Hotbildsinformation AMF 4	Division Lima tillkommande personal 11/6
2001-06-11	Hotbildsinformation AMF 4	Avdelning India
2001-06-13 fm	Hotbildsinformation Burgården	All polispersonal
2001-06-13 em	Hotbildsinformation Burgården	All polispersonal

3.4.3 KONTAKTVERKSAMHET

Den 7 juni 2001 genomförde företrädare för Kilo 71 ett möte med representanter för Rättvisepartiet Socialisterna om demonstrationen på Götaplatsen den 15 juni 2001 kl 09.00 till 10.30. Vid mötet diskuterades den information som fanns om att mötet skulle fungera som samlingsplats för en inträngningsaktion mot Svenska Mässan. Representanterna från Rättvisepartiet Socialisterna svarade att de enbart kunde ta ansvar för det som hände under deras demonstration. Organisationerna Globalisering Underifrån och Ya Basta ville inte att inträngningsaktionen skulle bli våldsam.

Företrädare för Kilo 71 framhöll särskilt att om man försökte att tränga sig in genom avspärningarna så skulle polisen förhindra en inträngning. Företrädare för Kilo 71 framhöll också att om Globalisering Underifrån och Ya Basta skulle starta en eventuell inträngningsaktion förelåg det risk för att personer längre bak skulle kasta sten och andra föremål mot poliser och andra som befann sig på platsen med risk för allvarliga skador.

3.5 Särskilt om personalplaneringen i EU 2001-kommenderingen

Under år 2000 bereddes personalfrågorna av den planerande stabschefen. Under slutet av år 2000 inrättades en funktion F 4 inom planeringsstaben för det fortsatta planeringsarbetet, se avsnitt 3.3.3.6. Inom Polismyndigheten genomfördes en personalinventering under hösten 2000 för att ta fram uppgifter på vilken personalresurs som kunde tas in i kommenderingen. Denna personalinventering kompletterades under våren 2001.

En behovsprofil för den personal som skulle ingå i olika divisioner och avdelningar utarbetades och sändes ut till polisområden och avdelningar. Med hjälp av denna profil kunde personalansvariga och lokala chefer inom polisområden och avdelningar ta ut personal med önskvärd kompetens till de olika arbetsuppgifterna inom kommenderingen och fördela personalen till divisioner och avdelningar.

Kommenderingschefen beslutade om divisions- och avdelningschefer i den mån detta inte var beslutat tidigare i länsorder.

Gruppchefer togs ut av planeringsstaben i samråd mellan företrädare för polisområden/ avdelningar och berörda divisions- och avdelningschefer.

Polismyndighetens ingripandeverksamhet planerades så att en speciallista omfattade fyra turlag istället för 5 alternativt 6 för att skapa ytterligare resurser till kommenderingen. Tjänstefri personal inom ingripandeverksamheten ålades under tiden den 13 till den 16 juni 2001 beredskap för att vara reservstyrka för kommenderingen.

De polisförstärkningar som begärdes i skrivelse den 19 december 2000 och den 5 mars 2001 och som beslutades av Rikspolisstyrelsen den 9 maj 2001 placerades så att piketpersonal och polisryttare ingick i division Qvintus 10. Ordningspolismän placerades i division Charlie 1 med bevakningsuppgifter vid Svenska Mässan.

De 40 ordningspolismännen med bevakningsuppgifter på Göteborg-Landvetter flygplats placerades i Juliette 21. Dessa 40 polismän skulle tillsammans med ca 40 vaktare från ett bevakningsföretag och med hjälp av teknisk utrustning ansvara för den yttre bevakningen av Göteborg-Landvetter flygplats. Bevakningen av Göteborg-Säve flygplats kunde genomföras av militär personal eftersom stora delar av denna flygplats är skyddsområde. Samverkansbefäl från polisen avdelades till den militära enheten. På detta sätt kunde bevakningen av de båda flygplatserna säkras oaktat att Polismyndigheten inte medgivits att disponera den särskilda beredskapspolisen.

De allra flesta av de ordningspolismän som ingick i division Charlie 1 hade utbildning och erfarenhet av arbete i större poliskommenderingar. Många hade också IMF-utbildning (ingripande i folkmassa), se vidare avsnitt 7.2.6.3. Vid en kompetensinventering konstaterades att många av de polismän som placerats för bevakningsuppgifter på Göteborg-Landvetter flygplats även hade insatsutbildning.

Efter direktiv från kommenderingschefen och i samråd med berörda divisions- och avdelningschefer fördelades den förstärkande personalen på avdelningar och divisioner. Vid en genomgång av de hotbilda-bedömningar som förelåg kunde det konstateras att det fanns risk för inträngningsförsök på Svenska Mässan, risk för försök att hindra eller stoppa eskorter samt skadegörelser i centrala Göteborg. Med anledning av detta förstärktes Charlie 1 och Lima 1. Dessutom organiserades tre insatsavdelningar benämnda India 11, 21 och 31.

Den kompetensinventering som tidigare gjorts av personalen i Juliette 21 gjorde att den insatsutbildade personalen därifrån omplacerades till avdelningen India 11. Bedömningen var att bevakningen av Göteborg-Landvetter flygplats kunde utföras av personal som inte hade insatsutbildning.

Efter det att funktionen F4 i en underhandskontakt med företrädare för Rikspolisstyrelsen så sent som den 28 maj 2001 fått uppgifter om varifrån de förstärkande polismännen skulle tas togs kontakter både med förstärkningsområdenas kontaktpersoner och med företrädare för de förstärkande polismyndigheterna. Detta för att få bl a namnuppgifter på den förstärkande personalen.

Efterhand som uppgifterna erhöles placerades personalen in i divisioner och avdelningar. De sista uppgifterna från Rikspolisstyrelsen angående förstärkningspersonalen inkom den 1 juni 2001. Vid placering av förstärkningspersonalen togs hänsyn till uppgifter om kompetens när sådana uppgifter fanns tillgängliga. Personalen placerades ut på de olika divisionerna och avdelningarna där de bedömdes klara utföra de uppdrag som tilldelats dem i kommenderingsorder 9 till 31 där de allmänna uppdragen till divisions- och avdelningscheferna angavs.

Insatsutbildad personal placerades i avdelningarna Lima 41 och India 11. Avdelningarna Charlie 11-31 och Lima 11-21 förstärktes med delvis insatsutbildad personal. Avdelningarna India 21-31 och Lima 31 organiserades med delvis insatsutbildad personal. Någon komplett kompetensinventering kunde inte göras på grund av att det inte förelåg någon uppgift om kompetensen hos förstärkningspersonalen från Rikspolisstyrelsen.

Rikspolisstyrelsens beslut om polisförstärkning kom sent på eftermiddagen den 1 juni 2001 och besked om inplacering i grupper och avdelningar samt arbetstider måste delges berörd personal senast den 4 juni 2001 för att undvika bl a kostnader för varsel tillägg.

Kommenderingsstaben sände ut kommenderingsorder 100 med telefax till de förstärkande polismyndigheterna den 1 juni 2001 sent på kvällen och under natten till den 2 juni 2001. Av denna framgick bland annat personalens placering och arbetstider.

Mottagande av förstärkningspersonal med inställetid den 5 juni och den 11 juni skulle ske på tid och plats enligt kommenderingsorder 100. Divisionscheferna och cheferna för de självständiga avdelningar ansvarade för mottagandet.

Inställelseplatserna bemannades under tiden 5 till den 8 juni i enlighet med kommenderingsorder 41 och mellan den 11 och den 16 juni mellan klockan 06.00 och 24.00 av personal från förvaltningsavdelningen för samordning med divisions- och avdelningscheferna.

Ansvarig för den övergripande samordningen var poliskommissarien Leif Holst, förvaltningsavdelningen. För denna verksamhet avdelades förutom personal från förvaltningsavdelningen 26 av de nya polismän som tillförts myndigheten.

Under genomförandeskedet begärdes ytterligare polisförstärkningar vid tre tillfällen. Under dagen den 14 juni 2001 hade den personal som skulle tjänstgöra på natten för bevakning av bland annat Svenska Mässan tagits i anspråk för så långvariga polisinsatser och de inte kunde fullgöra sin planerade tjänst. På grund av detta begärdes den 14 juni 2001, kl 17.40 en ytterligare polisförstärkning på 100 polismän, samtidigt som en avdelning på 40 man togs in från polismyndighetens ingripandeberedskap som hade beredskap.

Den förstärkande personalen anlände till Göteborg under kvällen. En mottagningsgrupp organiserades inom funktion F4 i kommenderingsstaben som registrerade den förstärkande personalen. Efter information i Polishusets hörsal organiserades tre avdelningar; India 41, 51 och 61. Bland förstärkningspersonalen kunde två lämpliga avdelningschefer tas ut. Dessa påbörjade arbetet tillsammans med personal från funktion F4 att ta ut gruppchefer. Det visade sig under kvällen att det bland de förstärkande polismännen även fanns piketpersonal. När detta blev klart omorganiserades avdelningarna så att det blev en piketavdelning India 41 med 3 grupper och en bevakningsavdelning India 61 med 16 grupper.

Totalt anlände i denna polisförstärkning 134 polismän varav 18 var hundförare. Hundpatrullerna placerades i huvudsak i Echo 21.

Händelseutvecklingen under förmiddagen den 15 juni 2001 var sådan att Polismyndigheten kl 12.45 begärde ytterligare polisförstärkning på 60 polismän. Denna förstärkning kom från Polismyndigheten i Stockholms län och Polismyndigheten i Uppsala län. Den förstärkande avdelningen var organiserad och klar för insats när den anlände med flyg till Göteborg ca 18.00. En information

lämnades till den förstärkande personalen som omedelbart därefter sattes in som avdelning India 81. I stort sett all personal i denna avdelning var IMF utbildad.

Totalt anlände i denna polisförstärkning 62 polismän.

Under eftermiddagen den 15 juni 2001 konstaterade kommenderingsledningen ånyo att det fanns en fortsatt stor fara för ytterligare upplopp i centrala Göteborg och ett behov av fortsatt stark bevakning av möteslokalerna vid Svenska Mässan i centrala Göteborg. Särskilda bedömningar gjordes inom kommenderingsstaben beträffande skyddsfrågor, antalet skadade polismän, arbetstidsuttag och nödvändiga viloperioder samt det besinningslösa våld som aktivister riktade direkt mot polismännen.

Polismyndigheten begärde därför kl 14.15 ytterligare en polisförstärkning om 200 polismän. Polisförstärkningen anlände till Göteborg under kvällen. En mottagningsgrupp organiserades inom kommenderingsstaben funktion F4 som registrerade den förstärkande personalen. Bland den förstärkande personalen kunde fyra lämpliga avdelningschefer tas ut. Personalen organiserades i två insatsavdelningar Alfa 61 och India 91 samt två bevakningsavdelningar Charlie 61 och 71. De uttagna avdelningscheferna och personal från funktionen F4 tog ut lämpliga gruppchefer i respektive avdelning. Efter information och komplettering av utrustning kunde avdelningarna sättas in på sina uppgifter.

Totalt anlände i denna förstärkning 222 polismän varav 18 var hundförare. Hundpatrullerna placerades i huvudsak i Echo 21.

Under kvällen den 15 juni 2001 kallades ytterligare 70 polismän in ur Polismyndighetens ingripandeberedskap.

4 GENOMFÖRANDET

Som tidigare nämnts startade genomförandedelen av EU 2001-kommenderingen redan den 4 juni 2001 med förberedelser och utbildning m m. Under detta avsnitt redovisas genomförandet i relevanta delar fr o m måndagen den 11 juni 2001.

I denna rapport avses med aktivist person som begick eller förberedde brott den 11 till 16 juni 2001 i Göteborg.

4.1 Måndagen den 11 juni t o m onsdagen den 13 juni

4.1.1 UNDERRÄTTELSE

4.1.1.1 Dialoger

Kilo 71 hade påbörjat sitt arbete under maj 2001. Dagarna före de olika EU-mötena hade Kilo 71 täta kontakter med ett 60-tal politiska nätverk, organisationer och grupper som skulle anordna demonstrationer eller på annat sätt bedriva opinionsbildning före och under EU-mötena.

På morgonen onsdagen den 13 juni 2001 genomfördes ett möte med representanter från Rättvisepartiet Socialisterna, Göteborgs ickevåldsnätverk och Kilo 71. Vid mötet medverkade även chefen och några befäl i divisionen Qvintus 10. Representanterna från Rättvisepartiet Socialisterna uppgav vid detta möte att de hade för avsikt att fredagen den 15 juni i anslutning till ett protestmöte på Götaplatsen genomföra en marsch till Svenska Mässan och där under cirka 20 minuter ropa slagord mot EU m m.

Demonstrationståget bedömdes samla mer än 1000 deltagare. Arrangörerna önskade att demonstrationståget skulle få komma så nära avspärningarna som möjligt. Avsikten var inte att tränga genom staketet vid Svenska Mässan eller att skada någon person eller egendom. Man kunde tänka sig att passera förbi avspärningar som inte bevakades av polis men skulle inte försöka bryta igenom någon poliskedja. Man avsåg inte att tillgripa våld.

Enligt underrättelser hade Ya Basta avsikt att under förmiddagen den 15 juni genomföra en aktion vid Svenska Mässan och med våld tränga sig in på mässområdet. Med anledning av detta ville Rättvisepartiet Socialisterna ha en egen marschväg för sitt demonstrationståg. Ya Basta skulle troligtvis komma att ta den närmaste vägen från Götaplatsen mot Svenska Mässan – dvs Götaplatsen, Berzeliigatan, Södra Vägen mot Svenska Mässan.

Rättvisepartiet Socialisterna kunde därför tänka sig att gå Kungssportsavenyn norrut och sedan Engelbrektsgatan österut mot Sten Sturegatan för att via denna komma nära Svenska Mässan. Representanterna från Kilo 71 avrådde Rättvisepartiet Socialisterna att med sitt demonstrationståg gå öster om Kungssportsavenyn bl a med hänsyn till eventuell utvidgade avspärningar vid Svenska Mässan.

Representanterna från Göteborgs ickevåldsnätverk uppgav att de hade för avsikt att medverka i Rättvisepartiets Socialisternas protestmarsch den 15 juni. De ville inte kalla sin aktion för en inträngningsaktion utan en s k *komma-in-aktion*. De ville under marschen – förutom plakat och banderoller – bära med sig repstegar då dessa

uppgavs ha ett symbolvärde. Inställningen från Göteborgs ickevåldsnätverk var densamma som vid deras tältkampanj. Man ville inte använda våld. Kilo 71 övertygade ledningen för Göteborgs ickevåldsnätverk att genomföra sin aktion på annan tid och plats än Rättvisepartiet och Ya Basta. Detta för att Göteborgs ickevåldsnätverk på ett säkert sätt skulle kunna genomföra sin demonstration. Göteborgs ickevåldsnätverk beslutade då att förlägga sin *komma-in-aktion* till Korsvägen fredagen den 15 juni kl 08.00.

4.1.2 ORDER

4.1.2.1 Kommenderingsorder 0611

Kommenderingsorder 0611 omfattade följande händelser den 11 juni:

- a) Förberedelsearbete för EU-konferens i Skara den 12-13 juni,
- b) fotboll, IFK Göteborg – Häcken, Gamla Ullevi, kl 19.00, samt
- c) ordningshållning i centrala Göteborg,
  - Trädgårdsföreningen - Kristina från Duvemåla - kl 17.30-22.30.
  - Götaplatsen - musikalen Hair - utomhusscen kl 19.00-23.00.
  - Tältläger vid Korsvägen.

Till polisinsatschef för dessa händelser utsågs chefen för avdelning Alfa 51.

4.1.2.2 Kommenderingsorder 0611b

Denna kommenderingsorder kompletterade kommenderingsorder 0611 med ytterligare en händelse den 11 juni:

- d) Säkerhetsskyddsundersökningar skulle påbörjas på Svenska Mässan den 11 juni 2001 kl 12.00 och beräknades vara avslutade den 11 juni 2001 kl 21.00.

Dessa arbetsuppgifter fullgjordes av polismän från Säkerhetspolisen. Bevakningen efter säkerhetsskyddsundersökningarna skulle genomföras av personal från division Charlie 1 och avdelning Viktor 11.

4.1.2.3 Kommenderingsorder 0612

Kommenderingsorder 0612 omfattade följande händelser den 12 juni:

- a) EU-konferens i Skara.
Till polisinsatschef utsågs chefen för Alfa 51.
- b) Ordningshållning i centrala Göteborg.
  - Götaplatsen - musikalen Hair - utomhusscen kl 19.00-23.00.
 Till polisinsatschef för denna händelse utsågs chefen för avdelning Alfa 11.
- c) Eventuella polisinsatser för att avbryta aktiviteten på tältlägerplatsen vid Korsvägen.
Till polisinsatschef utsågs chefen för avdelning Alfa 21.

4.1.2.4 Kommenderingsorder 0612b

Kommenderingsorder 0612b omfattade följande händelser och kompletteringar av arbetsuppgifter avseende den 12 juni:

- d) Eventuella polisinsatser för att avbryta aktiviteten på tältlägerplatsen vid Korsvägen.

Till polisinsatschef utsågs chefen för avdelning Alfa 41.

- e) Tillsyn Länsrätten vid rättegång, kl 13.45-15.00.

Till polisinsatschef utsågs chefen för avdelning Uniform 11.

- f) Slutövning på AMF 4 inför EU-mötena i Göteborg, kl 10.00-14.00.

- Inträngningsaktion
- Demonstrationer
- Blockering av eskortvägar
- Order om staketslagning

Ansvarig för övningen var chefen för avdelning India 11.

4.1.2.5 Kommenderingsorder 0613

Kommenderingsorder 0613 omfattade följande händelser den 13 juni:

- a) EU-konferens i Skara.

Till polisinsatschef utsågs chefen för Alfa 51.

- b) Skolavslutningar i polisområdena.

- c) Ordningshållning i centrala Göteborg.

- Götaplatsen - musikalen Hair kl 19.00-23.00.
- Brunnsparken - uppvisning Falun Gong kl 13.00-17.00.
- Fritt Forum - Rosenlund

Till polisinsatschef utsågs för händelserna b) och c) chefen för avdelning Alfa 21, mellan kl 15.00 och 24.00 och chefen för Alfa 11 mellan kl 00.00 och 07.00.

- d) Bevakning vid Radisson SAS Scandinavia Hotel.

Ansvarig för bevakningen var chefen för India 11 mellan kl 07.00 och 16.00, chefen för Alfa 21 mellan kl 16.00 och 23.00 och chefen för Alfa 11 mellan kl 23.00 och 07.00.

- e) Förberedelsearbete i samband med mötet EU/ USA på Gunnebo Slott och Råda Säteri samt inom Vallgraven.

Uppdragen skulle utföras av avdelningarna Alfa 31, Alfa 41 respektive divisionen Qvintus 10.

- f) Bevakning i samband med statsministerns möte med företrädare för olika opinionsgrupper på Göteborgs universitet kl 17.00-19.00

Ansvarig för bevakningen var chefen för Alfa 51.

- g) UD:s informationsaktivitet i Nordstan kl 11.00-12.00

Till polisinsatschef utsågs chefen för Uniform 11.

- h) Vägvisning vid statsministerns ankomst till Göteborg kl 14.50.

Till polisinsatschef utsågs chefen för divisionen Tango 1.

4.1.2.6 Kommenderingsorder 0613b

Kommenderingsorder 0613b omfattade följande händelse den 13 juni:

i) Tillresande aktivister från Danmark.

Till polisinsatschef utsågs chefen för avdelning Romeo 11.

4.1.3 AVSPÄRRNINGAR OCH SÄKERHETSSKYDDSUUNDERSÖKNINGAR

4.1.3.1 Avspärrningsbeslutet den 7 juni 2001

Kommenderingschefen beslutade den 7 juni 2001 om avspärrningar bl a för att kunna genomföra säkerhetsskyddsundersökningar enligt följande:

”I samband med Europeiska rådets möte och mötet EU/ USA bedöms förutsättningar föreligga för Polismyndigheten att fatta beslut med stöd av 23 § och 24 § första stycket polislagen.

Polismyndigheten beslutar med stöd av 23 § polislagen om att dels bereda sig tillträde till hus, rum eller annat ställe, dels om att avstänga, utrymma eller förbjuda tillträde till hus, rum eller annat ställe. Aktuella byggnader och utrymmen framgår av särskilda bilagor.

Polismyndigheten beslutar vidare med stöd av 24 § första stycket polislagen att förbjuda tillträde för allmänheten på tider och platser som framgår av särskilda bilagor.

Polismyndigheten kommer fortlöpande att ompröva beslutens omfattning i tid och rum med ledning av aktuell underrättelseinformation.

Särskilt ackrediterade personer eller sådana som erhållit medgivande av Polismyndigheten äger tillträde till de avspärrade områdena/ utrymmena.”

4.1.3.2 Avspärrningar vid Svenska Mässan

På grund av misstanke om förberedelse till grovt sabotage vid ingången till Svenska Mässan lördagen den 28 april 2001 beslutade kommenderingschefen om bevakning av området kring Svenska Mässan. Upprinnelsen var att två personer hade undersökt bland annat brunnslock i anslutning till Svenska Mässan.

Polismyndigheten beslutade den 7 maj 2001 med stöd av 3 § lagen om ordningsvakter att ordningsvakter skulle få användas dygnet runt under tiden den 7 maj till den 16 juni 2001 inom ett område runt Svenska Mässan. Området begränsades av Skånegatan, Vallhallagatan, Sven Rydells gata och Örgrytevägen.

Avspärrningarna kring Svenska Mässan genomfördes i tre steg. Den första avspärrningen, som inleddes måndagen den 11 juni kl 08.00 och pågick fram till torsdagen den 14 juni kl 03.00 omfattade ett mindre område inom Svenska Mässan. Den yttre gränsen för avspärrningen utgjordes under denna tid av byggnads-

komplexets ytterväggar. Endast utrymmen som skulle användas vid Europeiska rådets möten omfattades av beslutet under den tiden och de företag och det hotell som bedrev verksamhet i fastigheterna påverkades därför inte av avspärrningen. En redogörelse för de kvarvarande två stegen i avspärrningarna kring Svenska Mässan framgår av avsnitt 4.2.3.1.

4.1.3.3 Avspärrningar vid Radisson SAS Scandinavia Hotel

President Bush skulle under sitt besök i Göteborg bo på Radisson SAS Scandinavia Hotel. Avspärrningen kring hotellet omfattades av det avspärrningsbeslut som kommenderingschefen tog torsdagen den 7 juni och omfattade tiden onsdagen den 13 juni kl 22.00 till fredagen den 15 juni kl 08.00.

Det område som avspärrades omfattades av kvarteren runt hotellet. In- och utpassering kunde äga rum vid särskilda kontrollplatser som bemannades av polismän.

I beslutet angavs också att de rum i husfasader som vette mot den del av hotellet där presidentens svit var belägen skulle utrymmas, förseglas och bevakas efter det att en säkerhetsundersökning hade genomförts. De aktuella fastigheterna låg på Hotellplatsen och Östra Larmgatan. I fastigheterna fanns inga bostäder utan endast kontors- eller butikslokaler. Beslutet innebar att flera kontor och butiker i de angivna fastigheterna helt fick stängas under den tid då avspärrningen gällde medan andra endast fick några enskilda rum avstängda och plomberade.

4.1.4 HÄNDELSER

4.1.4.1 Tältläger vid Korsvägen

Göteborgs ickevåldsnätverk hade ansökt om och av Polismyndigheten fått tillstånd till en allmän sammankomst under tiden den 5 till den 11 juni 2001 kl 24.00. Sammankomsten skulle arrangeras som ett tältläger omfattande flera mindre tält i grönområde väster om Korsvägen och söder om Landeriet. Tältlägret var en protest mot EU-toppmötet i Svenska Mässan och skulle ha en tydlig ickevåldsinriktning.

Kilo 71 hade haft en fortlöpande dialog med anordnarna av den allmänna sammankomsten. I samband med dessa kontakter hjälpte Kilo 71 bl a till med att hos Göteborgs kommun ordna vatten och toaletter till tältlägret.

Måndagen den 11 juni sammanträffade Kilo 71 med företrädare för Göteborgs ickevåldsnätverk. Vid mötet diskuterades hur polis och demonstranter skulle samverka för att upplösningen av manifestationen skulle kunna ske på ett fredligt sätt. Det framkom att vissa av demonstranterna inte frivilligt skulle lämna platsen och avbryta manifestationen på fastställd tid. Man framförde önskemål om att bli bortburna av polis.

På morgonen den 12 juni genomfördes en polisinsats för att återställa ordningen på den plats som tidigare upplåtits för den allmänna sammankomsten. De på platsen närvarande personerna hade då frivilligt avbrutit sin manifestation och närvaron på grönområdet hade övergått till en inte tillåten camping på allmän plats. Synliga tecken på att manifestationen avbrutits var bl a att medhavda banderoller hade rullats ihop. Kilo 71 medverkade vid polisinsatsen som leddes av chefen för Alfa 41.

När polisinsatsen inleddes fanns ca 60 demonstranter och ungefär lika många representanter för media på platsen. Omkring 20 stycken av de tidigare demonstrerande personerna lämnade platsen efter tillsägelse.

De kvarvarande personerna bland de tidigare demonstranterna omhändertogs med stöd av 13 § polislagen och transporterades till de tillfälliga arrestlokalerna på Kviberg. Sammanlagt omhändertogs 39 personer vid polisinsatsen. De omhändertagna gjorde passivt motstånd.

4.1.4.2 Gamlestaden den 12 juni

På grund av kriminalunderrättelser och spaningsinsatser misstänktes fem danska medborgare med knytning till danska AFA för förberedelse till grovt sabotage och förberedelse till grov misshandel. Personerna hade tillgång till en lägenhet i stadsdelen Gamlestaden.

Beslut om husrannsakan i lägenheten fattades av chefsåklagaren Mats Sällström. Husrannsakan genomfördes den 12 juni kl 04.00. I samband med husrannsakan greps fem danska medborgare misstänkta för förberedelse till grovt sabotage och förberedelse till grov misshandel. Chefen för Qvintus 10 ledde polisinsatsen.

Vid husrannsakan anträffades 7 st slangbomber. De var tillverkade på så sätt att sprängämne fyllts i en bit trädgårdsslang. Sprängämnet bestod av en blandning av natriumklorat, träkol och svavel och hade en sprängverkan ungefär som svartkrut. Antändningsanordningen bestod av en stormsticka. Slangbomben antänds då stormstickan dras mot ett plån. Sprängämnets farlighet påvisades när en slangbomb självantände medan den låg på tekniska roteln för undersökning.

Vidare anträffades två glasburkar med ett starkt frätande och illaluktande innehåll. Vid senare undersökning visade sig innehållet vara smörsyra. I detta sammanhang kan nämnas att Polismyndigheten erhållit underrättelser om att aktivister planerade att använda smörsyra för att göra angrepp mot möteslokaler som skulle användas under EU-toppmötena. Smörsyra skulle spridas via ventilationsanläggningar och genom sin stank göra det omöjligt att hålla möten i lokalerna.

Vid husrannsakan anträffades också nödbloss.

Husrannsakan mot lägenheten i Gamlestaden och gripandet av de fem danskarna skall ses mot bakgrund av den information Polismyndigheten erhållit av dansk polis efter en husrannsakan i Köpenhamn som genomfördes den 5 juni 2001. Vid en husrannsakan mot det s k *Ungdomens hus* i Köpenhamn, som vid tillfället ockuperades av anarkistiska aktivister, gjordes beslag av slangbomber, Molotov-cocktails, gatstenar, slangbellor, stålkulor m m. Efter det att husrannsakan genomförts erhöll Polismyndigheten underrättelser om att de vapen som tagits i beslag i Köpenhamn var avsedda att användas vid aktioner i samband med protester vid EU-toppmötena i Göteborg.

4.1.4.3 Tredje Långgatan den 12 juni

Tisdagen den 12 juni anmälde en person att några okända personer hade tagit sig in i en fastighet på Tredje Långgatan 10. Fastigheten höll på att tömmas på ombyggnadsarbete. Dörren till en tom lägenhet hade brutits upp.

Vid polisens kontroll under ledning av chefen för Alfa 11 påträffades på vinden fyra norska ungdomar som höll på att tillverka banderoller. De hämtades till förhör som misstänkta för olaga intrång. I förhören uppgav ungdomarna att de tillhörde AFA och att de kommit till Göteborg för att demonstrera. De hade blivit hänvisade till vinden av okänd kvinna.

På vinden anträffades 160 plastpåsar innehållande maskeringsutrustning i form av svarta skärmar eller svarta halsdukar med AFA:s logo och texten "GBG 2001", informationsblad och visselpipor. Visselpipor används i samband med demonstrationer och manifestationer som ett sätt att kommunicera och att styra en folkmassa, till exempel i samband med att aktivister gör gemensam attack mot polisen.

Ungdomarna avvisades till Norge efter beslut av Polismyndigheten.

4.1.4.4 Misstänkt bomb på Radisson SAS Scandinavia Hotel den 13 juni

Under onsdagen den 13 juni genomfördes en säkerhetsundersökning av Säkerhetspolisen på Radisson SAS Scandinavia Hotel där president Bush skulle bo under besöket i Göteborg.

I samband med undersökningen av hotellrummen anträffades ett paket i en byrålåda. Bombhundar markerade på paketet.

Kommenderingschefen beslutade att en teknisk undersökning omedelbart skulle inledas och polisinsatsen skulle understödjas av spanings- och utredningsinsatser. Det aktuella rummet hade hyrts av en utländsk medborgare som tillsammans med en delegation besökt Göteborg för affärskontakter. En affärskontakt kunde identifiera paketet. Röntgen visade att paketet innehöll en vas och polisinsatsen som initierats med anledning av bombhundens markering på paketet kunde avslutas.

4.1.4.5 Statsministerns möte den 13 juni på Göteborgs universitet med företrädare för olika opinionsgrupper

Statsministerns möte med företrädare för olika opinionsgrupper var planerat att börja kl 17.00 på onsdagseftermiddagen. Polisinsatsen vid detta möte leddes av chefen för Alfa 51. Mötet inleddes inte förrän omkring kl 17.40 eftersom flertalet av besökarna medförde väskor och ryggsäckar som av säkerhetsskäl inte fick tas med in i möteslokalen vilket medförde en fördröjning. Mötet som avlöpte utan några störningar avslutades strax före kl 19.30.

Den samlade polisinsatsen bestod av flera delar bl a säkerhetsskyddsundersökning, tillträdeskontroll, bevakning, eskorter, färdvägsbevakning m m.

4.1.4.6 Kontroll av vissa tillresande personer den 13 juni

Under onsdagen den 13 juni utfördes kontroller under ledning av chefen för Romeo 11 inom division Qvintus 10 av tillresande personer bl a enligt kommenderingsorder 0613b. Underrättelser angav att flera bussar med danska och tyska AFA-anhängare var på väg mot Göteborg.

4.2 Torsdagen den 14 juni 2001

4.2.1 UNDERRÄTTELSE

4.2.1.1 Kompletterande hotbilsrapport från Säkerhetspolisen och Polismyndighetens kriminalunderrättelserotet den 13 juni 2001.

Säkerhetspolisen lämnade onsdagen den 13 juni ett tillägg till hotbilden rörande Europeiska rådets möte i Göteborg den 15-16 juni 2001. En utgångspunkt för hotbilsrapporten var vad som hade framkommit i förhören med de fem danska medborgare som gripits i Gamlestaden den 12 juni bl a misstänkta för förberedelse till grovt sabotage. Vid gripandet av danskarna hade beslag gjorts bl a av s k slangbomber och ett starkt frätande och illaluktande ämne som vid senare analys visade sig vara smörsyra.

Säkerhetspolisen gjorde den bedömningen att det i Göteborg fanns ytterligare personer från Sverige såväl som från övriga Skandinavien som ingick i gruppen av autonoma och anarkister. Gripandet av dessa personer och beslagen av slangbomber förändrade hotbilden så tillvida att det nu fanns en risk för att det fanns fler slangbomber hos de autonoma och anarkistiska grupperna i Göteborg.

I rapporten påpekades att slangbomber skulle kunna användas för att avleda polisens uppmärksamhet. Hotbilden för inhemsk extremism angavs därför som *hög* (nivå 4 av 1-5).

Även Polismyndighetens kriminalunderrättelserotet lämnade onsdagen den 13 juni 2001 en kompletterande hotbilsrapport rörande Europeiska rådets möte i Göteborg den 15 till 16 juni och president Bush besök den 14 juni 2001. Händelseutvecklingen sedan föregående rapport beskrevs. Bland annat berördes ett polisingripande den 12 juni på Tredje Långgatan mot fyra norska aktivister där beslag hade gjorts av 160 maskeringsutrustningar och polisingripandet på Götaholmsgatan samma dag där de fem ovan nämnda danska aktivisterna gripits misstänkta för förberedelse till grovt sabotage och där beslag hade gjorts av bl a slangbomber och ett starkt frätande och illaluktande ämne som vid senare analys visade sig vara smörsyra.

Hotbilden bedömdes vara *hög* (nivå 4 av 1-5). Det förelåg stor risk för våldsamma opinionsyttringar mot EU-toppmötet i Göteborg från grupper inom den autonoma miljön och stor risk för störande opinionsyttringar från andra grupperingar som agiterade i enskilda frågor.

Beträffande delgivning av ovanstående hotbilsrapporter, se avsnitt 3.4.2.

4.2.1.2 Hotbildsrapport den 14 juni från Polismyndighetens kriminalunderrättelserotel

I samband med att Göteborgs kommun upplät vissa skolor i Göteborg till boende bl a för tillresta demonstranter bokades Hvitfeldtska gymnasiet av Göteborgsaktionen 2001. Underrättelser pekade tidigt på att Hvitfeldtska gymnasiet skulle bli en samlingsplats för bl a inhemska och utländska antifascistiska grupper (AFA).

Den 14 juni lämnade Polismyndighetens kriminalunderrättelserotel en särskild hotbildsbedömning beträffande Hvitfeldtska gymnasiet. Av rapporten framgick bl a

- att det den 14 juni kl 06.00 befann sig omkring 500 personer på skolan och att grupper ur AFA och Ya Basta bodde där,
- att de utländska aktivisterna skulle bo i den södra byggnaden och att ett femtiotal tyska aktivister redan fanns i skolan och att det förväntades ankomma till Göteborg ytterligare aktivister från bl a Polen och Spanien,
- att det i skolan skulle finnas en kommunikationscentral,
- att det på plan 2, 3 och 4 i skolan sågades och spikades och att det bl a tillverkades flaggpinnar, hjälmar, skyddsdräkter av skumgummi m m,
- att det på plan 4 i skolan ställts upp elevskåp i plåt i en v-formad barrikad och denna var bevakad,
- att ronderande skvakter rörde sig i och utanför skolan,
- att AFA upprättat en inpasseringskontroll vid entrédörren till huvudbyggnaden och att telefonkort och batterier till mobiltelefoner måste lämnas över vid inpassering, samt
- att Berlinggruppen (tyska AFA) och AFA Sverige planerade att ge president Bush en ”riktig överraskning” när han anlände till Göteborg-Landvetter flygplats.

Berörda insatschefer delgavs fortlöpande informationen.

4.2.2 ORDER

4.2.2.1 Kommenderingsorder 0614

Kommenderingsorder 0614 omfattade följande händelser.

- a) Möte EU/ USA, besök av president George W Bush.
  - ankomst Landvetter Flygplats kl 11.15 samt bevakning av flygplan,
  - Gunnebo Slott - möte - kl 11.55 - 14.00,
  - Råda Säteri - lunch – kl 14.10 - 16.00,
  - Svenska Mässan - presskonferens kl 16.10 - 17.05,
  - Länsstyrelsen – residenset - mottagning av HM Konungen kl 18.45 - 19.25 och bevakningsuppgift kvällen/ natten, samt
  - Gustav Adolfs Torg - Börsen - middag kl 19.30 - 22.05.
- b) Bevakning av det avspärrade området vid Radisson SAS Scandinavia Hotel. Till polisinsatschef utsågs kl 07.00 - 16.00 chefen för avdelning India 21, kl 15.00-23.30 chefen för Alfa 51 och kl 23.00-07.00 chefen för Alfa 31.
- c) Demonstration Nya Allén – Götaplatsen - KPMLr kl 17.30-21.00.

d) Ordningshållning i centrala Göteborg med inriktning på Fritt forum, Rosenlund.
Till polisinsatschef för c) och d) utsågs chefen för Alfa 11.

e) Förberedelsearbete vid Trädgårdsföreningen inför polisinsats den 15 juni.
Till polisinsatschef utsågs chefen för Alfa 51.

f) Tillsyn till Dicksonska palatset, Södra Vägen, ackreditering av massmedia kl 08.00 - 20.00.

g) Utrikesdepartementets informationsaktivitet i Nordstaden kl 10.30-15.30.
Till polisinsatschef för polisinsatserna f) och g) utsågs chefen för Uniform 11.

h) Vägvisning m m vid fru Bushs program.
Till polisinsatschef utsågs chefen för Lima 1.

i) Eskort vid DDMM Konungens och Drottningens samt HKH Kronprinsessans ankomst till Göteborg kl 16.30.
Till polisinsatschef utsågs chefen för Tango 1.

Under avsnitt 4 Genomförande i kommenderingsorder 0614 gavs bl. a. följande direktiv:

- Bevakning/ övervakning av närområdet utanför avspärningarna vid Svenska Mässan
- Chefen Qvintus 10 skall leda polisinsatserna vid president Bush vistelse inom Vallgraven
- En grupp ur Sierra 11 skall ingå i tung eskort med skyddsomgång
- En grupp ur Sierra 11 och 5 hundpatruller ur Echo 21 skall underställas chefen Lima 1 vid Gunnebo Slott respektive Råda Säteri
- Tre grupper ur Mike 11, två grupper ur Golf 11, del ur Echo 21 och del ur Foxtrot 31 skall utgöra reservstyrka vid KPMLr:s demonstration från Nya Allén till Götaplatsen kl 17.30 – 21.00. Utgångsgruppering: Katrinelundsgymnasiet.
- Fyra grupper ur Sierra 11 utgör reservstyrka för polisinsatser vid eventuella färdvägsblockeringar.
- Chefen Qvintus 10 beredd att på order av kommenderingschefen leda samordnande polisinsatser.
- Alfa 21, India 11 och tre grupper ur India 31 underställs chefen Qvintus 10.
- Chefen Alfa 21 beredd att som chefen Qvintus 20 leda polisinsats med ytterligare avdelningar.

Samtliga övriga eskorter av stats- och regeringschefer m fl som deltog i middagen på Börsen genomfördes under ledning av cheferna för Tango 1 och Lima 1 enligt särskild transportplan som upprättats av UD i samarbete med kommenderingsstaben. Uppdragen reglerades i kommenderingsorder 13a respektive 14a som angav de grundläggande arbetsuppgifterna för båda divisionerna.

4.2.2.2 Kommenderingsorder 0614 b

Kommenderingsorder 0614 b reglerade polisinsatser vid ordningsstörningar och förberedelser för husrannsakan m m vid Hvitfeldtska gymnasiet. Till ordern fanns närslutet ett beslut rörande vilket område som skulle spärras av runt skolan.

Till polisinsatschef utsågs chefen Alfa 21 som nu erhållit uppdrag att leda fler avdelningars arbete som divisionschef under beteckning Qvintus 20.

4.2.2.3 Vissa ställningstaganden rörande samverkan i säkerhetsfrågor

Inför det amerikanska presidentbesöket förelåg behov av att klarlägga ansvarsförhållandet mellan Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och de olika amerikanska säkerhetsorganisationerna. En utgångspunkt var Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd rörande säkerheten vid statsbesök m m (FAP 224-2). En av anledningarna till att denna fråga aktualiserades var att personal från Säkerhetspolisen till kommenderingschefen uppgivit att de hindrades av amerikansk säkerhetspersonal att röra sig på önskat sätt på Radisson SAS Scandinavia Hotel.

Den 8 juni 2001 beslutade utrikesdepartementet att delar av Radisson SAS Scandinavia Hotel skulle betraktas som officiell utökning av den amerikanska ambassaden i Sverige under tiden den 14 till 15 juni 2001.

Bland annat nedanstående förutsättningar diskuterades med företrädare för Säkerhetspolisen och tillämpades under besöket:

- Divisions- och avdelningschefer inom kommenderingen medges inte att överlåta sitt ansvar för säkerheten till annan säkerhetsorganisation inom ramen för sitt uppdrag att ansvara för distansskydd, eskortverksamhet m m.
- Inom avspärrat område enligt 23 eller 24 §§ polislagen beslutar kommenderingsledningen om polisiär närvaro ur kommenderingen m m. Endast svenska bombhundar får användas inom detta område.
- Företrädare för annat lands säkerhetstjänst eller militär har utöver bestämmelserna i rättegångsbalken om envarsgripande och brottsbalkens regler om nödvärn inga befogenheter att ingripa mot personer som begår brott. De kan inte heller hindra polismän som ingår i poliskommenderingen att utöva sina befogenheter som polismän eller ge direktiv till svenska polismän.
- Tillstånd till införsel av handeldvapen medges de utländska säkerhetstjänsterna. Dock medges inte införsel av automatvapen.
- Utländsk polis medges inte att bära handeldvapen synligt på offentlig plats.
- De utländska säkerhetstjänsterna informeras om att det är regeringen som beslutar om förutsättningarna för utländsk militär personals närvaro.

Företrädare för amerikanska säkerhetstjänsterna – bl a Secret Service – informerades av kommenderingschefen och dessa uttalade att de var införstådda med ovanstående förutsättningar.

Samverkan mellan Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, företrädare för den amerikanska ambassaden och de amerikanska säkerhetsorganisationerna fungerade helt friktionsfritt under presidentbesöket.

4.2.3 AVSPÄRRNINGAR

4.2.3.1 Avspärrningar vid Svenska Mässan

Avspärrningarna runt Svenska Mässan var en del av de avspärrningsbeslut som kommenderingschefen fattade torsdagen den 7 juni. Med början kl 03.00 på torsdagsmorgonen den 14 juni utökades avspärrningarna kring Svenska Mässan till ett område som i norr begränsades av Levgrensvägen, i öster av Ävägen, i söder av en tänkt linje med Lisebergshallens södra fasad från Mölndalsån till Södra vägen och i väster av sträckningen Södra Vägen, Korsvägen, Södra Vägen, Tegnérsgatan, Hedåsgatan, Berzeliigatan, Sten Sturegatan (del av byggnadskomplexet mellan Sten Sturegatan och Skånegatan) och Skånegatan norrut till Levgrensvägen. Avspärrningen utgjordes av två meter höga byggstaket som bevakades av polispersonal.

Nöjesfältet Liseberg stängdes under aktuell tid i sin helhet efter beslut av ledningen för Liseberg.

För tillträde till det avspärrade området erfordrades en särskild ackreditering. Som ett bevis på att en person hade tillstånd att tillträda det avspärrade området fick personen en plastbricka – en badge – som skulle bäras synlig när han eller hon befann sig inom det avspärrade området. Sådan ackreditering lämnades till boende, företagare, myndigheter och organisationer i området och dessutom efter särskild prövning till gäster till boende i området. Som redovisats i avsnitt 3.3.3.5 utfärdades sammanlagt 3 303 tillstånd.

Under natten till den 14 juni förstärktes och kompletterades avspärrningarna bl a den yttre avspärrningen vid Scandic Hotel Opalen.

Vid inledningen och avslutningen av EU-toppmötet utökades avspärrningarna för att säkerställa transporter till och från området i anslutning till Örgrytevägen och Örgrytemotet. Denna avspärrning gällde för tidsperioderna torsdagen den 14 juni kl 07.00 till 19.00 och lördagen den 16 juni kl 13.00 till 17.00.

Det fanns fyra större kontrollplatser för tillträde till det avspärrade området. För transport av mötesdeltagare användes kontrollplatsen Örgrytevägen. De ackrediterade representanterna för media använde en provisorisk bro över Mölndalsån till Svenska Mässans östra fasad.

Kontrollplatsen vid Burgårdsgatan/ Södra Vägen användes huvudsakligen av de personer som bodde inom det avspärrade området. Slutligen fanns en större kontrollplats på Skånegatan i höjd med Scandic Hotel Opalen och genom denna passerade huvuddelen av varutransporterna till och från området.

4.2.3.2 Avspärrningar vid Göteborg - Landvetter flygplats

De två avspärrade områdena var belägna söder om terminalbyggnaden vid flygplatsen. Områdena var avspärrade från torsdagen den 14 juni kl 06.00 till lördagen den 16 juni kl 18.00.

4.2.3.3 Avspärrningar vid Gunnebo Slott

Med anledning av att Gunnebo Slott skulle användas dels vid statsminister Göran Persons möte med president Bush på torsdagen den 14 juni och dels vid EU:s finansministrars middag fredagen den 15 juni spärrades slottsområdet av. Beslutet om dessa avspärrningar gällde för tidsperioderna torsdagen den 14 juni mellan kl 06.00 och 14.00 samt fredagen den 15 juni mellan kl 17.00 och 24.00. Slottsområdet hölls avspärrat hela den aktuella tiden för att säkerhetsskyddsundersökning inte skulle behöva genomföras två gånger.

4.2.3.4 Avspärrningar vid Råda Säteri

På Råda säteri skulle statsminister Göran Persson och president Bush m fl äta lunch tillsammans efter mötet på Gunnebo Slott. För att säkerställa området under lunchen spärrades ett område av runt säteriet.

Avspärrningsbeslutet gällde torsdagen den 14 juni mellan kl 09.00 och 16.00.

4.2.3.5 Avspärrningar vid residenset

I residenset på Södra Hamngatan skulle kungaparet ta emot president Bush kl 18.45 på torsdagskvällen. För att säkerställa ordningen och säkerheten i samband med mottagningen avspärrades området runt residenset. Beslutet innebar att avspärrningen byggdes ut i två steg. Från torsdagen den 14 juni kl 12.00 avspärrades området runt residenset för säkerhetsskyddsundersökning och avgränsades av ytterväggarna i det kvarter där residenset är beläget. Klockan 17.00 samma dag utökades avspärrningarna till att även omfatta ett område mellan Göta älv och Kämpebron som på norra sidan av Stora Hamnkanalen omfattade Norra Hamngatan och Packhusplatsen och på södra sidan av Stora Hamnkanalen omfattade Lilla Torget, Ekelundsgatan och Lilla Badhusgatan. Den senare avspärrningen fick till följd att trafiken på Götaleden under viss tid var avstängd. Avspärrningsbeslutet gällde fram till kl 19.30.

4.2.3.6 Avspärrningar vid Gustaf Adolfs Torg och Börsen

Det samlade avspärrningsbeslutet daterat den 7 juni omfattade även avspärrningar runt Gustaf Adolfs Torg och Börsen där middagen för stats- och regeringschefer från EU och president Bush skulle genomföras på torsdagskvällen den 14 juni.

Avspärrningsbeslutet gällde för torsdagen den 14 juni mellan kl 18.00 och 22.30. Beslutet omfattade ett område som begränsades i söder av södra sidan av Stora Hamnkanalen och delar av Brunnsparken, längs östra sidan av Östra Hamngatan, norrut av Spannmålgatan, Torggatan och Klädpressaregatan och i väster avgränsades området av Nedre Kvarnbergsgatan, Postgatan, Torggatan, Södra Hamngatan och Tyska Bron.

4.2.3.7 Avspärrningar vid Radisson SAS Scandinavia Hotel

Klockan 08.10 på morgonen torsdagen den 14 juni beslutade kommenderingschefen om en utökad avspärrningen vid Drottningtorget och Palacehuset i anslutning till avspärrningen runt Radisson SAS Scandinavia Hotel. Avspärrningen skulle gälla från kl 16.00 och endast när president Bush befann sig på hotellet. Kommenderingschefen beslutade samtidigt att sprängningarna i Chalmerstunneln måste avbrytas under tiden president Bush uppehöll sig inom Vallgraven.

4.2.3.8 Avspärrningar i luftrummet – flygförbud

På begäran av Polismyndigheten upprättade Luftfartsverket ett restriktionsområde under tiden den 13 juni 2001 kl 13.00 till den 16 juni 2001 kl 24.00. Området som begränsades av Bergsjön i norr, Landvetter i öster, Källered i söder och Biskopsgården i väster omfattade tre sektorer med en höjd i luftrummet av 2500 fot. Förbudet gällde för alla luftfartyg utom för polishelikopter och luftfartyg med s k SAR-uppdrag (Search and Rescue). Tillstånd för annan flygning kunde medges om synnerliga skäl förelåg.

4.2.4 RESURSER OCH UPPDRAG

Nedanstående tabell redovisar hela avdelningar. Redovisningen omfattar en kortfattad allmän beskrivning av avdelningarnas arbetsuppgifter och arbetstidsförläggning i stort. Utöver vad som här redovisas fanns vissa personalenheter t ex lednings- och stabspersonal.

<i>Avdelning</i>	<i>Antal Polismän</i>	<i>Arbetad tid</i>	<i>Arbetsuppgifter, anteckningar</i>
Alfa 11	46	15.00-02.45	Bitr Q 10 mötet EU/ USA 15.00-17.30 Demonstration KPLMr 17.30-21.00 Ordningshållning i city 21.00-00.30 Hvitfeldtska gymnasiet 00.30-02.45.
Alfa 21	46	08.00-01.30	Hvitfeldtska gymnasiet 08.00-01.30.
Alfa 31	46	05.30-24.00	Gunnebo Slott, mötet EU/ USA 05.30-14.30, Hvitfeldtska gymnasiet 15.00-24.00.
Alfa 41	46	07.00-01.00	Lunch Råda Säteri, möte EU/ USA 07.00-16.00, Därefter underställd Q 10 vid Residenset och middagen Börsen EU/ USA, 2 grupper 13.00- 24.00, hela avdelningen 17.00-24.00.
Alfa 51	46	08.00-01.00	Underställd Q 20 vid polisinsats Hvitfeldtska gymnasiet 08.00-16.40 därefter underställd Q 11 till 01.30.
Bravo 11	86	07.00-21.00 och 20.00-07.30	Avdelningen genomförde hotellbevakning enligt kommenderingsorder, var uppdelad i två omgångar som delade dygnet.
Charlie 11	76	15.00-04.00	Bevakning Svenska Mässan.
Charlie 21	76	11.30-24.00	Bevakning Svenska Mässan.
Charlie 31	76	08.00-23.00	Underställd Q 20 vid Hvitfeldtska gymnasiet 09.00-16.40. Underställd Q 11 vid Hvitfeldtska gymnasiet 16.40-23.00.

Charlie 41	88	06.30-00.30	Bevakning Svenska Mässan samt underställd Q 10 vid middag på Börsen, mötet EU/ USA.
Charlie 51	88	08.00-01.00	Underställd Q 20 vid polisinsats Hvitfeldtska gymnasiet 09.00-16.40 därefter underställd Q 11 Till 01.00
Golf 11	42	06.00-02.00, 07.00-09.00, 10.00-02.00 och 21.00-10.00	Specialenhet där grupper erhöill enskilda uppdrag. Mötet EU/ USA, eskortverksamhet, Hvitfeldtska gymnasiet, Vasaparken.
Sierra 11	32	08.00-02.00	Underställd Q 10 mötet EU/ USA, skyddsomgång vid eskort, förstärkt platsbevakning m m. Under eftermiddagen underställdes en tropp Yankee 1 vid Hvitfeldtska gymnasiet.
Mike 11	29	09.00-02.00	Insats Hvitfeldtska gymnasiet och Vasaparken.
Echo 21	84	06.00-02.00	Avdelningen deltog i olika polisinsatser under dagen, bl a avsökning av terräng vid Gunnebo med flera platser, bevakning av eskortvägar vid mötet EU/USA och vid polisinsatsen Hvitfeldtska gymnasiet.
Foxtrot 31	38	09.30-23.00	Hvitfeldtska gymnasiet, Vasaparken.
Romeo 11	15	06.00-24.00	Hvitfeldtska gymnasiet, Vasaparken.
Delta 11	32	08.30-01.00	Hvitfeldtska gymnasiet, Vasaparken.
India 11	45	09.00-02.00	Underställd Q 20 vid polisinsats Hvitfeldtska gymnasiet 09.00-16.40 därefter underställd Q 11 16.40– 00.30
India 21	46	07.00-02.00	Bevakning Radisson SAS Scandinavia.
India 31	40	12.00-01.00 och 23.00-08.00	Tre grupper underställda Q 10 vid mötet EU/ USA 12.00-01.00. Tre grupper förskjutna till 23.00-08.00 för bevakning Landvetter samt residenset.
India 41	23	21.00- 16 juni, 04.30	Ordningshållning centrala Göteborg. (India 41 var organiserad med förstärkningspersonal som anlände på kvällen den 14 juni)
India 61	99	19.00-11.00	Bevakning Svenska Mässan.

			(India 61 var organiserad av förstärkningspersonal som anlände på kvällen den 14 juni)
India 71	42	22.00-07.00	Bevakning Radisson SAS Scandinavia. (India 71 var organiserad av förstärkningspersonal från Polismyndighetens IGV-beredskap)
Lima 11	71	07.00-01.00	Färdvägsbevakning.
Lima 21	73	09.00-24.00	Färdvägsbevakning.
Lima 31	38	07.00-02.30	Färdvägsbevakning.
Lima 41	38	09.00-04.00	Färdvägsbevakning. Bevakning Drottningtorget vid president Bushs ankomst. Bevakning av gripna vid polishuset och Hvitfeldtska gymnasiet.
Tango	153	09.00-23.00	Eskortverksamhet. De 61 eskortteamen samt 3 mc-teamen hade olika arbetstider. Angiven tid anger huvudsaklig täckning.
Juliette 11			Juliette 11 utgjordes av ordinarie personal vid LOP/ Gränspolisen som bedrev förstärkt ordinarie verksamhet som avdelning i kommenderingen.
Juliette 21	39	Fördelade över hela dygnet	Yttre bevakning vid Göteborg-Landvetter flygplats.
Kilo 11		Fördelade över hela dygnet	Spaningspersonal som följde polisinsatschefer och utförde annan spaning enl. direktiv från spaningscentralen.
Kilo 51	16	07.00-24.00	Fast bevakning samt rörlig bevakning via helikopter, videolänk.
Kilo 71	6	08.00-22.00	Demonstration – Iranska kvinnor Demonstration - Bush not Welcome
November 11	36	10.00-24.00	Uppdrag enligt kommenderingsorder 11 a.
Uniform 11	26	10.00-21.00 och 15.00-01.00	Fotpatrulleringen i centrala Göteborg, Demonstration – Iranska kvinnor och Demonstration - Bush not Welcome

Victor 11	24	Fördelade över hela dygnet	Inre bevakning Svenska Mässan.
Whisky 11			Tre besättningar med båt underställdes Q 10 vid mötet EU/ USA. Residenset, middagen Börsen samt bevakning vid Radisson SAS Scandinavia Hotel

4.2.5 HÄNDELSER

4.2.5.1 Kontroller och iakttagelser under natten

Under hela natten till torsdagen den 14 juni anlände bussar med demonstranter till Göteborg. Polismyndigheten fick underrättelser om de tillresande genom egna spaningsinsatser, genom information från Rikspolisstyrelsen och från andra polismyndigheter i Sverige samt genom information från polisen i andra länder.

Under natten kontrollerades ett stort antal personer och fordon. Bland annat genomfördes strax efter midnatt en kontroll av personer i en mindre buss utanför polishuset på Ernst Fontells Plats. Vidare genomfördes ett antal kontroller av personer i anslutning till det avspärrade området kring Svenska Mässan. Fordon flyttades som trots förbud att stanna och parkera lämnats kvar i området. Kontroll av personer och fordon som redovisats som EU-relaterade genomfördes också på andra håll i centrala Göteborg och på Hisingen.

I samband med Stena Lines färja Stena Danicas ankomst till Göteborg kl 02.00 genomförde Tullen en kontroll av en holländskregistrerad buss med 20 passagerare. Vid kontrollen påträffades gasskyddsmasker och ishockeyskydd.

Omkring klockan 03.00 inkom uppgifter om att en grupp ungdomar campade vid Hagavägen i Landvetter – en väg som skulle användas för eskort av president Bush torsdagen den 14 juni. Uppgifterna föranledde en kontroll på platsen men några campande ungdomar anträffades inte. Kontroll genomfördes även av platsäckar som låg i mittsträngen på riksväg 40. Denna del av motorvägen skulle enligt uppgift vara städad.

Under natten iakttog en spaningspatrull som hade till uppgift att följa AFA-aktivister på Hvitfeldtska gymnasiet en grupp aktivister som visade intresse för en större hög med gatsten vid ett gatuarbete i korsningen Aschebergsgatan – Amund Grefwegatan.

På torsdagsmorgonen den 14 juni kl 04.00 genomfördes vid Torrekulla trafikplats i Mölndal en inre utlänningskontroll av passagerare i en tyskregistrerad buss. Bussen hade tidigare varit föremål för kontroll vid ankomsten till Sverige via Öresundsbron. Uppgifterna från den första kontrollen som utförts av Polismyndigheten i Skåne län hade bearbetats bl a genom kontakter med tysk polis. Det kunde klarläggas att flera av passagerarna under de senaste åren begått brott i samband med demonstrationer och att det förelåg grund för avvisning enligt utlänningslagen. Tio personer togs i förvar. Klockan 10.00 avvisades två av de förvarstagna efter beslut av Polismyndigheten och för de övriga åtta fortsatte förhören under dagen.

Underrättelser om tyska bussar som var på väg mot Göteborg inkom vid flera tillfällen under natten. Härvid redovisades uppgifter rörande två tyskregistrerade bussar som skulle innehålla aktivister ur den autonoma miljön. Vid kontroll av polisen i Helsingborg omkring kl 04.30 visade det sig att dessa bussar innehöll medelålders iranska män som var på väg till en fest i Mellansverige.

Klockan 08.20 inkom uppgifter om en man med ryggsäck som smög i terrängen invid riksväg 40 vid Landvetter. Området spanades av med hjälp av polishelikopter.

4.2.5.2 Bevakningen av Radisson SAS Scandinavia Hotel

Bevakningen av Radisson SAS Scandinavia Hotel inleddes under onsdagen och intensifierades sedan tips inkommit om en befarad skadegörelse på hotellet. Bland annat hade tio svartklädda personer iakttagits strax före kl 02.00 när de vid Fredsgatan undersökte staketet vid avspärrningen runt Radisson SAS Scandinavia Hotel. Vid 04-tiden omhändertogs en berusad person som tagit sig över staketet och in på avspärrat område vid hotellet.

4.2.5.3 Eskortverksamhet

Med början klockan 08.30 startade en omfattande eskortverksamhet. Eskorterna gick inledningsvis från Göteborg-Landvetter flygplats till Göteborg. Under dagen pågick fortlöpande en eskortverksamhet i samband med resor inom centrala Göteborg.

4.2.5.4 Det amerikanska presidentbesöket

President Bush anlände till Göteborg-Landvetter flygplats kl 11.05. Fru Bush och den amerikanske utrikesministern medföljde presidenten men hade under dagen egna program, eskorter och bevakningar.

President Bush eskorterades från Göteborg-Landvetter flygplats till Gunnebo Slott för ett möte med statsminister Göran Persson. Efter mötet på Gunnebo Slott åkte statsministern och presidenten till Råda Säteri för lunch och därefter till Svenska Mässan där de höll en presskonferens. Efter presskonferensen åkte president Bush till Radisson SAS Scandinavia Hotel. Klockan 18.45 hade kungaparet en mottagning för presidentparet i residenset. Senare på kvällen deltog president Bush i Europeiska rådets middag på börser. Fru Bush hade ett eget program.

Samtliga polisinsatser omfattande bl a eskorter, färdvägsbevakningar och platsbevakningar med anledning av president Bush program, fru Bush program och den amerikanske utrikesministerns program genomfördes utan störningar.

4.2.5.5 Hvitfeldtska gymnasiet

Hvitfeldtska gymnasiet var en av de skolor Göteborgs kommun upplät för boende och samling för tillresande demonstranter m.fl. På ett relativt tidigt stadium framkom genom underrättelsearbete att Hvitfeldtska gymnasiet skulle bli en samlingsplats för demonstranter och andra personer med anknytning till de autonoma miljöerna t ex AFA och Ya Basta. Med anledning av dessa underrättelser inriktades Qvintus 40:s spaningsinsatser mot skolan och dess omgivningar.

Tisdagen den 12 juni såg polisens spanare fyra män som bar och släpade byggmaterial till Hvitfeldtska gymnasiet. Materialet bestod bl a av träreglar och hönsnät. Vidare gick personer ut från skolan och hämtade sten i hinkar.

När en patrull med väktare från Securitas besökte Hvitfeldtska gymnasiet med anledning av att brandlarmet utlösts uppmärksammades att vissa av de boende påtagit sig bevakningsuppgifter och kontrollerade och beslutade om vem som skulle släppas in i skolbyggnaden. Först efter prövning tilläts väktarna komma in i skolan för att kontrollera brandlarmet.

Onsdagen den 13 juni genomfördes ett antal kontroller enligt polislagen av personer som störde den allmänna ordningen eller utgjorde en omedelbar fara för densamma. Flera av personerna uppgav att de bodde på Hvitfeldtska gymnasiet. Dessa kontroller initierades i flera fall av spaningspersonal men utfördes företrädesvis av uniformerad polispersonal ur Qvintus 10.

Under onsdagskvällen den 13 juni genomförde en polispatrull ett rutinmässigt besök på Hvitfeldtska gymnasiet. När patrullen körde in på skolgården omringades bussen av ett 30-tal personer. De stod tätt intill bussen och ungefär hälften av dem hade neddragna huvor som täckte ansiktet. Fler personer anslöt och efter fem minuter var polisbussen omringad av uppskattningsvis ett 100-tal personer. När polismännen försökte tala med personer i folksamlingen var det ingen som svarade. Polismännen upplevde stämningen som mycket hotfull och när de efter en stund körde från platsen skrek, buade och visslade folksamlingen.

En samlad bedömning av underrättelser och spaningsiakttagelser gav vid handen att brottslig verksamhet pågick på Hvitfeldtska gymnasiet. Ärendet föredrogs på kvällen onsdagen den 13 juni för biträdande chefsåklagaren Magnus Bolin som kl 21.00 beslutade att en husrannsakan skulle genomföras i Hvitfeldtska gymnasiet. Brotsrubriceringarna var förberedelse till våld och hot mot tjänsteman.

Åklagarmyndighetens beslut om husrannsakan i Hvitfeldtska gymnasiet innebar en omfattande arbetsuppgift för polisen. Skolans storlek, antalet personer som bodde och uppehöll sig på skolan och risken för att polisen skulle mötas med våld i samband med att husrannsakan skulle verkställas var omständigheter som beaktades i samband med att polisinsatsen planerades av kommenderingsstabens. På grund av insatsens omfattning och komplexitet beslutade kommenderingschefen att avvakta med genomförandet då förutsättningarna var begränsade att omdisponera ett större antal poliser för husrannsakan redan under kvällen och natten.

Efter ett analysarbete i kommenderingsstabens bedömdes med hänsyn till ordningen och säkerheten i centrala Göteborg att de aktivister som fanns på Hvitfeldtska gymnasiet inte skulle få ta med sig från skolan de tillhyggen m m som fanns i skolans lokaler.

Kommenderingschefen beslutade påföljande dag kl 09.45 med stöd av 23 § polislagen att avspärning skulle ske runt Hvitfeldtska gymnasiet som en inledande åtgärd för att kunna genomföra åklagarens beslut om husrannsakan. Polisinsatschefen beslutade att visitation enligt 19 § polislagen skulle genomföras av personer som befann sig inom området. Området runt Hvitfeldtska gymnasiet var för stort för

att avspärras med traditionella metoder och polisiära skyddstaket. Det fanns inte polismän tillgängliga för en så omfattande bevakning och inte heller skyddstaket i tillräckligt antal för att genomföra avspärrningen. För att åstadkomma en avspärrning som inte krävde en alltför omfattande polisbevakning men som ändå skulle förhindra utbrytnings- och inträngningsförsök användes containrar.

Arbetet med avspärrningen runt Hvitfeldtska påbörjades omkring kl 10.30. Inledningsvis avspärrades området med poliskedjor. Dessa omgrupperades allteftersom containrar ställdes upp och avspärrningen med containrar var klar omkring kl 14.30. Ett transportföretag placerade ut containrarna. Under tiden avspärrningen byggdes upp tog sig ett okänt antal aktivister ut från skolområdet – flera av dem genom att ta sig över containrarna.

När avspärrningen påbörjades började aktivisterna inne på skolan plocka fram sina förråd av sten, bryta upp nya stenar, förstärka barrikaderna inne på skolområdet och maskera sig. Den polispersonal som fanns på plats vid skolan för att bevaka avspärrningsarbetet attackerades av aktivister som befann sig utanför avspärrningen. Grupper av aktivister anföll utan förvarning för att sedan dra sig tillbaka lika snabbt. Attackerna föreföll inte att vara spontana utan följde ett mönster. Attackerna verkade också vara väl koordinerade med händelser innanför avspärrningen. Bland annat besköts polismännen med stålkulor med hjälp av kraftiga slangbågar.

Kriminalteknisk undersökning visade att anslagsenergin av stålkulor skjutna från dessa slangbågar var så kraftig att de passerade rakt igenom en 10 mm spånskiva. Med en sådan anslagsenergi kan stålkulorna orsaka allvarliga och livshotande skador på en människokropp.

Samtidigt som Hvitfeldtska gymnasiet spärrades av började aktivisterna ladda upp i området kring Vasaparken. Strax före kl 13.30 började aktivister närma sig Vasakyrkan och polisens avspärrningar runt Hvitfeldtska gymnasiet. Fler och fler aktivister kom till den södra delen av Vasaparken och området kring Vasakyrkan. Många maskerade sig och började beväpna sig med gatstenar och tillhyggen av olika slag.

Klockan 13.41 meddelade spaningspersonal att ett hundratal aktivister förberedde en attack mot Hvitfeldtska gymnasiet. Femton minuter senare gjordes iakttagelser om att aktivister började lägga upp förråd av sten på Molinsgatan. Omkring kl 14.00 startade oroligheter som övergick i ett våldsamt upplopp i området kring Vasaparken.

De maskerade och med sten och tillhyggen beväpnade aktivisterna lämnade området runt Vasakyrkan och sökte sig mot Kårhuset där de stoppades av polisen. Avdelningen Foxtrot 31, ur Qvintus 10, drev därefter tillbaka aktivisterna mot Vasaparken. Stenar och tillhyggen kastades mot polisen när aktivisterna retirerade in i Vasaparken.

Det besinningslösa våld som mötte polismännen var mycket kraftigt och föreföll vara väl organiserat. Varje gång polismännen splittrade aktivisterna återsamlades de, beväpnade sig med nya stenar och tillhyggen och gick sedan återigen till gemensam motattack. Detta upprepades gång på gång samtidigt som aktivisterna i det våldsamma upploppet drevs tillbaka genom Vasaparken och vidare ut i korsningen

Engelbrektsgatan/ Aschebergsgatan. I korsningen stod fyra polisbilar uppställda. Bilarna utsattes för kraftig skadegörelse.

När gruppen av aktivister drivits iväg något kvarter väster om Vasaparken splittrades den och våldsamheterna ebade ut för stunden. Den allmänna ordningen utsattes dock med varierande intensitet för störningar i området i stort sett hela eftermiddagen bl a rörde sig aktivisterna vid 16.30-tiden mot avspärningarna runt skolan.

I samband med upploppet i Vasaparken på torsdagseftermiddagen den 14 juni greps och omhändertogs aktivister. De gripanden som genomfördes var i huvudsak föranledda av iakttagelser gjorda av civilklädda polismän. Försök gjordes från polisen att ringa in aktivisterna i avsikt att gripa och omhänderta dem men dessa försök var inte framgångsrika.

Polisinsatsen vid Hvitfeldtska gymnasiet leddes inledningsvis av chefen för Alfa 21 som i detta sammanhang benämndes chef Qvintus 20. Under dennes ledning byggdes avspärningarna upp med hjälp av containrarna och därefter inleddes arbetet med att utrymma området. Klockan 12.00 hade Qvintus 20 sammanlagt 469 polismän inom området under sitt befäl.

När avspärningen runt Hvitfeldtska gymnasiet var klar ca kl 14.30 inledde chefen för Kilo 71 samtal med personer som fanns på skolan om förutsättningarna för att få lämna området. Han förklarade att de som befann sig inom det avspärrade området och ville lämna området skulle få göra detta efter en visitering som syftade till att avslöja eventuella vapeninnehav. Inga andra åtgärder skulle vidtas från polisens sida. Information om förutsättningarna för att lämna området lämnades också av polismän i de avdelningar som genomförde avspärningen. Samtalen pågick under tiden kl 14.40 till 17.30.

Chefen för Kilo 71 samtalade med bl a Hans Abrahamsson från Attac, Tord Björk från Miljöförbundet Jordens vänner och Anders Svensson från SAP. Dessa representerade de som befann sig innanför avspärningarna. Samtalen pågick under eftermiddagen och polisen gjorde flera försök att tillmötesgå de önskemål som framställdes. Bland annat kom Kilo 71 överens med företrädare för gruppen Ya Basta att de skulle få bli visiterade bakom en buss om de lämnade området eftersom de ansåg att det skulle vara förnedrande att bli visiterade helt öppet. Ytterligare en eftergift gjordes efter beslut av kommenderingschefen – Ya Basta fick ta med sig sin skyddsutrustning ut från skolan. Mellan 150 och 200 personer lämnade skolområdet frivilligt. Kontakt förmedlades mellan företrädare för de boende och kommunens representanter för att bereda dem som lämnade Hvitfeldtska ett boende på andra tillgängliga skolor.

Genom bl a iakttagelser från polispersonalen vid Hvitfeldtska gymnasiet framkom vid 16-tiden uppgifter om att Ya Basta troligen förberedde ett utbrytningsförsök. Samtliga avdelningar som deltog i polisinsatsen informerades via polisradion om iakttagelserna.

Ställföreträdande chefen för Qvintus 10 – fortsättningsvis benämnd Qvintus 11 – fick i uppdrag av kommenderingschefen att förbereda en polisinsats på Hvitfeldtska gymnasiet på grund av iakttagelserna.

Klockan 16.40 beslutade sålunda kommenderingschefen att Qvintus 11 skulle överta polisinsatsen vid skolan och eventuella gripanden. Qvintus 20 ledde bevakningsarbetet runt skolområdet.

Klockan 18.00 hade chefen Qvintus 11 sammanlagt ca 315 polismän under sitt befäl.

Ungefär samtidigt som Qvintus 11 fick uppdraget började personerna innanför avspärrningen samlas i en mer organiserad form på skolgården framför den norra skolbyggnaden. Från helikopterbilder som länkades från platsen bl a till kommenderingsstaben framgick att delar av folksamlingen troligen förberedde en utbrytning genom att klä på sig skyddsutrustning. På platsen beväpnade sig stora delar av folksamlingen med bl a stenar och tillhyggen. Omkring kl 17.00 ställde flera hundra aktivister upp i området där Röhssgatan möter entrén till skolgården. Längst fram stod flera led av vitklädda aktivister från Ya Basta. Bakom dem fanns en större grupp maskerade svartklädda aktivister. Efter hand drog sig hela folksamlingen ut på Röhssgatan där de formerade sig på ett sådant sätt att det framgick att de hade för avsikt att försöka bryta sig ut genom avspärrningen vid korsningen Röhssgatan - Lärargatan.

De direktlänkade bilderna från helikoptern visades inte bara i kommenderingsstaben utan kunde även ses i spaningscentralen i polishuset på Ernst Fontells Plats. I spaningscentralen fanns åklagare som följde händelsernas utveckling vid Hvitfeldtska gymnasiet. När folksamlingen hade samlats på Röhssgatan och formerat sig bedömde åklagarna att deltagare gjorde sig skyldiga till våldsamt upplopp m m.

Kommenderingschefen informerades om åklagarens bedömning och beslutade avbryta samtalen som fortfarande pågick mellan Kilo 71 och företrädare för dem som uppehöll sig på skolan. Anledningen till att samtalen avbröts var dels misstaken om att brott begicks och dels den tidsutdräkt som poliskommenderingen ställts inför p g a att samtalen dragit ut på tiden.

Samtidigt pågick ett resursmässigt omfattande ordnings- och säkerhetsarbete kring president Bush besök i centrala Göteborg och omfattande polisinsatser för eskort och färdvägsbevakning avseende de till EU-mötena ankommande stats- och regeringscheferna och utrikesministrarna m fl.

Under samma tid startade också en polisinsats med anledning av den stora demonstrationen mot president Bush som KPMLr och organisationen Attac skulle genomföra inte långt ifrån Hvitfeldtska gymnasiet.

När folksamlingen ställde upp sig på Röhssgatan fylldes området på båda sidor om gatan av svartklädda och maskerade aktivister. Längs Röhssgatans ena sida finns en stenmur och på andra sidan finns en slänt samt en markerad bergknalle. I höjd med denna hade aktivisterna lagt upp ett förråd av stora gatstenar.

Aktivisterna gjorde etappvisa förflyttningar framåt i avsikt att locka in polisstyrkan på gatan. Befälet Yankee 1, ur divisionen Qvintus 1 – som på uppdrag av Qvintus 11 ledde polisstyrkan vid avspärrningen i korsningen Röhssgatan - Läraregatan – gjorde dock den bedömningen att det i detta skede skulle vara förenat med stora risker att

låta polisstyrkan rycka fram längs Röhssgatan. När polisstyrkan inte gick in på Röhssgatan avancerade folksamlingen fram mot avspärningen. Vid framryckningen mot avspärningen plockade deltagarna med sig stenar och tillhyggen från upplag som lagts upp längs gatan. I detta skede begärde och fick Yankee 1 – som på platsen ledde del ur Qvintus 10 – beslut av kommenderingschefen att meddela skingringsbefallning till folksamlingen.

Skingringsbefallningen meddelades folksamlingen med megafon på såväl svenska som engelska. Befallningen innehöll direktiv om att de personer som befann sig på Röhssgatan och i dess närhet skulle bege sig in i skolan. När skingringsbefallningen hade meddelats gjorde aktivisterna under en kort stund fem utbrytningsförsök. I samband med utbrytningsförsöken öppnade polisen en del i staketet i avsikt att släppa ut de vitklädda ur Ya Basta då dessa bedömdes som mindre våldsamma än övriga i folksamlingen. Aktivisterna hade uppenbarligen inte räknat med att polisen skulle öppna staketet och de blev först förvånade men gjorde därefter ytterligare ett par försök att forcera polisavspärningen med stöd bakifrån av personer i folksamlingen.

I samband med att de upprepade utbrytningsförsöken gjordes, via helikopterbilderna, iakttagelser om vad som föreföll vara förberedelser att försöka forcera avspärningen med hjälp av fordon. Helikopteriakttagelserna kompletterades med uppgifter från India 11 kl 17.53 som rapporterade att bilar startades inne på skolgården. Fyra fordon – varav en minibuss – fanns i anslutning till den norra skolgården. Verksamheten avstannade dock – möjligen på grund av att en av polisens transportbussar kördes fram till avspärningen som hinder.

När Yankee 1 bedömde att förutsättningar förelåg för att kunna gå in med en polisstyrka på Röhssgatan kommenderades framryckning. Först gick Foxtrot 31 in på Röhssgatan och Ya Basta kunde ringas in. Då Foxtrot 31 och andra polismän kom till norra änden av Röhssgatan möttes de av ett stenregn. Polisstyrkan lyckades trots stenregnet ta sig fram till barrikaderna vid norra skolbyggnadens skolgård. Hela tiden haglade gatstenar över polismännen. Stenkastningen var organiserad och välplanerad. Aktivister gick fram i vågor och turades om att kasta och att plocka sten. Genom deras sätt att agera samfällt var polisstyrkan hela tiden utsatt för ett stenregn som inte avtog i intensitet. Trots detta lyckades polismännen ta sig över barrikaderna och in på skolgården

Omkring kl 19.00 hade polisstyrkan lyckats säkerställa ordningen vid skolan och många av stenkastarna hade gripits och omhändertagits. Totalt greps 459 personer för våldsamt upplopp och 11 personer omhändertogs med stöd av 13 § polislagen. Tidpunkten för gripandet angavs för de flesta till mellan klockan 18.00 och 19.00. Arbetet med att transportera de gripna och omhändertagna från Hvitfeldtska gymnasiet till polishuset Ernst Fontells Plats respektive Kviberg påbörjades klockan 18.30 och avslutades klockan 03.00 på fredagsmorgonen. Bussar med gripna personer anlände kontinuerligt till polishuset under kvällen och natten.

Under natten genomfördes en omfattande husrannsakan i Hvitfeldtska gymnasiet. I lokalerna påträffades stora mängder gatsten, ett stort antal brandsläckare och gasmasker, brandslangar och lösningsmedel – för att göra golvet halt. Man hade

dragit fram bord, stolar och bänkar. Syftet var uppenbarligen att barrikadera sig för att hålla skolan ockuperad under längre tid.

Utöver detta fanns på skolan ett stort antal tillsågade träpåkar och smala järnstänger, högar med särskilt tillsågade halvmåneformade träbitar att användas som kastvapen, avbrutna stols- och bordsben, PET-flaskor med grus klara att fyllas med bensin och användas som s k Molotovcocktails, tillklippta bitar av trädgårdslang att använda som slangbomber och ett flertal brytjärn avsedda för gatsten.

Vid sidan av fynden inne i skolan anträffades stora mängder uppbruten gatsten i anslutning till skolgården. Det anträffades emellertid inga skjutvapen på skolan.

Qvintus 11 avlöstes som polisinsatschef kl 00.30 av chefen för Alfa 11.

Insatserna vid Hvitfeldtska gymnasiet avslutades den 15 juni kl 12.05.

Överåklagaren Björn Ericson fattade den 3 januari 2002 beslut i fråga om förundersökning på grund av polisingripandet på Hvitfeldtska gymnasiet.

”I samband med EU-toppmötet i Göteborg den 14-16 juni i år skedde ett polisingripande mot Hvitfeldtska gymnasiet den 14 juni. Ingripandet har gett upphov till en rad anmälningar mot polisen. De flesta anmälningar har i huvudsak tagit sikte på polismyndighetens beslut att spärra av gymnasiet samt grunderna och tiderna för frihetsberövanden av enskilda.

Den verkställda utredningen består av förhör och filmmaterial. Författningsskyddsroteln vid Säkerhetspolisens delårsrapport januari-augusti 2001 har varit tillgänglig liksom Rikspolisstyrelsens utvärdering av EU-kommenderingen i Göteborg. Vid utredningen har i huvuddrag följande framkommit:

Inför EU-toppmötet uppläts Hvitfeldtska gymnasiet av Göteborgs kommun för boende. På skolan, som består av flera byggnader, fanns utrymme för drygt 600 övernattningsplatser. På kvällen den 13 juni föredrog polisen för åklagare att det under dagen gjorts flera observationer att personer inne på gymnasiet burit sten och att järnrör och byggmateriel burits in i gymnasiet. Det fanns också iakttagelser om verksamhet i skolans kemisal och uppgifter om att en polispatrull som besökte platsen hade omringats av ett antal personer, delvis maskerade, som uppträtt hotfullt. Mot bakgrund härav beslutade åklagaren att inleda förundersökning avseende misstanke om bl a föreberedelse till våld och hot mot tjänsteman samt förordnade att reell husrannsakan skulle genomföras i allmänna utrymmen på skolan.

Polismyndigheten gjorde bedömningen att det saknades tillräckligt med resurser för att husrannsakan skulle kunna genomföras samma kväll. Frågan togs upp på morgonen den 14 juni. Samma dag förelåg också en hotbilsbedömning beträffande Hvitfeldtska gymnasiet som upprättats av kriminalunderrättelsetjänsten. Slutsatsen i hotbilsbedömningen var att det vid skolan pågick en stor mobilisering för att med våld försöka störa EU-mötet den 15 juni och hotet riktade sig även mot den amerikanske presidentens ankomst till Landvetter flygplats den 14 juni. Av underlaget framgick bland annat att det var känt för polisen att huvuddelen av de grupper ur den autonoma miljön, såväl inhemska som utländska, som kunde tänkas störa ordningen vid EU-toppmötet var inkvarterade på gymnasiet. Det fanns misstankar om att yttre och inre bevakning hade arrangerats av en av grupperna, liksom säkerhetskontroller. En ledningscentral misstänktes också ha inrättats på skolan.

Mot bakgrund härav beslutade polismyndigheten, med stöd av 23 § Polislagen, om avspärrning kring skolan samt om visitering av dem som befann sig innanför området, för att söka efter farliga föremål. Vid förhör har framkommit att tanken var att spärra av området och utrymma detta. Vid utrymningen skulle de personer som lämnade området visiteras så att inga farliga föremål kom ut på stan, varefter husrannsakan skulle genomföras och vapen och andra farliga föremål beslagtas. Planeringen var att husrannsakan skulle vara avslutad fram emot kvällen. Då det saknades personella resurser för att på ett säkert sätt klara avspärrningen beställdes containers för att förstärka poliskedjorna.

Omkring klockan 10.30 inledde polisen avspärrningen av området. Det finns uppgifter i utredningen om att polisen besköts med stålkulor, sannolikt från slangbellor, inifrån skolan och också angreps av personer utifrån. Av anmälningarna framgår att många inom skolområdet inledningsvis inte tycks fått klart för sig varför avspärrningen skedde. Sedan avspärrningen verkställdes och passage för utpassering upprättats har från omkring klockan 14.30 och under eftermiddagen cirka 150 personer lämnat skolan. Dessa personer har inte registrerats utan bara gått ut efter skyddsvisitering.

Med hjälp av polisen psyko-taktiska grupp och med hjälp av företrädare för demonstrationsledningen inleddes förhandlingar för att förmå övriga att lämna skolområdet. En av kontaktpersonerna har vid förhör uppgett att när han gick in på skolgården var ett stormöte med ungefär 250 deltagare samlad. Många av de församlade var beredda att lämna skolområdet frivilligt med var emot visitering och ville också

stanna kvar av solidaritet med anhängare till Ya Basta, som i sin tur inte ville lämna skolan utan sin skyddsutrustning. Förhandlingarna med polisen under eftermiddagen kom i allt väsentligt att handla om kravet på visitering och just Ya Bastas skyddsutrustning. Förhandlingarna ledde inte till avsett resultat.

Polismyndigheten har i sitt beslut att spärra av skolan angett 23 § polislagen som rättslig grund. Enligt denna lag har polisen rätt att vidta förebyggande åtgärder om fara föreligger för att ett brott kommer att förövas som hotar liv eller hälsa eller som kan leda till omfattande förstörelse av egendom. Även om brottsrisken inte behöver vara kvalificerad måste det alltid förutsättas att man verkligen kan visa att det på grund av särskilda omständigheter föreligger en konkret risk. Ett ingripande måste till sin beskaffenhet, styrka, omfattning och varaktighet stå i rimligt förhållande till den fara som hotar eller föreligger. Bland de åtgärder som nämns i lagtexten är bland annat att polisen kan avstänga och utrymma ett område och om det föreligger allvarlig risk för brott också kroppsvisitera personer som uppehåller sig på platsen. När polisen som i detta fall spärrar av ett så pass stort område som det är fråga om tar det en tid innan avspärrningen är genomförd och utpasseringskontrollen är ordnad. Under denna tid berövas de personer som befinner sig på skolan sin möjlighet att lämna denna. Detta innebär inte bara en begränsning för dem som förbereder brott utan även för grupper som bara bor på skolan och kommit Göteborg för att delta i legala opinionsyttringar. Det är närmast dessa gruppers intressen som måste vägas mot polisens skyldighet att vidta åtgärder för att upprätthålla ordningen och säkerheten vid EU-toppmötet och den amerikanska presidentens besök. Mot bakgrund av åklagarens bedömning och beslut, tillgängligt underrättelsematerial och hotbildsanalys är det enligt min bedömning inte möjligt att visa att det skulle föreligga något brott från polisledningens sida i samband med att ovannämnda beslut fattades.

Strax efter klockan 16.30 började ett stort antal personer ställa upp sig på led inne på skolan. I täten stod Ya Basta anhängare i skyddsutrustning, därefter mörklädda, delvis maskerade personer, som enligt vittnesuppgifter från polisen också var beväpnade med stenar och tillhyggen och därefter en stor samlig övriga personer. Ledet började gå fram emot polisspärren vid utpasseringsstället.

Händelseförloppet kunde följas direkt av polisledningen och åklagare genom att helikopterbilder länkades direkt in till spaningscentralen och till staben i polishuset. På så vid

skapades förutsättningar att fortlöpande göra straffrättsliga bedömningar över händelseutvecklingen.

När folksamlingen kommit fram till polisspärren gav polisen en skingringsbefallning som inte åtlyddes. Istället gjordes en handfull misslyckade försök att med våld forcera polisspärren. Av helikopterbilderna framgår att flertalet av dem som vistades inom skolområdet deltog i folksamlingen men också att det fanns personer som befann sig bredvid folksamlingen och uppträdde som passiva åskådare. Efter det att bedömningen gjorts att fråga var om ett våldsamt upplopp fattades beslut om att gripa de som deltagit i upploppet. När polisen gick in på skolområdet möttes de av ett omfattande våld främst i form av stenkastning. Våldet mot polisen hade förberetts genom att depåer av sten lagt upp på strategiska ställen inne på skolan. Polisen angreps också med tillhyggen och man försökte dra ned de beridna poliserna från sina hästar. Polisen fick snabbt kontroll över situationen och samtliga på plats greps. En del flydde dock in i skolan och fortsatte, enligt vittnesuppgifter från polisen, att kasta ut föremål genom fönstren. Alla dessa personer greps senare under kvällen. Sammanlagt fördes omkring 450 gripna i bussar till polishuset.

Att så många greps vid samma tillfälle innebar självklart en utomordentlig påfrestning på polisens utredningsorganisation. När någon är gripen skall denne så snart som möjligt förhöras av polisman eller åklagare. Åklagaren skall efter förhöret omedelbart besluta om den gripne skall anhållas. Anhålls inte den gripne skall gripandebeslutet hävas och den gripne således försättas på fri fot. Har mer än tolv timmar förflutit mellan gripandet och förhöret skall anledningen till dröjsmålet särskilt anges.

Vid polismyndigheten försökte man i så stor utsträckning som möjligt att följa de normala rutinerna vid gripanden. Under kvällen och natten kunde omkring 160 personer höras, varav ungefär hälften anhölls av åklagare och hälften försattes på fri fot. Fram emot morgontimmarna gjordes den bedömningen att man inte skulle hinna med att hålla förhör med samtliga inom rimlig tid. Man beslutade därför att, efter identifiering, frige återstoden av de gripna. I samband härmed frigavs några personer som hörts men där åklagare inte tagit ställning i anhållningsfrågan och Åklagarmyndigheten i Göteborg har också anmält att tre personer som anhållits av åklagare försattes på fri fot av polis utan åklagarbeslut. Dessa tre senare anmälningar har tidigare lagts ner då brott inte kunnat styrkas. Min uppfattning rent allmänt är att man eftersträvar att göra ett så bra arbete som möjligt utifrån tillgängliga resurser och att

formella brister, även inberäknat information till anhöriga, helt är att hänföra till det ansträngda arbetsläget. Utredningen har inte visat på sådana förhållanden att man kan förvänta sig att kunna styrka brott från någon enskilt tjänstemans sida.

Mot bakgrund av vad som redovisats ovan läggs förundersökningarna i de ärenden som redovisas i bilaga till beslutet ner då brott inte kan styrkas och då ytterligare utredning inte kan förväntas leda till någon annan bedömning.”

4.2.5.6 Manifestation på Drottningstorget mot president Bush

Enligt underrättelser skulle en s k mooningaktion – man drar ner byxorna och visar baken för att uttrycka sitt förakt för en person eller sak – genomföras mot presidenten vid hans ankomst till Radisson SAS Scandinavia Hotel den 14 juni 2001.

Enligt programmet skulle presidenten anlända till hotellet kl 17.10. Redan kl 15.30 samlades demonstranter på Drottningtorget. Den i förväg planerade polisinsatsen innanför Vallgraven med anledning av presidentens besök begränsades p g a polisinsatsen vid Hvitfeldtska gymnasiet.

Avdelningarna Alfa 11 och Lima 1 underställdes chefen Qvintus 10. De fick uppdraget att övervaka den allmänna ordningen och säkerheten på Drottningtorget. Chefen för Qvintus10 bedömde att ordningen och säkerheten på Drottningtorget krävde ytterligare avspärningar. Alternativa lösningar diskuterades därför i kommanderingsstaben varvid man förordade en avspärning med spårvagnar. Spårvagnsavspärning genomfördes med 8 vagnar från Hotellplatsen till Trädgårdsföreningens entré på Slussgatan.

Klockan 16.02 anlände en första eskort med uppgift att rekognosera bl a framkomligheten vid hotellet. Polisen hade inte offentliggjort presidentens program vilket medförde att demonstranterna sannolikt fick uppfattningen att det var presidenten som anlände till hotellet.

En begränsad s k mooningaktion genomfördes omkring kl 16.00. Därefter lämnade demonstranterna Drottningtorget. Det fanns inga demonstranter på Drottningtorget när presidenten anlände till hotellet kl 17.05.

4.2.5.7 Mötena på residenset och Börsen

Presidentparets möte med kungaparet ägde rum på residenset kl 18.45.

Polisinsatsen innebar omfattande trafikomläggningar och avspärningar. Polisinsatschef var chefen för Qvintus10.

Klockan 18.30 genomfördes demonstrationen - Bush not welcome. Demonstrationen anordnades av KPMLr och Attac. Samlingen inför marschen ägde rum i Nya Allén och marschen avslutades på Götaplatsen.

Klockan 19.25 lämnade presidenten residenset för att möta stats- och regeringscheferna på Börsen vid Gustaf Adolfs torg.

Middagen på Börsen genomfördes utan störningar under kvällen och presidenten eskorterades till Radisson SAS Scandinavia Hotel strax efter kl 22.00.

Hotellet bevakades under natten av en polisinsatsstyrka med bland annat personal från ingripandeberedskapen. Den inre bevakningen förstärktes med en grupp ur Golf 11.

Klockan 07.20 eskorterades presidenten från hotellet till Landvetter flygplats. Presidentens flygplan –Air Force One – startade kl 08.00 från flygplatsen och därmed var den amerikanske presidentens första besök i Sverige och i Göteborg avslutat.

Presidentens besöksprogram genomfördes utan några störningar vad avser de delar som Polismyndigheten ansvarade för.

4.2.5.8 Demonstration – Iranska kvinnor

Klockan 1200 genomförde ”Iranska kvinnor” en demonstration med ca 10 000 deltagare på Götaplatsen. Ordningen och säkerheten övervakades av personal ur Uniform 11 och Kilo 71. Inga ordningsstörningar ägde rum.

4.2.5.9 Demonstration – Bush Not Welcome

KPMLr och Attac hade tillstånd till en allmän sammankomst omfattande dels en demonstrationsmarsch och dels ett appellmöte torsdagen den 14 juni 2001 mellan kl 17.30 och 21.00. Den allmänna sammankomsten anordnades som protest mot EU och mot besöket av president Bush. Samling ägde rum i Nya Allén vid Stora teatern och demonstrationståget gick sedan Nya Allén, Vasaplatsen, Vasagatan och Kungsportsavenyn till Götaplatsen där ett appellmöte genomfördes.

Demonstrationståget, som samlade omkring 15 000 deltagare, utgick från Stora Teatern strax efter kl 18.15.

Polismyndighetens övervakning av demonstrationen utfördes av fotpatrulleringsavdelningen Uniform 11 och av Kilo 71. Polismännen från Kilo 71 var iklädda självlysande signalgröna västar märkta ”Polissupport” och de hade kontinuerlig kontakt med demonstrationsledningen. Insatsavdelningen Alfa 11 fanns i närheten som reservstyrka.

Omkring kl 18.40 hade demonstrationståget nått fram till korsningen Vasagatan - Aschebergsgatan. Plötsligt anslöt sig flera hundra aktivister till tåget varav många var mörklädda och maskerade. På ett ögonblick fördubblades leden i denna del av tåget och allmän oro utbröt. Rusningar mellan demonstrationståget och Vasaparken bidrog till att skapa oordning och oro i demonstrationståget. Efter ett par minuter rusade aktivister från tåget och försvann upp i Vasaparken. Dessa aktivister utgjorde stommen i den folkmassa som en stund senare deltog i det våldsamma upploppet på Molinsgatan, se vidare avsnitt 4.2.5.10.

I samband med rusningarna in och ut ur demonstrationståget utsattes polismännen ur Uniform 11 och Kilo 71 för angrepp från aktivister. De polismän från Uniform 11 som följde den del av demonstrationståget där rusningarna gjordes tvingades fly från platsen. Två kvinnliga poliser ur Kilo 71 blev också angripna. De flydde och lyckades rädda sig in i en portgång och kunde på så sätt undkomma angrepp.

De övriga tre från Kilo 71 som övervakade demonstrationen angreps av samma typ av aktivister i slutet av demonstrationståget. Aktivisterna kom med stenar i händerna och inriktade sig helt på de tre poliserna. Tack vare en kraftfull insats från demonstrationsanordnarnas egna vakter avbröts angreppet på poliserna och de kunde söka skydd i demonstrationståget.

För att återställa ordningen i demonstrationståget och för att hindra aktivisterna från att komma in på Kungsportsavenyn upprättade Alfa 11 spärrar längs Götabergsgatan och genomförde vissa polisinsatser i Vasaparken. Polisinsatsen försvårades genom att personer som tog kontakt med polismännen lämnade felaktiga uppgifter om var aktivister höll på att samlas. Avdelningschefen fick så motsägelserfulla uppgifter om var aktivister samlades och var oroligheter var nära förestående att det var svårt att få en samlad bild över händelseförloppet. Bland annat spreds ryktet att demonstrationståget var på väg från Götaplatsen mot Hvitfeldtska gymnasiet.

Under tiden som oroligheterna i och kring Vasaparken pågick kunde demonstrationståget fortsätta upp till Götaplatsen. Att ordningen i demonstrationståget kunde bibehållas trots att aktivister organiserat och samlat rusade in och ut ur tåget berodde bl a på att demonstrationsanordnarens egna vakter gjorde förtjänstfulla insatser som en fortsättning på det samarbete som inletts mellan demonstrationsanordnaren och främst Kilo 71. På Götaplatsen genomfördes appellmötet utan störningar.

4.2.5.10 Vasaparken – Molinsgatan kvällen den 14 juni

De flera hundra aktivister som hade rusat ur och från demonstrationståget – Bush not welcome – och in i Vasaparken beväpnade sig med gatstenar, järnrör och påkar. De korsade därefter Engelbrektsgatan och fortsatte söderut mot en polisavspärning på Molinsgatan.

På Molinsgatan arbetade delar av Alfa 51 med att ta hand om personer som gripits vid Hvitfeldtska gymnasiet. De gripna skulle transporteras till polishuset. För att skydda ilastningen hade chefen för Alfa 51 ställt upp polismän i en kedja över Molinsgatan.

Omkring kl 18.45 under det att ilastningen pågick närmade sig 10 till 15 svartklädda och delvis maskerade aktivister norrifrån. De ställde sig tätt intill poliskedjan och tittade på ilastningen av de gripna. Chefen för Alfa 51 uppfattade uppträdandet som provokativt och han befarade att de skulle försöka frita gripna. Han stoppade därför ilastningen och såg till att bussdörrarna stängdes. Sedan bussarna säkrats beslutade chefen för Alfa 51 att genomföra en visitation enligt 19 § polislagen av de svartklädda aktivisterna. Han misstänkte att aktivisterna var beväpnade med stenar eller andra tillhyggen. När visitationen inletts kom flera hundra aktivister springande norrifrån - många var mörklädda och maskerade - och gick till ett förenat angrepp på polisstyrkan som hastigt åter ställde upp i en kedja över Molinsgatan.

Aktivisterna var beväpnade med gatstenar, påkar och järnrör. Under ett par minuter överöstes polisstyrkan av stenar och andra tillhyggen. Aktivisterna befann sig på ett avstånd av 5 till 15 meter från poliskedjan och kastade stenar och tillhyggen. Polismännen blev svårt trängda men fick efter ett par minuter förstärkning av andra polisenheter bl a Foxtrot 31 ur Qvintus 10.

Chefen för Alfa 51 uppfattade händelsen som planerad. Aktivisterna väntade på att polismännen skulle bli upptagna av arbetet med de gripna. Först då skulle de gå till anfall. Attacken kom just när visitationen inletts. Det var nätt och jämnt att de polismän som skulle genomföra visitationen hann tillbaka till poliskedjan och fatta sina sköldar innan angriparna överöste dem med stenar. Hade polismännen inte handlat så snabbt med att avbryta ilastningen och stänga bussdörrarna hade de inte kunnat stå emot angreppet.

4.2.5.11 Våldsamt upplopp Götabergsgatan – Vasagatan - Teatergatan

Oroligheterna i och kring Vasaparken fortsatte och under tiden 19.45 - 20.00 utbröt ett våldsamt upplopp med stenkastning i området kring Götabergsgatan, Vasagatan och Teatergatan. Aktivister som genomförde det våldsamma uploppet splittrades upp när de drevs ut ur Vasaparken. Vid tillfället greps personer misstänkta för våldsamt upplopp.

4.2.5.12 Marschen mot Hvitfeldtska gymnasiet efter demonstrationen – Bush not welcome

Omkring kl 20.00 - efter demonstrationen Bush not welcome - fortsatte uppskattningsvis 2 000 personer som deltagit i demonstrationen upp för Viktor Rydbergsgatan mot avspärningen vid Hvitfeldtska gymnasiet. Polisinsatsen som genomfördes till följd av denna spontana marsch mot skolan inriktades på att förhindra en inträngning i det avspärrade området. Avspärningen bevakades av Qvintus 20.

När folksamlingen kom upp till avspärningen på Viktor Rydbergsgatan attackerades polismännen av ett hundratal aktivister. Klockan 20.02 begärde Qvintus 11 förstärkning till platsen då läget bedömdes vara kritisk för Qvintus 20. Klockan 20.07 meddelades högsta beredskap enligt nivå röd, se vidare ovan under avsnitt 3.3.4.3 kommenderingsorder 200. Förstärkning genomfördes med bland annat Foxtrot 31.

Det förekom uppgifter om att folksamlingen skulle stanna kvar på platsen till dess att personerna inne på Hvitfeldtska gymnasiet blev frisläppta och att de med våld skulle bereda sig tillträde till skolan.

En talesman för folksamlingen, Mattias Gardell, krävde att han tillsammans med ytterligare fem personer skulle få besöka Hvitfeldtska gymnasiet. I ett försök att förhindra upplopp eskorterade Qvintus 11 en grupp med sex representanter för folksamlingen till skolbyggnaden. Gruppen gick in i skolan och pratade med de aktivister som fortfarande fanns kvar i skolbyggnaden.

Efter besöket på skolan talade Mattias Gardell till aktivisterna på Viktor Rydbergsgatan och meddelade att alla inne på skolan mådde bra. Efter detta besked upplöstes folksamlingen i små grupper. Flera grupper var dock kvar i området under större delen av kvällen och polisinsatsen kunde i denna del inte avslutas förrän efter midnatt.

4.3 Fredagen den 15 juni 2001

4.3.1 UNDERRÄTTELSE

Polisinsatserna under torsdagen den 14 juni och då särskilt polisinsatsen vid Hvitfeldtska gymnasiet innebar förändringar i polisinsatserna som planerats utifrån gjorda hotbilda-bedomningar. Polismyndighetens kriminalunderrättelserotell utarbetade därför en konsekvensanalys av vad polisinsatserna den 14 juni hade medfört när det gällde aktivisternas möjligheter och förmåga till samlade aktioner som kunde påverka ordningen och säkerheten.

Analysen delgavs kommenderingsledningen den 15 juni och av analysen framgick bl a att aktivisterna till följd av polisinsatserna under torsdagen hade en minskad förmåga till samlade aktioner. Deras möjligheter att lyckas med en inträngning på mässområdet hade minskat men försök till inträngning kunde ändå förväntas.

Hvitfeldtska gymnasiet hade haft en central roll i de militanta aktivisternas förberedelser för aktioner under toppmötet. Avspärrningen av skolan hade medfört att utrustning skulle behöva återanskaffas och nya former för kommunikation skulle behöva upprättas.

På grund av olika polisinsatser bl a vid Hvitfeldtska gymnasiet och på grund av ingripandet mot aktivisternas sambandscentral på Skäpplandsgatan, se avsnitt 4.3.4.3, hade aktivisternas resurser och förmåga till samlade aktioner minskats.

Av aktionerna på olika platser i centrala Göteborg framgick att aktivisterna inte drog sig för att bruka våld mot polis bl a genom besinningslös stenkastning. Risken för omfattande våldshandlingar och skadegörelse i stadskärnan kvarstod därmed. Reclaim The City-aktionen, kvällen den 15 juni, kraft och förmåga hade troligen inte minskats på grund av polisens insatser den 14 juni.

4.3.2 ORDER

4.3.2.1 Kommenderingsorder 0615

Kommenderingsordern för fredagen den 15 juni omfattade följande händelser:

- a) President Bush avresa, kl 07.20-08.20.
Till polisinsatschef utsågs chefen Lima 1.
- b) EU-möte – Lunch på residenset, kl 13.15-14.45.
Till polisinsatschef utsågs chefen Qvintus 10.
- c) EU-möte – Arbetsmiddag på Trädgårdsföreningen, kl 20.00-23.00.
Till polisinsatschef utsågs chefen Alfa 51.
- d) EU-möte – Arbetsmiddag på Gunnebo Slott, kl 20.00-23.00.

Till polisinsatschef utsågs chefen Alfa 31.

e) Postgirot Open i Skövde, kl 16.00-19.30.

Till polisinsatschef utsågs chefen för trafikpolisen i Skövde.

f) Demonstration Göteborgsaktionen 2001, Götaplatsen, kl 09.00-10.30.

Till polisinsatschef utsågs chefen Alfa 41.

g) Demonstrationsmarsch Rättvisepartiet Socialisterna, Götaplatsen, kl 10.30-13.00.

Till polisinsatschef utsågs chefen Alfa 41.

h) Demonstrationsmarsch Nätverket Göteborg 2001, Järntorget – Götaplatsen, kl 18.00-22.00.

i) Ordningshållning i centrala Göteborg

-Fritt Forum, Rosenlund.

-Demonstration Götaplatsen, Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet kl 18.00-19.00.

-Uppvisning och marsch, Falun Gong, Järntorget – Götaplatsen, kl 14.30-17.45.

Till polisinsatschef utsågs för dessa polisinsatser h) och i) chefen Alfa 11.

j) Tillsyn Dicksonska Palatset, Södra Vägen - UD:s ackreditering av massmedia, kl 08.00-20.00.

k) UD:s informationsaktivitet i Nordstaden, kl 09.30-16.30.

Till polisinsatschef utsågs för dessa polisinsatser j) och k) chefen Uniform 11.

l) Skolavslutningar i PO 1.

Till polisinsatschef utsågs chefen Alfa 21.

m) Potatisfestivalen i Alingsås, kl 16.00-01.00.

Till polisinsatschef utsågs chefen Alfa 21.

n) HM Konungens avresa från Säve, kl 15.45.

Till polisinsatschef utsågs chefen Tango 1.

Under avsnitt 4 Genomförande i kommenderingsordern 0615 gavs bl. a. följande direktiv:

Chefen Qvintus 10 skall vara beredd att på order av kommenderingschefen leda samordnade polisinsatser och genom sin division Qvintus 10 utföra följande uppgifter:

- Bevakning/ övervakning av närområdet utanför avspärningarna vid Svenska Mässan,
- Leda polisinsatsen inom Vallgraven vid president Bush avresa,
- Avsätta en reservstyrka vid Trädgårdsföreningen under tiden kl 08.00-01.00 underställd chefen Alfa 51,
- Avsätta en reservstyrka vid Gunnebo slott under tiden kl 17.00 – 01.00 underställd chefen Alfa 31,
- Avsätta en reservstyrka vid demonstration på Götaplatsen kl 09.00-10.30 underställd chefen Alfa 41,
- Avsätta en reservstyrka vid Nätverket Göteborg 2001:s demonstration kl 18.00-22.00 från Järntorget till Götaplatsen underställd chefen Alfa 11, samt

- Avsätta en reservstyrka i kommenderingen för polisinsatser vid eventuella färdvägsblockeringar, demonstrationer m m.

4.3.3 RESURSER OCH UPPDRAG

Nedanstående tabell redovisar hela avdelningar. Redovisningen omfattar en kortfattad beskrivning av avdelningarnas arbetsuppgifter och arbetstidsförläggningen i stort. Utöver vad som här redovisas fanns vissa personalenheter för lednings- och stabsfunktioner.

<i>Avdelning</i>	<i>Antal Polismän</i>	<i>Arbetad tid</i>	<i>Arbetsuppgifter, anteckningar</i>
Alfa 11	46	12.00-05.15	Bevakning Dicksonska palatset, ordningshållning i centrala Göteborg, demonstration Nätverket Göteborg 2001, Vasaparken RTC, Viktoriabron.
Alfa 21	46	07.00-15.30 och 23.00-07.00	Bevakning Svenska Mässan 07.00-10.00. Underställd Q 11 och Q 10 10.00-15.00 polisinsats Götaplatsen – Kungsportsavenyn och Viktoriabron. Nattpasset 23.00-07.00 underställd Q 10 i centrala Göteborg.
Alfa 31	46	15.00-04.00	Arbetsmiddag EU:s finansministrar, 15.00-23.00. Därefter underställd Q 10 i centrala Göteborg.
Alfa 41	46	07.00-22.00	Demonstration, Rättvisepartiet Socialisterna och tidskriften offensiv 09.00-10.30, underställd Q 11 och Q 10. Ordningshållning i centrala Göteborg. Gränskontroll Stena Carisma, Kviberg 17.30-21.00.
Alfa 51	46	08.00-01.30	Förberedelser inför arbetsmiddag på Trädgårdsföreningen därefter Vasaplatsen RTC.
Alfa 61	42	21.30-08.00	Underställd Q 10 hela arbetspassen (Alfa 61 var organiserad med förstärkningspersonal som anlände kvällen den 15 juni)
Alfa 96	65	23.00-10.00	Underställd Q 10, transportstyrka grupperad på Heden. (Alfa 96 var organiserad med förstärkningspersonal från Polismyndighetens ordinarie ingripandeberedskap)
Bravo 11	86	07.00-20.00 och 21.00-07.30	Avdelningen genomförde hotellbevakning enligt kommenderingsorder, var uppdelad i två omgångar som delade dygnet.
Charlie 11	76	09.00-07.00	Bevakning Svenska Mässan.

Charlie 21	76	08.00-22.00	Bevakning Svenska Mässan.
Charlie 31	76	09.00-02.30	Bevakning Svenska Mässan.
Charlie 41	88	06.30-19.00	Bevakning Svenska Mässan.
Charlie 51	88	07.00-02.00	Bevakning Svenska Mässan 07.00-10.00. Underställd Q 11 vid polisinsatsen Götaplatsen-Avenyn och Q 10 vid polisinsatserna Viktoriabron och Vasaplatsen RTC 10.00-02.00.
Charlie 61	39	19.00-10.00	Bevakning Svenska Mässan. (Charlie 61 var organiserad med förstärkningspersonal som anlände den 15 juni)
Charlie 71	57	23.00-09.00	Bevakning Svenska Mässan. (Charlie 71 var organiserad med förstärkningspersonal som anlände den 15 juni)
Golf 11	42	06.00-03.00, 12.00-04.00, 12.00-09.00 och 13.00-10.00	Specialenhet där grupper erhöll enskilda uppdrag. Insatsen vid Götaplatsen-Avenyn, Viktoriabron, Vasaplatsen RTC samt ordningshållning i centrala Göteborg under natten.
Sierra 11	32	08.00-02.00	President Bush avresa, därefter beredskap för ingripande vid ev. inträngningsförsök mot Svenska Mässan. Polisinsats Götaplatsen-Avenyn, Viktoriabron samt Vasaplatsen RTC.
Mike 11	29	11.30-02.00	Insats Kungssportsavenyn, Viktoriabron samt Vasaplatsen RTC.
Echo 21	98	06.00-02.00, 14.30-06.00 och 21.00-11.00	Avdelningen har deltagit i olika polisinsatser under dagen. Götaplatsen-Avenyn, Viktoriabron samt Vasaplatsen RTC.
Foxtrot 31	38	08.00-01.00 och 12.00-06.00	Götaplatsen-Avenyn, Viktoriabron samt Vasaplatsen RTC.
Romeo 11	15	06.00-01.00	Götaplatsen-Avenyn, Viktoriabron samt Vasaplatsen RTC
Delta 11	32	08.00-03.00	Götaplatsen-Avenyn, Viktoriabron samt Vasaplatsen RTC.
India 11	45	12.30-05.00	EU-lunch residenset därefter underställd Q 10 vid

			Vasaplatsen RTC.
India 21	46	07.00-02.30	Götaplatsen-Avenyn, Viktoriabron samt Vasaplatsen RTC.
India 31	40	07.00-02.00	Insats Götaplatsen-Avenyn samt Viktoriabron. Hela avdelningen Vasaplatsen RTC.
India 41	23	14 juni 21.00-16 juni, 04.30	Underställd Q 10 Vasaplatsen RTC, ordningshållning centrala Göteborg. (India 41 var organiserad med förstärkningspersonal som anlände på kvällen den 14 juni)
India 61	99	12.30-08.00	Vasaplatsen RTC samt ordningshållning centrala Göteborg. (India 61 var organiserad med förstärkningspersonal som anlände på kvällen den 14 juni)
India 81	60	16.00-06.30	Underställd Q 10, ordningshållning i centrala Göteborg. (India 81 var organiserad med förstärkningspersonal som anlände på kvällen den 15 juni)
India 91	44	15.00-08.00	Underställd Q 10, ordningshållning i centrala Göteborg. (India 91 var organiserad med förstärkningspersonal som anlände på kvällen den 15 juni)
Lima 11	71	06.30-01.00	Färdvägsbevakning.
Lima 21	73	08.00-00.30	Avdelningens grupper genomförde flera olika uppdrag under dagen, färdvägsbevakning, transportstyrka, EU-lunch residenset m m.
Lima 31	38	12.00-05.00	Färdvägsbevakning.
Lima 41	38	12.00-05.30	Underställda Q 10 hela arbetspasset, Viktoriabron, Vasaplatsen RTC samt bevakning av omhändertagna personer på Kviberg.
Tango	153	07.00-23.00	Eskortverksamhet. De 61 eskortteamen samt 3 mc-teamen hade olika arbetstider. Angiven tid anger huvudsaklig täckning.
Juliette 11			Juliette 11 utgjordes av ordinarie personal vid LOP/ Gränspolisen som bedrev förstärkt ordinarie verksamhet som avdelning i kommenderingen.

Juliette 21	39	Fördelade över hela dygnet	Yttre bevakning vid Landvetter flygplats.
Kilo 11		Fördelade över hela dygnet	Spaningspersonal som följde polisinsatschefer och utförde annan spaning enl. direktiv från spaningscentralen.
Kilo 51		06.00-24.00	Fast bevakning samt rörlig bevakning via helikopter, videolänk.
Kilo 71	6	08.00-22.00	Demonstration Rättvisepartiet socialisterna Demonstration Göteborgs ickevåldsnätverk Demonstration Nätverket Göteborg 2001 Protestmöte Götaplatsen
November 11	36	05.00-02.00	Uppdrag enligt kommenderingsorder 11 a.
Uniform 11	26	15.00-01.00	Bevakning av de omhändertagna personerna på Kviberg.
Victor 11	24	Fördelade över hela dygnet	Inre bevakning Svenska Mässan.
Whisky 11			Två besättningar med båt bevakade kanalen vid Trädgårdsföreningen 08.00-24.00.

4.3.4 HÄNDELSER

4.3.4.1 Polisens radiosamband

Under dygnet uppstod stora svårigheter med polisens radiosamband. I händelserapporterna finns antecknat 115 larmanrop. Huvuddelen av dessa var falsklarm. Därutöver hade radiotrafiken störts genom att utomstående hade kvitterat larmanrop och sänt ut förinspelat material i etern, se vidare avsnitt 4.4.4.4.

4.3.4.2 Handläggningen av gripna vid upploppen den 14 juni

Ett stort antal av de 459 personer som gripits misstänkta för våldsam upplopp vid Hvitfeldtska gymnasiet frigavs under natten och morgonen den 15 juni. Under natten framkom att det inte fanns någon möjlighet att inom rimlig tid hinna vidta konkreta utredningsåtgärder i var och en av dessa förundersökningar. Det beslutades då att de som varit gripna i omkring tolv timmar utan att några utredningsåtgärder hunnit vidtas och där sådan åtgärder inte var omedelbart förestående, skulle friges. Innan de gripna släpptes fastställdes deras identitet.

Utredningsresursen i polishuset var dimensionerad för att under mötesdagarna behandla och förvara 100 gripna varav beräknade 50 anhållna.

Kriminalvårdsmyndigheten och polisen hade tillsammans tagit fram ett 70-tal arrester. Tillgången på reservplatser var härutöver helt uttömd.

För handläggningen av de 139 utredningarna med anhållna förstärktes utredningsresursen betydligt.

De tillfälliga lokalerna på Kviberg var besiktigade och godkända endast för personer som var omhändertagna enligt polislagen. I dessa lokaler fick således inte förvaras gripna och anhållna.

4.3.4.3 Tillslag mot sambandscentralen på Skäpplandsgatan

Under tiden den 10 till den 14 juni 2001 byggde aktivister upp en sambandsorganisation i Göteborg. En sambandscentral arrangerades i en bostadslägenhet på Skäpplandsgatan i Högsbo. Till den knöts cykelpatruller och sambandsmän för verksamhet i centrala Göteborg.

Verksamheten vid centralen var inriktad på att ta reda på hur polisen skulle arbeta och hålla sig fortsatt uppdaterad om polisen och om vad som hände i centrala Göteborg. Informationen kom in till centralen via polisradion som avlyssnades, via nyhetssändningar i TV och radio samt via telefonrapporter från egna spanare. Information som centralen fann värd att spara och föra vidare registrerades på data. I datorn fanns så gott som sekundtäta rapporter införda om händelseförloppen i centrala Göteborg, allt från att gatstenar brutits upp och samlats ihop till utbrytningsförsök och stenkastning mot polismän. I lägenheten fanns kartor med inritade cirklar över särskilda platser - bl a polisens avspärrningar och platser där polishästar fanns uppställda.

Från centralen skickades SMS-meddelanden till de yttre enheterna. Meddelandena innehöll inte enbart uppgifter från polisradion utan även tolkningar och direkta uppmaningar att vidta åtgärder grundade på den information som erhöles.

Åklagaren hade fattat beslut om husrannsakan och klockan 01.46 den 15 juni 2001 gjordes ett tillslag mot lägenheten på Skäpplandsgatan i Göteborg under ledning av chefen för Qvintus 10. Lägenheten var hyrd i andra hand för en kortare period. I lägenheten fanns vid tillslaget tolv personer varav en australiensisk medborgare, två danska medborgare och resten svenska medborgare. De greps och beslag gjordes av utrustning som fanns i lägenheten – en bildläsare (scanner), datorer, mobiltelefoner, kartor, frekvenstabeller, dokumentförstörare m m.

Centralen skulle enligt aktivisternas uppgifter endast varit avsedd för dokumentation av händelser under EU-toppmötet för att få ett underlag för framtida diskussioner runt toppmötet. Tingsrätten fann i sin dom att verksamheten på Skäpplandsgatan fungerat som en sambandscentral och att det inte hade framkommit några uppgifter som talade för de uppgifter aktivisterna lämnat under rättegången. Tvärtom var verksamheten vid centralen ensidigt inriktad på polisens agerande och på våldsamma incidenter. Det förelåg enligt rätten ett tydligt samband mellan sambandscentralens verksamhet på Skäpplandsgatan och de våldsamma upploppen. Exempel på SMS-meddelanden som skickades ut från sambandscentralen den 14 juni:

Kl 11.57 ”Förbereder arrestering på Hvitfeldtska. Säger att de har för lite poliser. Nämnt PL 13. Folk måste dit och hjälpa till. Sprid vidare”

- Kl 12.18 ”Folk förbereder sig på att försvara sig inne på Hvitfeldtska. Polisen för få. Alla dit för att hjälpa sina kamrater.”
- Kl 14.46 ”Confrontations i Vasaparken. Get there! Police arresting people. If you are within police lines, break out NOW. More cops coming”.

Tingsrättens dom mål nummer B 6678-01 överklagades till Hovrätten för Västra Sverige som meddelade dom den 8 februari 2002. Samtliga sju åtalade dömdes i både tingsrätt och hovrätt. I tingsrätten dömdes de sju till mellan tre och fyra års fängelse för våldsamt upplopp. I hovrätten dömdes de sju till fängelse mellan ett år fyra månader och två år fyra månader. Samtliga sju dömdes i hovrätten för medhjälp till våldsamt upplopp. I sin dom angav hovrätten att sambandscentralen spelade en viktig roll under de våldsamma upploppen den 14 juni och att verksamheten var noggrant planerad och bedrevs med avancerad teknisk utrustning samt att skadeverkningarna av upploppen var allvarliga. Samtliga sju åtalade bedömdes vara lika delaktiga. Skillnaderna i straffsatser hänför sig till de åtalades ålder.

4.3.4.4 Inträngningsförsök på Svenska Mässan

Chefen Charlie 1 hade ansvaret för bevakning av det avspärrade området runt Svenska Mässan och angränsande kvarter. Charlie 1 var förberedd på att inträngningsförsök skulle ske bl a under fredagen den 15 juni.

Vid halv niotiden på morgonen, samtidigt som det började samlas folk till demonstrationen på Götaplatsen, ringde företrädaren för Göteborgs ickevåldsnätverk till Kilo 71 och meddelade att de nu skulle genomföra sin *komma-in-aktion* vid Korsvägen, se avsnitt 4.1.1.1. Chefen Kilo 71 samt ytterligare en polis från avdelningen åkte till platsen. Ett tiotal demonstranter hade med hjälp av repstegar klättrat över stängslet och hamnat i staketburar som var kopplade till stängslet. Därifrån tog de sig varken fram eller tillbaka. Utanför stod ytterligare ett 40-tal demonstranter. Kilo 71 började en förhandling med demonstranterna. Så småningom fann de för gott att avbryta sin aktion, och förklarade att de ville lämna platsen. Uniformerad polis på plats hjälpte demonstranterna att ta sig ur staketburarna. Hela aktionen genomfördes under lugna former och utan våldsamheter.

4.3.4.5 Polisinsatsen vid Götaplatsen och Kungsportsavenyn m m

4.3.4.5.1 Demonstration på Götaplatsen, inträngningsförsök mot Svenska Mässan och det våldsamma upploppet på Berzeliigatan.

Göteborgsaktionen 2001 hade tillstånd till en allmän sammankomst – ett protestmöte – på Götaplatsen den 15 juni 2001 mellan kl 09.00 och 10.30. Rättvisepartiet Socialisterna hade tillstånd att demonstrera på Götaplatsen kl 10.30 med efterföljande marsch – Götaplatsen-Kungportsavenyn-Vasagatan-Götabergsgatan-Geijersgatan-Götaplatsen – med avslutning kl 13.00.

Klockan 08.30 fattade kommenderingschefen beslut om ett tillägg till Polismyndighetens beslut av den 7 juni 2001 om avspärningar. Med stöd av 23 § polislagen beslutades att avspärningen också skulle avse Berzeliigatan från korsningen med Södra vägen och västerut till i höjd med Stadsteatern och

Stadsbiblioteket samt Johannebergsgatan – den fastighet Hovrätten tidigare disponerade - Universitetsbiblioteket och området öster därom ned mot Södra vägen/ Korsvägen.

Qvintus 11 som vid detta tillfälle ledde division Qvintus 10 och chefen Alfa 41 informerades genom kommenderingsstaben om den utökade avspärningen och i avvaktan på containrar markerades avspärningen med polisens plastband.

När demonstranter började att samlas på Götaplatsen konstaterade polismännen på plats att ett stort antal var aktivister. Chefen Alfa 41 och personal ur Kilo 71 hade kontakt med arrangören som uppgav att man efter demonstrationen skulle fortsätta ner till Svenska Mässan för ett inträngningsförsök. Kommenderingschefen beslutade med anledning av det spända ordningsläget att Qvintus 11 skulle leda den fortsatta polisinsatsen. Alfa 41 underställdes därmed Qvintus 11.

Klockan 10.30 till 12.30 hade Qvintus 11 sammanlagt 420 polismän under sitt befäl. Klockan 12.30 tillkom 45 polismän och kl 14.00 tillfördes denna polisinsats ytterligare 20 polismän.

Avdelningarna Alfa 41 och Delta 11 ur Qvintus 10 grupperades i korsningen Berzeliigatan/ Södra vägen. En man ur demonstrationsledningen - Tommy Lindqvist - sökte upp chefen för Alfa 41 och berättade att demonstranterna skulle komma att gå fram till polisens avspärning. Där skulle man stå en stund för att markera sin närvaro. Lindqvist uppgav också att demonstrationsledningen var på väg att förlora kontrollen över situationen.

Då situationen blev allt mer hotfull på Götaplatsen beslutade Kilo 71 att lämna platsen vilket han meddelade chefen för Alfa 41.

I området Olof Wijksgatan – Johannebergsgatan pågick arbetet med avspärningar med containrar. Delar av Echo 21 och Sierra 11 ur Qvintus 10 var grupperade i detta område. Under morgonen inkom flera uppgifter om aktivister i området söder Götaplatsen. Bland annat gjordes iakttagelser om vitklädda personer i grönområdet ovanför Korsvägen.

Klockan 10.07 meddelade ställföreträdande chefen Charlie 1 att han behövde hjälp med ett tiotal deltagare ur Göteborgs ickevåldsnätverk som hade tagit sig in mellan de dubbla staketerna vid Korsvägen. Qvintus 11 avdelade en grupp ur Sierra 11 som biträdde Charlie 1 vid polisinsatsen.

Chefen Qvintus 10 som skulle börja tjänstgöra kl 14.00 kallades in och fick i uppdrag av kommenderingschefen att inledningsvis stödja Qvintus 11 vid polisinsatsen och sätta sig in i läget för att senare vara beredd att ta över ledningen av polisinsatsen.

Demonstrationen på Götaplatsen samlade ca 3 000 personer. När personalen i Kilo 71 ca kl 10.15 med bil återvände till Götaplatsen hörde de hur en talare uppmanade deltagarna i demonstrationen att gå till Svenska Mässan och ta sig in i det avspärrade området. Om detta misslyckades så skulle deltagarna fortsätta mot polishuset för att frita sina kamrater.

Omkring kl 10.20 började deltagare från demonstrationen på Götaplatsen att ställa upp på Berzeliigatan utanför stadsbiblioteket för att gå ner mot polisens avspärrningar. Eftersom containrarna inte hade anlänt till korsningen Berzeliigatan/ Södra vägen på grund av angrepp från aktivister beslutade Qvintus 11 att använda fordon för att förstärka avspärrningen i korsningen. Fyra polisbussar användes vid avspärrningen och framför dessa grupperade Alfa 41 i poliskedja. Bakom Alfa 41 fanns Delta 11 grupperade för att vid behov kunna förstärka poliskedjan.

I demonstrationstågets främre led gick demonstranter och bakom dem flera hundra maskerade aktivister. Aktivisterna var beväpnade med pennpistoler, slangbågar, nödraketer, järnrör, gatsten, flaskor med ättika m m. Strax efter kl 10.30 började demonstrationståget gå ner mot Södra Vägen och avspärrningen. Efter ca 8 minuter hade tåten på demonstrationståget kontakt med poliskedjan vid Berzeliigatan. Samtidigt rapporterades över polisradion att aktivister bröt sten på Arkivgatan och att en större grupp aktivister beväpnade med järnrör fanns på Olof Wijksgatan.

Delar av specialenheter ur Qvintus 10, ledda av befälet Yankee 1, planerade för att gå in och försöka ringa in aktivistgruppen. På grund av störningar i radiosambandet lyckades man inte med detta och demonstrationståget kunde fortsätta ner mot polisavspärrningen vid Berzeliigatan. Trycket blev mycket stort på poliskedjorna på Berzeliigatan och ställföreträdande chefen Echo 21 gav order till fyra grupper ur Echo 21 att gå in och rensa upp framför poliskedjorna. Yankee 1 gav också order till Foxtrot 31 som var grupperade på Johannebergsgatan att de skulle vara beredda på att stödja polisinsatsen på Berzeliigatan.

Echogrupperna lyckades genom en inbrytning i demonstrationståget att lätta på trycket för poliskedjorna på Berzeliigatan. De blev emellertid under polisinsatsen hårt trängda. Polismännen utsattes bl a för slag med tillhyggen. En hundförare fick en arm avslagen. En aktivist sprutade/ kastade ättika mot poliser och polishundar. I detta sammanhang avfyrade aktivister – med ett pennliknande föremål – två nödraketer mot polismän. En aktivist besköt polismän med en pennpistol.

Underrättelser inkom via polisens spaningscentral att ett misslyckande vid inträngningsaktionen skulle följas av ett angrepp på polishuset. Halva Sierra 11 fick då av befälet Yankee 1 order att omgruppera till området vid Scandic Hotel Opalen. Två avdelningar - Alfa 21 och Charlie 51 - som var underställda Charlie 1 för bevakning av Svenska Mässan flyttades ut från det avspärrade området och underställdes Qvintus 11.

Yankee 1 gav order att Foxtrot 31 skulle omgruppera från Johannebergsgatan in på Berzeliigatan för att dela upp aktivisterna och tillsammans med Golf 11 och Echo 21 driva aktivisterna tillbaka upp mot Götaplatsen.

Flera försök gjordes att dela upp och driva aktivisterna mot Götaplatsen men då polismännen blev utsatta för kraftig stenkastning fick de retirera för att sedan göra nya försök. Polismännen lyckades så småningom driva tillbaka aktivisterna. Under polisinsatsen skadades ett stort antal polismän ur Qvintus 10 framförallt inom Golf 11 och Echo 21.

Vid Götaplatsen hade aktivisterna brutit upp en stor mängd gatsten som kastades mot polismännen då dessa skulle gruppera vid stadsbiblioteket. Stenkastningen var mycket intensiv och polismännen blev angripna av stenkastare från flera olika håll. Foxtrot 31 försökte driva aktivisterna tillbaka men utsatta för kraftig stenkastning tvingades de retirera. Av filmbilder tagna på platsen framgår att en aktivist hukar sig, siktar och avfyrar pennpistol mot polismän. Det är samma person som tidigare avfyrat pennpistolen mot polismän vid Berzeliigatan. Filmbilderna visar också att en nödraket som avfyrats mot polismännen träffar en polishäst i bogen.

Spaningscentralen rapporterade kl 11.08 att det troligen skulle komma att bli stora ordningsproblem runt Näckrosdammen - grönområdet väster om Korsvägen och söder om Götaplatsen och Kungsportsavenyn. Dessutom rapporterades att aktivister spänt en vajer över gatan vid Viktor Rydbergsgatan – Ekmansgatan – Arkivgatan i trolig avsikt att förhindra omgruppering och skada framförallt polishästar och ryttare.

4.3.4.5.2 Det våldsamma upploppet på Kungsportsavenyn

Klockan 11.17 började ca 150 till 200 aktivister att springa Kungsportsavenyn ned mot Parkgatan. Av dessa var ca 50 till 70 mycket aktiva stenkastare.

Vid Götaplatsen bildade Delta 11 en poliskedja över Kungsportsavenyn från Stadsteatern till Konserthuset. Därigenom hindrades aktivister på Götaplatsen att ansluta sig till stenkastarna och i ryggen attackera Golf 11 och Echo 21 på Kungsportsavenyn.

Golf-enheter under ledning av Yankee 1 lyckades driva ned aktivisterna till korsningen Kungsportsavenyn - Engelbrektsgatan. Klockan 11.20 gjorde polismännen halt i korsningen. De var mycket trötta och de var tvingade att ta en kort paus för att återhämta sig, dricka vatten, se över skadeläget och omgruppera.

Detta var den första pausen för Golfenheten sedan det våldsamma upploppet startade på Berzeliigatan. Det kunde nu konstateras att 8 polismän var avförda för läkarvård. Många fler var skadade av stenar de fått på sig men de uppgav dock att de kunde fortsätta tjänstgöringen. Samtidigt meddelade Qvintus 11 att så många som möjligt av stenkastarna skulle gripas och att tre bussar för transport av gripna fanns uppställda på Södra vägen. Qvintus 11 grupperade sina resurser i området öster om Kungsportsavenyn. Vid Götaplatsen där Delta 11 och Alfa 41 var grupperade fanns det fortfarande ett stort antal svartklädda aktivister men flera av dem hindrades av poliskedjorna att bege sig norrut på Kungsportsavenyn.

Alfa 21 grupperades i korsningen Vasagatan/ Södra vägen, i korsningen Storgatan/ Södra vägen och i Allén.

Klockan 11.27 var täten av aktivisterna i höjd med Storgatan. Spaningspatruller meddelade att aktivisterna samlade ihop stolar och bord m m från restaurangernas uteserveringar samt mattor från en mattaffär och tände eldar på Kungsportsavenyn. Nu orsakade aktivisterna omfattande skadegörelse på Kungsportsavenyn. Ett stort antal affärer, restauranger och banker fick rutor krossade. I Handelsbanken tog sig aktivisterna in lokalen. Bland annat tillgrep de pengar ur en kassa samtidigt som bankautomater och datorer förstördes.

Befälet Yankee 1 omgrupperade Golf 11 och Echo 21 till Södra Vägen. Samtidigt omgrupperades Sierra 11 till området innanför Vallgraven och Mike 11 till Nya Allén.

Radiosambandet blev åter utsatt för störningar vilket gjorde att de olika polis-enheterna inte kunde lämna eller ta emot information om var de befann sig i förhållande till varandra. Chefen Alfa 21 som kl 11.32 med sin avdelning bildat kedja i korsningen Parkgatan - Storgatan har i sin erfarenhetsberättelse uppgivit att sambandet stundtals var helt förstört och att detta var mycket frustrerande.

Omkring kl 11.35 meddelade spaningspatruller att aktivister fanns vid västra entrén till Trädgårdsföreningen och ytterligare några minuter senare meddelades att aktivister byggde barrikader av skräp på Kungssportsavenyn i höjd med Parkgatan/ Storgatan. På platsen tände aktivisterna eld på barrikaden och när räddningstjänsten kom till platsen för att släcka elden blev de attackerade av aktivisterna bland annat genom stenkastning.

Chefen Alfa 51 som med sin avdelning befann sig i Trädgårdsföreningen för att förbereda polisinsatsen inför arbetsmiddagen för stats- och regeringscheferna informerades via kommenderingsstabens om att aktivisterna var på väg ner mot Bältesspännarparken och Trädgårdsföreningen. Han beslutade att låsa grindarna in till Trädgårdsföreningen.

När aktivisterna drog norrut gjordes angrepp på Dicksonska palatset där utrikesdepartementets ackreditering av massmedia pågick. Sten kastades in genom fönster varvid personalen fick avbryta arbetet och dra sig tillbaka till andra utrymmen. Angrepp gjordes också på västra entrén till Trädgårdsföreningen och personal ur Alfa 51 utsattes för stenkastning. För att förhindra inträngning på Trädgårdsföreningen förstärkte polismännen grindlåsen med polisiära handfängsel.

Delta 11 fick order av Yankee 1 att omgruppera från Götaplatsen till Bältesspännarparken. Då Delta 11 kom ner till Parkgatan - Södra vägen startade aktivisterna en kraftig stenkastning mot polismännen. Två polisbussar blev demolerade. Även här avfyrade aktivister pennpistoler mot polismännen.

I Bältesspännarparken gjordes försök att ringa in och gripa aktivisterna. På grund av det stora antalet aktivister och den kraftiga stenkastningen kunde uppgiften inte fullföljas.

Aktivisterna drevs väster ut genom Kungsparken av Golf 11, Echo 21 och Delta 11 under ledning av Yankee 1. Enheter ur Echo 21 fick order att gå mellan demonstranterna och de maskerade och beväpnade aktivisterna för att skärma av och om möjligt ringa in aktivisterna.

Klockan 12.00 beslutade kommenderingschefen att Qvintus 10 skulle leda den fortsatta polisinsatsen i centrala Göteborg. Qvintus 10 hade under förmiddagen biträtt Qvintus 11 och var väl informerad om ordningsläget i city. Han tilldelades de resurser som tidigare varit underställda Qvintus 11.

4.3.4.5.3   *Försöken från aktivisterna att avancera över broarna in till området innanför Vallgraven*

Klockan 11.45 rapporterades att aktivister kunde antas ta sig in i området innanför Vallgraven via Kungsportsbron. Kommenderingschefen uppdrog åt chefen Qvintus 10 att förhindra detta. Sierra 11 som redan omgrupperat till området innanför Vallgraven fick order av chefen Qvintus 10 att avancera fram till bron och spärra av den. De spärrade också av gångbron mellan Kungsparken och Basargatan. Enheter ur Lima 1 ryckte fram till Vasabron och spärrade av den. Charlie 51 spärrade av Kungsportsbron, Basarbron och Vasabron.

Klockan 12.25 gav Qvintus 10 order att aktivisternas rusningar skulle stoppas vid Sociala huset och att polisinsatsen skulle utföras av enheter från Mike 11, Golf 11, Sierra 11, Foxtrot 31, Echo 21, Delta 11, Alfa 11, Alfa 21 och Romeo 11. Samtidigt bildade Lima-enheter kedja på Västra Hamngatan och Södra Larmgatan. Men eftersom det tio minuter senare rapporterades att aktivister satt eld på baja-major vid Stora Teatern beordrade Yankee 1 vissa specialenheter att bege sig till brytpunkten Södra vägen. Han begärde samtidigt personalservicegruppen till brytpunkten med dricksvatten till polismännen.

Polisenheterna omgrupperade och arbetade mot aktivisterna i området Nya Allén väster om Stora teatern. Strax före kl 13.00 gav Qvintus 10 order till enheterna att de skulle vara beredda på s k rusningar från aktivister mot Vasabron. Enheter ur Qvintus 10 begav sig till Vasabron. Klockan 13.05 drev Mike 11 ett stort antal av aktivisterna mot den avspärrade Viktoriabron där de ringades in på själva bron. Bussar för transport av gripna och omhändertagna dirigerades till Grönsakstorget. Omkring kl 13.50 omhändertogs 124 personer med stöd av 13 § polislagen. Övriga ca 150 personer avvisades med stöd av 13 § polislagen.

Under polisinsatsen vid Viktoriabron samrådde Qvintus 10 och kommenderingsstaben om ordningsläget i centrala Göteborg för att säkra stats- och regeringschefernas eskorter i buss från Svenska Mässan till residenset för EU-lunch. Qvintus 10 bedömde att lunchen kunde genomföras och kl 13.15 till 14.45 genomfördes lunchen som planerat för det Europeiska rådet.

Efter händelserna på Viktoriabron förstärktes funktionen Yankee 1 med chefen Golf 11.

Kvarvarande aktivister hade nu delats upp i mindre grupper och försvunnit bl a bort mot Rosenlundsområdet.

Klockan 15.36 meddelade en spaningspatrull från Romeo 11 att mindre grupperingar av aktivister fanns på Kungsportsavenyn och strax före klockan 17.00 gjorde patrullen ett ingripande mot en grupp om sex personer. Flera av dem kändes igen från förmiddagen. En av dem omhändertogs med stöd av 13 § polislagen.

Under eftermiddagen inkom underrättelser som gav vid handen att aktivisterna kunde ha för avsikt att gå in i området innanför Vallgraven och slå sönder affärskomplexet Nordstan.

För att säkerställa att middagen senare skulle kunna genomföras på Trädgårdsföreningen beslutade kommenderingschefen att förstärka avspärningarna med containrar på ett visst avstånd från Trädgårdsföreningen.

Utrikesdepartementet hade upprättat ett ackrediteringscenter i Dicksonska palatset beläget nära Trädgårdsföreningen, se ovan. Under de våldsamma upploppen på Kungssportsavenyn och centrum stängdes centret under några timmar. Sten kastades in genom fönster och personalen fick ta sin tillflykt till högre våningsplan. Utrikesdepartementet öppnade senare ett provisoriskt ackrediteringscenter på Svenska Mässan.

4.3.4.6 Bombhot mot affärskomplexet Nordstan m m

Samtidigt som demonstrationen pågick uppe på Götaplatsen hade två flickor kl 10.10 uppmärksammat polispersonal i en Tangoenhet på ett föremål som föreföll vara en bomb. Föremålet anträffades på Köpmansgatan mellan Postgatan och Östra Hamngatan. Föremålet var en tvåliters glassbytta i plast innehållande bl a tunna elektriska ledningstrådar samt batteri. Föremålet bedömdes vara en bomb.

Två radiobilar från ingripandeberedskapen med ett yttre befäl beordrades till platsen. Den vakthavande poliskommissarien vid Polismyndigheten som inte ingick i kommenderingen bedömde händelsen som en särskild händelse och underrättade kommenderingschefen.

Kommenderingschefen fastställde bedömningen om särskild händelse efter samråd med tillgänglig expertis i kommenderingsstaben och beslutade kl 10.30 att utrymning av det aktuella området skulle genomföras enligt 23 § polislagen. Köpmansgatan mellan Postgatan och Östra Hamngatan spärrades av och butiker och lokaler utrymdes. Del av Gustav Adolfs Torg och Östra Hamngatan avspärrades också. Avspärningen var klar kl 10.40. Tekniker kallades till platsen och påbörjade undersökning av den misstänkta bomben. Bedömningen gjordes att den inte gick att flytta utan att den skulle skjutas sönder på plats.

Klockan 12.45 var räddningstjänsten och ambulanser på plats. En timme senare kl 13.45 sköt polisens tekniker sönder bomben. Det visar sig då att bomben var en attrapp. Det som föreföll vara laddning visade sig vara stenflis. Den särskilda händelsen avslutades kl 13.50 och avspärningarna upphävdes.

Bombhot inkom också vid flera tillfällen bl a rörande en bil parkerad utanför polishuset. Dessutom inkom ett flertal oidentifierade telefonsamtal med obestämda uppgifter om fara för omfattande ordningsstörningar på olika platser i Göteborgs centrum. Vid kontroll på platserna visade det sig att inga oroligheter förekom på de platser som uppgivits. Händelserna bedömdes av kommenderingsstaben som försök att splittra polisens resurser, s k police-fishing.

4.3.4.7 Beslut om inresekontroll

Information inkom under dagen att det med Stena Lines färja Carisma som skulle angöra Göteborg kl 17.30 fanns ett 100-tal resenärer som med ledning av uppträdande, klädsel och bagage kunde antas vara på väg till Göteborg i syfte att ta aktiv del i de pågående oroligheterna.

Efter föredragning av kommenderingsledningen och efter föreskrivet samråd med Rikspolisstyrelsen beslutade länspolismästaren med stöd av 5 kap 2 § utlänningsförordningen (1989:547) att gränskontroll skulle genomföras av inresande passagerare som ankom från Fredrikshamn i Danmark under tiden 15 juni 2001 kl 17.00 till påföljande dag kl 12.00. Beslutet motiverades med att det var nödvändigt för att polisen skulle kunna upprätthålla allmän ordning i Göteborg i samband med EU-toppmötet den 15 till den 16 juni. Vid Stena Rederi ABs färja Carisma ankomst genomfördes en fördjupad inresekontroll under ledning av chefen för Juliette 11. Kontrollen resulterade i att 23 personer avvisades.

4.3.4.8 EU-eskorter

President Bush avresa på morgonen från Göteborg genomfördes utan några störningar. Ett stort antal EU-eskorter för deltagande stats- och regeringschefer och utrikesministrar utfördes i Göteborg och från Landvetter flygplats till Göteborg under dagen. Totalt finns under dygnet ca 300 händelserapporter om sådan polisinsatser. Alla eskorter kunde genomföras utan störningar.

En limousine som omkring klockan 12.00 i korsningen Parkgatan - Södra vägen angreps och skadades av aktivister enligt nyhetsprogram i TV ingick inte i EU-eskorterna utan var en privat transport helt utanför EU 2001-kommenderingen.

4.3.4.9 Den inställda arbetsmiddagen på Trädgårdsföreningen

I samband med att hotbilden togs fram inför EU-mötet hade det tidigt framkommit att det fanns en uttalad vilja från aktivister att försöka störa arbetsmiddagen på Trädgårdsföreningen under fredagskvällen genom inträngningsaktioner. Om detta misslyckades skulle aktionen övergå i skadegörelse i centrala staden. Underrättelserna gav vid handen att det fanns planer på att använda sig av gatsten, ammoniakflaskor m m för att hålla polis på avstånd.

I hotbilden för fredagen den 15 juni framgår att iakttagelser gjorts av aktivister försedda med Molotovcocktails. I samband med de våldsamma upploppen på Götaplatsen och Kungsportsavenyn användes enligt polismännens uppgifter också s k Molotovcocktails för att sätta eld på möbler och s k baja-major.

Efter övervägande om brandriskerna och efter samråd med stabschefen och chefen Qvintus 10 meddelade kommenderingschefen följande beslut som överlämnades till utrikesdepartementets EU 2001-sekretariat:

”Polismyndigheten har, efter samråd med Säkerhetspolisen, beslutat att Europeiska Rådets arbetsmöte med middag på Trädgårdsföreningen i Göteborg den 15 juni 2001, kl 20.00 – 23.00 inte kan genomföras med hänsyn till ordningen och säkerheten inom de centrala delarna i Göteborg.

Ordningen och säkerheten har under dagen utsatts för mycket allvarliga störningar varvid både personer och egendom har skadats. Kriminella förväntas att med

utomparlamentariska metoder komma att störa ordningen och säkerheten under kvällen.”

4.3.4.10 Flyttningen av delegationer

Under eftermiddagen framförde Island till UD:s 2001-sekretariat att man önskade byta hotell på grund av upploppen i centrala Göteborg. Sekretariatet medverkade till en förflyttning av delegaterna till Hotel Gothia Towers inom avspärrat område vid Svenska Mässan.

Kommenderingsledningen framförde till UD 2001-sekretariatet önskemål om att övriga delegationer på hotellen på Kungsportsavenyn flyttade till andra hotell där det erfordrades ett mindre antal poliser för att bevaka och förhindra inträngningar än vad som var fallet på Kungsportsavenyn. Önskemålen tillgodosågs av UD.

4.3.4.11 Polisinsatsen vid Nätverket Göteborg 2001:s demonstration

Den 15 juni 2001 genomförde Nätverket Göteborg 2001 en tillståndsgiven allmän sammankomst kl 18.00- 22.00 i ett demonstrationståg som gick från Järntorget till Götaplatsen och med ett efterföljande protestmöte. De organisationer som stod bakom demonstrationen hade kommit överens med Kilo 71 att demonstrationståget inte skulle övervakas av uniformerad polis utan endast åtföljas av ett fåtal civilklädda poliser från Kilo 71. Kommenderingschefen gav sitt medgivande till detta.

Inför demonstrationen hade kommenderingschefen beslutat att avspärningar skulle upprättas längs med Kungsportsavenyns västra sida samt runt Götaplatsen för att polisen skulle ha en möjlighet att säkerställa demonstrationsrätten.. Detta gjordes också för att förhindra ett upprepande av de våldsamma upploppen som ägt rum i området tidigare under dagen. Tillfartsvägarna på västra sidan av Kungsportsavenyn – dock inte Vasagatan – spärrades av med containrar under eftermiddagen och tidig kväll. Vid Götaplatsen ställdes containrar upp dels i Berzeliigatans anslutning till Götaplatsen och dels i Viktor Rydbergsgatans anslutning till Götaplatsen. Containrar ställdes också upp från Kungsportsavenyn 1 och norrut till Vallgraven med undantag för Nya Allén och Parkgatan. Avsikten var inte att spärra av de aktuella områdena utan att förhindra att grupper med aktivister skulle kunna göra rusningar mellan olika kvarter samt in och ut ur demonstrationståget. Det var möjligt att röra sig fritt på båda sidorna om containrarna och att passera genom öppningarna vid Vasagatan, Parkgatan och Nya Allén.

Chefen för avdelningen Alfa 11, som var polisinsatschef vid Nätverket Göteborg 2001:s demonstration, avdelade tre uniformerade grupper för att följa demonstrationståget. De tre grupperna, som var iförda skyddsutrustning, följde demonstrationen på visst avstånd och hade ett uttalat uppdrag att snabbt kunna undsätta de civilklädda polismännen från Kilo 71 om dessa attackerade.

Arrangörerna för demonstrationen höll innan marschen påbörjades från Järntorget vid flera tillfälle informationstal till de församlade och klargjorde att maskerade demonstranter inte var välkomna i demonstrationståget.

Läget var spänt under marschen mot Götaplatsen. De civila poliserna observerade svartklädda aktivister på olika platser utefter demonstrationsvägen. Vid uppställning inne i Haga attackerade s k skinheads demonstranterna. Kilo 71 uppmärksammade detta och en grupp ur Alfa 11 kom till platsen för att skydda kön på demonstrationståget. Marschen kunde sedan genomföras utan ytterligare polisingripanden. Omkring 25 000 personer deltog i demonstrationen. Täten av tåget var framme vid Götaplatsen omkring kl 19.30 och då var fortfarande delar av demonstrationståget kvar på Järntorget. Marschen och protestmötet kunde genomföras utan märkbara störningar av ordningen och säkerheten.

4.3.4.12 Polisinsatsen vid Vasaplatsen

Genom flygblad och information på Internet hade en - vad aktivisterna kallar - gatufest - Reclaim the Streets - annonserats ut till fredagen den 15 juni 2001 på Kungsportsavenyn framför Sora Teatern. Det fanns inga underrättelser om alternativa platser.

Kommenderingschefen gav chefen Qvintus 10 uppdraget att vara polisinsatschef vid gatufesten. Under Nätverket Göteborg 2001:s demonstration fick chefen Qvintus 10 information från chefen Romeo 11 att spaningspatruller i Romeo 11 erhållit information om att gatufesten i stället skulle hållas på Vasaplatsen.

Chefen Delta 11 som av chefen Qvintus 10 fått i uppdrag att bevaka demonstrationen Nätverket Göteborg 2001 grupperade sin avdelning utmed hela demonstrationsvägen. När demonstrationståget passerade Vasaplatsen observerade chefen Delta 11 hur en lastbil körde upp på gräsmattan vid Vasaplatsen. På flaket fanns musik- och högtalarutrustning. Mycket folk strömmade till platsen. Då personal ur Delta 11 tog kontakt med personerna vid lastbilen blev stämningen omedelbart mycket hotfull. Chefen Delta 11 beslutade i anledning av det spända läget att med sin personal lämna platsen samtidigt som han informerade Yankee 1 om det inträffade.

Chefen Qvintus 10 beordrade nu underställda polisenheter till Vasaplatsen. Strax efter kl 20.30 var Alfa 11 på plats i korsningen Aschebergsgatan/ Parkgatan. Chefen Qvintus 10 meddelade beredskapsnivå gul (se avsnitt 3.3.4.3 – kommenderingsorder 200). Samtidigt förekom rusningar av mörklädda personer både i Kungsparken bakom Sora teatern och i Vasaparken. Chefen Qvintus 10 beordrade att broarna skulle säkras och efter cirka tio minuter meddelade Lima 41 att Kungsportsbron var stängd. Samtidigt hade poliskedjor ställt upp på Storgatan och Aschebergsgatan.

Syftet med polisinsatsen var att med polisstyrkor gå in på Vasaplatsen för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Festen skulle endast avbrytas om svårare oordning eller svårare hinder för trafiken uppstod. Aktivisterna skulle förhindras ta sig in innanför Vallgraven via broarna över Vallgraven. Chefen Qvintus 10 hade avdelat personal för att säkerställa eventuella avspärningar vid Vasabron/ Brunnsparcken och vid Hedens busstation.

Radiosambandet stördes nu återigen ut och chefen Qvintus 10 hade mycket stora svårigheter att upprätthålla radiosamband med sina avdelningschefer. Order som gavs kvitterades av en spökröst och det förekom falsk ordergivning och ständiga larmanrop. Det finns i länskommunikationscentralens händelserapportsystem för

kvällen den 15 juni endast ett fåtal anteckningar – en naturlig följd av att radiosambandet slogs ut.

Enheter från olika avdelningar fanns nu uppställda på en linje från Kungsportsavenyn i öster till Sprängkullsgatan i väster men chefen Qvintus 10 kunde inte utnyttja dem effektivt eftersom han saknade ett fullgott samband. Han fick förlita sig till att via mobiltelefon och genom ordonnanser få ut sina order och att på samma sätt få in rapporter om läget från de olika enheterna. Han kunde inte heller överblicka de olika enheternas insatser.

Klockan 21.00 hade chefen Qvintus 10 sammanlagt 709 polismän under sitt befäl i området.

Klockan 20.50 gick ett meddelande fram över radion att det fanns ett 50-tal stenkastande aktivister med rånarluvor på Vasaplatsen och att det var möjligt att innesluta dem vid spårvagnshållplatsen. Chefen Qvintus 10 utsåg chefen India 41 till platschef för Vasaplatsen och gav denne order att utföra insatsen. Några minuter senare meddelade Mike 11 och Sierra 11 att enheter från dem strax skulle vara på plats.

Strax före kl 21.00 började Alfa 11 gå in på Vasaplatsen från korsningen Storgatan/Aschebergsgatan. Över polisradion inkom samtidigt rapport att polis var i underläge på Vasaplatsen samt att India 41 ville ha en avspärrning av Vasagatan. Klockan 21.03 rapporterades våldsamt upplopp över polisradion.

Händelseförloppet i området Vasaplatsen, Vasagatan och Vasaparken har ingående beskrivits i Göteborgs tingsrätts dom mål nummer B 7521-01. Målsägandeförhören med polismän citeras.

Polisman 1:

”När han och hans fyra kollegor anlände till Vasagatan blev han ombedd av den polis som var chef för den poliskedja som stod uppställd över Vasagatan (fortsättningsvis Vasagatangruppen) att skydda de poliser med hundar (som stod uppställda med fronten österut) mot stenkastning österifrån, dvs i riktning från korsningen Vasagatan-Aschebergsgatan. Västerut längs Vasagatan och bortom Vasagatangruppen, som uppgick till uppskattningsvis 10-15 man, såg han en stor samling svartklädda personer. Vasagatangruppen hade som uppgift att spärra Vasagatan för personer som kunde tänkas vilja ta sig fram till Vasaplatsen västerifrån via Vasagatan. I detta läge uppfattade han inte att det förekom någon stenkastning längs Vasagatan västerifrån. Sambandet mellan de olika poliserna skedde inte via radio utan genom att poliserna ropade till varandra. För att skydda hundförarna mot angrepp från Vasaplatsen ställde han upp sin piketgrupp på linje framför hundförarna med fronten i riktning mot Vasaplatsen, dvs österut. Samtidigt hörde han att oväsendet bakom honom

ökade. Han märkte också att det började komma stenar farande bakifrån och han kunde se att det kom ett angrepp från det hållet, dvs västerifrån. I samma skede slogs hans batong ur hans hand på grund av sten som kastats österifrån. Han insåg att hans piketgrupp inte skulle klara sig om den stod kvar på platsen och beordrade därför gruppen att göra en framstöt i riktning mot korsningen Vasagatan/ Aschebergsgatan. Då piketgruppen ryckte fram sprang folk undan till området runt kiosken i det sydöstra hörnet av gatukorsningen. Det var fullt med folk i området när framstöten gjordes men han kan inte säga hur många personer det var fråga om. Då piketgruppen kommit ett litet stycke in i Vasaparken kunde han konstatera att piketgruppen var kringränd och att piketgruppens fem man var alldeles för få i förhållande till den folkmassa som sig uppehöll på platsen för att piketgruppen skulle kunna fortsätta framstöten. I den situationen kände han en kraftig smäll över ryggen. Han vände sig då om och såg då en gråklädd kille som stack iväg. Han hann inte se om killen hade något tillhygge eller ej. Eftersom de endast var fem man i gruppen lät han killen som angripit honom löpa. I den uppkomna situationen drog sig piketgruppen därefter tillbaka västerut. Då den befann sig längs husfasaden på det hus som ligger i korsningens sydvästra del där ett café, Café Java, är inrymt blev den angripen. Det kastades olika föremål mot piketgruppen bl a från kioskhället. Då han och hans kollegor förflyttade sig västerut in på Vasagatan upptäckte han att Vasagatan-gruppen var borta och att det började strömma till folk från bl a Erik Dahlbergsgatan av vilka några var utrustade med tillhyggen medan andra kastade olika föremål. Då piketgruppen återkommit till den plats från vilken framstöten inletts undersökte han möjliga flyktvägar för piketgruppen och kunde då konstatera att den enda framkomliga vägen var att retirera västerut längs Vasagatan. Samtidigt såg han att folkmassan tätnade vid korsningen Vasagatan/ Aschebergsgatan och han insåg då att han och hans kollegor skulle bli ihjälslagna om de stod kvar på platsen. Parallellt med detta hörde han antingen ett skott eller ljudet när hans kollega Thomas Säfström, föll omkull. Därefter såg han – på den del av Vasagatan som han hade i sitt synfält – en folkmassa som stormade fram mot honom och hans kollegor. Thomas Säfström låg då utslagen på gatan och stirrade helt frånvarande rakt upp i luften. Det är hans uppfattning att han och hans kollegor var de enda polismän som fanns i Thomas Säfströms närhet när han såg den annalkande folkmassan storma fram mot platsen där han och hans kollegor befann sig. I detta läge hade han inte en aning om vad som fanns bakom (väster om) honom och han tog då fram sitt tjänstevapen och hoppades att han skulle hinna göra vapnet skjutklart innan folkmassan hunnit närma sig alltför

mycket. Det kom stenar farandes mot honom och hans kollegor. Han fick s k tunnelseende när folkhopen närmade sig. Han förflyttade sig några meter österut. Därefter sköt han ett varningsskott rakt ned i marken eftersom han upptäckt att det satt en person i ett träd och därför bedömde det som minst farligt att sikta mot marken. Attacken stannade av och folkhopen flydde tillbaka i riktning mot kiosken. Det fortsatte att komma stenar farande. Han såg en person framför sig, Hannes Westberg. Han hade sett denne tidigare när piketgruppen retirerade tillbaka längs husväggen vid Café Java. Hannes Westberg var oerhört aggressiv och angrep piketgruppen gång på gång. Hannes Westberg uppehöll sig långt fram bland dem som kastade sten. Efter det att han avlossat sitt varningsskott hördes ytterligare något eller några skott. Därefter såg han Hannes Westberg vingla till och försvinna ur hans synfält. Han återvände då till Thomas Säfström. En polisstyrka från Stockholmspiketen rundade i det ögonblicket det nordvästra hörnet av den nu aktuella gatukorsningen. Där ligger en jourbutik, 7-eleven. Han och chefen för den piketstyrkan släpade in Thomas Säfström i en annan jourbutik på Vasagatans södra sida.”

Polisman 2:

”Det rådde en ganska aggressiv stämning i den folksamling som fanns i området kring Vasagatan när han och hans kollegor anlände dit. Folkmassan skanderade bl a ”nazipoliser”. Det var svårt att se andra kollegor på grund av den stora folkmängden. Möjligheterna att kommunicera via radio var begränsade på grund av störningar i form av bl a - ’spökröster’, falsk ordergivning och felaktiga larmanrop. Det var vidare svårt att göra sig hörd muntligen på grund av den höga ljudnivån på platsen. Vid den första framstöt som piketgruppen gjorde österut uppehöll sig mellan 50 och 100 personer i området kring korsningen Vasagatan/ Aschebergsgatan. Dessa personer kastade sten och andra föremål på poliserna. Taktiken gick ut på att skingra folkmassan och för en kort stund lugnade det ned sig. Efter några minuter kom sedan en ny anstormning österifrån och piketgruppens fem poliser var alldeles för få varför gruppen retirerade västerut över Aschebergsgatan till husfasaden vid Café Java. Piketgruppen blev där uppträngd mot väggen och den bedömningen gjordes att det var säkrast att retirera västerut på Vasagatan. Gruppen backade därför tillbaka till utgångspunkten för den nyss genomförda framstöten med avsikten att förena sig med Vasagatangruppen. Denna grupp hade emellertid drivits undan. Samtidigt som han backade Vasagatan västerut stötte han på något på marken. Det visade sig vara Thomas Säfström som låg där. Dennes hjälm låg ytterligare en bit bort, kanske 3-4 meter. Denna situation

blev på något sätt som ett startskott eller en tändvätska för folkmassan som uppehöll sig lite längre österut. Det verkade som om folkmassan tänkte 'nu har vi piketgruppens poliser mot repet, nu har vi dom i en fälla.' Folkmassan angrep nu på nytt österifrån in på Vasagatan som om den fått en signal eller ett tecken. I detta läge hade han och hans kollegor inte längre möjlighet att upprätthålla något samband och det var inte heller möjligt att hålla reda på vem av kollegorna som befann sig närmast på grund av tunnelseende. Det fanns ingenstans att fly undan. Det var en folkmassa på mellan 50 och 100 personer som kom springande i riktning mot honom och hans kollegor och som samtidigt gapade och skrek och kastade olika föremål mot poliserna. Han gick några meter i riktning mot folkmassan, tog fram sitt vapen och höll upp det. Han kunde inte se att detta fick någon effekt. Han gjorde vapnet skjutklart samt avlossade därefter ett varningsskott upp i luften. Han hörde efteråt flera knallar. Situationen var så kaotisk att det var uteslutet att notera hur många skott som avlossades. Om han hade vetat att det funnits kollegor bakom honom skulle han aldrig ha avlossat varningsskottet utan istället litat på att han skulle fått hjälp av kollegorna. Inte någon skulle emellertid i den situationen som förelåg ha vänt sig om. Sedan han avlossat sitt varningsskott och hört ytterligare knallar retirerade folkmassan österut. Kanske 20-30 personer stannade upp i korsningen Vasagatan/Aschebergsgatan medan andra delar av folkmassan drog sig undan till området runt kiosken. På detta sätt lyckades han och hans kollegor skapa distans till den skadade Thomas Säfström som alltjämt låg kvar på samma ställe som tidigare men folkmassan som just retirerat utgjorde alltjämt ett hot för honom och hans kollegor. I detta läge såg han Hannes Westberg på ett avstånd om 8-10 meter. Hannes Westberg uppträdde väldigt aggressivt och hade sådan blick att han uppfattade Hannes Westberg som 'påtänd'. Han såg ingen annan agera på det sätt som Hannes Westberg gjorde. Han uppfattade Hannes Westberg som en uppviglare som försökte få folkmassan att agera igen. Han såg att Hannes Westberg hade en käpp eller en pinne i ena handen och att Hannes Westberg skrek någonting men han kunde inte uppfatta vad. Hannes Westberg var ensam. Bakom (öster om) denne fanns det personer som uppehöll sig i korsningen Vasagatan/Aschebergsgatan och i höjd med kiosken ytterligare delar av den folkmassa som just retirerat. Han såg när Hannes Westberg blev skjuten och att denne då vände sig om och sedan sprang runt hörnet vid Café Java. I det skedet upphörde stenkastningen för en stund. Strax därefter anlände förstärkning. Han blev kvar på platsen eftersom hotet för angrepp från folkmassan som fortsatte att kasta sten och flaskor mot polisen kvarstod. Han har tidigare blivit knivhuggen i ryggen. Den känsla han upplevde i

samband med den nu aktuella händelsen påminner mycket om den känsla han erfor när han blev knivhuggen, det var fråga om att slåss för sitt liv, en form av dödsångest.

På Vasaplatsen och i närområdet kring Vasaplatsen fanns under kvällen den 15 juni också personer som bråkade med dem som deltog i Reclaim the City-aktionen. I ett vittnesmål avger en polisman följande berättelse.

”Då han och hans kollegor bildade kedja över Storgatan kom det ett gäng yngre killar, 20 – 25 stycken, som uppgav att dom fick stryk av personer som deltog i den av Reclaim the City anordnade tillställningen och som bad att få passera poliskedjan. Personer som deltog i den av Reclaim the City anordnade tillställningen angrep de som kom sist i gänget med de yngre personerna. Han såg att Hannes Westberg angrep personer i det nyss nämnda gänget. Han vet inte vad dessa var för personer. Han hörde sedan att det ropades ’släpper Ni igenom nassar men inte oss’ till honom och hans kollegor. 10-12 personer som befann sig innanför poliskedjan tog sig sedan upp till spårvagnshållplatsen och hämtade stenar och flaskor och återvände och kastade stenarna och flaskorna, till en början över poliskedjan men efter hand mot poliserna.

Klockan 21.17 begärdes ambulans till korsningen Aschebergsgatan/ Vasagatan över polisradion med anledning av att en person skottskadats. Klockan 21.19 informerades över polisradion att aktivister slog sönder rutorna på Vasagatan mellan livsmedelsaffären Bogö och Vasaplatsen. Samtidigt pågick upploppet vid Vasaplatsen med spridning upp i Vasaparken. Klockan 21.42 gjorde Foxtrot 31 en framryckning genom Vasaparken och lyckades driva undan en del aktivister. Våldsamheterna rörde sig hela tiden runt området kring Vasaplatsen och Vasakyrkan. Samverkansbefäl från räddningstjänsten fanns hos chefen Qvintus 10. Detta möjliggjorde snabb sjukvård för skadade på Vasaplatsen. Räddningstjänsten hade sin brytpunkt på Heden.

Polismän rapporterade kl 21.46 att de mött 150 aktivister med gatsten vid korsningen Storgatan/ Karl Gustavsgatan och att de var tvungna att snabbt omgruppera. Strax före klockan 22.00 biträdde delar av Alfa 51 polisavdelningen India 81 som befann sig i norra delen av Vasaparken. Avdelningarna blev vid tillfället helt inringade av en skanderande folksamling aktivister. Stämningen var mycket hotfull och Alfa 51 begärde kl 21.58 hjälp av Foxtrot 31. Foxtrot 31 lyckades skingra folksamlingen. Några minuter senare meddelades att aktivister slog sönder bilar på Molinsgatan och att de drog upp stolpar för att använda som tillhyggen. Klockan 22.10 meddelades att ett antal aktivister beväpnade sig med sten vid korsningen Geijersgatan/ Arkivgatan. Qvintus 10 gav order om att samtliga avdelningar skulle omgruppera till säker plats. Ordern uppfattades inte av alla avdelningar på platsen. Klockan 23.09 gav Qvintus 10 order om att polisenheterna skulle omgruppera och klockan 23.22 rapporterade enheter ur Foxtrot 31 att det var lugnt i och omkring Vasaparken och Vasaplatsen.

4.3.4.13 Beväpnad man på balkong vid Vasaparken

Spanare ur Kilo 11 hade fått information från en näringsidkare i området att en person beväpnad med skjutvapen befann sig på en balkong på Götabergsgatan.

På grund av den beväpnade mannen på balkongen hindrades India 81 att göra en framryckning in mot Vasaparken för att understödja polismännen i parken. Polismännen i Vasaparken fick på grund av detta inte den förstärkning de skulle haft. En polisinsats gjordes mot lägenheten och man konstaterade att mannen på balkongen innehade en luftpistol. Ärendet polisanmälades.

4.3.4.14 Omfallsplanering

Efter händelserna på Vasaplatsen kvällen den 15 juni sammanträffade kommenderingschefen, chefen Qvintus 10 och chefen India 81 vid midnatt på polishuset. Man gick igenom det svåra ordningsläget under kvällen och drog upp riktlinjerna för det fortsatta arbetet.

Kommenderingschefen utsåg chefen India 81 med erfarenhet av stora poliskommenderingar i Stockholm till polisinsatschef med biträde av chefen Qvintus 10. Uppdraget var att med tillgängliga resurser säkerställa den allmänna ordningen i centrala Göteborg.

Klockan 01.00 genomförde kommenderingschefen tillsammans med polisinsatschefen en utsättning i polishuset där stabspersonalen och de tjänstgörande avdelningscheferna deltog. Polisresurser och tjänstgöringstider övervägdes ånyo. Därefter tilldelades avdelningarna arbetsuppgifter.

Under natten genomfördes ett flertal visitationer enligt 19 § polislagen av de personer som gick in eller lämnade Schillerska gymnasiet. Inga allvarliga störningar av ordning och säkerheten inrapporterades till kommenderingsstaben under natten.

4.4 Lördagen den 16 juni

4.4.1 UNDERRÄTTELSE

Efter händelserna fredagen den 15 juni gjorde kriminalunderrättelseroteln en analys av de underrättelser som förelåg inför lördagen den 16 juni. Av rapporten framgick,

- att Ya Basta avsåg att delta i Göteborgsaktionen 2001:s demonstrationen den 16 juni,
- att det i Göteborgsaktionen 2001:s demonstration även skulle finnas militanta aktivister,
- att observationer av aktivister med sk Molotovcocktails hade gjorts,
- att det bland aktivisterna har utbjudits ett armborst till försäljning av en tysk demonstrant,
- att en det fanns obekräftade uppgifter om att det i ett fordon som anlänt under natten medförts flera hagelgevär och slangbomber, och

- att ungdomar talat om att medföra vapen den 16 juni för att skjuta mot polisen eftersom polisen skjutit mot demonstranter.

I rapportens sammanfattande slutsats konstateras följande.

”Militanta aktivister förväntas försöka agera fullt ut även den 16 juni. Deras ledningsstruktur är sargad men de bedöms kunna utföra samlade aktioner i samband med Göteborgsaktionen 2001:s stora demonstration från Linnéplatsen - Götaplatsen. Fortsatt konfrontation med polis och förnyad skadegörelse är därför att vänta den 16 juni. Ya Bastas deltagande i demonstrationen utgör en riskfaktor för att ett nytt försök att nå mässområdet kan göras.

Nyanlända militanta aktivister förstärker inte bara numerären utan kan även förstärka beväpningen. Användandet av sprängmedel (tex slang-bomber) och skjutvapen mot polis ligger inom möjligheternas ram. Aktionerna tenderar att alltmer riktas direkt mot polisen istället för EU-toppmötet.

Det kan hållas för troligt att antalet fredliga demonstranter i Göteborgs-aktionens demonstrationståg blir lägre än väntat på grund av rädsla för bråk.”

Därutöver förelåg en hotbildsanalys med anledning av en nazistfest som skulle äga rum den 16 juni. Uppgifter hade under en längre tid kommit in till Polismyndigheten om att en nazistfest planerades och ställföreträdande kommenderingschefen begärde därför den 15 juni en analys av hotbilden. Rapporten presenterades den 16 juni och i den konstaterades att sannolikheten för att nazistfesten skulle genomföras var stor. Uppgifterna pekade på att festen skulle hållas någonstans inom polisområde 2 - Borås.

4.4.2 ORDER

4.4.2.1 Kommenderingsorder 0616

Kommenderingsordern för den 16 juni omfattade följande händelser:

- a) Demonstration Linnéplatsen – Götaplatsen kl 09.30 –14.00, Göteborgsaktionen 2001 - SCA Syndikalisterna var ansvarig anordnare.
Till polisinsatschef utsågs chefen Alfa 51.
- b) Avslutning av EU-mötet – eskorter/ vägvisning från Svenska Mässan till Göteborg-Landvetter flygplats.
- c) Potatisfestivalen i Alingsås kl 17.00 – 03.00.
- d) Postgirot Open i Skövde kl 10.00-12.30.
- e) Ordningshållning i centrala Göteborg

- Fritt Forum - Rosenlund kl 10.00-24.00.
- Falun Gong - Charles Felix Lindbergs Plats kl 10.00-12.00 och 14.00-17.00
- Falun Gong - Slottskogen/ Linnéplatsen kl 14.00-17.00.
- Falun Gong - Kungsparken kl 10.00-12.00 och 14.00-17.00.
- Övriga demonstrationer och manifestationer (totalt 16 stycken) enligt särskild sammanställning som bilagts ordern.

Under orderavsnittet Genomförande uppdrogs arbetsuppgifter till divisioner och avdelningar.

Division Qvintus 10 skulle vara beredd

- att fullgöra bevakning/ övervakning av området utanför avspärningarna vid Svenska Mässan,
- att ha beredskap för att ingå i tunga eskorter och återresa till Landvetter flygplats m m,
- att utgöra reservstyrka vid Göteborgsaktionen 2001:s demonstration från Linnéplatsen till Götaplatsen kl 09.30 – 14.00,
- att utgöra reservstyrka i kommenderingen för polisinsatser vid eventuella färdvägsblockeringar, demonstrationer m m, och
- att på order av Kommenderingschefen leda samordnade polisinsatser.

Chefen Alfa 11 ska vara beredd att som Qvintus 30 leda polisinsats med ytterligare avdelningar.

4.4.3 RESURSER OCH UPPDRAG

Nedanstående tabell redovisar hela avdelningar och divisioner. Redovisningen omfattar en kortfattad beskrivning av avdelningarnas arbetsuppgifter och arbetstidsförläggningen i stort. Utöver vad som här redovisas fanns också vissa personalenheter för lednings- och stabsarbete.

Avdelning	Antal polismän	Arbetad tid	Arbetsuppgifter, anteckningar
Alfa 11	46	12.00-03.00	Ordningshållning innanför Vallgraven 12.00-19.00, polisinsats Järntorget 19.00-23.30
Alfa 21	46	23.00-07.00	Underställd Qvintus 11 vid polisinsats Järntorget, transportstyrka samt ordningshållning i centrala Göteborg.
Alfa 31	46	12.00-04.30	Bevakning polisstationen Tredje Långgatan 12.00-17.00. Underställd Qvintus 50 i samband med polisinsats Järntorget 19.00-24.00. Polisinsats Schillerska gymnasiet 24.00-04.30.

Alfa 41	46	07.00-03.00	Biträde vid inre utlänningskontroll Kviberg 08.40, 2 grupper till Sahlgrenska för bevakning 11.00. Underställd Alfa 51 vid Göteborgsaktionens demonstration samt vid polisinsatsen Järntorget underställd Qvintus 50
Alfa 51	46	08.00-01.00	Göteborgsaktionens demonstration 09.30-14.00 därefter ordningshållning i centrala Göteborg. Polisinsats Järntorget 19.00-23.30.
Alfa 61	42	12.15-03.00	Underställd Qvintus 30 vid polisinsats Järntorget. (Alfa 61 var organiserad med förstärkningspersonal som anlände på kvällen den 14 juni)
Bravo 11	86	07.00-20.00	Avdelningen genomförde hotellbevakning enligt kommenderingsorder, var uppdelad i två omgångar som delade dygnet
Charlie 11	76	15.00-19.00 och 23.00-08.30	Bevakning Svenska Mässan, övertidspass under natten för ordningshållning i centrala Göteborg.
Charlie 21	76	07.00-18.00 och 24.00-07.30	Bevakning Svenska Mässan.
Charlie 31	76	09.00-20.00	Bevakning Svenska Mässan. Halva avdelningen underställd Qvintus 11 kl 11.10-13.00 vid Göteborgsaktionens demonstration.
Charlie 41	88	06.30-02.00	Bevakning Svenska Mässan, underställd Qvintus 11 vid polisinsats på Järntorget.
Charlie 51	88	08.00-02.00	Underställd Qvintus 11 vid Göteborgsaktionens demonstration samt vid polisinsats Järntorget.
Charlie 61	39	14.00-21.00	Bevakning Svenska Mässan. (Charlie 61 organiserad med förstärkningspersonal som anlände den 15 juni)
Charlie 71	57	13.00-21.00	Bevakning Svenska Mässan. (Charlie 71 organiserad med förstärkningspersonal som anlände den 15 juni)
Golf 11	42	07.30-02.00, 10.00-19.00 eller 20.00-08.00	Specialenhet där grupper erhöll enskilda uppdrag. Göteborgsaktionens demonstration samt polisinsats Järntorget.

Sierra 11	32	07.00-23.00	Underställd Qvintus 11 vid Göteborgsaktionens demonstration samt polisinsatsen vid Järntorget. Genomförde inbrytning mot person misstänkt för sabotage.
Mike 11	29	07.30-01.30	Underställd Qvintus 11 vid Göteborgsaktionens demonstration samt polisinsatsen vid Järntorget.
Echo 21	84	07.30-02.45, 09.00-02.00, eller 13.00-02.00	Avdelningen deltog i olika polisinsatser under dygnet bl a Göteborgsaktionens demonstration, polisinsatserna vid Järntorget och Schillerska gymnasiet.
Foxtrot 31	38	08.00-01.00 eller 12.00-01.00	Göteborgsaktionens demonstration samt polisinsatsen vid Järntorget.
Romeo 11	15	08.00-01.00	Göteborgsaktionens demonstration samt polisinsatsen vid Järntorget.
Delta 11	32	10.00-04.00	Göteborgsaktionens demonstration samt polisinsatserna vid Järntorget och på Schillerska gymnasiet.
India 11	45	12.00-02.00	Göteborgsaktionens demonstration samt polisinsatsen vid Järntorget.
India 21	46	09.00-02.00	Göteborgsaktionens demonstration samt polisinsatsen vid Järntorget.
India 31	40	07.00-02.00	Göteborgsaktionens demonstration samt underställd Qvintus 50 vid poliinsatsen vid Järntorget.
India 41	23	10.00-01.00	Underställd Qvintus 11 vid Göteborgsaktionens demonstration samt polisinsats på Järntorget. (India 41 var organiserad med förstärkningspersonal som anlände på kvällen den 14 juni)
India 61	99	12.00-02.00	Underställd Qvintus 30 vid polisinsats på Järntorget. (India 61 var organiserad med förstärkningspersonal som anlände på kvällen den 14 juni)
India 81	60	12.00-01.30	Underställd Qvintus 11 vid Göteborgsaktionens demonstration samt vid polisinsatsen på

			Järntorget. (India 81 var organiserad med förstärkningspersonal som anlände på kvällen den 15 juni)
India 91	44	12.00-02.00	Underställd Qvintus 11 vid Göteborgsaktionens demonstration, underställd Q 30 vid polisinsatsen på Järntorget. (India 91 var organiserad med förstärkningspersonal som anlände på kvällen den 15 juni)
Lima 11	71	07.00-19.30	Färdvägsbevakning.
Lima 21	73	07.00-20.00 eller 08.00-02.00	Grupperna i avdelningen har utfört delvis olika uppdrag. Färdvägsbevakning, ordningshållning Vasaparken – Grönsakstorget, Kungsparken och Järntorget.
Lima 31	38	11.00-01.00	Färdvägsbevakning.
Lima 41	38	11.00-02.00	Underställd Qvintus 10 12.00-01.00, vid Göteborgsaktionens demonstration samt vid polisinsatsen Järntorget.
Tango	153	07.00-20.00	Eskortverksamhet. De 61 eskortteamen samt 3 mc-teamen hade olika arbetstider. Angiven tid anger huvudsaklig täckning.
Juliette 11			Juliette 11 utgjordes av ordinarie personal vid LOP/ Gränspolisen som bedrev förstärkt ordinarie verksamhet som avdelning i kommenderingen.
Juliette 21	39	Fördelade över hela dygnet	Inre bevakning Svenska Mässan. Förstärkte bl a Kviberg med personal.
Kilo 11		Fördelade över hela dygnet	Spaningspersonal som följde polisinsatschefer och utförde annan spaning enl. direktiv från spaningscentralen.
Kilo 51		04.00-24.00	Fast bevakning samt rörlig bevakning via helikopter, videolänk.
Kilo 71	6	08.00-22.00	Demonstration Göteborgsaktionen 2001 Polisinsatsen på Järntorget och Schillerska.
November 11	36	10.00-02.00	Uppdrag enligt kommenderingsorder 11 a. Polisinsatsen på Schillerska gymnasiet.

Uniform 11	26	10.00-20.00	Bevakning av omhändertagna personer på Kviberg.
Victor 11	24	Fördelade över hela dygnet	Inre bevakning Svenska Mässan.

4.4.4 HÄNDELSER

Natten till lördagen den 16 juni kom bussar med demonstranter till Göteborg. Efter underrättelser från polisen i Tyskland kontrollerades två bussar med tyska aktivister. Kontrollerna av dessa personer förtgick under större delen av lördagen och ledde till att 94 personer med tyskt medborgarskap avvisades med stöd av utlänningslagen. Bussarna eskorterades av polispatruller under lördagskvällen söderut mot Helsingborg.

Ett stort antal EU-relaterade transporter utfördes under dagen. I polisradions händelserapportsystem finns cirka 150 ärenden registrerade.

4.4.4.1 Göteborgsaktionens demonstration

SAC Syndikalisterna hade sökt och erhållit tillstånd att den 16 juni 2001 genomföra en demonstration från Linnéplatsen till Götaplatsen. I demonstrationen skulle samtliga intresseorganisationer som ingick i den s k Göteborgsaktionen 2001 delta. Alla deltagande organisationer hade enligt demonstrationsledningen skrivit under ett ställningstagande om icke-våld.

Med anledning av de risker för ordningen och säkerheten som förelåg efter de tidigare upploppen i centrala Göteborg genomfördes en insatsanalys inom kommenderingsstaben beträffande lämpliga marschvägar för demonstrationen. Vid ett möte med företrädare för arrangörerna och Göteborgs kommun presenterades olika alternativ.

Kommenderingsledningen förordade att demonstrationen skulle hållas i Slottsskogen i stället för på Götaplatsen och marschvägen skulle ändras. Initiativet togs väl emot av arrangörerna och den nya demonstrationsvägen blev nu Linnéplatsen – Järntorget - Södra Allégatan – Sprängkullsgatan – Linnéplatsen – Slottsskogen där demonstrationen skulle avslutas med ett möte.

Information om ändringen av marschvägen och orsaken till ändringen lämnades till samtliga berörda organisationer inom Göteborgsaktionen 2001 av personal ur Kilo 71.

En gemensam pressinformation genomfördes kl 09.00 på Nya Ullevi där kommenderingschefen, kommunstyrelsens ordförande Göran Johansson och representanter för Göteborgsaktionen 2001 deltog.

På förmiddagen rapporterade spaningsgrupper att grupperingar av aktivister fanns på tvärgatorna till Linnégatan och Sprängkullsgatan och att man hade upptäckt upplag av gatsten. Spaningsgrupperna återkom vid 11-tiden och informerade om att en större

grupp aktivister fanns på Linnéplatsen och att de hade stora och - som de uppfattade det - tunga ryggsäckar med sig. Flera hade beväpnat sig med påkar.

Under samlingen på Linnéplatsen tog Kilo 71 kontakt med demonstrationsledningen och informerade om att det i demonstrationståget troligen skulle finnas personer som var beväpnade och maskerade. Demonstrationsledningen informerades också om att polisens mål var att demonstrationen skulle genomföras efter det koncept man tidigare kommit överens om - ingen uniformerad polis skulle finnas i eller i omedelbar närhet av demonstrationståget. På grund av det mycket spända läget beslutade chefen Kilo 71 i samråd med demonstrationsledningen att personal ur Kilo 71 inte skulle gå med i demonstrationståget.

Underrättelser inkom om en eventuell fritagning av en skottskadad tysk på Sahlgrenska sjukhuset. Del ur Alfa 41 avdelades för bevakning av tysken. Ingripandeberedskapen i centrala Göteborg beordrades att ingå i kommenderingen med uppdrag om samlad bilpatrullering.

När demonstrationståget började förflytta sig Linnégatan norrut gick i mitten av tåget cirka 500 svartklädda deltagare varav flera var maskerade. Demonstrationståget samlade drygt 15 000 deltagare.

Polisinsatschef vid demonstrationen var chefen Alfa 51. Division Qvintus 10 utgjorde reservstyrka under ledning av Qvintus 11. Qvintus 11 grupperade sina enheter i Vasastaden. Aktivister var vid flera tillfällen framme och rekognoserade. Alfa 51 var grupperad strax väster om Linnégatan. I samband med bevakningen påträffades ett stort stenupplag vid muren intill Oscar Fredriks kyrka på Värmlandsgatan inte långt från polisstationen på Tredje Långgatan.

Demonstrationen och de allvarliga risker för ordning och säkerhet som förelåg innebar en stark psykisk påfrestning för polismännen i kommenderingen oavsett var de var grupperade i centrala Göteborg.

Chefen Alfa 51 beslutade efter samråd med Qvintus 11 och kommenderingsstaben att omgruppera. Kommenderingsstaben hade fått underrättelser om att deltagare i demonstrationståget skulle försöka få demonstrationståget eller delar av det att bege sig mot Kungsportsavenyn. För att förhindra att demonstrationståget skulle bege sig mot Kungsportsavenyn eller området innanför Vallgraven spärrade enheter ur Alfa 51, Alfa 41, Alfa 31 och India 31 av broarna över Vallgraven. I samband med detta påträffades flera stora stenupplag invid Sociala Huset.

Chefen Alfa 51 fick förstärkning med ytterligare personal bl a Alfa 31. I anledning härav benämndes chefen Alfa 51 för divisionschef Qvintus 50.

Klockan 11.30 inkom till kommenderingsstaben tips om att delar av demonstrationståget skulle försöka inta en polisstation. Chefen Qvintus 50 gav order om att skydda polisstationen på Tredje Långgatan. Till staben kom samtidigt via spaningscentralen in tips att deltagare i demonstrationståget skulle försöka få tåget eller delar av detta att bege sig mot Kungsportsavenyn.

Tåten av demonstrationståget hade ca kl 12.00 nått Järntorget och ungefär en halv timma senare passerade aktivisterna. Cheferna Qvintus 50 och Qvintus 10 hade vidtagit åtgärder för att placera sina respektive enheter i position för ingripande – Qvintus 50 i väster och Qvintus 10 i öster – för att skapa förutsättningar och genomföra en polisinsats om detta erfordrades.

När demonstrationståget med en större grupp svartklädda aktivister närmade sig Järntorget stördes radiosambandet av ständiga larmanrop vilket gjorde det omöjligt för Qvintus 50 att få fram order till polisinsatsstyrkan. Då de passerat Järntorget och kommit ut på Södra Allégatan började några att springa österut. Det blev emellertid inte någon allmän rusning och efter någon minut var det åter lugnt i demonstrationståget. Ett förnyat försök att få demonstrationståget att ändra riktning gjordes i höjd med Hagakyrkan då ett antal svartklädda aktivister började springa österut men inte heller den här gången blev det någon allmän rusning.

Under marschen rapporterades över polisradion var de svartklädda aktivisterna befann sig i demonstrationståget – när detta överhuvudtaget var möjligt på grund av störningarna av radiosambandet. Klockan 13.12 hade demonstrationståget nått Slottsskogen. Under mötet i Slottsskogen ställde sig de flesta svartklädda aktivisterna lite avsides i förhållande till resten av demonstrationen.

Klockan 13.36 rapporterade chefen Qvintus 50 att alla demonstranter var inne i Slottsskogen på protestmötet och han grupperade nu sina enheter på och intill Linnégatan och med beredskap för att aktivisterna efter mötet i Slottsskogen skulle söka sig mot Linnégatan och försöka störa den allmänna ordningen.

4.4.4.2 Järntorget

Lördagen den 16 juni 2001 genomfördes en polisinsats på Järntorget. Till följd av de anmälningar som riktades mot anställda inom polisen med anledning av polisinsatsen har flera förundersökningar inletts. Några förundersökningar har avslutats men andra pågår fortfarande. Med anledning av de förundersökningar som fortfarande pågår lämnar Polismyndigheten inte någon redogörelse för polisinsatsen. Polismyndigheten avser att komplettera utvärderingen i dessa delar när den rättsliga prövningen är avslutad.

4.4.4.3 Schillerska gymnasiet

Lördagen den 16 juni 2001 genomfördes en polisinsats vid Schillerska gymnasiet. Till följd av de anmälningar som riktades mot anställda inom polisen med anledning av polisinsatsen har flera förundersökningar inletts. Några förundersökningar har avslutats men andra pågår fortfarande. Med anledning av de förundersökningar som fortfarande pågår lämnar Polismyndigheten inte någon redogörelse för polisinsatsen. Polismyndigheten avser att komplettera utvärderingen i dessa delar när den rättsliga prövningen är avslutad.

4.4.4.4 Gripandet av en person misstänkt för sabotage av polisens samband

Under EU 2001-kommenderingen hade det - som ovan angivits - förekommit upprepade störningar av trafiken i polisradion. Bland annat hade någon obehörig besvarat anrop, spelat musik och skrikit slagord i etern. Det hade även förekommit

ett stort antal falska/ felaktiga larmanrop. Också under lördagsdygnet förekom i polisradion ett stort antal larm - drygt 200 stycken - varav de flesta falska.

Experter från Säkerhetspolisen försökte redan under torsdagen den 14 juni spåra störningskällorna. Spårningsinsatserna ledde bl a till att störningssändningarna kunde konstateras vara reläade till polisens länskommunikationscentral via en radiomast placerad i Bergsjöområdet. Spaningsinsatserna koncentrerades till det område som täcktes av masten och resulterade i att polisen på kvällen lördagen den 16 juni kunde klara ut att störande utsändningar av på polisens använda radiofrekvenser gjordes från en lägenhet i Partille.

Klockan 21.55 genomförde personal från avdelningen Sierra 11 en insats mot lägenheten i Partille och en person greps misstänkt för sabotage av polisens radiotrafik. I lägenheten påträffas bl a en dataenhet, radiosändare/ mottagare och radioscanner.

Den misstänkte dömdes i tingsrätten till fängelse ett år och två månader. Domen har vunnit laga kraft.

4.5 Söndagen den 17 juni 2001

4.5.1 ORDER

4.5.1.1 Kommenderingsorder 0617

Kommenderingsordern för söndagen den 17 juni omfattade följande händelser.

- a) Postgirot Open i Göteborg kl 05.00-22.00. Varvbana med målgång Götaplatsen. Beräknad målgång kl 15.00-16.00.
- b) Ordningshållning i centrala Göteborg.
  - Demonstrationer och manifestationer enligt särskild sammanställning,
  - Fritt Forum Göteborg, allmän sammankomst, Rosenlundskanalen kl 10.00-22.00, och
  - Falun Gong, uppvisning, Gustav Adolfs Torg kl 17.00-18.30.
  -

4.5.1.2 Kommenderingsorder 0617b

Den kompletterande kommenderingsordern för söndagen den 17 juni tog upp rutiner för avveckling av EU 2001-kommenderingen. I ordern reglerades hur avrustningen skulle gå till. I order fanns även en plan för information och avtackning av de olika divisionerna och avdelningarna samt reglering av vissa arbetstidfrågor.

4.5.2 HÄNDELSER

När lördagsdygnet den 16 juni övergick i söndagsdygnet den 17 juni pågick fortfarande polisinsatsen vid Schillerska gymnasiet. I de tillfälliga arrestlokalerna på Kviberg fanns vid dygnsskiftet 86 personer som var omhändertagna.

Klockan 01.00 meddelade spaningspersonal att det var mellan 50 och 60 ungdomar som dansade utanför Schillerska gymnasiet och ungefär lika många tittade på men att det i övrigt var lugnt. Strax efter klockan 01.00 konstaterades att det inte längre fanns

ett sådant behov av transportkapacitet av omhändertagna och gripna att Göteborgs Spårvägar behövde hålla kvar sina chaufförer på övertid.

Klockan 01.55 meddelade det yttre befälet för ingripandeverksamheten i centrala Göteborg att boende i anslutning till området Fritt Forum vid Rosenlund klagat på hög musik. Uppgifterna kontrollerades via spaningscentralen som senare kunde meddela att det fanns mellan 200 och 300 personer inne på Fritt Forum och att flertalet av dem var personer som deltagit i den allmänna sammankomsten på Järntorget under lördagskvällen den 16 juni. Personal ur Kilo 71 kunde meddela att stämningen vid Fritt Forum var bra.

Klockan 02.15 meddelade chefen Alfa 31 att husrannsakan vid Schillerska gymnasiet var avslutad. Några vapen hade inte påträffats vid husrannsakan. Personer som hade anträffats i samband med husrannsakan hade kontrollerats och i samband därmed hade utlänningskontroll genomförts av vissa personer. Dessa utlänningskontroller var ännu inte avslutade utan pågick fortfarande men övriga kontroller var nu avslutade och boende på Schillerska gymnasiet började återvända till skolan. Därmed upphörde den polisiära bevakningen av skolan. Vid polisinsatsen på Schillerska gymnasiet omhändertogs 28 personer med stöd av 11 § polislagen för utvidgad kontroll enligt utlänningslagen. Av dessa togs 7 personer i förvar i avvaktan på att avvisning av dem kunde verkställas.

Omkring klockan 05.00 avslutades spaningsinsatserna.

Klockan 06.00 gjorde kommenderingsstaben åter en inventering av skadade poliser som var inlagda på sjukhus. Vid inventeringen framkom att fyra polismän låg på sjukhus varav en på Sahlgrenska Sjukhuset för skallskada, två på Mölndals sjukhus för utmattning och en på Kungälv's lasarett för blödande magsår.

Klockan 07.30 beslutade kommenderingschefen att bemanningen vid ingripandeberedskapen skulle återgå till ordinarie dimensionering från söndagskvällen den 17 juni. Vissa justeringar beslutades dock. Polishundarna var så utmattade att de behövde vila vilket medförde beslut om att hundförarpatruller fick ha jour i hemmet istället för att inställa sig till tjänstgöring.

På söndagsmorgonen påbörjades arbetet att avveckla de olika avspärningar som upprättats i centrala Göteborg. Containerarna transporterades bort. Strax före klockan 10.00 på förmiddagen avslutas hotellbevakningen på Scandic Hotel Europa och Hotel Gothia Towers. Klockan 12.50 beslutades att Skanska kunde påbörja nedmonteringen av staketen som använts för avspärningarna.

Under söndagen inleddes en omfattande avrustningsverksamhet som bl a omfattade återtransporter av vapenkassuner och annat inlånat material från militära förråd, IT-utrustning, staketvagnar, beklädnads- och skyddsutrustning och fordon. Detta genomfördes på Katrinelundsskolan parallellt med kommenderingsledningens avtackningsmöten.

Med början kl 11.00 och med avslutning kl 14.00 genomförde kommenderingsledningen fyra informations- och avtackningsmöten med personal som deltagit i kommenderingen. Mötena hölls vid Katrinelunds gymnasium.

Samtidigt som dessa informations- och avtackningsmöten genomfördes påbörjades den avslutande planeringen av poliskommenderingen i samband med midsommarfirandet av kommenderingsstaben.

4.6 Personalservice, psykosocialt omhändertagande och annat efterarbete

4.6.1 PERSONALSERVICE

Under den första tiden för kommenderingen arbetade personalservicegruppen ute bland polismännen som deltog i kommenderingen. Gruppen löste frågor som rörde trivsel men hjälpte också till med sådana frågor som gällde enklare sjukvårdsärenden och liknande.

Medarbetarna i personalservicegruppen togs också i anspråk för att på olika sätt hjälpa till vid Polismyndighetens uppehållslokaler vid Samskolan och Katrinelundskolan.

Senare under kommenderingen blev det nödvändigt att använda personalservicegruppen även till rena serviceåtgärder som inköp och matleveranser m m.

Under själva mötesdagarna inriktades verksamheten på att hjälpa skadade poliser och deras anhöriga. Samarbetet med sjukvården fungerade mycket väl och Polismyndighetens polispräster var till stor hjälp under dessa dagar främst för avlastningssamtal och liknande insatser.

4.6.2 DET PSYKOSOCIALA OMHÄNDERTAGANDET – INFORMATIONSMÖTEN, AVLASTNINGSSAMTAL DEBRIEFING OCH UPPFÖLJANDE ÅTGÄRDER

Polismyndighetens koncept för psykosocialt omhändertagande av personal som varit utsatta för svåra upplevelser kan förenklat delas upp i fyra steg – informationsmöten, avlastningssamtal, debriefing och uppföljande åtgärder. De fyra stegen fungerar i växelverkan och därför skall de beskrivas och läsas i ett sammanhang. Att åtgärderna beskrivs i viss ordning innebär inte att de måste genomföras i nämnd ordning.

I avsnitten 3.3.2.1 och 3.3.3.6 finns beskrivet hur planläggningen av det psykosociala omhändertagandet av personalen genomfördes.

Planeringen av det psykosociala omhändertagandet utgick från att varje polismyndighet skulle ta ansvar för sina befattningshavare. I omedelbar anslutning till att Polismyndigheten den 1 juni fick besked från Rikspolisstyrelsen om vilka polismyndigheter som skulle sända polisförstärkningar till Göteborg tog därför personalskonsulenten Solbjörg Skarbö kontakt med samtliga polismyndigheter och bad dem förbereda det psykosociala omhändertagandet av den personal de sände till Göteborg. Vid dessa kontakter träffades också överenskommelser om hur samverkan skulle ske mellan polismyndigheterna ifall någon polisman skadades under förstärkningstjänstgöringen i Göteborg.

4.6.2.1 Informationsmöten

Polismyndigheten beslutade den 9 oktober 2001 att inbjuda de polismän från Polismyndigheten i Västra Götaland som deltagit i EU 2001-kommenderingen till en information.

Målet med informationen var att ge en helhetsbild av kommenderingen, komplettera bilden med polismännens erfarenheter och att kvalitetssäkra uppgifterna.

Ansvarig för genomförandet av informationen var poliskommissarien Peter Jigström.

Informationen genomfördes under en dag vid 16 tillfällen mellan den 22 oktober och 14 december 2001. Samtliga divisioner och avdelningar var representerade vid informationen och 1067 polismän deltog.

Informationens innehåll i stort var

- genomgång av ordersystemet, personalplaneringen och utrustningsfrågor
- genomgång av händelserna den 14, 15 och 16 juni med hotbild, aktuell avdelning/ divisions uppgift och övriga insatser under aktuell dag.
- genomgång av utredningsläget vad gällde EU-relaterade brott med bland annat den s k sambandscentralen

Informatörer var polismän från länsordningspolisens stab, länskriminalpolisens kriminalunderrättelserotel och den särskilda utredningsgrupp vid länskriminalpolisen som handlagt EU-relaterade brottsutredningar.

Målet med informationen bedöms vara uppnått och den helhetsbild som Polismyndigheten presenterade är numera kvalitetssäkrad genom de deltagande polismännens erfarenheter och kompletteringar.

Det material som användes vid informationen hämtades bland annat från Kilo 51:s tekniska övervakning och bedöms vara användbart vid utveckling av taktiska koncept och utbildning för bl a operativa chefer.

4.6.2.2 Avlastningssamtal

Avlastningssamtal är samtal som kan ha olika former. Här ingår kamratstödjande samtal med de närmaste arbetskamraterna, samtal med befäl och chefer eller annan personal med särskild kompetens, t ex Polismyndighetens personalkonsulenter.

Efter EU 2001-kommenderingen har många avlastningssamtal genomförts vid Polismyndigheten. Någon samlad beräkning av samtliga avlastningssamtal som genomförts vid myndigheten föreligger inte eftersom det inte finns några krav på återrapportering av t ex kamratstödjande avlastningssamtal. Polismyndighetens personalkonsulenter har dock deltagit i avlastningssamtal med 211 befattningshavare där samtalen bedrivits i gruppform och med 84 befattningshavare där samtalen bedrivits enskilt.

4.6.2.3 Debriefing

Polismyndighetens definition av debriefing är densamma som Arbetarsmiljöverkets, dvs – en metod som används av professionella ledare i syfte att reducera stress och mildra chockupplevelser vid allvarliga händelser.

Lördagen den 16 juni 2001 beslutade kommenderingschefen att all polispersonal i EU 2001-kommenderingen skulle erbjudas debriefing efter avslutad kommendering. En förnyad kontakt togs med de polismyndigheter vars personal förstärkt under EU 2001-kommenderingen i Göteborg. Polismyndigheterna påmindes då att förbereda den psykosociala omhändertagandet av återvändande egen personal.

Ansvarig för planeringen och genomförandet var personalkonsulenten Solbjörg Skarbö vid polismyndigheten i Västra Götaland.

Respektive avdelnings- och divisionschef skulle anmäla intresse av debriefing för sin personal till personalkonsulenten.

I direkt anslutning till EU 2001-kommenderingen genomfördes debriefing med 42 befattningshavare. I ett senare skede genomfördes debriefing med ytterligare 55 befattningshavare.

De första debriefingsamtalen genomfördes av personal från företagshälsovården i enlighet med den överenskommelse som träffats. Den senare debriefingen med de 55 befattningshavarna genomfördes i särskild ordning.

Önskemålen om debriefing direkt efter EU 2001-kommenderingen var förhållandevis få vilket bl a kan förklaras av att många av poliserna i kommenderingen gick direkt från kommenderingen till sin sommarsemester.

4.6.2.4 Uppföljande åtgärder

Det fortlöpande arbetet med uppföljande åtgärder har ålegat de ordinarie cheferna i Polismyndigheten. Dessa chefer har i samråd med personalkonsulenterna fortlöpande följt upp de befattningshavare som utsattes för svåra upplevelser under EU 2001-kommenderingen. Personalkonsulenterna har härutöver genomfört uppföljningssamtal med samtliga skadade poliser och vissa av deras anhöriga.

4.6.3 EFTERARBETE

4.6.3.1 Uppföljning av arbetstider, arbetsuppgifter m m

Eftersom EU 2001-kommenderingen var ansträngande för personalen beslutade kommenderingschefen söndagen den 17 juni att polispersonal inom Polismyndigheten i Västra Götaland i möjlig omfattning skulle befrias från tjänst som inföll före den 18 juni kl 21.00. För att uppmärksamma de förstärkande polismyndigheterna på behovet av vila och återhämtning faxades beslutet ut till samtliga förstärkande polismyndigheter samma dag.

Ett omfattande efterarbete genomfördes för att följa upp arbetstider under EU 2001-kommenderingen. Detta arbete resulterade i att det idag finns ett omfattande material där arbetsperioders längd, viloperioders längd och enheters arbetsuppgifter redovisas.

Det är detta material som bl a utgör underlag för de redovisningar som återfinns i avsnitten *Resurser och uppdrag* – se vidare avsnitt 4.2.4, 4.3.3 och 4.4.3.

Den redovisning som tagits fram har bl a haft betydelse för den brottsutredningsverksamhet som bedrivits efter EU 2001-kommenderingen.

4.6.3.2 Löneredovisning

Funktionen F4 – Personal i kommenderingsstaben fortsatte sin verksamhet efter det att själva kommenderingen avslutats den 17 juni. Det återstod då ett omfattande arbete med löneredovisning. För att genomföra redovisningen medverkade sammanlagt nio lönerapportörer som i olika omfattning arbetade med redovisningen. Den större delen av löneredovisningen var klar mot slutet av juli månads utgång. Efter redovisningen genomfördes kontroller och korrigeringar som pågick till början av september månad. En bidragande orsak till att löneredovisningen drog ut på tiden var brist på personal med kunskap i löneredovisning samt att arbetet skulle genomföras under semestertid.

5 LAGFÖRING M M

Uppgifterna som lämnas i detta avsnitt avser tiden t o m februari 2002. Med anledning av att den brottsutredande verksamheten alltjämt fortgår kommer uppgifterna i detta avsnitt att beskrivas senare.

5.1 Omhändertagna

Under tiden den 12 till den 16 juni 2001 gjordes sammanlagt 385 omhändertaganden av personer med stöd av 13 § polislagen. Omhändertagandena fördelade sig över de fem dygnen på följande sätt.

Tisdagen den 12 juni

Under dygnet omhändertogs 42 personer. Flertalet av dessa omhändertaganden gjordes i samband med Polismyndighetens insats mot tältlägret vid Korsvägen.

Onsdagen den 13 juni

Under dygnet genomfördes inga omhändertaganden.

Torsdagen den 14 juni

Under dygnet omhändertogs 11 personer. Samtliga omhändertaganden är relaterade till händelserna vid Hvitfeldtska gymnasiet.

Fredagen den 15 juni

Under dygnet omhändertogs 124 personer. Flertalet avser omhändertaganden vid Viktoriabron efter det våldsamma upploppet utmed Kungsportsavenyn.

Lördagen den 16 juni

Under dygnet omhändertogs 208 personer. Omhändertagandena gjordes i centrala Göteborg under dagen samt vid polisinsatsen på Järntorget under kvällen.

Fullständig identitet på de omhändertagna personerna kunde inte alltid erhållas. Med utgångspunkt från tillgängliga uppgifter fördelar sig omhändertagandena på följande nationaliteter:

Tabell 3 – Omhändertagna personer fördelade på medborgarskap

Medborgare i	Antal personer
Chile	1
Danmark	27
Finland	11
Frankrike	1
Nederländerna	5
Irak	1
Irland	1
Italien	2
Jugoslavien	2
Norge	33
Nya Zeeland	1
Polen	1
Portugal	1
Ryssland	1
Spanien	1
Storbritannien	6
Sverige	236
Tyskland	25
USA	1
Ingen uppgift om medborgarskap	18
Summa	375

5.2 Brottsoanmälningar

Till och med februari 2002 anmäldes 3 143 brott som är relaterade till toppmötena i Göteborg.

Den övervägande delen eller 2 004 brott gäller våld, hot eller förgripelse mot tjänsteman. Andra stora grupper av brottsoanmälningar är brott mot allmän ordning (521), misshandelsbrott (353) och skadegörelsebrott (88).

Sammanlagt inkom 182 brottsoanmälningar riktade mot anställda inom polisen. Dessa anmälningar upptar 214 brottsrubriceringar där den övervägande delen består av anmälningar om tjänstefel (134), misshandel (53) och olaga frihetsberövande (11).

5.3 Gripna

Fram till december 2001 hade sammanlagt 554 personer varit gripna för brott relaterad till toppmötena i Göteborg. Under tidsperioden den 12 till den 19 juni greps 530 personer (548 gripanden dokumenterades men 18 har räknats bort till följd av att de dubbelförts eller inte bestått efter förmansprövning). Den 16 oktober 2001 greps 19 personer för EU-relaterad brottslighet och den 6 november 2001 greps ytterligare 5 personer. Redovisade på de dygn gripandena gjordes fördelar sig de 554 gripandena på följande sätt:

Lördagen den 12 juni

Under dygnet greps 9 personer för brottslighet relaterat till toppmötena i Göteborg. I lägenheten på Götaholmsgatan i Gamlestaden greps 5 personer misstänkta för förberedelse till grovt sabotage. I en fastighet på Tredje Långgatan greps 4 personer misstänkta för olaga intrång.

Torsdagen den 14 juni

Under dygnet greps 459 personer för brottslighet relaterade till toppmötena i Göteborg. Flertalet av gripandena genomfördes vid Hvitfeldtska gymnasiet men gripanden genomfördes också i anslutning till Vasaparken. Den övervägande delen av personerna var misstänkta för våldsam upplöpp.

Fredagen den 15 juni

Under dygnet greps 31 personer för brottslighet relaterad till toppmötena i Göteborg. Tidigt på morgonen greps 12 personer i en lägenhet på Skäpplandsgatan där aktivisterna hade sin sambandscentral. Övriga gripanden hänför sig huvudsakligen till de våldsamma upplöppen i centrala Göteborg under dagen och kring Vasaplatsen under kvällen.

Lördagen den 16 juni

Under dygnet greps 29 personer för brottslighet relaterad till toppmötena i Göteborg. Några av dessa personer greps vid polisinsatsen på Järntorget under kvällen. En person greps för att stört polisens radiosamband.

Tisdagen den 19 juni

Under dygnet greps 2 personer för brottslighet relaterad till toppmötena i Göteborg.

Tisdagen den 16 oktober

Under dygnet greps 19 personer för brottslighet relaterad till toppmötena i Göteborg.

Tisdagen den 6 november

Under dygnet greps 5 personer för brottslighet relaterad till toppmötena i Göteborg.

Fullständig identitet på de gripna personerna kunde inte alltid erhållas. Med utgångspunkt från tillgängliga uppgifter fördelar sig gripandena på följande nationaliteter:

Tabell 4 – Gripna personer fördelade på medborgarskap

Medborgare i	Antal personer
Australien	1
Belgien	1
Danmark	46
Finland	16
Frankrike	3
Nederländerna	27
Iran	1
Irland	4
Italien	2
Norge	65
Polen	3
Ryssland	9
Spanien	2
Storbritannien	2
Sverige	308
Tyskland	39
Ukraina	1
Ungern	1
Uruguay	1
USA	4
Ingen uppgift om medborgarskap	18
Summa	554

Av de personer som greps för våldsam upplöpp i samband med polisinsatsen vid Hvitfeldtska gymnasiet frigavs 303 personer eftersom de varit frihetsberövade under mer än 12 timmar utan att några utredningsåtgärder hunnit inledas och att sådan åtgärder inte bedömdes kunna inledas inom rimlig tid. Innan de frigavs fastställdes deras identitet. Det hölls förhör med 132 gripna personer vid samma tillfälle.

5.4 Anhållna

Fram till december 2001 hade 160 personer varit anhållna för brottslighet relaterad till toppmötena i Göteborg. Under tidsperioden den 12 till den 19 juni 2001 anhålls 139 personer för brottslighet relaterad till toppmötena i Göteborg. Huvuddelen av de anhållna var misstänkta för våldsam upplöpp.

Tabell 5 – Anhållna personer fördelade på medborgarskap

Medborgare i	Antal personer
Australien	1
Danmark	26
Finland	4
Italien	1
Nederländerna	1
Norge	16
Ryssland	1
Storbritannien	1
Sverige	95
Tyskland	14
Summa	160

5.5 Häktade

Fram till december 2001 hade 59 personer varit häktade för brottslighet relaterad till toppmötena i Göteborg. Under tidsperioden den 12-19 juni 2001 häktades 53 personer för brottslighet relaterad till toppmötena i Göteborg. Resterande 6 personer häktades under oktober 2001 efter gripandena som genomfördes den 16 oktober 2001. Huvuddelen av de som häktats har varit misstänkta för våldsamt upplopp.

De häktade fördelar sig på följande nationaliteter.

Tabell 6 – Häktade personer fördelade på medborgarskap

Medborgare i	Antal personer
Australien	1
Danmark	15
Italien	1
Ryssland	1
Storbritannien	1
Sverige	27
Tyskland	7
Summa	53

5.6 Utredning och spaning

Som en direkt följd av händelserna i samband med EU-toppmötena i Göteborg startade Polismyndigheten en ny kommendering den 18 juni 2001, OL 92/ 01, för spaning- och utredningsverksamheten avseende EU-relaterade brott. Till kommenderingschef utsågs polismästaren Benny Jonasson.

Kommenderingen omfattade i inledningsskedet 80 poliser och 10 civilanställda. Kommenderingen pågår fortfarande i februari 2002 dock med en reducerad personalstyrka som omfattar 16 kriminalpoliser. Dessutom är en ITV/ bild/ film-enhet med 4 poliser kopplad till den pågående kommenderingen.

EU-kommenderingen avseende brottslighet relaterad till händelserna i samband med EU-toppmötena i Göteborg organiserades från början i två olika delar. En

utredningsdel som omedelbart fick ta sig an de över 50 häktade personerna och en spaningsdel som bearbetade det stora bild- och filmmaterialet samt handlade spaningsanmälningar. Bildmaterialet omfattar i februari 2002 ca 25 000 bilder och 300 timmar film.

Kommenderingschefen beslutade tidigt att begära hjälp med identifiering från utländska sambandsmän. Förfrågan från Polismyndigheten gick via Rikskriminalpolisen till Finland, Norge, Danmark och Tyskland. Samtliga dessa länder biträdde omedelbart med polisiära sambandsmän vilket varit till stor hjälp i identifieringsarbetet. Rikskriminalpolisen deltog också i initialskedet av spaningsarbetet. Åklagarmyndigheten utsåg en samordnande åklagare samt sju åklagare med vilka kommenderingen haft ett mycket nära samarbete. Vidare har Polismyndigheten under utredningsarbetet inom kommenderingen samverkat med Säkerhetspolisen, Göteborgs tingsrätt, Hovrätten för Västra Sverige, Kriminalvårdsstyrelsen samt utländska polismyndigheter.

Tidigt under kommenderingen uppstod ett behov av att kunna förevisa bilder för de personer som var målsägande eller vittne vid kravallerna. Bildvisningen godkändes innan den startades av företrädare för Åklagarmyndigheten. Målsäganden och vittnen blev kallade till en identifieringsprocess, en bildvisning bestående av fler än 1 200 bilder. Mot bakgrund av krav på rättsäkerhet och kvalitetssäkring fick som mest fyra personer vara i bildvisningsrummet samtidigt. Syftet med identifieringsprocessen har främst varit att vittnen och målsäganden skall kunna peka ut situationer där de själva utsatts för brott eller blivit vittne till brott samt att peka ut personer som begår brottsliga gärningar.

Efter att ha genomfört ett antal förevisningar i Göteborg åkte en bildvisningsgrupp vidare till Jönköping, Örebro, Linköping, Stockholm och Malmö. Totalt har fler än 1 100 personer besökt bildvisningen.

5.7 Dömda

Man född 1980, medborgare i Danmark, bosatt i Köpenhamn

Åtalad tillsammans med sex andra personer för våldsam upplöpp genom att torsdagen den 14 juni vid 13.20-tiden i Vasaparken ha deltagit i ett upplöpp samt genom stenkastning deltagit i angrepp mot där tjänstgörande polismän.

Dom i TR, Mål nr B 6687-01	Våldsam upplöpp – fängelse sex (6) månader
Dom i HovR, Mål nr B 3516-01	Våldsam upplöpp – fängelse sex (6) månader

Kvinna född 1982, medborgare i Danmark, bosatt i Köpenhamn

Åtalad tillsammans med sex andra personer för våldsam upplöpp genom att torsdagen den 14 juni vid 13.20-tiden i Vasaparken ha deltagit i ett upplöpp samt genom stenkastning deltagit i angrepp mot där tjänstgörande polismän.

Dom i TR, Mål nr B 6687-01	Våldsam upplöpp – fängelse fem (5) månader
Dom i HovR, Mål nr B 3516-01	Våldsam upplöpp – fängelse fem (5) månader

Man född 1973, medborgare i Danmark, bosatt i Köpenhamn

Åtalad tillsammans med sex andra personer för våldsamt upplopp genom att torsdagen den 14 juni vid 13.20-tiden i Vasaparken ha deltagit i ett upplopp samt genom stenkastning deltagit i angrepp mot där tjänstgörande polismän.

Dom i TR, Mål nr B 6687-01   Våldsamt upplopp – fängelse åtta (8) månader

Dom i HovR, Mål nr B 3516-01   Våldsamt upplopp – fängelse åtta (8) månader

Man född 1983, medborgare i Danmark, bosatt i Roskilde

Åtalad tillsammans med sex andra personer för våldsamt upplopp genom att torsdagen den 14 juni vid 13.20-tiden i Vasaparken ha deltagit i ett upplopp samt genom stenkastning deltagit i angrepp mot där tjänstgörande polismän.

Dom i TR, Mål nr B 6687-01   Våldsamt upplopp – slutet ungdomsvård en (1) månad

Dom i HovR, Mål nr B 3516-01   Våldsamt upplopp – slutet ungdomsvård en (1) månad

Man född 1979, medborgare i Danmark, bosatt i Köpenhamn

Åtalad tillsammans med sex andra personer för våldsamt upplopp genom att torsdagen den 14 juni vid 13.20-tiden i Vasaparken ha deltagit i ett upplopp samt genom stenkastning deltagit i angrepp mot där tjänstgörande polismän.

Dom i TR, Mål nr B 6687-01   Våldsamt upplopp – fängelse åtta (8) månader

Dom i HovR, Mål nr B 3516-01   Våldsamt upplopp – fängelse åtta (8) månader

Man född 1980, medborgare i Danmark, bosatt i Taastrup

Åtalad tillsammans med sex andra personer för våldsamt upplopp genom att torsdagen den 14 juni vid 13.20-tiden i Vasaparken ha deltagit i ett upplopp samt genom stenkastning deltagit i angrepp mot där tjänstgörande polismän.

Dom i TR, Mål nr B 6687-01   Våldsamt upplopp – fängelse sex (6) månader

Dom i HovR, Mål nr B 3516-01   Våldsamt upplopp – fängelse sex (6) månader

Man född 1981, medborgare i Danmark, bosatt i Köpenhamn

Åtalad tillsammans med sex andra personer för våldsamt upplopp genom att torsdagen den 14 juni vid 13.20-tiden i Vasaparken ha deltagit i ett upplopp samt genom stenkastning deltagit i angrepp mot där tjänstgörande polismän.

Dom i TR, Mål nr B 6687-01   Våldsamt upplopp – fängelse fem (5) månader

Dom i HovR, Mål nr B 3516-01   Våldsamt upplopp – fängelse fem (5) månader

Man född 1981, bosatt i Göteborg

Åtalad för att torsdagen den 14 juni kl 13.30-15.00 deltagit i och delvis lett upploppet i anslutning till Hvitfeldtska gymnasiet samt Vasaparken och därvid deltagit i folksamlingen som genom stenkastning och liknande beteende försökt skada tjänstgörande polismän, hästar, hundar och fordon.

Dom i TR, Mål nr B 6684-01   Våldsamt upplopp, skadegörelse – fängelse två (2) år

Dom i HovR, Mål nr B 3662-01   Våldsamt upplopp – fängelse ett (1) år åtta (8) månader
(Åtalet för skadegörelse ogillades av hovrätten)
Har erhållit prövningstillstånd i HD

Man född 1975, bosatt i Bagarmossen

Åtalad för att torsdagen den 14 juni strax före kl 19.00 ha deltagit i en folksamling som nära korsningen Vasagatan - Teatergatan attackerade polismän med stenkastning.

Dom i TR, Mål nr B 6690-01   Åtalet ogillades p g a osäker identifiering

Man född 1963, bosatt i Göteborg

Åtalad för våldsamt upplopp genom att torsdagen den 14 juni kl 19.45-20.00 vid Götabergsgatan – Vasagatan - Teatergatan i Göteborg kastat sten mot polismän och polishästar.

Dom i TR, Mål nr B 6697-01   Våldsamt upplopp - fängelse nio (9) månader

Man född 1977, bosatt i Partille

Åtalad för sabotage genom att bl a från sin bostad i Partille den 14, 15 och 16 juni ha stört polisens radiotrafik genom att använda polisens radiofrekvenser till egna utsändningar.

Dom i TR, Mål nr B13122-99   Sabotage - fängelse ett (1) år två (2) månader
(påföljden avser även brott från tidigare dom)

Kvinna född 1977, medborgare i Danmark, bosatt i Köpenhamn

Åtalad tillsammans med fyra andra personer för förberedelse till grov misshandel och grov skadegörelse genom att tillsammans med de andra åtalade ha beväpnat sig med sju slangbomber, två burkar smörsyra och tre nödbloss med avsikt att skada personer eller egendom.

Dom i TR, Mål nr 6516-01   Åtalet ogillades p g a att personerna inte kunde knytas till det beslagtagna godset

Man född 1979, medborgare i Danmark, bosatt i Köpenhamn

Åtalad tillsammans med fyra andra personer för förberedelse till grov misshandel och grov skadegörelse genom att tillsammans med de andra åtalade ha beväpnat sig med sju slangbomber, två burkar smörsyra och tre nödbloss med avsikt att skada personer eller egendom.

Dom i TR, Mål nr 6516-01

Åtalet ogillades p g a att personerna inte kunde knytas till det beslagtagna godset

Man född 1978, medborgare i Danmark, bosatt i Köpenhamn

Åtalad tillsammans med fyra andra personer för förberedelse till grov misshandel och grov skadegörelse genom att tillsammans med de andra åtalade ha beväpnat sig med sju slangbomber, två burkar smörsyra och tre nödbloss med avsikt att skada personer eller egendom.

Dom i TR, Mål nr 6516-01

Åtalet ogillades p g a att personerna inte kunde knytas till det beslagtagna godset

Man född 1975, medborgare i Danmark, saknar fast adress

Åtalad tillsammans med fyra andra personer för förberedelse till grov misshandel och grov skadegörelse genom att tillsammans med de andra åtalade ha beväpnat sig med sju slangbomber, två burkar smörsyra och tre nödbloss med avsikt att skada personer eller egendom.

Dom i TR, Mål nr 6516-01

Åtalet ogillades p g a att personerna inte kunde knytas till det beslagtagna godset

Kvinna född 1979, medborgare i Danmark, bosatt i Köpenhamn

Åtalad tillsammans med fyra andra personer för förberedelse till grov misshandel och grov skadegörelse genom att tillsammans med de andra åtalade ha beväpnat sig med sju slangbomber, två burkar smörsyra och tre nödbloss med avsikt att skada personer eller egendom.

Dom i TR, Mål nr 6516-01

Åtalet ogillades p g a att personerna inte kunde knytas till det beslagtagna godset

Man född 1958, medborgare i Italien, bosatt i Oslo

Åtalad dels för att torsdagen den 14 juni ha deltagit i våldsamt upplopp i Vasaparken bl a genom att kasta ett stort och kraftigt föremål – troligen en större gren eller järnrör – mot polismän och dels för att fredagen den 15 juni vid 10.30 tiden vid Götaplatsen – Berzeliigatan ha deltagit våldsamt upplopp bl a genom att kasta sten mot polismän.

Dom i TR, Mål nr 6692-01	Våldsamt upplopp – fängelse två (2) år sex (6) månader
Dom i HovR, Mål nr 3475	Våldsamt upplopp – fängelse två (2) år Har inte erhållit prövningstillstånd i HD

Man född 1981, bosatt i Saltsjö Boo

Åtalad för att på kvällen torsdagen den 14 juni dels vid korsningen Aschebergsgatan – Vasagatan gått in i ett demonstrationståg och med ord och gester uppmanat deltagare att lämna demonstrationståget för att angripa polisen, dels förmått en folksamling att angripa en polispostering på Molinsgatan.

Dom i TR, Mål nr B 6686-01	Våldsamt upplopp – fängelse två (2) år sex (6) månader
Dom i HovR, Mål nr B 3492-01	Våldsamt upplopp – fängelse två (2) år sex (6) månader Har inte erhållit prövningstillstånd i HD

Man född 1977, bosatt i Norsborg

Åtalad för att torsdagen den 14 juni ha deltagit i det våldsamma upploppet vid Hvitfeldtska gymnasiet genom att delta i folksamlingens tåg och genom som anstiftare inge folksamlingen dess ordningsstörande uppsåt bl a genom att med megafon agera samordningsman. Åtalet avsåg även narkotikabrott genom innehav.

Dom i TR, B 6695-01	Åtalet för våldsamt upplopp ogillades, dömd för narkotikabrott – dagsböter trettio (30)

Man född 1981, bosatt i Göteborg

Åtalad för våldsamt upplopp och våld mot tjänsteman vid två tillfällen. Det första tillfället är torsdagen den 14 juni då han deltar i våldsamt upplopp på Molinsgatan genom bl a stenkastning mot polismän. Det andra tillfället är fredagen den 15 juni då han deltar i våldsamt upplopp vid Vasaplatsen bl a genom stenkastning mot polismän.

Dom i TR, Mål nr B 7521-01	Våldsamt upplopp, våld mot tjänsteman – fängelse åtta (8) månader (åtalet avseende det våldsamma upploppet på Molinsgatan ogillades p g a osäker identifiering)

Man född 1981, bosatt i Angered

Åtalad tillsammans med sju andra personer för att tillsammans och i samförstånd genom en sambandsfunktion medverkat i upploppen vid Hvitfeldtska gymnasiet och i Vasaparken med omgivande gator torsdagen den 14 juni. De åtta personerna hade under tiden 11-14 juni arbetet vid en tillfällig sambandscentral som inrymts i en lägenhet på Skäpplandsgatan i stadsdelen Högsbo i Göteborg. Där hade de sammanställt information som användes för att dirigera upploppen den 14 juni.

Dom i TR, Mål nr B 6678-01	Våldsamt upplopp - fängelse tre (3) år sex (6) månader
Dom i HovR, Mål nr B 4328-01	Medhjälp till våldsamt upplopp – fängelse ett (1) år åtta (8) månader

Man född 1977, bosatt i Göteborg

Åtalad tillsammans med sju andra personer för att tillsammans och i samförstånd genom en sambandsfunktion medverkat i upploppen vid Hvitfeldtska gymnasiet och i Vasaparken med omgivande gator torsdagen den 14 juni. De åtta personerna hade under tiden 11-14 juni arbetet vid en tillfällig sambandscentral som inrymts i en lägenhet på Skäpplandsgatan i stadsdelen Högsbo i Göteborg. Där hade de sammanställt information som användes för att dirigera upploppen den 14 juni.

Dom i TR, Mål nr B 6678-01	Våldsamt upplopp - fängelse tre (3) år sex (6) månader
Dom i HovR, Mål nr B 4328-01	Medhjälp till våldsamt upplopp – fängelse två (2) år

Kvinna född 1982, bosatt i Linköping

Åtalad tillsammans med sju andra personer för att tillsammans och i samförstånd genom en sambandsfunktion medverkat i upploppen vid Hvitfeldtska gymnasiet och i Vasaparken med omgivande gator torsdagen den 14 juni. De åtta personerna hade under tiden 11-14 juni arbetet vid en tillfällig sambandscentral som inrymts i en lägenhet på Skäpplandsgatan i stadsdelen Högsbo i Göteborg. Där hade de sammanställt information som användes för att dirigera upploppen den 14 juni.

Dom i TR, Mål nr B 6678-01	Våldsamt upplopp - fängelse tre (3) år
Dom i HovR, Mål nr B 4328-01	Medhjälp till våldsamt upplopp – ett (1) år fyra (4) månader

Man född 1978, bosatt i Linköping

Åtalad tillsammans med sju andra personer för att tillsammans och i samförstånd genom en sambandsfunktion medverkat i upploppen vid Hvitfeldtska gymnasiet och i Vasaparken med omgivande gator torsdagen den 14 juni. De åtta personerna hade under tiden 11-14 juni arbetet vid en tillfällig sambandscentral som inrymts i en lägenhet på Skäpplandsgatan i stadsdelen Högsbo i Göteborg. Där hade de sammanställt information som användes för att dirigera upploppen den 14 juni.

Dom i TR, Mål nr B 6678-01	Våldsamt upplopp - fängelse fyra (4) år (påföljden avsåg även tidigare utdömd villkorlig dom)
Dom i HovR, Mål nr B 4328-01	Medhjälp till våldsamt upplopp – fängelse två (2) år fyra (4) månader

Kvinna född 1981, bosatt i Täby

Åtalad tillsammans med sju andra personer för att tillsammans och i samförstånd genom en sambandsfunktion medverkat i upploppen vid Hvitfeldtska gymnasiet och i Vasaparken med omgivande gator torsdagen den 14 juni. De åtta personerna hade under tiden 11-14 juni arbetet vid en tillfällig sambandscentral som inrymts i en lägenhet på Skäpplandsgatan i stadsdelen Högsbo i Göteborg. Där hade de sammanställt information som användes för att dirigera upploppen den 14 juni.

Dom i TR, Mål nr B 6678-01	Våldsamt upplopp - fängelse tre (3) år
Dom i HovR, Mål nr B 4328-01	Medhjälp till våldsamt upplopp – fängelse ett (1) år fyra (4) månader

Kvinna född 1981, bosatt i Täby

Åtalad tillsammans med sju andra personer för att tillsammans och i samförstånd genom en sambandsfunktion medverkat i upploppen vid Hvitfeldtska gymnasiet och i Vasaparken med omgivande gator torsdagen den 14 juni. De åtta personerna hade under tiden 11-14 juni arbetet vid en tillfällig sambandscentral som inrymts i en lägenhet på Skäpplandsgatan i stadsdelen Högsbo i Göteborg. Där hade de sammanställt information som användes för att dirigera upploppen den 14 juni.

Dom i TR, Mål nr B 6678-01	Våldsamt upplopp - fängelse tre (3) år
Dom i HovR, Mål nr B 4328-01	Medhjälp till våldsamt upplopp – fängelse ett (1) år fyra (4) månader

Man född 1981, bosatt i Stockholm

Åtalad tillsammans med sju andra personer för att tillsammans och i samförstånd genom en sambandsfunktion medverkat i upploppen vid Hvitfeldtska gymnasiet och i Vasaparken med omgivande gator torsdagen den 14 juni. De åtta personerna hade under tiden 11-14 juni arbetet vid en tillfällig sambandscentral som inrymts i en lägenhet på Skäpplandsgatan i stadsdelen Högsbo i Göteborg. Där hade de sammanställt information som användes för att dirigera upploppen den 14 juni.

Dom i TR, Mål nr B 6678-01	Våldsamt upplopp - fängelse tre (3) år sex (6) månader
Dom i HovR, Mål nr B 4328-01	Medhjälp till våldsamt upplopp – fängelse ett (1) år åtta (8) månader

Man född 1980, bosatt i Gustavsberg

Åtalad tillsammans med sju andra personer för att tillsammans och i samförstånd genom en sambandsfunktion medverkat i upploppen vid Hvitfeldtska gymnasiet och i Vasaparken med omgivande gator torsdagen den 14 juni. De åtta personerna hade under tiden 11-14 juni arbetet vid en tillfällig sambandscentral som inrymts i en lägenhet på Skäpplandsgatan i stadsdelen Högsbo i Göteborg. Där hade de sammanställt information som användes för att dirigera upploppen den 14 juni.

Dom i TR, Mål nr B 6678-01	Våldsamt upplopp - fängelse tre (3) år sex (6) månader
Dom i HovR, Mål nr B 4328-01	Medhjälp till våldsamt upplopp – fängelse två (2) år

Man född 1976, medborgare i Tyskland, bosatt i Berlin

Åtalad för att fredagen den 15 juni omkring kl 10.30-11.15 på Kungssportsavenyn, genom bl a stenkastning mot polismän, deltagit i våldsamt upplopp.

Dom i TR, Mål nr B 6705-01	Våldsamt upplopp - fängelse ett (1) år tre (3) månader
Dom i HovR, Mål nr B 3523-01	Våldsamt upplopp, försök till grov misshandel – fängelse två (2) år Har inte erhållit prövningstillstånd i HD

Man född 1977, bosatt i Malmö

Åtalad för att fredagen den 15 juni omkring kl 11.30 ha deltagit i det våldsamma upploppet vid korsningen Kungssportsavenyn - Nya Allén vid Stora Teatern bl a genom att i vart fall burit fram gatsten till ett trettiotal aktivister som kastade sten mot polismän.

Dom i TR, Mål nr B 6700-01	Våldsamt upplopp – fängelse ett (1) år

Man född 1981, medborgare i Tyskland, bosatt i Bad Münstereifel

Åtalad vid två tillfällen i tingsrätten. Vid första tillfället åtalad för att som anförare ha deltagit i upploppet fredagen den 15 juni omkring kl 21.00 samt genom stenkastning försökt skada polismän, hästar och hundar. Vid andra tillfället åtalad för att fredagen den 15 juni omkring kl 11.00-11.30 deltagit i och delvis lett upploppet på Götaplatsen och Kungssportsavenyn samt kastat sten och andra föremål mot polismän. Vid förhandling i hovrätten bedömdes de två separata åtalen och domarna från tingsrätten tillsammans.

Dom i TR, Mål nr B 6704-01	Våldsamt upplopp – fängelse sex (6) månader
Dom i TR, Mål nr B 7735-01	Våldsamt upplopp – fängelse åtta (8) månader
Dom i HovR, Mål nr B 3477-01	Våldsamt upplopp – fängelse ett (1) år åtta (8) månader

Man, född 1981, bosatt i Garpenberg

Åtalad tillsammans med ytterligare en person för våldsamt upplopp genom att fredagen den 15 juni i och vid Vasaparken genom ha kastat sten och/ eller glasflaskor mot polismän.

Dom i TR, Mål nr B6706-01	Våldsamt upplopp - fängelse åtta (8) månader

Man född 1981, bosatt i Bromma

Åtalad tillsammans med ytterligare en person för våldsamt upplopp genom att fredagen den 15 juni i och vid Vasaparken genom ha kastat sten och/ eller glasflaskor mot polismän samt att han anstiftat och anfört andra deltagare i upploppet.

Dom i TR, Mål nr B 6706-01	Våldsamt upplopp – fängelse åtta (8) månader

Man född 1980, medborgare i Tyskland, bosatt i Berlin

Åtalad för att fredagen den 15 juni, genom att bl a kasta föremål mot polisen, deltagit i våldsamt upplopp på Kungssportsavenyn.

Dom i TR, Mål nr B 6691-01	Våldsamt upplopp – fängelse ett (1) år två (2) månader
Dom i HovR, Mål nr 3490-01	Åtalet ogillades p g a osäker identifiering

Man född 1976, bosatt i Angered

Åtalad för att fredagen den 15 juni på förmiddagen ha deltagit i det våldsamma upploppet på Kungsportsavenyn genom att bl a ha kastat sten mot polismän. I åtalet pekades han ut som anstiftare och anförare. Han åtalades vidare för att fredagen den 15 juni på kvällen ha deltagit i det våldsamma upploppet vid Vasaplatsen och angränsande gator och platser. Han var enligt åtalet även vid detta våldsamma upplopp att anse som anstiftare och anförare. Åtalet omfattade även stöld genom att han på kvällen den 15 juni vid Aschebergsgatan från en polisbil, som förstörts, tillgripit en väska innehållande gods för flera tusen kronor. Slutligen åtalades han för bedrägeri genom att under tiden december 2000 till och med juli 2001 vilselett Försäkringskassan i Västra Götaland att till honom utbetala för högt bostadsbidrag.

Dom i TR, Mål nr B6701-01
år

Våldsamt upplopp, bedrägeri – fängelse fyra (4)

Dom i HovR, Mål nr B 3563-01

Våldsamt upplopp, bedrägeri – fängelse två (2) år
sex (6) månader

Man född 1971, bosatt i Göteborg

Åtalad för att fredagen den 15 juni omkring kl 21.00 till 21.30 vid Aschebergsgatan nedanför Vasaparken deltagit i våldsamt upplopp genom bl a kasta sten mot polismän.

Dom i TR, Mål nr 6688-01

Fängelse tio (10) månader

Man född 1980, medborgare i Finland, bosatt i Göteborg

Åtalad för våld mot tjänsteman, försök till våld mot tjänsteman, hot mot tjänsteman samt rån alternativt misshandel och stöld. Brotten skall ha skett på fredagen den 15 juni omkring kl 22.40-23.00 i området kring Vasagatan - Karl Gustafsgatan - Erik Dahlbergsgatan. Mannen har kastat sten mot polismän, slängt sig mot polismäns sköldar, försökt sparka en polisman och dennes tjänstehund, hotat en polisman men en stor sten samt jagat en privatperson som försökt undkomma på en cykel, vräkt omkull densamme och tillgripit cykeln och därefter begivit sig från platsen.

Dom i TR, Mål nr 6755-01

Misshandel, egenmäktigt förfarande, hot mot tjänsteman, försök till våld mot tjänsteman, våldsamt motstånd – fängelse åtta (8) månader (påföljden avsåg även förverkad villkorligt medgiven frihet från tidigare dom)

Man född 1968, medborgare i Storbritannien, bosatt i London

Åtalad för att fredagen den 15 juni vid 21-tiden ha deltagit i våldsamt upplopp vid Vasagatan - Aschebergsgatan bl a genom stenkastning mot polismän.

Dom i TR, Mål nr B 6754-01

Våldsamt upplopp – fängelse ett (1) år

Dom i HovR, Mål nr B 3476-01

Våldsamt upplopp – fängelse ett (1) år

Man född 1977, bosatt i Göteborg

Åtalad för att torsdagen den 14 juni omkring kl 13.30 till 15.00 maskerad deltagit i upplopp i anslutning till Hvitfeldtska gymnasiet samt Vasaparken och därvid deltagit i folksamling som genom stenkastning och liknande beteende försökt skada tjänstgörande polismän, hästar, hundar och fordon.

Dom i TR, Mål nr B 12835-01

Våldsamt upplopp – fängelse åtta (8) månader

Man född 1984, bosatt i Göteborg

Åtalad för att torsdagen den 14 juni omkring kl 13.30 till 15.00 maskerad deltagit i upplopp i anslutning till Hvitfeldtska gymnasiet samt Vasaparken och därvid deltagit i folksamling som genom stenkastning och liknande beteende försökt skada tjänstgörande polismän, hästar, hundar och fordon.

Dom i TR, Mål nr B 12835-01

Våldsamt upplopp – villkorlig dom och samhällstjänst

Man född 1979, bosatt i Linköping

Åtalad för att torsdagen den 14 juni brutit upp och lagt upp gatsten och senare kastat stenar mot polismän vid muren inne på Hvitfeldtska gymnasiets skolgård. Även åtalad för att under fredagskvällen den 15 juni tillsammans med två kvinnor anført de våldsamma upploppen i korsningen Vasagatan – Aschebergsgatan.

Dom i TR, Mål nr B 10993-01

Våldsamt upplopp, försök till grov misshandel, förberedelse till grov misshandel, vapenbrott
Fängelse – två (2) år. Åtalet om anförande ogillat.

Kvinna född 1983, bosatt i Linköping

Åtalad för att fredagen den 15 juni deltagit i ett våldsamt upplopp på Berzeliigatan – Götaplatsen genom att flera gånger springa i de främre leden i rusningarna och attackerna mot polisen. Även åtalad för att under fredagskvällen den 15 juni tillsammans med en annan kvinna och en man anført de våldsamma upploppen i korsningen Vasagatan-Aschebergsgatan.

Dom i TR, Mål nr B 10993-01

Våldsamt upplopp – villkorlig dom och samhällstjänst, 175 timmar. Åtalet om anförande ogillat.

Kvinna född 1983, bosatt i Linköping

Åtalad för att fredagen den 15 juni deltagit i ett våldsamt upplopp på Berzeliigatan – Götaplatsen genom att flera gånger springa i de främre leden i rusningarna och attackerna mot polisen. Även åtalad för att under fredagskvällen den 15 juni tillsammans med en annan kvinna och en man anfört de våldsamma upploppen i korsningen Vasagatan-Aschebergsgatan.

Dom i TR, Mål nr B 10993-01

Våldsamt upplopp – villkorlig dom och samhällstjänst, 175 timmar. Åtalet om anförande ogillat.

Man född 1984, bosatt i Göteborg

Åtalad tillsammans med tre andra personer för våldsamt upplopp genom att fredagen den 15 juni omkring 21.00-22.30 deltagit i upploppet i anslutning till Vasaparken och Vasagatan och därvid deltagit i folksamling som genom stenkastning och liknande beteende försökt skada tjänstgörande polismän, hästar, hundar och annan egendom.

Dom i TR, Mål nr B 11982-01

Skadegörelse, våldsamt upplopp, dopingbrott – skyddstillsyn, dagsböter.

Man född 1985, bosatt i Göteborg

Åtalad tillsammans med tre andra personer för våldsamt upplopp genom att fredagen den 15 juni omkring 21.00-22.30 deltagit i upploppet i anslutning till Vasaparken och Vasagatan och därvid deltagit i folksamling som genom stenkastning och liknande beteende försökt skada tjänstgörande polismän, hästar, hundar och annan egendom.

Dom i TR, Mål nr B 11982-01

Våldsamt upplopp – skyddstillsyn, dagsböter

Man född 1984, bosatt i Göteborg

Åtalad tillsammans med tre andra personer för våldsamt upplopp genom att fredagen den 15 juni omkring 21.00-22.30 deltagit i upploppet i anslutning till Vasaparken och Vasagatan och därvid deltagit i folksamling som genom stenkastning och liknande beteende försökt skada tjänstgörande polismän, hästar, hundar och annan egendom.

Dom i TR, Mål nr B 11982-01

Skadegörelse, våldsamt upplopp – skyddstillsyn, dagsböter

Man född 1984, bosatt i Göteborg

Åtalad tillsammans med tre andra personer för våldsamt upplopp genom att fredagen den 15 juni omkring 21.00-22.30 deltagit i upploppet i anslutning till Vasaparken och Vasagatan och därvid deltagit i folksamling som genom stenkastning och liknande beteende försökt skada tjänstgörande polismän, hästar, hundar och annan egendom.

Dom i TR, Mål nr B 11982-01

Våldsamt upplopp – skyddstillsyn,
dagsböter

Man född 1984, bosatt i Göteborg

Åtalad för våldsamt upplopp genom att fredagen den 15 juni omkring kl 11.00 deltagit i upploppet på Berzeliigatan och därvid deltagit i folksamling som genom stenkastning och liknande beteende försökt skada tjänstgörande polismän, hästar, hundar och annan egendom.

Dom i TR, Mål nr B 11089-01

Våldsamt upplopp – vård inom
socialtjänsten, samhällstjänst 50 timmar.

5.8 Avvisade med stöd av utlänningslagen

Under EU 2001-kommenderingen avvisades 188 personer med stöd av utlänningslagen. Samtliga beslut togs med stöd av 4 kap. 2 § punkten 3 utlänningslagen. För att kunna genomföra avvisningarna under säkra och ordnade former togs samtliga 188 personer i förvar med stöd av 6 kap. 2 § punkten 2 eller 3 utlänningslagen. De avvisade var genomgående unga människor av båda könen och de kom från följande nationer.

Tabell 7 – Avvisade personer fördelade på medborgarskap

Medborgare i	Antal personer
Danmark	21
Finland	5
Italien	1
Nederländerna	4
Norge	31
Polen	2
Ryssland	2
Storbritannien	2
Tyskland	118
USA (bosatta i Tyskland, verkställda dit)	2
Summa	188

5.9 Brottanmälningar mot anställda inom polisen

Till och med februari månad 2002 har det inkommit 185 anmälningar mot Polismyndigheten eller polispersonal. Ärendena har enligt gällande bestämmelser överlämnats till åklagare. I samtliga ärenden har förundersökning inletts. Förundersökningarna leds av åklagare från Åklagarmyndigheten i Stockholm.

Utredningarna har letts, och leds, av överåklagaren och biträdande överåklagaren vid Åklagarmyndigheten i Stockholm.

Brottsanmälningar mot anställda inom polisen handläggs vid disciplinenheten inom Polismyndigheten. När utredningssituationen var som mest ansträngd förstärktes enheten med disciplinutredare från andra polismyndigheter. Under en period var sex poliskommissarier inkommenderade till enheten.

Anmälningarna har hittills medfört att fem polismän delgivits misstanke om brott.

Av de 185 anmälningarna har 112 avslutats. Ärendena har avslutats antingen med motiveringen att *brott ej kan styrkas* eller med motiveringen *ej brott*. Ingen av förundersökningarna har ännu resulterat i åtal.

Den stora mängden brottsanmälningar mot Polismyndigheten eller anställda inom polisen riktar sig mot polisingripande vid några specifika händelser. Det gäller polisinsatserna vid Hvitfeldtska gymnasiet, Schillerska gymnasiet, Järntorget, Viktoriabron och händelsen vid Vasagatan där polismän avlossade skott med sina tjänstevapen. Övriga anmälningar riktar sig mot polisingripanden vid bl a Berzeliigatan, Vasaplatsen och Vasaparken.

6 ARBETSSKADOR

Inför toppmötena i Göteborg den 14 till 16 juni 2001 hade kommenderingsledningen, de fackliga organisationerna och huvudskyddsombudet i samförstånd och enighet behandlat en mängd arbetsmiljöfrågor som skyddsutrustning, klädsel, beväpning, utbildning, tjänstgöringslistor, förläggning, förplägnad, personalservicegrupp m m. Man var väl förberedd och om detta har redogjorts i avsnittet 3.3 rörande planering.

Det våld som aktivisterna under toppmötena kom att utöva mot polismännen var exempellöst både till omfattning och styrka. Som redogjorts för i avsnitt 4 Genomförandet blev polismännen vid olika tillfällen angripna av aktivister. Ett stort antal polismän som deltog i EU 2001-kommenderingen har till arbetsgivaren lämnat in anmälan om arbetsskada eller tillbud till arbetsskada.

En arbetstagare inom polisen som råkat ut för en arbetsskada kan få ersättning genom det avtal som parterna på den statliga sektorn slutit om ersättning vid personskada (PSA). Med arbetsskada avses i avtalet

1. skada som en arbetstagare har ådragit sig till följd av olycksfall i arbetet,
2. skada som en arbetstagare har ådragit sig vid olycksfall under färd till eller från arbetsstället (färdolycksfall),
3. skada som en arbetstagare har ådragit sig genom annan skadlig inverkan i arbetet (arbetssjukdom), eller
4. skada som har föranletts av våld eller misshandel som en arbetstagare har utsatts för på grund av sin anställning.

Därutöver finns inom polisväsendet ett lokalt avtal om ersättning för inkomstförlust vid vissa fall av arbetsskada för polismän (PSA/ Polis).

Arbetstagaren gör en anmälan om arbetsskada eller tillbud till arbetsskada på en särskild blankett. Vid anmälan om arbetsskada skall bl a beskrivning lämnas om skadeförloppet, tidpunkt då skadan inträffade samt skadans omfattning. I en anmälan om tillbud till arbetsskada skall bl a en beskrivning lämnas för när och hur tillbudet inträffade.

Nedan redovisas statistikuppgifter som hämtats ur anmälningarna om arbetsskada respektive tillbud. Därutöver kommenteras vissa av de skador respektive tillbud som drabbat befattningshavare i EU 2002-kommenderingen samt vissa åtgärder som företas för att förebygga arbetsskador.

6.1 Statistikuppgifter

6.1.1 OM ANTALET INKOMNA ANMÄLNINGAR OM ARBETSSKADA

Polismyndigheten i Västra Götaland har den 6 december 2001 hos de polismyndigheter som lämnat personalförstärkning hemställt om uppgifter rörande EU-relaterade anmälningar om arbetsskada och tillbud. Antalet inkomna anmälningar och antalet befattningshavare som inlämnat anmälan framgår av tabellen nedan. En befattningshavare kan ha lämnat in flera anmälningar om både

arbetsskada och tillbud. Uppgifterna är att uppfatta som preliminära - ytterligare anmälningar kan inkomma.

Tabell 8 – Sammanställning av inkomna anmälningar om arbetsskada och tillbud per den 31 december 2001

Polismyndighet	Arbetsskador		Tillbud	
	Antal anmälningar	Antal befattningshavare	Antal anmälningar	Antal befattningshavare
Stockholm	36	35	39	35
Uppsala	3	3	2	2
Södermanland	0		2	2
Östergötland	1	1	1	1
Jönköping	1		11	
Kronoberg	0		0	
Kalmar	1	1	5	5
Blekinge	0		0	
Skåne	38	32	15	15
Halland	1	1	14	8
Västra Götaland	270	168	141	86
Värmland	0		3	3
Örebro	4	4	10	9
Västmanland	1	1	0	
Dalarna	0		0	
Gästrikland	0		0	
Västernorrland	0		0	
Västerbotten	0		0	
Norrbotten	0		0	
Summa	356	247	239	177

Av tabellen framgår att andelen anmälningar från poliser i polismyndigheten Västra Götaland om arbetsskada respektive tillbud i förhållande till totalt antal anmälningar uppgår till 76 respektive 59 procent.

6.1.2 SKADETILLFÄLLEN

Tabell 9 visar procentuell fördelning av skadetillfällen under perioden 14-16 juni 2001 för befattningshavare från olika polismyndigheter. (I vissa anmälningar om arbetsskada har skadetillfället angivits vara samtliga tre dagar.)

Tabell 9 – Skadetillfällen 14 till 16 juni 2001

Befattningshavare från	14 juni	15 juni	16 juni
Polismyndigheten i Västra Götaland	60 %	81 %	82 %
Polismyndigheten i Stockholms län	16 %	9 %	16 %
Polismyndigheten i Skåne	19 %	9 %	1 %
Övriga polismyndigheter	5 %	1 %	1 %
Summa	100 %	100 %	100 %

6.1.3 TILLBUD

Tabell 10 visar procentuell fördelning av tillbud under perioden 14-16 juni 2001 för befattningshavare från olika polismyndigheter. (I anmälningar om tillbud förekommer att tillbudet angivits vara att hänföra till samtliga tre dagar.)

Tabell 10 – Tillbudstillfällena 14 till 16 juni 2001

Befattningshavare från	14 juni	15 juni	16 juni
Polismyndigheten i Västra Götaland	50 %	57 %	37 %
Polismyndigheten i Stockholms län	20 %	11 %	20 %
Polismyndigheten i Skåne	11 %	9 %	8 %
Övriga polismyndigheter	19 %	23 %	34 %
Summa	100 %	100 %	100 %

6.1.4 ARBETSSKADA/ TILLBUD – SPECIALENHETERNA/ ÖVRIGA ENHETER

Procentuell fördelning av anmälningarna om arbetsskada respektive tillbud från befattningshavare från specialenheterna och befattningshavare från övriga enheter framgår av tabell 11 nedan. Med specialenheterna avses här Golf, Sierra, Mike, Echo, Foxtrot.

Tabell 11 – Fördelning av anmälningar om arbetsskada och tillbud

Befattningshavare från	Anmälan om arbetsskada	Anmälan om tillbud
Specialenheter	62 %	43 %
Övriga enheter	38 %	57 %
Summa	100 %	100 %

6.1.5 ORSAKER TILL ARBETSSKADOR

Fördelning av i anmälningarna uppgivna orsaker till arbetsskada framgår av tabell 12. Stenkastning är den vanligaste orsaken till en anmälan om arbetsskada. I flera anmälningarna har två eller flera orsaker angivits som anledning till arbetsskada. I kolumnen Stenkastning mm ingår också våld genom träff från stålkula dyl.

Anmälningar om arbetsskada som orsakats av brister i utrustning härrör dels i att polismän under långa arbetspass burit tung utrustning i sina midjebälten och fått belastningsskador och dels i undermålig radioutrustningen. I gruppen övrigt ingår exempelvis allergier, stukningar, magsjuka, skoskav, bett från polishund, spark från polishäst, skada i handled vid lyft av aktivist, vridning av knä vid uppkoppling av staketvagn, spark och knytnävslag från aktivist. Vanlig orsak i anmälningar om psykisk skada är den stress och oro som de våldsamma angreppen från aktivisterna medfört samt långa arbetspass och brist på sömn.

Tabell 12 – Angivna orsaker till arbetskadorna

	Skada p g a stress, oro m m	Skada p g a stenkastning m m	Skada p g a brist i utrustning	Övrigt
Västra Götaland	120	148	44	44
Stockholm	24	22	8	8
Skåne	4	37		2
Uppsala		1		2
Jönköping			1	2
Kalmar		1		
Halland			1	
Örebro		3		1
Värmland	1			
Summa	149	212	54	58

6.2 Kommentar rörande vissa arbetsskador och tillbud

De kroppsskador som polismännen tillfogats fördelar sig relativt jämnt över kroppen. Många polismän har blivit träffade av flera stenar, påkar mm och vid olika tillfällen.

För polismännen från Västra Götaland är anmälan om hörselskador följt av huvudskador det vanligaste. Hörselskadorna är beskrivna som ringningar, susningar i örat, nedsatt hörsel och beror på de ständiga falska larmanropen med höga tonsignaler. De polismän som skötte radiosambandet var p g a oväsen vid de olika polisinsatserna tvingade att skruva upp volymen för att kunna höra radiotrafiken. Tonsignalerna vid larmanropen blev därför mycket höga. Huvudskadorna sträcker sig från tillfällig huvudvärk till skallbasfraktur. Flera anmälare tar upp att skyddshjälmen inte ger ett tillfredsställande skydd för nacken.

Anmälningar om arbetsskada rörande rygg och höfter har till övervägande del sin grund i att polismännen burit tung utrustning i midjebältet. I flera anmälningar har påtalats att det bör tas fram en s k matrielväst, en bärsele, för de tillfällen då en polisman måste bära tung utrustning under ett långt arbetspass.

I anmälningarna om psykisk anspänning p g a aktivisternas våld har i 20 av dessa anmälaren uppgivit att han eller hon fruktat för sitt eget liv.

Polisryttarna från Polismyndigheten i Stockholms har i arbetsskadeanmälan anført att skyddshjälmen är för tung och ger belastningsskador – huvudvärk och nackvärk – vid längre användning. De önskar att en skyddshjelm speciellt anpassad för polisryttare tas fram.

Många av piketpolismännen från Skåne som i kommenderingen arbetade i avdelningen Mike, har inlämnat anmälan om arbetsskada med anledning av det våld de utsattes för de 14 juni i samband med avdelningens inbrytning mot Hvitfeldtska gymnasiet via Röhssgatan. De utsattes då för en synnerligen intensiv stenkastning från aktivisterna. Av flera anmälningar framgår att kroppsskyddsutrustningen dämpat de flesta träffarna men att andra stenar slagit igenom skydden eller träffat oskyddade

kroppsdelar. Skadorna sträcker sig från krosskador till blåmärken och svullnader. Speciellt skador på låren är vanligt förekommande – skydd saknas där.

I många anmälningar om tillbud till arbetsskada har brister i den personliga skyddsutrustningen angivits som en bidragande orsak till tillbudet. Många polismän från mindre polismyndigheter har påtalat att de saknar en personlig skyddsutrustning eller att det finns brister i skyddsutrustningen, bl a att overall m/ 92 har ett sämre brandskydd än den tvådelade insatsklädseln. I flera anmälningar om tillbud har anmälts att man blivit utsatt för stenkastning men inte blivit träffad.

7 ÖVERVÄGANDEN, SLUTSATSER OCH FÖRSLAG

7.1 Göteborgshändelserna

Polismyndigheten i Västra Götaland planerade och genomförde poliskommenderingen i samband med EU-toppmötena. Uppdraget var att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten på ett sådant sätt att EU-toppmötena kunde genomföras i centrala Göteborg under tre dagar då samtidigt 43 tillståndsgivna demonstrationerna och manifestationer skulle äga rum.

Det var med utgångspunkt från informationen om EU-mötena, demonstrationerna, manifestationerna m m och författningar om polisens arbetsuppgifter som Polismyndigheten planerade och genomförde EU 2001-kommenderingen.

De organiserade och beväpnade aktivisterna som planerade sabotage och bl a med hjälp av Internet anstiftade och anförde våldsamma upplopp, deltog i våldsamma upplopp, skadade polismän, förstörde och slog sönder egendom, gjorde sig skyldiga till allvarliga brott som ytterst måste betraktas som angrepp på demokratin. Dolda bakom en retorik om en direkt demokrati och en besvikelse över orättvisorna i världen anföll aktivisterna det svenska samhället och lyckades störa den allmänna ordningen och säkerheten med personskador och egendomsförstörelse som följd. De störde mötesfriheten och demonstrationsfriheten under de aktuella dagarna och utsatte samhället för en påfrestning som hittills inte förekommit i vårt land.

Vad som hände under tre dagar i juni 2001 var att en stor del av västvärldens stats- och regeringschefer samlades i Göteborg för att – ytterst med stöd av den grundlagsskyddade mötesfriheten – diskutera viktiga politiska frågor. Samtidigt kunde många av de människor som inte delade uppfattningar företrädde av EU eller av deltagande stats- och regeringschefer protestera och försöka påverka genom att utnyttja den grundlagsskyddade demonstrationsfriheten och delta i de många demonstrationståg och möten som ägde rum under samma tid i Göteborg. EU-toppmötena och de många demonstrationerna kunde påbörjas, genomföras och avslutas som planerat så gott som helt enligt planerna.

Vad många minns idag av EU-toppmötet är bilder av maskerade svartklädda aktivister som kastar sten mot polisen eller svartklädda och maskerade aktivister som slår sönder butiker, anlägger eldar och bygger barrikader längs Kungälvssavenyn. Låter vi dessa minnesbilder vara de enda som finns kvar kan man faktiskt säga att våldet segrade i Göteborg – inte direkt men indirekt. Låter vi bilderna av våldsamheterna rulla om och om igen utan att samtidigt påpeka att samhället höll för påfrestningen ger vi de antidemokratiska krafterna en roll vi inte önskar. Vilket värde låg det då i att EU-toppmötena och demonstrationerna kunde genomföras? Polisens insatser under den 14, 15 och 16 juni 2001 var avgörande för att EU-mötena och demonstrationerna i Göteborg kunde genomföras och avslutas.

7.2 Förutsättningarna för större polisinsatser

7.2.1 ARBETSUPPGIFTERNA OCH RESURSERNA

7.2.1.1 Den svenska polisens dimensionering

Är svensk polis dimensionerad och organiserad för att klara de arbetsuppgifter som EU-toppmötena och presidentbesöket i Göteborg i juni 2001 innebär?

Svensk polis är i ett internationellt perspektiv en liten polisorganisation oavsett vilka jämförelser man än gör. Det finns strax över 16 000 poliser i Sverige på en population av 9 miljoner. Att den svenska poliskåren är förhållandevis liten innebär att möjligheterna till specialisering är begränsad. Svensk polis är typiskt sett en organisation av välutbildade generalister med en grundutbildning som utgår från att arbetsuppgifterna skall utföras enskilt, i dubbelpatrull eller i mindre grupp. I den reguljära polisverksamheten uppträder polismännen relativt sällan i större enheter.

Polisen i Sverige är en civil organisation. Att polisen ofta använder militär terminologi som division, stab, befäl, order m m beror på att dessa begrepp är tydliga och har en betydelse som de flesta lätt kan lära.

Den svenska polismodellen har fördelar när det gäller problemorienterat polisarbete där polismännen har stor möjlighet att inom angivna ramar, planera, genomföra och följa upp sitt arbete. Förståelse och delaktighet är honnörsord inom den svenska polisen. Svenska polismän i allmänhet är emellertid inte utbildade i att uppträda i större formationer. De är inte heller förberedda att arbeta i situationer där varje enskild polisman inte har en samlad bild av hans eller hennes egen insats i förhållande till händelserna i stort. Stora poliskommenderingar har varit ovanliga utanför storstadsregionerna.

Utbildning att uppträda i större polisformationer och annat taktiskt uppträdande har genom polisens begränsade resurser fått stå tillbaka för annan angelägen utbildning. Konsekvensen har blivit att den polisman som idag inte tjänstgör vid en specialenhet har förhållandevis begränsade färdigheter i att arbeta i större formationer och begränsade erfarenheter av att arbeta under allvarliga ordningsstörningar. Sådan kunskap finns i huvudsak att tillgå vid de tre största polismyndigheternas specialenheter, dvs piketpolisen samt särskilt sammansatta insatsavdelningar hos polismyndigheterna i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Förmågan att kalla samman, utrusta, utbilda och öva en större styrka som består av många olika funktioner har varit och är den militära organisationens kännetecken. Just återkommande övningar i ovanstående påtalas ofta av militära chefer som en viktig faktor för att i en insatssituation kunna verka snabbt och effektivt.

Mot denna bakgrund är det lätt att komma till slutsatsen att den taktiska utbildningen måste öka. Utbildning av det slag som här är aktuell är dock resurskrävande. Den skulle omfatta många befattningshavare och den skulle behöva genomföras regelbundet. Vi menar att den polisnumerär som erfordras för att kunna genomföra en sådan långsiktig och uthållig utbildning som det här är frågan om inte finns idag inom polisen.

Fördjupad och tillräcklig kunskap om taktiskt uppträdande i större enheter och om ingripande mot folksamling finns huvudsakligen hos piketpolisen i Stockholm, Göteborg och Malmö. Dessa tre enheter är organiserade inom var sin polismyndighet och även om enheterna har visst samarbete kring operativa frågor finns ingen egentlig och långsiktig samordning av piketpolisarbete. Vi anser att samordningen mellan piketstyrkorna måste öka och möjligheter skapas för gemensam utbildning, träning och erfarenhetsutbyte. Piketpolisen är en nationell resurs och tillsammans med den nationella insatsstyrkan samhällets yttersta resurs vid svårare ordningsstörningar. Det finns därför enligt vår uppfattning anledning att överväga en ökad resurstilldelning för kvalificerad ordningspolisverksamhet i Sverige.

Rikspolisstyrelsen har under senare år i sitt budgetunderlag pekat på behovet av fler poliser. 19 000 poliser i stället för som idag drygt 16 000. Ett ökat antal poliser bör också enligt vår uppfattning ge svensk polis bättre förutsättningar att öka utveckla och öka den taktiska förmågan vid särskilda händelser av större omfattning.

7.2.1.2   Ansvar för den operativa förmågan hos svensk polis

Kan ansvaret för att polisen bibehåller och utvecklar förmågan att genomföra samlade insatser över hela riket verkligen bli effektivt om det bygger på en frivillig samverkan mellan olika polismyndigheter?

Utvecklingen från ett förhållande där nationalstaten är den enda självklara politiska arenan till att nationalstaten ingår i internationella förbund och unioner innebär att förekomsten av internationella toppmöten med stor sannolikhet kommer att öka. Det är rimligt att anta att dessa toppmöten även fortsättningsvis i möjligaste mån kommer att förläggas till så många medlemsländer som möjligt och detta ställer krav på en beredskap som klarar ordningen och säkerheten vid sådan möten i Sverige även fortsättningsvis.

Att med de resurser som står till polismyndigheternas förfogande idag hysa förhoppningar om att enbart en frivillig samverkan skulle kunna leda till en mer utvecklad form av gemensam utbildning och träning för specialenheterna och/ eller ovannämnda insatsavdelningar är enligt vår uppfattning inte realistisk.

Polismyndigheternas ekonomiska begränsningar motverkar den nationella kompetensen när det gäller sådan utbildning och träning. En lösning kan vara att polisen i Sverige organiseras som en polismyndighet. Det skulle enligt vår bedömning vara lättare att utveckla ett nationellt planverk och genomföra polisinsatser vid omfattande ordningsstörningar om vi hade en polismyndighet i riket.

7.2.1.3   Hur klarade Polismyndigheten i Västra Götaland EU 2001-kommenderingen?

Inom polisen har - såvitt vi känner till - någon lika stor och omfattande poliskommendering som EU 2001-kommenderingen aldrig tidigare organiserats och genomförts. Polismyndigheten i Västra Götaland klarade av att organisera en poliskommendering med polisförstärkning från i stort sett hela landet – med polismän i olika åldrar och med varierande utbildning och erfarenhet.

Kommenderingsledningen kunde med stöd av kommenderingsstabens fördela uppdragen till divisioner och avdelningar och samordna arbetet över en tidsperiod om över tre dygn i 600 olika polisinsatser trots avsaknad av ett modernt, tekniskt polisiärt ledningssystem. Polisinsatser med hög svårighetsgrad kunde genomföras trots ett bristfälligt radiosystem som tidvis stördes ut. EU 2001-kommenderingen säkerställde att EU-mötena kunde genomföras i Göteborg och inte behövde avbrytas på grund av ordningsstörningar.

Fördelningen av polisresurser mellan aktiviteterna dialog och samverkan med arrangörerna och allmänheten å ena sidan och bevakningen, övervakningen och polisinsatserna å den andra var polisiärt motiverad och synes ha fungerat på åsyftat sätt. Divisions- och avdelningsindelningen har enligt vår uppfattning varit ändamålsenlig såväl samverkansmässigt som uppdrags- och ledningsmässigt.

Polismyndigheten i Västra Götaland säkerställde att toppmötena och demonstrationerna kunde genomföras. Som vi anför ovan har dagens organisation och ledningsstruktur sina begränsningar när det gäller samlade stora polisinsatser där personal från mer än en polismyndighet deltar. Det fanns också med dagens personalnumerär en påtaglig risk för att den mentala återhämtningen efter EU 2001-kommenderingen skulle bli så ansträngande att det bestående minnet av kommenderingen skulle bli just denna ansträngning och inte att polisen säkerställde mötesfriheten och demonstrationsfriheten.

Vi anser också att redovisade hotbilder och händelser visar att genomförandet av polisinsatserna på Hvitfeldtska gymnasiet var avgörande för att polisen skulle kunna upprätthålla ordningen och säkerheten i centrala Göteborg. Verkställigheten av åklagarens beslut om husrannsakan begränsade fortsatt brottslighet.

Risken för att EU-mötena skulle störas bl a av inträngningsaktioner var mycket stor. Utan polisens och åklagarens åtgärder såvitt avser Hvitfeldtska gymnasiet men också ingripandet den 12 juni i Gamlestaden – punkt 4.1.4.2 – och ingripandet mot sambandscentralen på Skäpplandsgatan den 15 juni – punkt 4.3.4.3 – fanns det risk för allvarliga störningar av EU-toppmötena.

Den 15 juni skulle en större dimensionering av polisresurserna på Götaplatsen och Kungsportsavenyn sannolikt kunnat begränsa upploppet. Ett samlat polisrytteri skulle haft bättre förutsättningar att skingra de aktivister som angrep polismännen på Götaplatsen och i södra delen av Kungsportsavenyn. När polisinsatsstyrkan hindrat aktivisternas framträngande mot Svenska Mässan på Berzeliigatan och påbörjat sina försök att skingra aktivisterna i anslutning till Götaplatsen skulle ytterligare en insatsavdelning grupperad längre norrut på Kungsportsavenyn varit en tillgång i den rörliga polisinsatsen.

Även om sådana resursdispositioner nu framstår som önskvärda förelåg en rad omfall som både kommenderingschefen och polisinsatschefen hade att beakta under pågående upplopp. Bland annat förelåg en fortsatt stor risk för framträngningar mot och inbrytningar på Svenska Mässan och även andra aktioner bl a mot polishuset. En rad händelser, demonstrationer och aktioner var att vänta under dagen och kvällen och dessa skulle kräva resursstarka polisinsatser. Alla resurser i kommenderingen kunde därför inte användas under förmiddagen den 15 juni.

När aktivisterna angrep affärer, banker m m längs Kungsportsavenyn försökte polisinsatsstyrkan att förfölja aktivisterna. På grund av de många skadade polismännen i de avdelningar som stoppat aktivisternas framträngningsförsök mot Svenska Mässan kunde den polisinsatsen inte genomföras med den kraft som behövdes.

Detta innebar att polisen under ca 30 minuter inte fullt kunde upprätthålla allmän ordning och säkerhet på Kungsportsavenyn och detta är djupt beklagligt.

Trots det allvarliga våld som polisinsatsstyrkan utsattes för på Kungsportsavenyn kunde den snabbt reorganiseras och förstärkas varefter polisen återigen fick grepp om situationen. Att polismännen mötts av och återigen skulle kunna mötas av besinningslöst våld medförde emellertid ett försiktigt taktiskt uppträdande från polismännens sida. Rörligheten var nu också mindre med tidsfördröjning som en naturlig följd.

Polisinsatserna på Hvitfeldtska gymnasiet och vid polisinsatsen på Järntorget blev tidsmässigt utdragna. Det krävdes stora insatser för att hålla omhändertagande- och gripandetiderna. Överväganden kring polismännens arbets- och vilotider enligt avtal blev akuta. Tidsfördröjningen kunde inte bemästras fullt ut i den snabba och intensiva händelseutvecklingen vilket ställde kommenderingsledningen inför svåra avvägningar där den författningsmässiga tidsbegränsningen för gripanden av aktivister fick ställas mot polismännens arbets- och vilotider.

Insatserna på Hvitfeldtska gymnasiet där åklagarens beslut om husrannsakan skulle verkställas blev tidsmässigt utdragna främst på grund av samtalen inne på skolan. Någon överenskommelse av betydelse för ordningen och säkerheten kom inte tillstånd i tid. Anledningen till att samtalen inte bröts långt tidigare - vilket skulle varit polisoperativt motiverat - var enligt kommenderingschefen att han ville uttömma möjligheterna att genom dialogen och samverkan tillmötesgå önskemålen från berörda inne på skolan och samtidigt klara ordningen och säkerheten.

Att överläggningarna avbröts berodde på att det begicks brott – våldsamt upplopp - inne på skolan och på skolområdet. De åtgärder som vidtogs var enligt vår uppfattning angelägna och foljdriktiga beslut mot bakgrund av de förhållanden som rådde på platsen.

Vi har funnit att svensk polis tidigare saknat erfarenhet av situationer där många poliser skadas. Vi har också förstått att detta påverkar insatsledning, befäl och polismän i en pågående insatssituation. Om polismän blir skadade under en kommendering påverkas också andra polismän som fullgör inte lika utsatta arbetsuppgifter inom kommenderingen.

Enligt vår uppfattning bör detta förhållande bli föremål för närmare undersökning och studier. Vi måste få en ökad kunskap om effekten av skador bland polismän under en pågående insats. Vi måste få kunskap om reaktioner och symptom och vi måste lära oss hur vi skall hantera sådana situationer. Kunskaperna inom detta område måste öka inför kommande stora polisinsatser i Sverige men också mot bakgrund av polisens ökade deltagande i internationella uppdrag.

7.2.2 POLISFÖRSTÄRKNINGEN

Under planeringen av poliskommenderingen hade Polismyndigheten som utgångspunkt den numerär som den finska polisen hade vid det toppmöte som avslutade Finlands ordförandeskap i Europeiska unionen i december 1999. Den finska poliskommenderingen omfattade omkring 1 300 polismän. Vid en motsvarande planeringsnivå var uttaget från Polismyndigheten knappt 800 polismän och förstärkningsbehovet uppgick alltså till mellan 300 och 500 polismän. Polisförstärkningen mellan 300 och 500 polismän innefattade en begäran om 200 polismän från den särskilda beredskapspolisen. Polismyndighetens avsikt var att använda den särskilda beredskapspolisen för bevakningsuppdrag på Landvetter flygplats, Säve flygplats inne på Lisebergsområdet samt för viss färdvägsbevakning. Begäran om att få disponera den särskilda beredskapspolisen lämnades till Rikspolisstyrelsen den 13 december 2000.

Efter oroligheterna vid toppmötet i Nice i december 2000 höjdes planeringsnivån för poliskommenderingen. Uttaget inom Polismyndigheten i Västra Götaland ökades i en första omgång till 1 000 polismän för att under januari månad 2001 växa till 1 250 polismän.

Den 19 december 2000 lämnade Polismyndigheten sin andra begäran om polisförstärkning till Rikspolisstyrelsen. Den avsåg sammanlagt 170 polismän varav 100 ordningspolismän med särskild kompetens, 50 piketpolismän och 20 polisryttare.

Vid månadsskiftet februari/ mars 2001 fick Polismyndigheten genom underhandskontakter med Rikspolisstyrelsen besked om att den särskilda beredskapspolisen inte skulle få användas vid poliskommenderingen

Den 5 mars 2001 lämnade Polismyndigheten sin tredje begäran om polisförstärkning till Rikspolisstyrelsen. Den avsåg 150 polismän som skulle ersätta de 200 polis-
männen från den särskilda beredskapspolisen. Differensen på 50 polismän skulle ersättas med tekniska installationer för att hålla ner uttaget av polisförstärkning. Efter toppmötet i Stockholm i slutet av mars 2001 omfattade poliskommenderingen enligt Polismyndighetens planering 1 600 till 1 700 polismän varav 320 var polisförstärkning från andra polismyndigheter.

Under mars månad började uppgifterna i media om ett förestående besök av president Bush bli mer precisa. Polismyndigheten började då att planera för ett amerikanskt presidentbesök i samband med EU-toppmötena.

Den 26 april 2001 lämnade Polismyndigheten sin fjärde begäran om polisförstärkning till Rikspolisstyrelsen. Begäran avsåg denna gång en reservstyrka om 350 polismän vilka med kort varsel skulle kunna kallas in till tjänstgöring i Göteborg.

Den 9 maj 2001 kom det första skriftliga svaret från Rikspolisstyrelsen på Polismyndighetens begäran om polisförstärkning. Svaret avsåg Polismyndighetens begäran från den 19 december 2000 och den 5 mars 2001.

Efter en beredning av de underrättelser som inkommit till Polismyndigheten lämnade myndigheten den 18 maj 2001 en femte begäran om polisförstärkning till Rikspolisstyrelsen. Begäran avsåg en omsättning av den tidigare reserverade polisstyrkan om 350 polismän. Rikspolisstyrelsens svar på den femte begäran lämnades den 28 maj 2001. Efter detta uttag omfattade den planerade poliskommenderingen 2 050 polismän varav 670 utgjorde polisförstärkning från andra polismyndigheter.

Under torsdagen den 14 juni och fredagen den 15 juni 2001 anlände ytterligare polisförstärkning om sammanlagt 418 polismän till Göteborg. Detta innebar att poliskommenderingen totalt kom att omfatta omkring 2 500 polismän. Även när det gäller polisförstärkningarna den 14 och 15 juni samverkade Polismyndigheten med Rikspolisstyrelsen.

Beskrivningen av hur polisförstärkningen växte fram under tiden poliskommenderingen planerades tydliggör enligt vår mening olika problem. Ett problem var den långa svarstiden på de olika framställningarna. Att en begäran gjord den 19 december 2000 blir besvarad först den 9 maj 2001 av Rikspolisstyrelsen är inte tillfredsställande och försatte kommenderingsledning med stab i tidspress. Under tiden hade både sakförhållanden (presidentbesöket) och underrättelseläget hunnit förändras varför det var svårt att följa den ursprungliga planeringen när väl svaret på begäran om polisförstärkning anlände. Vi menar att Rikspolisstyrelsens roll i sammanhanget bör vara tydligare och mer uttalad.

Ett annat problem som uppmärksammades i samband med poliskommenderingen var att det saknas ett ensartat sätt att bedriva dialogen med de polismyndigheter som lämnar polisförstärkning. Som nämnts tidigare är de 21 polismyndigheternas organisationer inte lika. Vissa polismyndigheter har en central personalplanering som inte bara kan lämna en fullständig beskrivning av den kompetens de enskilda polismännen har utan även kan lämna förslag om indelning i grupper m m. Andra polismyndigheter har en betydligt lägre grad av samordning. Beredningen sker i dessa myndigheter på flera olika platser och nivåer och för att få uppgifter om enskilda polismäns kompetens måste mottagande myndighet i vissa fall ta direktkontakt med flera olika enheter inom den polismyndighet som lämnar förstärkningen innan i sammanhanget ganska grundläggande besked kan lämnas.

Vid poliskommenderingen i Göteborg fick Polismyndigheten besked om omsättningen av reservstyrkan om 350 polismän under fredagen den 1 juni kl 15.32. Utbildningen i kommenderingen skulle starta tisdagen den 5 juni. Den korta tidsperioden mellan förstärkningsbeslutet och poliskommenderingens början är enligt vår bedömning inte unik på något sätt. Tvärtom förefaller det vara vanligt att händelser förändras och utvecklas på sätt som gör att ett behov inte går att fastställa säkert förrän kort tid innan en poliskommendering. Detta gäller särskilt för en polisorganisation som svenska polisen som lever under så knappa resurser att varje förstärkningsuttag innebär kännbara påfrestningar på den ordinarie verksamheten. Att en mottagande polismyndighet under tidspress behöver ställa återkommande frågor för att klara sin slutplanering är emellertid inte tillfredsställande. Vi anser att det finns anledning att se över de regler och rutiner som idag tillämpas när det gäller polisförstärkning.

7.2.3 ARBETSTIDEN

Under tidsperioden den 4 till 17 juni 2001 genomfördes inom poliskommenderingen 16 694 arbetspass enligt speciallistor samt ytterligare ett stort antal arbetspass enligt ordinarie tjänstgöringslistor. Nästan 80 procent av arbetspassen var kortare än 14 timmar. 3 607 arbetspass översteg 14 timmar. De 20 procent av arbetspass som var längre än 14 timmar hänför sig till poliskommenderingens mest intensiva dagar - torsdagen den 14 juni, fredagen den 15 juni och lördagen den 16 juni.

Under tidsperioden den 4 till 17 juni 2001 inträffade vid 1 203 tillfällen att viloperioden mellan två arbetspass understeg 6 timmar. Antal viloperioder som understeg 8 timmar men översteg 6 timmar var under samma period 2 463. Även här hänför sig tillfällena huvudsakligen till poliskommenderingens tre mest intensiva dagar.

Det har förekommit långa arbetspass inom poliskommenderingen, några har varit mycket långa och några har varit alldeles för långa. Detta är en erfarenhet som vi måste ta med oss inför framtiden. Målsättningen måste vara att de långa arbetspassen skall undvikas. Vi ser dock inte någon enskild åtgärd vid planeringen av poliskommenderingen som skulle ha undanröjt de långa arbetspassen. Det var istället händelseutvecklingen under toppmötesdagarna som förorsakade de långa arbetspassen. Händelser inträffade som var svåra att förutse och som därför inte kunde bilda underlag för planeringen.

En av dessa händelser var husrannsakan på Hvitfeldtska gymnasiet. En annan var ingripandet på Järntorget. Både dessa händelser fick ett långt och utdraget förlopp som innebar att många polismän fick genomföra långa arbetspass. Men hur såg alternativen ut? Vem kan idag med säkerhet säga vad som skulle ha inträffat om polisen inte lyckats desarmera den våldsuppladdning som pågick på Hvitfeldtska gymnasiet? Vad skulle ha skett med butikerna längs Linnégatan om ingripandet på Järntorget inte genomförts? Kanske skulle samtalen med personerna på Hvitfeldtska gymnasiet kunnat avbrytas tidigare. Det är dock tveksamt om polisens arbetstidsbestämmelser av alla intressenter inom och utom polisväsendet skulle ha upplevts som ett bärande argument för att avsluta samtalen som pågick med de boende på skolan.

Återigen är det en fråga om resurser. Vid poliskommenderingens avslutning omfattade den ungefär 2 500 polismän och det är vad svensk polis klarar av att mönstra på en och samma ort vid ett tillfälle om polisverksamheten i övriga delar av landet skall kunna fortgå. Det är vår uppfattning att poliskommenderingen i samband med toppmötena i huvudsak var väl avvägd mot den tillgängliga polisresursen i Sverige.

Det framgår av våra tidigare redogörelser att vi funnit att polisen löste sina uppgifter på ett fullt acceptabelt sätt utifrån de förutsättningar som en polismyndighet har att lösa sina arbetsuppgifter. Trots detta har såväl kommenderingsledning som polismän uttryckt en stor besvikelse över att aktivisterna inte direkt kunde hindras på Kungsportsavenyn. Vi menar vidare att det fanns polisresurser tillgängliga för att lösa de uppgifter som uppstod under kommenderingen. Det fanns självfallet tillfällen då det skulle ha varit bra med fler poliser men vi menar att resursen i stort var tillräcklig eller kanske rättare sagt – resursbristen var hanterbar. Detta gäller dock inte när vi kommer till arbetstidsfrågorna. Här ser vi en mycket tydlig koppling

mellan resurstillgången och de långa arbetspassen. Det fanns i detta avseende inga reserver att tillgå i poliskommenderingen. Detta fick till följd att då arbetsuppgifter som måste utföras drog ut på tiden fanns ingen annan lösning att tillgå än att förlänga polismännens arbetspass. Förlängningarna inverkade i sin tur menligt på viloperioderna mellan arbetspassen. Tidsfördröjningsproblematiken blev kännbar.

Vi menar att det är omöjligt att genomföra en poliskommendering med den utveckling som EU 2001-kommenderingen fick inom ramen för polisväsendets arbetstidsbestämmelser och med de tjänstgöringslistor som förhandlats fram i enighet mellan parterna.

Problemen med de långa arbetspassen har enligt vår uppfattning en direkt koppling till den resurs som den svenska polisen disponerar. Vi anser att om långa arbetspass skall kunna undvikas vid liknande poliskommenderingar i framtiden måste den svenska polisen tillföras mer resurser.

7.2.4 UTRUSTNINGEN

7.2.4.1 Samband

Kraven på omedelbar och direkt kommunikation är stora i dagens samhälle. Informationsteknologin har under senare delen av förra århundradet utvecklats lavinartat men polisens radiosystem för sambandsmässig ledning av polisenheter – S 70 M och S 80 – är gamla och omoderna. Systemet S 70 M används över hela Sverige och S 80 i de tre storstäderna.

Inom poliskåren finns en utbredd kritik av systemen. Många poliser anser att handgreppen för att manövrera en radiostation är för komplicerade i stressade situationer. Risken att göra fel och att inte få kontakt i ett utsatt läge är stor enligt många polismän. Bruket av mobiltelefon har ökat och till viss del kan detta bero på problemen med nuvarande radiosystem. Detta förhållande gynnar inte informationsspridningen inom en poliskommendering.

De nuvarande radiosystemen är inte krypterade. Under poliskommenderingen i samband med toppmötena i Göteborg avlyssnades polisens radiotrafik av aktivister. I aktivisternas sambandscentral på Skäpplandsgatan styrdes upploppen genom SMS-meddelanden.

Under poliskommenderingen i Göteborg stördes radiosambandet av utomstående som sände påhittade larmanrop, kvitterade påhittade uppdrag m m. Under vissa perioder stördes radiosambandet kraftigt och mellan klockan 12.00 och 13.00 den 16 juni fick radiotrafiken överflyttas till reservläge.

Händelserna under toppmötena i Göteborg visar att det brådskar att byta ut de nuvarande systemen mot ett nationellt digitalt och krypterat radiosystem.

Vid Rikspolisstyrelsen pågår sedan en tid tillbaka ett arbete med att ta fram nästa generation radiokommunikationssystem i s k TETRA- standard. Arbetet har emellertid enligt vår uppfattning tagit alldeles för lång tid. Frågan skulle ha varit löst redan i början av 1990-talet.

7.2.4.2 Kroppsskyddsutrustning

För att skydda sig mot våld har svenska polismän skyddsbeklädnad. Vilken kroppsskyddsutrustning som skulle medföras och användas vid EU 2001-kommenderingen framgår av kommenderingsorder 100. I kroppsskyddsutrustningen ingick hjälm m 92 eller senare modell, brandskyddshuva, lätt kroppsskyddsväst, skyddshandskar, suspensoar, benskydd, kängor, gasskyddsmask, reflexväst och vit batong. Polismyndigheten, de fackliga organisationerna och huvudskyddsombudet var i samverkansgruppen överens om vilken kroppsskyddsutrustning som skulle användas.

Inom Polismyndigheten i Västra Götaland förvaras och förvaltas kroppsskyddsutrustningen av den enskilde polismannen för att den alltid skall kunna medföras i polisarbetet – personlig kroppsskyddsutrustning. En sådan ordning innebär att beredskapsnivån blir hög och att förberedelse tiden för en polisinsats minskar. Den omständigheten är särskilt betydelsefull för polisen i Sverige. Skall svensk polis, med sin förhållandevis låga numerär, ha en tillräcklig styrka i samlade insatser får inte kraft och arbetstid åtgå för att utrusta polismännen med kroppsskyddsutrustning inför varje polisinsats.

Till poliskommenderingen anlände polispersonal från förstärkande polismyndigheter som saknade viss personlig kroppsskyddsutrustning. Någon hade glömt att ta med sig delar av utrustningen, andra hade med sig utrustning som inte var i rätt storlek eller som var defekt. Polismyndigheten fick därför lägga stor kraft på att komplettera enskilda polismäns kroppsskyddsutrustning. Enligt vår bedömning var Polismyndigheten framgångsrik i detta arbete. I det närmaste samtliga polismän i kommenderingen erhöll en komplett kroppsskyddsutrustning. Det fanns ett fåtal polismän som anlände till Göteborg sent på fredagskvällen den 15 juni som inte kunde få sin kroppsskyddsutrustning kompletterad fullt ut. Poliskommissarien som arbetade med utrustningsfrågor under kommenderingen uppskattar antalet polismän som inte erhöll komplett kroppsskyddsutrustning till mellan fem och tio. Dessa polismän användes för sådana bevakningsuppdrag där risken att utsättas för våld var låg.

Påståenden om att polismän som deltog i poliskommenderingen varit tvungna att köpa egen skyddsutrustning är fel. Polismyndigheten i Västra Götaland beslutade en tid innan kommenderingen, tillsammans med berörda befattningshavare, de fackliga företrädarna och huvudskyddsombudet att utrusta polismän vid specialenheterna med extra skyddsutrustning anpassad till deras särskilda arbetsuppgifter. De skydd som avsågs var särskilda ishockeyskydd som fanns att tillgå hos en grossistfirma. De specialenheter som berördes var främst piketpolisen och hundförarpolisen.

Som en del i samverkan mellan piketpolisen i Stockholm, Göteborg och Malmö underrättade chefen för piketpolisen vid Polismyndigheten i Västra Götaland poliskommissarien Hans Lippens de båda övriga enheterna om vilken extrautrustning våra specialenheter avsåg att skaffa. Piketpolisen i både Stockholm och Malmö förklarade att den utrustning de hade var tillfyllest och att de därför inte avsåg att införskaffa samma utrustning som piketpolisen i Västra Götaland beställt. När man väl kommit till Göteborg ångrade man sig och begärde samma förstärkta kroppsskyddsutrustning som den piketpoliserna från Västra Götaland bar.

Polismyndigheten beviljade omedelbart önskemålen och piketpolisen från Malmö kunde utrusta sig med aktuella ishockeyskydd direkt från grossistfirman. Sedan piketpolisen från Malmö utrustats var grossistens lager i stort sett tomt. Därför fick piketpolisen från Stockholm söka utrustningen hos de detaljister som fått leveranser från grossisten.

Vi kan konstatera att om piketpolisenheter i Stockholm och Malmö tackat ja till extrautrustningen från början så hade detta underlättat arbetet för Polismyndigheten i Västra Götaland och troligen också besparat de enskilda poliserna en hel del besvär.

All utrustning som anskaffades på detta sätt fakturerades och betalades av Polismyndigheten i Västra Götaland.

Den omedelbara slutsats man kan dra av händelserna i Göteborg är att kroppsskyddet för polismännen allmänt sett måste förbättras. Även om ingen möda sparades på att förse polismännen med bästa tänkbara kroppsskyddsutrustning och även om Polismyndigheten, de fackliga organisationerna och huvudskyddsombudet var överens om den utrustningsnivå som skulle gälla så måste kroppsskyddsutrustningen för den svenska polisen förbättras. Vi anser att det är viktigt att utvecklingen av kroppsskyddsutrustningen sker i så nära anslutning till användarna som möjligt men att standarden och normerna blir nationella. Frågan är därför Rikspolisstyrelsens. Under ett tiotal år har polisväsendet saknat en utrustningskommitté på den nationella nivån. Rikspolisstyrelsen beslutade emellertid under hösten 2001 att återigen införa en central utrustningskommitté. Många angelägna frågor väntar nu på sin lösning.

Åtgärder för att skydda polismän mot skador handlar emellertid inte bara om vilken skyddsnivå kroppsskyddsutrustningen har. Kroppsskyddsutrustningens skyddsnivå kommer alltid att vara beroende av en avvägning mellan bästa möjliga skydd och största möjliga rörlighet. Utrustningen kommer alltid att behöva utvecklas. Vi är därför av uppfattningen att det optimala kroppsskyddet egentligen endast finns i tankevärlden – det kommer alltid att gå att förbättra i förhållande till skydd och rörlighet – men mycket kan bli bättre. Utvecklingen av kroppsskyddsutrustning måste pågå fortlöpande hand i hand med utvecklingen av andra former av skydd. Vi har i avsnitt 7.2.4.3 pekat på att polisiära skyddsfordon skulle kunna utgöra ett kompletterande skydd för polismän.

Vi vill också påpeka att förekomsten av skyddsutrustning av god kvalitet bara är en del av skyddet av polismännen. Det gäller för övrigt inte bara för kroppsskyddsutrustning utan för all form av skyddsutrustning. Vid sidan av god kvalitet på materialet behövs god förmåga att använda detsamma på rätt sätt. De erfarenheter vi redovisat här ovan pekar på att den löpande fortbildningen där bruk av kroppsskyddsutrustning ingår inte sker i tillräcklig omfattning inom svensk polis idag. Om fortbildningen genomförts med erforderlig kontinuitet hade förmodligen inte så många polismän kommit till Göteborg utan komplett kroppsskyddsutrustning. Fortlöpande utbildning och övning är betydelsefull inte bara för att kontrollera att utrustningen är komplett och att polismännen kan använda den. Användningen av utrustningen vid utbildning och övning är också en viktig del i utvecklingen av kroppsskyddsutrustningen.

7.2.4.3 Skyddsfordon

Svensk polis använder idag en taktik som innebär samverkan främst mellan olika specialenheter – piketpolis, polisrytteri och hundförarpolis – för att hantera en våldsam folksamling. Taktiken har visat sig framgångsrik när den tidigare använts och det fanns inget som talade emot att den inte skulle fungera även under EU 2001-kommenderingen i Göteborg. Tvärtom arbetade de olika specialenheterna med den gängse taktiken som utgångspunkt i sina förberedelser inför poliskommenderingen. Polisen var förberedd på att kunna hantera våldsamheterna men blev överraskad av omfattningen och styrkan i det våld aktivisterna utövande.

Det taktiska koncept som hittills använts bygger på en fortlöpande växelverkan mellan de olika specialenheterna. När denna växelverkan försvinner – antingen till följd av kraftigt våld eller till följd av ofullständigt samband – uteblir inte bara en del av den operativa förmågan utan också en del av polismännens skydd. Vi anser därför att polisen måste tillföras ytterligare utrustning som kompletterande skydd i sådana situationer. Ett nytt polisiärt skyddsfordon skulle kunna vara ett sådant skydd.

De fordon som polisen idag använder är i huvudsak personbilar och mindre bussar. I samband med större kommenderingar där polismän vanligtvis inte uppträder i mindre enheter än en grupp (vanligtvis 5 till 7 polismän) hyrs mindre bussar in från biluthyrningsfirmor för att användas vid transporter av personal. Taktiken att använda mindre bussar för transport är väl etablerad i Sverige idag och bedöms vara att föredra framför att transportera polismän i större bussar. Rörligheten blir väl tillgodosedd genom användandet av mindre bussar men något egentlig skydd erbjuder de inte. Det finns – kanske just därför – inte heller någon utvecklad taktik över hur fordon skulle kunna användas som ett operativt hjälpmedel vid svårare ordningsstörningar.

Bilderna där maskerade aktivister angriper polisfordon visar hur lite skydd polisfordonen ger. Bilderna visar också att poliser som blir utsatta för stenkastning behöver ett skydd som komplement till den personliga kroppsskyddsutrustningen. En mindre buss med ett fullgott skydd för de som färdas i den skulle därför inte bara erbjuda möjlighet för polispersonal att transportera sig skyddat till och från platser. Fordonet skulle också kunna användas som ett operativt hjälpmedel, t ex för avspärningar, som skydd vid framryckning, för att användas av en arresteringsstyrka eller transportenhet eller för att kunna användas som ledningsfordon för polisinsatschefen med ledningsstöd.

Fordonets skyddsnivå och prestanda bör utvecklas i samråd med brukarna. Utgångspunkten för utvecklingen kan vara ett fordon liknande de som används vid värdetransporter och som ger skydd inte bara mot stenar utan även mot brandbomber och handeldvapen.

Frågan om skyddsfordon kommer såvitt vi förstått saken rätt att tas upp till behandling inom Rikspolisstyrelsen och i Taktikprojektet.

7.2.4.4 Vapen

I en svensk polismans personliga utrustning ingår idag bl a batong och skjutvapen. De finns andra former av skjutvapen – jaktvapen och förstärkningsvapen – som får användas för särskilt ändamål och efter särskild prövning i varje enskilt fall.

Normalförhållandet är alltså att den enskilde polismannen i sin tjänstgöring har tillgång till batong och pistol. Steget mellan batong och skjutvapen är stort och från tid till annan – framförallt i samband med att polismän använder sitt skjutvapen – framförs åsikter om att svenska polismän borde vara utrustade med något ytterligare vapen. Ett vapen som på distans skulle kunna oskadliggöra en person men som inte innebär att personen utsätts för sådana risker som användandet av skjutvapen innebär. El-pistoler, bönpåsar och pepparsprej är några lösningar som har diskuterats. Ett utvecklingsarbete inom området pågår vid Rikspolisstyrelsen. Någon direkt anledning att förändra utgångspunkterna för detta arbete med anledning av erfarenheter från de våldsamma upploppen i Göteborg finns egentligen inte. Behovet av ett ytterligare vapen med förmåga att neutralisera en person på distans och som kan användas av alla polismän är redan tidigare definierat.

Med anledning av upploppen i Göteborg har frågor ställts om varför svensk polis inte använder tårgas, vattenkanoner, gummikulor m m.

Svensk polis använder idag tårgas i vissa situationer och främst när det gäller polisinsatser mot farlig person inomhus. Kompetens för att hantera tårgas i sådana sammanhang finns idag inom svensk polis. När det gäller att använda tårgas utomhus i samband med allvarliga ordningsstörningar finns det varken tradition eller erfarenhet inom svensk polis. Även utan denna erfarenhet tror vi inte att tårgas skulle ha varit användbart eller lämpligt i samband med de våldsamma upploppen i Göteborg.

Svensk polis har idag varken erfarenhet av eller tillgång till vattenkanoner. Trots detta ställer vi oss tveksamma till om vattenkanoner skulle ha haft någon avgörande betydelse för möjligheterna att bekämpa de maskerade våldsverkarnas framfart i Göteborg. Vattenkanoner är också ett redskap som kräver resurser. Det krävs enligt uppgift två vattenkanoner och dessutom ett stort antal polismän för att skydda kanonerna från angrepp. De är enligt uppgift svårmanövrerade. Säkerligen är det så att vattenkanoner avbryter brottslig gärning om den sätts in på rätt plats vid rätt tidpunkt. Ett exempel på användningsområde kan vara i samband med bevakning av avspärrat område eller byggnad. Användningen av vattenkanon tillsammans med tårgas begränsar emellertid på ett avgörande sätt polisens möjligheter att ingripa och lagföra personer som gör sig skyldiga till brott, t ex våldsamt upplopp.

Andra hjälpmedel än batong att använda mot en våldsam folkmassa har inte förekommit i Sverige. Så kallade distansbatonger – utskjutningsanordningar med gummikulor och bönpåsar – används i andra länder. Sådana vapen hade i vissa situationer under EU 2001-kommenderingen varit effektiva och lämpliga. Utvecklingen har visat att behovet av ett vapen mellan batong och pistol är mycket stort. Inom Rikspolisstyrelsen pågår ett arbete med att ta fram ett sådant vapen. Arbete bör bedrivas skyndsamt.

För att få ett bestående inriktningsbeslut om användandet av tårgas, vattenkanoner, gummikulor och andra offensiva vapen för bekämpande av allvarligare ordningsstörningar bör frågan utredas ingående. Så vitt vi förstår kommer frågorna att tas upp av den s k Göteborgskommittén.

7.2.4.5 Hjälmmärkning

I samband med mötet för Europeiska unionens finansministrar i Malmö lördagen den 21 april 2001 genomfördes protester av olika slag. En protest var en demonstrationsmarsch mot EU under lördagen den 21 april där omkring 1500 personer deltog.

Mellan 400 och 500 personer av de som gick i demonstrationståget var maskerade aktivister som enligt underrättelser polisen erhållit hade som mål att störa den allmänna ordningen i Malmö. Flertalet av de maskerade aktivisterna hade redan under fredagen den 20 april deltagit i ett demonstrationståg där de haft samma mål. Underrättelser på lördagen angav att aktivisterna var frustrerade över att polisinsatsen på fredagen passiviserat dem. Frustrationen ledde till att vissa av de maskerade aktivisterna startade våldsamheter redan innan demonstrationståget hunnit starta. Aktivisternas våldsutövning gjorde att Polismyndigheten bedömde risken stor att ordningsstörningar skulle uppstå om de maskerade aktivisterna tilläts följa demonstrationen in till Malmös centrala delar. En polisinsats genomfördes därför kort efter det att demonstrationståget startat. De maskerade aktivisterna kunde omhändertas innan de hunnit störa den allmänna ordningen. Polisinsatsen förhindrade sannolikt ett våldsamt upplopp i centrala Malmö.

Särskilt framgångsrikt bedömdes dock inte ingripandet ha varit vare sig i media eller den allmänna opinionen. Polisen beskylldes för att ha infört undantagstillstånd och för att ha hindrat människor från att utöva sina medborgerliga rättigheter. Ett resultat av polisinsatsen i Malmö blev föreskrifterna om märkning av polisens hjälmar.

Regler för märkning av polisens skyddshjälmar, i avsikt att underlätta identifiering av enskilda polismän, utfärdades av Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna genomförde därefter märkning av skyddshjälmar.

Under EU 2001-kommenderingen i Göteborg kom hjälmmärkningen till användning på annat sätt än avsett. Hjälmmärkningen – en länsbeteckning och fyra siffror – användes vid upploppen för att rikta och koncentrera våld mot enskilda polismän som på så sätt bombarderades med föremål och därför fick svårt att skydda sig.

Sedan det blivit känt för Polismyndigheten att hjälmmärkningen använts för att rikta våld mot enskilda polismän beslutade Polismyndigheten att – som en interimistiskt åtgärd – ta bort märkningen framtill på skyddshjälmar.

Vid de efterkommande utredningarna beträffande de brottsmisstankar som rests mot enskilda polismän har det framkommit att hjälmmärkningens utformning har en svaghet. Det fyrsiffriga numret kan användas av samtliga 21 polismyndigheter. I kombination med länsbeteckningen blir numret individuellt. Erfarenheter från Göteborg visar att enskilda personer som gjort iakttagelser av hjälmmärkningen bättre kommer ihåg siffrorna men inte alltid länsbeteckningen.

Vi anser att beslutet om märkning av polisens skyddshjälmar inte har föregåtts av en tillräcklig beredning och därför bör beredas ytterligare.

7.2.5 UTBILDNINGEN

Central polisutbildning äger rum vid Polishögskolan i Stockholm samt vid universiteten i Umeå och Växjö. Den grundläggande polisutbildningen skall ge polisstudenten de teoretiska och praktiska färdigheter som behövs för yrket. Dessa färdigheter fördjupas genom yrkeslivets praktiska erfarenhet. Den grundläggande polisutbildningen är för många polismän den enda utbildning de erhåller på central nivå. I grundutbildningen saknas väsentliga inslag rörande utbildning i förmåga att ingå i och uppträda inom ramen för en större enhet i samband med särskilda händelser. Det finns idag ingen reguljär vidareutbildning på central nivå inom polisväsendet. Fortbildning sker idag huvudsakligen på lokal nivå. Oftast är det kostnadseffektivt att bedriva utbildning lokalt men det saknas en nationell standard. Möjligheterna för enheter från olika polismyndigheter att samarbeta i fältinsatser försvåras.

Några centrala bestämmelser eller direktiv när det gäller utbildning i polistaktik har inte utgivits. Vid en genomgång av regelverk och de senaste årens styrdokument avseende polisverksamheten har inte någon bestämmelse, något direktiv eller någon viljeinriktning uttalats av statsmakterna beträffande polisens förmåga att upprätthålla allmän ordning vid kvalificerade ordningsstörningar.

Det var utifrån dessa förhållanden Polismyndigheten planerade och genomförde utbildningsinsatser inför EU 2001-kommenderingen. Kommenderingsorder 41 reglerade utbildningsinsatserna inför kommenderingen. Med personal i yttre tjänst genomfördes bl a praktisk utbildning med objektskännedom och tillämpade övningar. Det fanns förstärkande enheter som avstod från att delta i utbildningen. Någon enhet inställde sig inte enligt order och kunde av den anledningen inte delta i utbildningen. Sammanlagt avsattes 76 830 timmar för utbildning fram till och med den 12 juni 2001. Det är enligt vårt förmenande vad Polismyndigheten i Västra Götaland och svensk polis mäktade med att genomföra.

Den förstärkningspersonal som inställde sig den 14 och den 15 juni fick ingen utbildning i Göteborg då det operativa läget var sådant att de omedelbart behövdes för olika arbetsuppgifter. Det rörde sig om 418 polismän av totalt omkring 2 500 polismän. Dessa polismän sattes inte heller in på platser där svårare arbetsuppgifter väntade dem.

Vi anser att Rikspolisstyrelsen skall besluta om inriktning, innehåll och ramar i all utbildning som rör operativt/ taktiskt uppträdande vid särskilda händelser samt utbilda instruktörer inom området. Det är viktigt att en nationell standard läggs fast på detta område och att den utvecklas kontinuerligt. Också utbildning för lednings- och stabspersonal måste utvecklas centralt så att även dessa kan förstärka utanför egen myndighet utan större svårigheter. För all typ av utbildning inom området särskilda händelser menar vi att det fortlöpande måste undersökas om kompetensutveckling kan bli bättre om utbildningen köps in från annat – t ex nordiskt – land som kommit längre än Sverige på detta område.

Svensk polis har aldrig tidigare mötts av ett sådant kraftigt våld som i Göteborg. För polisens del innebär detta att det föreligger ett behov bl a när det gäller att utveckla det taktiska konceptet för ingripande mot en våldsam folksamling. Händelserna i Göteborg gör det lättare att föra det arbetet vidare. Om Polismyndigheten i Västra

Göteborg för ett år sedan väckt frågan om skyddsfordon, vattenkanoner och tårgas hade detta säkerligen uppfattats som ett omotiverat och överdrivet. Man hade säkert också ansett att Polismyndigheten uppträtt provocerande. Det är enligt vår uppfattning inte heller frågor för en enskild polismyndighet att besluta om.

7.2.6 ETT NATIONELLT OPERATIVT KONCEPT

Under denna rubrik tar vi upp frågor som rör operativ ledning av särskilda händelser. Inledningsvis diskuterar vi den normativa ledningen. Därefter tar vi upp frågor som kan hänföras till såväl strategisk, taktisk som teknisk ledning av polisverksamhet.

7.2.6.1 Ledningsstruktur

I Sverige finns idag 21 självständiga polismyndigheter som tillsammans med Rikspolisstyrelsen och Statens kriminaltekniska laboratorium utgör ett polisväsende – en nationell polis. De 21 polismyndigheternas geografiska ansvarsområden – polisdistrikten – sammanfaller med länsindelningen. Det finns en polismyndighet i varje län. Vid varje polismyndighet finns en polisstyrelse som består av myndighetens chef – länspolismästaren – och det antal ledamöter som regeringen bestämmer. Polisstyrelsen får inte besluta i eller avgöra operativa frågor.

I 4 § polislagen anges att det i varje polisdistrikt finns en polismyndighet som ansvarar för polisverksamheten inom distriktet. Det är polischefen, eller den polischefen utser, som utövar ledningen av verksamheten inom polisdistriktet.

Från denna huvudregel om lokalt och geografiskt ansvar för polisverksamheten finns undantag. I 7 § polislagen stadgas att regeringen kan uppdra åt Rikspolisstyrelsen att leda polisverksamhet för att förebygga och avslöja brott mot rikets säkerhet. Regeringen kan också uppdra åt Rikspolisstyrelsen att i särskilda hänseenden leda annan polisverksamhet. Rikspolisstyrelsens uppgifter och bemyndiganden i dessa delar anges närmare i förordningen (1989:773) med instruktion för Rikspolisstyrelsen. Det är här fråga om främst spaning avseende brottslighet av särskilt grov beskaffenhet och som är rikstäckande.

De självständiga polismyndigheterna har under den senaste 10 årsperioden genomgått ett systemskifte och lämnat en omfattande och detaljerad regelstyrning och finansiering för att övergå till en verksamhets- och finansieringsmodell med mål- och resultatstyrning och rambudget. Polismyndigheterna är idag självständigare än tidigare. Detta innebär att svensk polis inte längre har en gemensam organisationsmodell och inte heller ett gemensamt system för operativ ledning vid särskilda händelser.

En nationell utgångspunkt för operativ ledning finns i Rikspolisstyrelsens rapport 1996:7 – *Polisledning* – som bl a redovisar hur kommenderingsledning, polisinsatsledning, kommenderingsstab och fältstab skall arbeta och organiseras. Polismyndigheten i Västra Götalands har ett operativt koncept som följer RPS anvisningar och allmänna råd i FAP 201-1 och i huvudsak RPS rapport 1996:7, se vidare under punkten 2.1. Även om utgångspunkten för den operativa ledningen har varit densamma för samtliga polismyndigheter i landet har utvecklingen medfört att det idag finns variationer i den operativa planeringen av polisinsatser vid särskilda händelser. De tre största polismyndigheterna använder inte heller exakt samma

modell vid planeringen och genomförandet av större polisinsatser. Det är inte rimligt att var och en av de 21 polismyndigheterna har ett eget operativt koncept som kräver en egen myndighetsspecifik kompetens för att leda stora och komplicerade polisinsatser. Det måste vara möjligt att utifrån ett nationellt perspektiv med en nationell modell bygga upp en poliskommendering.

Vid poliskommenderingen i Göteborg användes vid något tillfälle en poliskommissarie från Polismyndigheten i Stockholms län som polisinsatschef. Han bedömdes vid det aktuella tillfället var bäst lämpad att leda en förnyad polisinsats där i tjänst varande insatschefer redan arbetat under många timmar. Vi anser utifrån dessa erfarenheter att Polismyndigheten och även övriga polismyndigheter i riket särskilt bör utvärdera den praxis som hittills varit rådande inom myndigheterna att polisinsatschefer, divisionschefer och avdelningschefer bör hämtas från den egna myndigheten. En sådan utvärdering bör även omfatta stabsfunktioner.

Polisinsatschefer måste på fältet kunna bedriva verksamheten effektivt oavsett inom vilket polisdistrikt insatsen genomförs. Därför anser vi att det måste läggas fast ett nationellt operativt koncept. Ledningsnivåerna måste vara fastlagda och klart definierade, ordersystemen och nomenklaturen måste vara enhetliga. Kommenderingsledning, polisinsatsledning, stab, divisioner, avdelningar och grupper skall kunna plockas samman till en väl fungerande kommendering oavsett inom vilket polisdistrikt de enskilda befattningshavarna har sin vardagliga tjänstgöringsort. Vi ser det därför som angeläget att ett nationellt koncept för operativ ledning vid särskilda händelser utvecklas för den svenska polisen. Ett sådant arbete i syfte att tillskapa ett nytt nationellt synsätt har påbörjats inom Rikspolisstyrelsen under namnet Taktikprojektet.

7.2.6.2 Taktiskt uppträdande

Det finns en mängd situationer i samband med polisarbetet som kräver olika taktiska koncept. I det här sammanhanget ligger det närmast till hands att tala om – ingripande mot folksamling (IMF) – men det finns flera andra situationer, t ex ingripande mot farlig person och upprättande av vägsärr. Det finns idag inget enhetligt taktiskt koncept i Sverige för dessa situationer. Samma förhållande rådde för ett par år sedan när det gällde eftersökning av försvunnen person. Till följd av ett arbete inom Rikspolisstyrelsen utarbetades ett nationellt koncept för eftersök av försvunnen person med utgångspunkt från den s k MSO-metoden. Denna innebär att enheter från olika polismyndigheter lätt kan samverka vid sådana uppdrag. Samma förhållande bör gälla även för andra situationer t ex ingripande mot folksamling. Genom den samverkan som sker mellan piketpolisen i Stockholm, Göteborg och Malmö finns idag grunder för ett sådant koncept men det bör utvecklas, inte minst i förhållande till användning av skyddsfordon och annan ny utrustning. Dessa frågor behandlas också inom det pågående Taktikprojektet inom Rikspolisstyrelsen.

7.2.6.3 Dialog

En viktig erfarenhet som kan dras av EU 2001-kommenderingen är betydelsen av dialog mellan polisen och övriga aktörer. Som tidigare har nämnts bildade Polismyndigheten en särskild kontaktgrupp innan kommenderingen startade. Polismyndigheten lade fast förutsättningarna för dialogen och klargjorde att den yttre gränsen för polismännens dialog utgjordes av bestämmelserna i 9 § polislagen där

polismans rapporteringsskyldighet regleras. Detta innebar inget annat än en bekräftelse på de regler som gäller för allt polisarbete - när ett brott som hör under allmänt åtal begås skall en polisman rapportera det inträffade till sin förman så snart det kan ske. Att klara ut innebörden av en polismans rapporteringsskyldighet är särskilt viktigt för att både polismännen och de personer de talar med skall vara medvetna om förutsättningarna för den fortsatta dialogen.

Uppfattningen – främst inom poliskåren – att polisens dialog med demonstranterna var ett misslyckande och att den bara visade hur naiv Polismyndigheten var i sin uppfattning om demonstranternas avsikter är fel. Dialogen innebar att de kriminella aktivister som sökte störa demonstrationerna fick ett begränsat utrymme. I själva verket är dialogen en väl etablerad polisiär arbetsmetod och en form av problemorienterat polisarbete. Att lyssna och tala är det absolut viktigaste arbetsredskapet en polisman har. Hela yrkesrollen bygger på att kommunicera med andra människor och det är självklart att samtalet också skall användas när polisen ställs inför ett så komplicerat uppdrag som EU 2001-kommenderingen.

Ett exempel på hur väl dialogen fungerade var när den stora demonstrationen mot president Bush ägde rum under torsdagskvällen den 14 juni. Demonstrationen anordnades av KPMLr och Attac. Genom dialogen kom demonstrationsanordnarna och Polismyndigheten överens om att uniformerad polis i skyddsutrustning skulle hålla sig i bakgrunden och att demonstrationsvakterna tillsammans med polismännen i Kilo 71 initialt skulle svara för ordningshållningen i demonstrationen.

Demonstrationståget utsattes för svåra påfrestningar där aktivisterna gjorde rusningar in och ut i tåget. Att ordningen trots dessa rusningar kunde upprätthållas berodde på att samarbetet mellan demonstrationsanordnarna och polisen fungerade. Ett annat exempel var när kommenderingsledningen och arrangören till demonstrationen den 16 juni kom överens om att flytta marschvägen från centrala delarna av Göteborg.

I detta sammanhang finns det anledning att redovisa hur Polismyndigheten uppfattar att deltagarna i dialogen fullföljde sina åtaganden.

Nätverket Göteborg 2001 bestående av bl a KPMLr, Vänsterpartiet och Folkrörelsen Nej till EU uppfyllde de överenskommelser som träffades med Polismyndighetens kontaktgrupp. Genom flera möten med kontaktgruppen byggdes ett ömsesidigt förtroendet upp och en gemensam strategi skapades för hur den kommande demonstrationen skulle genomföras. Innan demonstrationen den 15 juni uppmanades deltagarna flera gånger till att gå omaskerade i tåget. Maskeringsförbudet stod även tydligt inskrivet i inbjudan till demonstrationen. Demonstrationståget med ca 20 000 deltagare följde planerad marschväg och genomfördes på ett lugnt sätt utan våld.

Även Göteborgs ickevåldsnätverk visade tydligt att de var intresserade av att genomföra en ömsesidig dialog med Polismyndigheten. I samband med tältlägret vid Landeriet och *komma-in-aktionen* vid Svenska Mässan fanns det hela tiden en öppen och ärlig dialog med Polismyndigheten. Möten mellan Göteborgs ickevåldsnätverk och Polismyndighetens kontaktgrupp hölls vid flera tillfällen och under mötesdagarna när tiden inte medgav personliga möten upprätthölls kontakten per telefon. Göteborgs ickevåldsnätverk bidrog också lugnande när de deltog i de olika större demonstrationerna.

Vi menar därför att Nätverket Göteborg 2001 och Göteborgs ickevåldsnätverk tog aktivt avstånd från våld och därmed inte har något moraliskt ansvar för det våld och den skadegörelse som aktivister stod för.

Göteborgsaktionen 2001, som var arrangör för protestmötet på Götaplatsen den 15 juni och för den stora demonstrationen den 16 juni, var även de intresserade av och villiga till dialog med Polismyndigheten. De uppvisade en handling där samtliga deltagande organisationer skrivit under en plattform för icke-våld. De uppfyllde också sina åtaganden om icke-våld under själva demonstrationerna. De var emellertid mycket tydliga att påpeka att de inte gjorde några åtaganden för tiden före och efter demonstrationerna. När demonstrationerna var över deltog också många personer ur de olika organisationerna som tillsammans bildade Göteborgsaktionen 2001 aktivt i våldsutövning.

Under spanings- och utredningsarbetet efter händelserna har det framkommit att personer ur dessa organisationer verkat i nära samarbete med de våldsbenägna aktivisterna och varit medvetna om den våldsutövning som skulle komma att genomföras. De hade möjlighet att meddela polisen de förestående våldsamheterna men avstod. Vidare kan nämnas att vid protestmötet på Götaplatsen på förmiddagen den 15 juni medverkade talare med anknytning till Göteborgsaktionen som uppmanade deltagarna att gå mot Svenska Mässan. Vi kan idag inte uttala oss om vilken inverkan dessa talare hade för händelseförloppet som senare utmynnade i de våldsamma upplöppen på Berzeliigatan, Götaplatsen och Kungssportsavenyn men det är uppenbart att deras agerande inte medverkade till en fredlig upplösning av protestmötet. Vi menar att vissa av företrädarna för Göteborgsaktionen inte tog eller klarade av att ta aktivt avstånd från våld.

Vi anser att dialogen mellan polisen och demonstrationsanordnarna är viktig och att den bör utvecklas. I princip är samma koncept användbart som vid förhandling i farlig situation. Kanske skall metoden inte kallas dialog utan förhandling vid ordningsstörning. Förhandlingen är en del av det strategiska arbetet i en poliskommendering och därför skall förhandlaren i första hand samarbeta med kommenderingsledningen. För att tydliggöra vem som leder en förhandlingsinsats - vilka som deltar i densamma samt inom vilka ramar en sådan polisinsats skall verka - bör en skriftlig order upprättas. Polismyndigheten reglerade också dessa frågor i särskild kommenderingsorder - kommenderingsorder 27a - och valde ut erfarna kriminalpoliser för uppgiften.

7.2.6.4 Polismännens behov av information m m

Ett nationellt operativt koncept bör även behandla frågor rörande den interna informationen. Erfarenheterna från EU 2001-kommenderingen i Göteborg visar att enskilda polismän i olika nivåer inom kommenderingen upplevde det som ett stressmoment att de inte fortlöpande – vid sidan av dagorder och utsättningar – kunde erhålla information om händelseutvecklingen i stort, statusen för de skadade polismännen och direkt underrättelseinformation. Polisens sambandssystem klarar idag inte av att leverera sådan information. Skälen härtill är att systemet inte har kapacitet och att det går att avlyssna. Vi menar att ett nytt sambandssystem för polisen måste klara ett sådant informationsbehov.

En annan fråga vid stora poliskommenderingar är den tekniska utveckling som idag möjliggör en snabb överföring av information. Under EU 2001-kommenderingen användes direktlänkade tv-bilder från polishelikopter och från andra kameraplatser i centrum som ett verktyg för operativ ledning. Flera av polisinsatscheferna har i sina erfarenhetsberättelser påtalat nyttan av den information bilderna gav. Det är viktigt att utvecklingen på detta område fortgår. Bildöverföring kan i detta sammanhang delas upp i två olika frågeställningar. Dels rent tekniska frågor som avser bildkvalitet, bildöverföringsteknik m m och dels frågor om de taktiska konsekvenserna av att tekniken numera är tillgänglig. Vem skall ha tillgång till bilderna? Hur använder man på bästa sätt den information som bilderna förmedlar? Vilken bildinformation är relevant på vilken ledningsnivå? Frågorna är många och därför bör denna tekniska arbetsmetod utvärderas särskilt.

7.2.6.5 Polisinsatsstyrkans rörlighet

Ett viktigt område för taktisk utveckling är att förbättra rörligheten för en polisinsatsstyrka. Polisen är idag bra på den defensiva taktiken - att genom fasta avspärningar och dylikt upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten. De polisiära skyddsstaketen är bra och polisen kan även använda okonventionella metoder som avspärningar med containrar vilket visade sig framgångsrikt under EU 2001-kommenderingen. Avspärningstaktiken kan dock utvecklas ytterligare särskilt när det gäller förmågan att snabbt upprätta avspärningar. Förmågan i detta avseende är dock avhängig av att även här kunna förflytta sig snabbt. Det handlar inte bara om transporter till och från platser utan även om fullgott skydd för polisinsatser i gatumiljö. Polisen måste kunna rycka fram mot eller gå runt en folksamling och spärra vägen bl a för att och omhänderta och gripa ordningsstörare.

De polisiära skyddsfordon som finns beskrivna i avsnitt 7.2.4.3 kan vara en del i lösningen på dessa problem. Fordonen i sig kan utgöra ett gott skydd för polismännen och ger polisinsatsstyrkan transportkapacitet men den optimala användningen av sådan skyddsfordon går längre än att bara utgöra fordon med vilka man kan utföra transporter. Fordonen bör också kunna användas för att snabbt upprätta en avspärningen eller för att göra snabba insatser av t ex en arresteringsstyrka. Som i alla polisinsatser är i detta avseende en aktiv och offensiv befälsföring av avgörande betydelse för framgång.

7.2.6.6 Samverkan mellan spaningspersonal och arresteringsstyrka

I avsnittet lagföring finns redovisat de domar som hittills avkunnats. Många av de personer som dömts greps efter olika typer av spaningsinsatser av civilklädda polismän. Metoden att använda civilklädda polismän i olika spaningsuppdrag i samband med folksamlingar är inte ny. Den har använts av Polismyndigheten i Västra Götaland under lång tid. Antalet fällande domar efter upploppen i Göteborg – som vid en internationell jämförelse är mycket stor – har bl a sin förklaring i denna metod.

Under EU 2001-kommenderingen användes två olika spaningsavdelningar med olika huvuduppgifter.

Huvuduppgiften för spaningsverksamheten inom Kilo 11 var att redan från den 4 juni påbörja så kallad objektspaning mot grupperingar och personer som inför och under EU-mötena kunde bedömas utgöra ett hot eller begå brott. Den kunskap som spanarna under den fortlöpande spaningen tillgodogjorde sig, ledde till att ett stort antal välkända aktivister i slutskedet och efter kommenderingen kunde identifieras, gripas och senare lagföras.

Utöver ren objektspaning medverkade personal från Kilo 11 bland annat i spaning och ingripande mot de danska aktivisterna i Gamlestaden, sambandscentralen i Högsbo och störningssändaren i Partille.

Personal från Kilo 11 tjänstgjorde även som sambandsmän hos olika polisinsatschefer. För polisinsatschefen är det mycket värdefullt att från sambandsmännen fortlöpande få information om t ex var aktivisterna befinner sig, hur smågrupper återsamlas och förbereder sig för nya attacker och vilka stadsdelar som är tomma på folk. Informationen underlättar polisinsatschefens beslut om hur han skall fördela sin resurs.

Spaningsavdelningen Romeo 11 påbörjade sin spaning i ett senare skede. Under kommenderingen samverkade Romeo 11 i huvudsak med specialenheterna inom Qvintus10. Spaningen som genomfördes av Romeo 11 var offensiv och kan närmast jämföras med ingripandespaning. Ett stort antal personer greps även som ett resultat av denna spaning – ofta i direkt anslutning till att brott begåtts.

Romeo 11 medverkade även vid inre utlänningskontroller och andra riktade aktioner. I avsnittet lagföring finns redovisat de domar som hittills avkunnats. Många av de som dömts greps efter spaningsinsatser av civilklädda polismän. De grupper civilklädda polismän som tjänstgjorde under EU 2001-kommenderingen bestod av en särskild insatsstyrka som arbetat tillsammans under en längre tid. Den särskilda insatsstyrkan hade bl a bedrivit spaning mot gängrelaterad, homofobisk och rasistisk brottslighet.

En väl fungerande spaningsverksamhet är av vikt för att klara ingripanden. Ett snabbt ingripande kräver att förbindelsen mellan den spanande polismannen och arresteringsstyrkan inte får bli för lång. Arbetsmetoden kring ingripanden i en folksamling behöver utvecklas ytterligare.

7.2.6.7   Avrapporteringsrutiner och hantering av gripna och omhändertagna

Under EU 2001-kommenderingen utsattes den allmänna ordningen för så omfattande störningar att omhändertagandet av gripna och omhändertagna personer vid vissa tillfällen fördröjdes och försvårades. Detta fick till följd att polismän tvingades avstå från att gripa eller omhänderta personer eftersom åtgärden vid tillfället bedömdes ta för mycket resurser i anspråk.

Under den vardagliga tjänstgöringen gör de polismän som utfört ingripandet den skriftliga avrapporteringen. Vid större ordningsstörningar är det nästan aldrig de polismän som utfört ingripandet som gör den skriftliga avrapporteringen. De polismän som griper eller omhändertar personer har oftast ingen möjlighet att avbryta sina arbetsuppgifter och därför lämnar de ifrån sig den gripne eller

omhändertagne till andra polismän som för personen till en mottagningsplats för frihetsberövade personer. När personerna överlämnas på detta sätt mellan polismän sker alltid en avrapportering. En sådan avrapportering kan vara muntlig, skriftlig eller både skriftlig och muntlig.

Att i en upploppsliknande situation, iförd hjälm med visir och en öronsnäcka med störande radiotrafik - gap, skrik och talkörer - utföra en avrapportering enligt de rutiner som används i den vardagliga tjänstgöringen är mycket svårt. Avrapporteringsrutinerna måste anpassas till förhållandena och även i denna fråga bör en nationell enhetlig rutin eftersträvas. Vid samverkan mellan personal från olika polismyndigheter får det inte uppstå osäkerhet över vilka rutiner för avrapportering som gäller.

Det enda sättet att åstadkomma en avrapportering som är effektiv och samtidigt uppfyller kraven på rättssäkerhet för den enskilde är att fånga uppgifterna som ligger till grund för ingripandet vid källan. Det är uppgifterna från den polisman som gjort iakttagelserna som ligger till grund för ingripandet som skall dokumenteras. Vi anser att möjligheter att använda IT-teknik för dokumentation samt olika former av märkband för såväl personer som beslagtaget gods bör utvecklas ytterligare.

En snabbare, effektivare och mer rättssäker hantering av omhändertagna och gripna personer är emellertid inte bara en fråga om avrapporteringsrutiner. En förutsättning för att snabbt och effektivt kunna hantera gripna och omhändertagna personer är ett fungerande samband. När sambandet störs ut fungerar inte logistiken. Polismän som gripit eller omhändertagit personer och inte har egen transportkapacitet blir då stillastående, upptagna med bevakning av de frihetsberövade personerna. Att säkerställa ett fullgott sambandssystem för svensk polis är även av denna anledning av stor betydelse.

Ett annat förhållande som påverkar hanteringen av gripna och omhändertagna personer är transportstyrkans förmåga att skyddat ta sig fram till olika platser. Transportstyrkor använder idag vanliga polisbilar och mindre eller större inhyrda bussar. Inga av dessa fordon erbjuder något egentligt skydd. Detta innebär att transportstyrkan är beroende av att vägen till och från en upphämningsplats är säkrad. En snabb och säker avrapporteringsrutin kräver ett fullgott samband och att transportstyrkan disponerar skyddade fordon. Transportstyrkan bör utrustas med skyddade fordon. Sådana fordon skulle ge en transportstyrka möjlighet att fullgöra sitt uppdrag på ett helt annat sätt än vad de har idag. Frågan berörs vidare under avsnitt 7.2.4.3.

7.2.6.8 Kriminalunderrättelserna och samarbetet med Säkerhetspolisen

När det gäller frågan om delgivningen av underrättelserna är det vår uppfattning att adekvata kriminalunderrättelser och hotbildsrapporter delgavs personalen. De flesta har fått information om hotbilden vid två tillfällen, se vidare avsnitt 3.4.1 och 3.4.2.

Vad avser samarbetet mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen är det vår uppfattning att samarbetet fungerat mycket väl på alla nivåer. I de särskilda underrättelseberedningarna har representanter för Säkerhetspolisens ledning i Göteborg deltagit och i kommenderingsstaben ingick en kommissarie från

Säkerhetspolisen i Stockholm. Denne satt sida vid sida med kommenderingschefen under hela genomförandefasen.

Samarbetet med Säkerhetspolisen har också lett till ingripanden som varit av avgörande betydelse för EU 2001-kommenderingen.

Säkerhetspolisen har under EU 2001-kommenderingen haft en egen organiserad kommendering i Göteborg omfattande ett stort antal polismän. Den närmare organisationen av den kommenderingen känner Polismyndigheten inte till. Som tidigare framhållits har samverkan mellan Polismyndighetens personal och säkerhetspersonalens personal fungerat mycket bra. Det är ändå vår uppfattning att frågan om Säkerhetspolisens roll och funktion vid större poliskommenderingar behöver övervägas i särskild ordning mot bakgrund av de krav som kan komma att ställas på den framtida polisen vad avser ordning och säkerhet samt bekämpningen av den grova, organiserade brottsligheten. Rikspolisstyrelsen har i en rapport den 29 juni 2001 med dnr RPS VKA 120-5802/ 00 tagit upp frågeställningar som bl a berör denna fråga.

7.2.7 DET PSYKOSOCIALA OMHÄNDERTAGANDET

Ordet debriefing används av vissa som ett samlingsbegrepp för all form av psykosocialt omhändertagande av personer i samband med akuta krissituationer. Med en sådan innebörd innefattar begreppet debriefing olika former av samtal vilka kan benämnas avlastningssamtal, gruppssamtal, informationssamtal eller stödsamtal. Begreppet omfattar även s k psykologisk debriefing. Detta är en metod som används av professionella ledare i syfte att reducera stress och mildra chockupplevelser vid allvarliga händelser.

I andra sammanhang används begreppet debriefing endast som en beskrivning av psykologisk debriefing.

Polismyndigheten har, som framgår i avsnittet 4.6.2, valt att begreppsmässigt dela upp det psykosociala omhändertagandet i informationsmöten, avlastningssamtal, debriefing och uppföljande åtgärder. Polismyndigheten använder alltså begreppet debriefing i betydelsen psykologisk debriefing.

Det stora flertalet anställda har i sådana sammanhang behov av att erhålla information om händelseförloppet ur ett mer övergripande perspektiv. Det var mot denna bakgrund som Polismyndigheten genomförde informationsmötena som redovisas i avsnitt 4.6.3.

Informationsmötena var betydelsefulla för att den enskilde polismannen skulle få en helhetsbild av händelseförloppet. Ett stort antal polismän har omtalat att denna information varit värdefull för dem. Av tidigare redovisning framgår att närmare 1 100 polismän och andra anställda från Polismyndigheten i Västra Götaland deltagit i dessa informationsmöten. Utöver informationsmöten har Polismyndigheten genomfört konferenser som i första hand riktade sig till avdelnings- och divisionschefer.

Vid sidan av informationsmöten har det genomförts olika former av avlastningssamtal. Sammanlagt har 295 befattningshavare deltagit i avlastningssamtal med Polismyndighetens personalkonsulenter. Utöver dessa samtal har det genomförts många avlastningssamtal med arbetskamrater, befäl och chefer. Sådana samtal blir sällan formellt redovisade på något sätt och därför kan de inte anges till antal.

Sammanlagt 97 personer har erhållit debriefing – 42 initialt och 55 i ett senare skede.

De uppföljande åtgärderna pågår alltjämt.

Det fanns några faktorer som komplicerade det psykosociala omhändertagandet av den personal som utsattes för svåra upplevelser under EU 2001-kommenderingen.

En komplicerande faktor var kommenderingens omfattning. Den kom slutligen att omfatta omkring 2 500 polismän och även om Polismyndigheten, som framgår av denna rapport, planerat för att polismän skulle kunna utsättas för våld så var våldet mer omfattande och hänsynslöst än vad vi kunnat föreställa oss. Trots detta är det vår uppfattning att Polismyndigheten i detta avseende var väl förberedd för det psykosociala omhändertagandet av den egna personalen.

En annan komplicerande faktor var att det deltog ett stort antal polismän från andra polismyndigheter i kommenderingen. Polismän som direkt efter avslutad kommendering återvände till sina egna myndigheter och kanske också gick direkt på sommarsemester. Polismyndighetens personalkonsulent kontaktade i början av juni de polismyndigheter som skickade polisförstärkningar till Göteborg. Hon informerade om att polismyndigheterna skulle planera för omhändertagande av de polismän som skulle delta i kommenderingen. Vid dessa kontakter konstaterades att Polismyndigheten i Stockholms län, Polismyndigheten i Skåne och Polismyndigheten i Västra Götaland har en etablerad organisation för psykosocialt omhändertagande men flertalet av de andra polismyndigheterna föreföll överrumplade av personalkonsulentens påpekande. Det finns därför anledning anta att beredskapen för psykosocialt omhändertagande är skiftande inom den svenska polisen.

En tredje faktor som komplicerade det psykosociala omhändertagandet av personal som utsatts för svåra upplevelser var de många anmälningar som riktades mot enskilda polismän. Det finns inom polisen en stor respekt för att de disciplinutredningar och förundersökningar som bedrivs mot anställda inom polisväsendet skall få ha sin gång utan att störas. Att under sådana förhållanden som rådde efter EU 2001-kommenderingen omedelbart starta upp ett omfattande informationsarbete ansågs tveksamt.

Av vår redovisning ovan framgår att Polismyndighetens psykosociala omhändertagande av personal huvudsakligen fungerat väl och enligt plan. Polismyndigheten kommer emellertid under våren 2002 att samla egna chefer och egen personal från olika enheter till en hearing om det psykosociala omhändertagandet av personal med utgångspunkt från de erfarenheter som dragits under och efter EU 2001-kommenderingen.

Polisväsendet har idag inga föreskrifter eller kollektivavtal som reglerar det psykosociala omhändertagandet av personal som utsatts för svåra upplevelser. Detta innebär att var och en av de 21 polismyndigheterna i Sverige kan lösa frågor kring sådant omhändertagande enligt egna rutiner. Det är därför vår uppfattning att Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna måste gå igenom och ta ställning till hur dessa frågor skall hanteras i framtiden.

7.2.8 UTÖKADE RÄTTSLIGA BEFOGENHETER

Rätten att demonstrera är skyddad i regeringsformen. Demonstrationsfriheten får bara begränsas om det behövs med hänsyn till ordning och säkerhet vid demonstrationen eller till trafiken samt om det behövs med hänsyn till rikets säkerhet eller för att motverka epidemi.

En allmän sammankomst får enligt 2 kap 23 § ordningslagen upplösas om det uppkommer svårare oordning vid själva sammankomsten eller, som en direkt följd av den, i dess omedelbara omgivning eller om sammankomsten medför avsevärd fara för de närvarande eller allvarlig störning av trafiken. Polisen har då, om det behövs för att syftet med beslutet om upplösning ska uppnås, rätt att med stöd av 13b § polislagen avvisa eller avlägsna deltagare och åskådare.

Vid en allmän sammankomst har polisen alltid möjlighet att ingripa mot en enskild deltagare i sammankomsten. Oavsett om sammankomsten har upplösts eller inte kan polisen - om förutsättningarna är uppfyllda - ingripa med stöd av bestämmelserna i polislagen och rättegångsbalken. En demonstrant som stör ordningen kan avlägsnas med stöd av 13 § polislagen och den som misstänks för brott kan gripas – om häktningsskäl föreligger – eller medtas till förhör. Straffbestämmelserna i 16 kap 1-3 §§ brottsbalken - upplopp, våldsamt upplopp, ohörsamhet mot ordningsmakten - är grundläggande för polisens arbete att komma till rätta med omfattande ordningsstörningar. Straffbestämmelserna rörande misshandel, olaga hot och skadegörelse ger polisen också möjlighet att ingripa mot enskilda i samband med en demonstration.

Uppräkningen ovan av polisens möjligheter att ingripa är inte uttömmande. Frågan om vilka befogenheter polisen bör ha när det gäller att upprätthålla ordning och säkerhet vid större evenemang är inte ny. Frågan har senast övervägts av regeringen i samband med beredningen av Polisrättsutrednings delbetänkande *Polisens rättsliga befogenheter* (SOU 1993:60). Övervägandena ledde fram till ändringar i polislagen 1 april 1998 och som syftade till att ge polisen ökade möjligheter att vidta åtgärder när deltagare i en folksamling stör den allmänna ordningen. Mot bakgrund av vad som hänt sedan dess - husockupationen i Linköping, ett antal Reclaim The City-fester i Stockholm och upploppen i samband med EU-toppmötena i Göteborg - är det angeläget att en ny översyn av polisens rättsliga befogenheter genomförs. Såvitt vi förstår kommer den s k Göteborgskommittén att överväga denna fråga.

Enligt vår uppfattning föreligger det ett behov av att införa dels ett förbud att uppträda maskerad vid en allmän sammankomst och dels en möjlighet att under längre tid än sex timmar omhänderta personer som stör ordningen vid en allmän sammankomst eller utgör en omedelbar fara för denna.

7.2.8.1 Maskeringsförbud

Vid flera demonstrationer på senare tid har deltagare uppträtt maskerade. Vid upploppen i samband med toppmötena i Göteborg var ett stort antal av de mest aktiva i angreppen mot polisen och i skadegörelsen maskerade. Maskeringen hade rimligen inget annat syfte än att försvåra polisens identifiering och på det viset hindra lagföring. Stora ansträngningar har gjorts för att lagföra gärningsmän. Trots att Polismyndigheten i Västra Götaland även i ett internationellt perspektiv har varit framgångsrik i att lagföra personer som begått brott i samband med upploppen har lagföringen begränsats på grund av maskeringen.

Att demonstranter uppträder maskerade kan enligt vår uppfattning inte accepteras. Maskeringen används inte av personer med fredliga avsikter. Vi anser att det bör införas ett förbud mot att uppträda maskerad vid en allmän sammankomst. Vi menar att ett sådant förbud har förebyggande effekter eftersom det skulle göra det möjligt för polisen att ingripa mot en enskild person innan denne begår brott. Den ansvarige anordnaren skulle också med kraft kunna be maskerade personer att lämna demonstrationståget.

Brottet – maskeringsförbud vid allmänna sammankoster – skulle kunna tas in brottsbalkens 16 kapitlet - om brott mot allmän ordning - och avse ett förbud att med luva, sjal eller annat liknande klädesplagg, mask eller att med bemålning täcka ansiktet helt eller delvis på ett sätt som är ägnat att förhindra identifikation. Ett sådant förbud finns idag i dansk lagstiftning.

Sanktionen mot den som överträder ett förbud menar vi borde vara böter eller fängelse i ett år. Detta skulle innebära att polisen när förutsättningarna föreligger skulle kunna utnyttja straffprocessuella tvångsmedel.

7.2.8.2 Möjlighet att omhänderta ordningsstörande personer mer än sex timmar

Straffbestämmelserna i 16 kap 1-3 §§ brottsbalken är som tidigare redovisats grundläggande för polisens arbete vid omfattande ordningsstörningar. Ofta är det dock tillräckligt med att avvisa eller avlägsna en person eller som sista utväg att omhänderta personen. Bestämmelser om avvisande, avlägsnande eller omhändertagande finns i 13 § polislagen. Av bestämmelserna i polislagen framgår att ett omhändertagande aldrig får bestå längre än sex timmar.

Sker ordningsstörningen och omhändertagandet i samband med ett i tid begränsat evenemang exempelvis en fotbollsmatch är det ofta tillräckligt med ett omhändertagande under någon eller några timmar. Under den tiden har händelserna som ursprungligen föranledde ordningsstörningen oftast upphört. Bestämmelsen i 13 § polislagen är i dessa sammanhang fullt tillräcklig. Problemen uppkommer emellertid när händelsen som föranleder ordningsstörningen pågår över en längre tid.

Ett omhändertagande kräver en inte obetydlig resursinsats från polisens sida. En person som omhändertas binder inte bara polisresurser genom att de polismän som genomför själva omhändertagandet blir bundna under viss tid. Därefter följer transport, dokumentation, förmansprövning, eventuellt visitation och förhör m m. Värdet av insatsen måste alltså vägas mot de resurser som den kommer att förbruka. Vid ett utdraget händelseförlopp som vid toppmötena i Göteborg kan hanteringen av

omhändertagna bli kontraproduktiv. Enskilda personer som omhändertagits under allvarliga störningar av den allmänna ordningen får i praktiken möjlighet att vila ut hos polisen under sex timmar för att sedan - när omhändertagandet upphört – få möjlighet att återgå till att störa den allmänna ordningen igen. Detta var vad som inträffade i Göteborg i flera fall.

Om polisen under EU 2001-kommenderingen i Göteborg hade haft befogenhet att omhänderta personer längre tid än sex timmar skulle detta enligt vår uppfattning haft en avgörande betydelse för polisen möjligheter att förebygga och bekämpa de allvarliga ordningsstörningarna. Möjligheten för polisen att omhänderta personer längre än sex timmar bör utredas.

ORD- OCH FÖRKORTNINGSFÖRKLARING

Allmän sammankomst	Sammankomster som anordnas för allmänheten eller till vilka allmänheten har tillträde och som anordnas för att demonstrera eller på annat sätt bilda opinion eller visa opinionsyttring, utbilda sig, utöva sin religion eller för att ta del av teater- eller biografföreställningar eller annat konstnärlig framställning.
Aktivist	I denna rapport avses med aktivist person som begick eller förberedde brott den 11 till 16 juni 2001 i Göteborg.
Avdelning	Enhet som består av chef, stf chef och flera grupper.
Beslut i stort	Anger syfte, uppdrag och omfattning av poliskommendering/ polisinsats.
Brytpunkt	Plats dit insatsenheter dirigeras före insats.
Distansskydd	Del av personskydd. Distansskydd består av platsbevakning, färdvägsbevakning, eskort och del av skyddsspaning.
Division	Enhet som består av chef, stf chef och 2-5 avdelningar.
Eskort	Åtgärd eller formering som innebär att polisman vid särskilda tillfällen skyddar person/ föremål och säkerställer framkomlighet. Eskort kan bestå av förpatrull, huvudstyrka och efterpatrull.
FAP	Rikspolisstyrelsens författningssamling Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd
Grupp	Enhet som består av chef och 3-7 andra polismän.
IMF	Polisiär förkortning för ingripande mot folksamling.
Jusek	Jurist, samhällsvetare och ekonomer, SACO-förbund
Kommendering	Uppdrag omfattande en eller flera polisinsatser.
Kommenderingschef	Polischef som leder kommendering.

Kommenderingsorder	Order beslutad av kommenderingschef för genomförande av kommendering.
Kommenderingsstab	Kommenderingschefens organ för ledning, samverkan, administration, underhåll/ service, information, samband m m.
Länsorder	Order beslutad av länspolismästaren.
Närskydd	Del av personskydd. Närskydd består av livvakt, tekniska skyddsåtgärder och del av skyddsspaning.
OFR/ P	Offentliganställdas förhandlingsråd, förbundsområde Poliser
OFR/ S	Offentliganställdas förhandlingsråd, förbundsområde Statstjänstemän
Patrull	Enhet som består av högst tre polismän.
Personskydd	Säkerhetsskydd i form av närskydd och distansskydd.
Polisinsats	Samlande åtgärder för att genomföra polisens uppgifter vid särskilda händelser.
Polisinsatschef	Polisman som leder polisinsats i ett insatsområde.
Polisinsatsorder	Order (skriftlig eller muntlig) för genomförande av polisinsats.
Polisinsatsstyrka	Särskilt organiserad styrka för att genomföra en polisinsats.
SEKO	Facket för service och kommunikation
Spaningscentral	Enhet för ledning och samordning av spaning, registrering, förhör, tips och sammanställning.
Stabschef	Polisbefäl som samordnar och leder verksamheten i en stab.
Säkerhetsskyddsundersökning	Undersökning i brottsförebyggande syfte av viss plats eller område för att upptäcka obehörig person eller misstänkt föremål.

Särskild händelse

Brott eller annan störning av den allmänna ordningen eller säkerheten som är så omfattande eller allvarlig att en polismyndighet för att lösa sina uppgifter måste organisera, leda och använda sina resurser i särskild ordning. En särskild händelse kan vara i förväg känd eller inträffa akut.